

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 17 Οκτωβρίου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 684

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΕΡΣΙΝ ΤΑΤΑΡ

Κανένα έδαφος για έναρξη συνομιλιών

Οι Τ/κ είναι κυρίαρχοι όπως ακριβώς και οι Ε/κ λέει στην «Κ» ο Τ/κ ηγέτης

Δεν υπάρχει κανένα έδαφος για επανέναρξη των συνομιλιών, λέει στην «Κ» ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ, έναν μόλις χρόνο μετά την ανάδειξή του στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας. Επιμένει στα περί κυριαρχικής ισότητας, υποστηρίζοντας πως οι Τ/κ είναι κυρίαρχοι όπως και οι Ε/κ. Ισχυρίζεται ότι 400 πρόσφυγες στην επιτροπή αποζημιώσεων και ότι τα έργα υποδομής

στο Βαρώσι θα συνεχιστούν. Σημειώνει τι συζήτησε με τον Νίκο Αναστασιάδη στη Νέα Υόρκη, γιατί διαφωνεί με τη βρετανική πρωτοβουλία και γιατί επιμένει στον διορισμό προσωπικού και όχι ειδικού απεσταλμένου. Μιλώντας για τις προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, υποστηρίζει πως θα πρέπει να σταματήσουν οι γεωτρήσεις μέχρι και τη λύση του Κυπριακού. **Σελ. 5**

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΕΞ ΣΕ ΜΠΟΡΕΛ

Ζητούμε μέτρα για το Βαρώσι

Επιστολή ημερομηνίας 5 Οκτωβρίου προς τον Υπάτο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ από τον υπουργό Εξωτερικών Νίκο Χριστοδουλίδη, έχει στην κατοχή της

η «Κ» με την οποία ζητεί την εξέταση ενεργειών, μέσων και επιλογών για λήψη ενδεχόμενων μέτρων ως απάντηση στις προκλήσεις της Άγκυρας στο Βαρώσι. **Σελ. 4**

Μάχη για τη δημοκρατία

Η δημοσιογράφος Μαρία Ρέσα, η οποία μοιράζεται το φετινό Νομπέλ Ειρήνης με τον Ρώσο συνάδελφό της Ντιμίτρι Μουράτοφ για τις προσπάθειές τους στην περιφρούρηση της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και την ειρήνη. Η νομπελίστρια δημοσιογράφος μίλησε στην «Κ», μεταξύ άλλων και για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις ευθύνες τους. **Σελ. 21**

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΡΑΛΙ ΤΙΜΩΝ

Χωρίς εμβόλιο κατά του covid της ακρίβειας

Δεν μπορεί να παρέμβει το κράτος-Καίνε την τσέπη καύσιμα και ρεύμα

Με αμείωτο ρυθμό συνεχίζεται το διεθνές ράλι τιμών, που αφήνει το αρνητικό αποτύπωμά του και στην αγορά της Κύπρου. Ακριβότερα ρούχα και παπούτσια, 30% πιο πάνω φρούτα και λαχανικά, ενώ νέες αυξήσεις αναμένονται σε βασικά προϊόντα όπως ψωμί, αλεύρι, μακαρόνια. Ο διπλασιασμός της τιμής του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αι-

σθητός στις τσέπες των καταναλωτών κατά τους επόμενους μήνες, τόσο στο ηλεκτρικό ρεύμα, όσο και στα καύσιμα κίνησης. Κρατικοί φορείς διαμνύουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει κρατική παρέμβαση. Ο υπ. Οικονομικών δηλώνει ότι η υγειονομική κρίση του κορωνοϊού δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να μετατραπεί σε μία νέα κρίση χρέους. **Οικονομική, σελ. 3-5**

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Δύσκολη πολιτική ενηλικίωση

Η κίνηση του Ν. Παπαδόπουλου να στείλει το μήνυμα πως είναι ανοικτός για συνεργασίες τόσο με το ΑΚΕΛ όσο και με τον ΔΗΣΥ έστειλε το μήνυμα άτακτης αναδιπλώσε-

του ΔΗΚΟϊκού προέδρου. Αναδιπλώση, δεδομένου ότι ένα χρόνο πριν ανακοίνωνε καταψήφισή του προϋπολογισμού της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης». **Σελ. 9**

ΙΔΡΥΤΕΣ ΤΗΣ BioNTech

Κοντά στο εμβόλιο για τον καρκίνο

«Σε 2-3 χρόνια θα έχουμε αποτελέσματα», λένε στην «Κ» οι ιδρυτές της BioNTech, Οζλέμ Τουρετοϊ και Ουγκούρ Σαχίν. Δηλώνουν αισιόδοξοι για το μέλλον και θεωρούν ότι είναι ζήτημα χρόνου η παραγωγή εμβολίων που θα αποτρέπουν την επανεμφάνιση του καρκίνου. **Σελ. 20-21**

ΝΙΚΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Αριστες σχέσεις με τις ΗΠΑ

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Νίκος Δένδιας μιλάει στην «Κ» για τη νέα Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας. Ο κ. Δένδιας σημειώνει πως οι αναφορές σε κυριαρχικά δικαιώματα δείχνουν κοινή αντίληψη της πραγματικότητας με τις ΗΠΑ. **Σελ. 18**

Να αποσυμφορηθεί το Πουρνάρα

Η Ιλβα Γιόχανσον ανοίγει τα χαρτιά της στην «Κ»

Η Επίτροπος αρμόδια για θέματα μετανάστευσης Ιλβα Γιόχανσον αξιολόγησε την κατάσταση στο Πουρνάρα, αλλά και τις προσπάθειες της Κύπρου να διεκπεραιώσει τον μεγάλο αριθμό εκκρεμώσεων αιτήσεων. Μπορούν, είπε, να γίνουν περισσότερα για την καταπολέμηση της εργασιακής εκμετάλλευσης μεταναστών. **Σελ. 10**

Πρόωρες εκλογές στα Κατεχόμενα

Τι θα φέρουν στο Κυπριακό

Ο Ερσάν Σανέρ ανακοίνωσε την παραίτησή του από το αξίωμα του «πρωθυπουργού», επικαλούμενος τα προβλήματα στη συνεργασία των τριών κομμάτων. Ενδεχόμενη επιτυχία της τ/κ Δεξιάς θα είναι καθοριστική για τα βήματα της Άγκυρας στο Κυπριακό. **Σελ. 4**

Ευρωπαϊκή άμυνα, όπως ΝΑΤΟ

Ο εκτελεστικός διευθυντής του ΕΟΑ στην «Κ»

Την ανάγκη στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. που θα οδηγήσει σε ένα μοντέλο ΝΑΤΟ, υπογραμμίζει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Γίρι Σέντιβι. Μιλάει για τις προκλήσεις που υπάρχουν στο επίπεδο της αμυντικής συνεργασίας κρατών μελών της Ε.Ε., αλλά και για τον ρόλο που έχει να διαδραματίσει η Κύπρος. **Σελ. 8**

Θα υπάρξει πολιτική «ανάσταση»

Ο εφτάψυχος σκιώδης καγκελάριος της Αυστρίας Σεμπ. Κουρτζ

Η περιορισμένη εικόνα που είχαμε για τον υπερφιλόδοξο Σεμπάστιαν Κουρτζς εμπλουτίστηκε τις τελευταίες μέρες με ένα σκάνδαλο διαφθοράς εις βάρος του, και τις παρασκηνιακές κινήσεις που εξακολουθεί να κάνει, παρά την απόσυρσή του. Πολλοί αναρωτήθηκαν αν με την παραίτηση Κουρτζς λήγει άδοξα η πολιτική σταδιοδρομία

ενός από τους πλέον φιλόδοξους συντηρητικούς πολιτικούς της Ευρώπης. Ωστόσο, όλοι θεωρούν ότι θα επανέλθει κάποια στιγμή δριμύτερος και θα εκδικληθεί τους κυβερνητικούς του εταίρους, τους Πράσινους. Η πολιτική «ανάστασή» του δεν θα είναι πρωτόγνωρη. Το ίδιο συνέβη με το σκάνδαλο «Ιμπιζαγκέτ» το 2019. **Σελ. 22**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο Τζ. Ντέιβις του Epic μιλάει στην «Κ»

Ο Καλιφορνέζος συγγραφέας και συνιδρυτής του Epic Magazine Τζόσουα Ντέιβις μιλάει στην «Κ» για την πολυκύμαντη ζωή του και το μέλλον της δημοσιογραφίας και λέει: «Να με θυμούνται ως “κάποιον που προσπάθησε”». **Ζωή, σελ. 4**

ΙΣΤΟΡΙΑ

«Λήδρα Πάλας» μια ιστορία αρχιτεκτονική

Η αναπληρώτρια καθηγήτρια Παναγιώτα Πύλα και η ερευνήτρια Σάββια Παλατέ μίλησαν στην «Κ» για το Λήδρα Πάλας, ιδωμένο μέσα από την αρχιτεκτονική του ιστορία, με αφορμή την έκθεση «Λήδρα Πάλας: χορεύοντας σε μια γραμμή». **Ζωή, σελ. 1**

ΔΡΑΣΕΙΣ

Πρότζεκτ Αρχείο Φυγής στη Γερμανία

Το ενδιαφέρον πρότζεκτ προφορικής ιστορίας «Αρχείο Φυγής παρουσίαστηκε στον Οίκο των Πολιτισμών στο Βερολίνο και περιλαμβάνει 42 ιστορίες ανθρώπων από 28 χώρες που πήγαν στη Γερμανία μεταξύ 1945 και 2016. **Ζωή, σελ. 8**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μεγάλες προσδοκίες

Τι μπορεί να συνδέει την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυπριακού με την Έλσα, την Κάτια, την Έμιλυ και τ' άλλα κορίτσια; Οι μεγάλες προσδοκίες! Αν η μεταβίβαση της Ομόνοιας στον δισεκατομμυριούχο Τζον Χριστοδούλου γίνει πραγματικότητα, τότε οι πλούσιες κόρες της Λεμεσού και τα αγνά τέκνα του κυπριακού προλεταριάτου σύντομα θα γλεντάνε αντάμα στη φιλόξενη χώρα των Μονεγάσκων.

Αυτά τα νόστιμα συζητούσαν στο καρέ καθώς η Κουλλίτσα τροφοδοτούσε την περιέργειά τους με πικάντικες πληροφορίες για τον Τζον Χριστοδούλου... Για το αξίας 50 εκατομμυρίων σκάφος του «Zeus», τις πλούσιες Κύπριες φίλες του στη Λεμεσό, τη μούσα του Άννα Βίσηπ, τη φιланθρωπική του δράση, το πάθος του για την Ομόνοια και τη φιλία του με τον πρίγκιπα Αλβέρτο. «Εσύ, φανατική Ομονοιάττισσα, γιατί έχεις κατεβασμένα τα μούτρα μέχρι το πάτωμα;» επέληξε η Ιουλία την Ελλού. «Εγώ έχω τα δικά μου προβλήματα» ψέλλισε εκείνη, μ' ένα βαθύ αναστεναγμό.

«Το πρόβλημά σου είναι και δικό μου πρόβλημα» είπε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και καμία από τις παριστάμενες δεν αναρωτήθηκε γιατί. Επειδή φυσικά γνώριζαν ότι η Ελλού όχι μόνο σιδερώνει υποδειγματικά την γκαρνταρόμπα της χήρας επί 50 συναπτά έτη, αλλά όλο αυτό τον καιρό στάθηκε βράχος στο πλευρό της. «Έκαμνε ο Πανίκος Χάμπας βίντεο για τα αγροτικά προϊόντα, έβαλεν την μισή Κύπρο να παίζει τζαί εμένα τίποτε!» ξέσπασε η Ελλού και πάτησε με δύναμη την πιέτα.

Θα επιχειρήσω να περιγράψω το εν λόγω βίντεο, αν και τα λόγια είναι πολύ φτωχά για να αποδώσουν το καλλιτεχνικό μεγαλείο του γεχειρήματος. Ας κρατήσουμε ότι ξεκινά με

Αν έγινε στο Ρίο, γιατί όχι και στην Ξυλοφάγου; Ο οραματιστής Κόκος Τάσου, με τη γιγαντιαία πατάτα του, έδωσε τη χαρακτηριστική βολή στην κοινή λογική.

ένα πληθωρικό παραγωγό, ο οποίος δηλώνει «το λοιπόν... τα πολλά λόγω εν φτώχεια» και στη συνέχεια παρελαύνει ένα ανυπέρβλητο καστ με εκπροσώπους της τιμημένης αγροτιάς. «Κύπρο με ξένη πατάτα;» θέτει ένας από αυτούς το αμείλικτο ερώτημα, για να οδηγηθούμε στο φινάλε όπου μας προτρέπουν να αγοράσουμε τοπικά προϊόντα.

«Με ποιο δικαίωμα Πανίκο Χάμπα ψαλίδισες τα όνειρα μιας τίμιας λαϊκής γυναίκας;» ξέσπασε η Ιουλία και αμέσως έπιασε δουλειά ώστε να ενεργοποιηθούν τα σωστά κονέ... Πήρε τηλέφωνο τη Ρούλα Μάτση για να ζητήσει από την κόρη της Μελίνα Μάτση να προτρέψει τη συννυ-

φράδα της Ελένη Καλογήρου να απευθυνθεί στη φίλη της Πόλα Κυπριανίδη, ώστε να ενημερωθεί η Ελένη Μαύρου και εκείνη να μεταφέρει στην ανώτατη ηγεσία του ΑΚΕΑ αλλά και στον Στέφανο Στεφάνου προσωπικά το μήνυμα - προειδοποίηση: «Ως εδώ! Νόμος είναι το δικίο του εργατή».

«Όταν η αριστερά ντύνει τις μεγάλες προσδοκίες, η δεξιά τις απογειώνει με ένα μνημειακό υπερθέαμα» θριαμβολόγησε η Ιουλία κι έδειξε στο καρέ αυτό που ο ιστορικός του μέλλοντος θα καταγράψει ως: «Ένα ανατριχιαστικό όραμα, ένας πολιτικός ογκολίθος και μια γιγαντιαία πατάτα». Οι κυρίες απέμειναν για λίγο

σιωπνπές, παρατηρώντας το ύψους 4 μέτρων και κόστους 15.000 ευρώ μνημείο της αθάνατης κυπριακής πατάτας. «Chapeau, Κόκο Τάσου» ψιθύρισαν σοκαρισμένες οι κυρίες, αποδίδοντας τα εύσημα στον κοινοτάρχη και πρώην βουλευτή του ΔΗΣΥ για το ομολογουμένης προχωρημένο γούστο που ακροβατεί ανάμεσα στους φαλλικούς συμβολισμούς και το τοπικιστικό αίσθημα.

«Ήθελα να γίνει αυτή η πατάτα σημείο αναφοράς στην κοινότητα και χαίρομαι που με τη δυσφήμιση που έγινε, μας έκαναν την καλύτερη διαφήμιση» δήλωσε ο οραματιστής Κόκος, αποκαλύπτοντας το ακόμη πιο συναρπαστικό σχέδιό του, να

τηγανίσουν στην Ξυλοφάγου 800 κιλά πατάτες για να μπουν στο Γκί-νεζ! «Μεγάλες προσδοκίες» αναφώνησε το καρέ, εμφανώς εντυπωσιασμένο.

«Αν το θέμα μας είναι οι μεγάλες προσδοκίες, τότε ήρθε η ώρα να αγγίξουμε και το ακανθώδες κεφάλαιο #nikos2023» σχολίασε η Ιουλία. «Τουτέστιν;» ρώτησε συγκρατημένα η Καλαμαρού. «Σε μια ανάρτησή της η Πάολα Χατζηλαμπρή με αφορμή την μπλε διαδρομή που διοργανώθηκε για τον καρκίνο του προστάτη, έγραψε το εξής: «Thankyou # nikos2023 for leading the way with your diplomatic team and friends!». «Α, δηλαδή εμολόν-

σεν το κόζιν!» ενθουσιάστηκε η Κουλλίτσα. «Μάλλον, καθότι στη συνέχεια ένα αόρατο χέρι επενέβη και το # nikos2023 έγινε #NikosChristodoulides». «Αυτές και αν είναι μεγάλες προσδοκίες», ομοφώνησε το καρέ.

Παραμένοντας στο ίδιο κλίμα, ο κύκλος των μεγάλων προσδοκιών έκλεισε με την οφειλόμενη αναφορά στον ανθό της λαϊκής ακροδεξιάς. Ο οποίος, απελευθερωμένος από τα δεσμά του αδελφού κόμματος της Χρυσής Αυγής, έβγαλε φιρμάνι του τύπου ανοίξαμε και σας περριμένουμε. «Τουτέστιν;» επανέλαβε μονότονα το κρίσιμο ερώτημα η Καλαμαρού. «Τουτέστιν, ο ανεξάρτητος πλέον Ανδρέας Θεμιστοκλέους απάντησε επί λέξει: «Οι πόρτες μου είναι ανοικτές και δηλώνω έτοιμος να συνεργαστώ με κάθε άνθρωπο και οργανωμένο σύνολο, που διακατεχόμαστε από τις ίδιες αγωνίες και έχουμε τους ίδιους ιδεολογικούς προσανατολισμούς» είπε η Ιουλία.

Το πρόσωπο της Καλαμαρούς ήταν συννεφιασμένο, η Ελλού συνέχισε να αναστενάζει, ενώ η Ιουλία δεν έκρυβε ότι έπληττε φρικτά. Μόνο η Κουλλίτσα Κυπριακού παρέμενε σε υπερδιέγερση. Τόσο, που έκανε story στο Instagram με φωτογραφία της πριγκίπισσας Γκρέις Κέλι του Μονακό και σχόλιο "Όμοιοιak-kaShillakka". Μόνο εγκεφαλικό που δεν έπαθαν οι άλλες.

«Ο Πρόεδρός μας δήλωσε ότι το ΓΕ-ΣΥ θα αλλάξει φρουσιογνωμία μόνο πάνω από το πτώμα του» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού σε μια απέλπιδα προσπάθεια να αλλάξει την ατζέντα. «Σιγά τα αίματα» απάντησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυπριακού, αναγκάζοντας τις υπόλοιπες να σγκώσουν τα χέρια ψηλά.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
17.10.1931

ΜΙΚΡΟΨΥΧΗ: Διά μίαν ακόμ-
μη φοράν η Γαλλία, εις την
κρισιμωτέραν στιγμήν της
πολιτικής ιστορίας της Ευ-
ρώπης, εμφανίζεται οία την
εγνώρισεν ο μεταπολεμι-
κός κόσμος, αψ' ης εποχής
αι συνθήκαι των Βερσαλ-
λιών την κατέστησαν ρυθμι-

στήν της ηρεμίας μας: Συμπερροντολόγος και μικρόψυχος, τορπιλλί-
ζουσα πάσαν προσπάθειαν διά την αποκατάστασιν ατμοσφαιρας ει-
ρηνικής μέσα εις τους οικονομικούς κλυδωνισμούς των τελευταίων
ετών. Η άρνησις της όπως δεχθή περιορισμόν των κατά θάλασσαν
εξοπλισμών είνε το σαφές προοίμιον της αποτυχίας της μεγάλης
διασκεψέως του αφοπλισμού η οποία συνεκλήθη τον Φεβρουάριον.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩΣ: Μετά τριήμερον πεισματούδη επίθεσιν των κομμάτων
της δεξιάς κατά της πολιτικής του καγκελλαρίου Μπρύνινγκ, η κυβέρ-
νησις κατά την σημερινήν συνεδρίασιν του Ράικσταγκ έτυχε ψήφου
εμπιστοσύνης διά πλειοψηφίας 25 ψήφων επί της προτάσεως μοι-
φής, την οποίαν υπέβαλον τα κόμματα της αντιπολιτεύσεως. Απαν-
τών εις τας επικρίσεις διά την έκδοσιν νομοθετικών Διαταγμάτων, ο
κ. Μπρύνινγκ απήντησεν ότι ευχαρίστως θα εδέχετο οποιανδήποτε
άλλην λύσιν διά την αντιμετώπισιν των επειγόντων προβλημάτων, τα
οποία βαρύνουν κατά την παρούσαν στιγμήν το έθνος. Εξετάζων το
ζήτημα του σχηματισμού νέας κυβερνήσεως, ο κ. Μπρύνινγκ ετόνι-
σεν ότι αύτη θα εγένετο δεκτή μετά δυσπιστίας εις το εξωτερικόν.
[...] Μετά την ψηφοφορίαν, το εθνικοσοσιαλιστικόν κόμμα εγκατέ-
λειψε την αίθουσαν με την δήλωσιν ότι θα εργασθ ή εκτός της Βου-
λής όπως ανατρέψη το σημερινόν καθεστώς.

ΑΝΕΡΓΙΑ: Καμμία άλλη περιφέρεια δεν έχει τόσους ανέργους,
όσοις η Μακεδονία και η Θράκη. Εάν δεν τους βλέπουν τινές, ή δεν
γίνεται συχνά λόγος περί αυτών, τούτο συνέβη μέχρι τούδε λόγω του
αρκετά περιέργου τρόπου με τον οποίον το Κράτος το σημερινόν
έλυσεν προσωρινώς το Ελληνικόν πρόβλημα της ανεργίας. Αποζη-
μιώσεις, αγροτικά δάνεια, επιδόματα εκάλυπτον μέχρι τούδε την
κραυγήν του πλήθους των ανέργων [...].

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Επάρθη τελικά ή όχι;

Τελικά, μπορεί να μην προχωράνε οι συζητήσεις για το Κυπριακό και όλα να βρίσκονται σε μία κατάσταση νεκρο-ζώντανη. Βέβαια, αυτό δεν εμποδίζει την τ/κ ηγεσία, με τη βοήθεια της Τουρκίας, να προχωράει με μικρά, αλλά σταθερά βήματα στην Αρμόδωστο κυρίως, που μοιάζει να είναι η λυδία λίθος του Κυπριακού, εκεί μάλλον θα φανούν όλα. Δύσκολα τα πράγματα, γι' αυτό θα είναι καλό να μη λέμε πολλά, διότι όσες φορές είπαμε τα κάναμε ρόιδο. Πάντως, δεν την κρύβω την ανησυχία μου, και το ξέρω πως δεν κομίζω γλαύκας εις τας Αθήνας, για το μέλλον της πόλης. Ανοίγουν σταδιακά την πόλη και πολύ φοβάμαι ότι δεν θα αργήσουμε να δούμε νέους κατοίκους...

Ήταν μια φορά ένα κόμμα...

Στην ΕΔΕΚ τασκύνονται, κλαίνε και ολολύζουν και ερίζουν, ενώ θα έπρεπε να είχαν βάλει κάτω την κατάσταση τόσο του κόμματος, όσο και της Κύπρου για να δουν ότι άλλα είναι τα σοβαρά. Κρίμα, για ένα κόμμα που έχει ιστορία σπουδαία. Πάντως, θα μπορούσαν να είχαν διαβάσει καλύτερα την τελευταία στροφή του ποιήματος του Δώρου Λοΐζου «Πήραμε για σημαία μας» που λέει: «Και ακολουθώντας μόνο τη φωνή μας / φωτίζουμε σιωπηλά τον κόσμο / όπως τ' αστέρια». Προς τι το μίσος και ο αλληλοσπαραγμός, σύντροφοι της ΕΔΕΚ; Φροντίστε το κόμμα σας, αγαπήστε το, όπως το αγάπησαν άλλοι, πριν από εσάς. Δεν χρειάζεται να το μνημονεύετε αργότερα και διηγώντας τα να κλαίτε!

Πίτουρα και άλευρα

«Ο περί της Διατήρησης Αποθεμάτων Πρώτων Υλών Ζωοτροφών και Σιτηρών για Ανθρώπινη Χρήση Νόμος» (Ν. 39(Ι)/2021) τηρείται κανονικά; Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Αλευροβιομηχάνων Κύπρου, πάντως, έχουμε αποθέματα και δεν θα πούμε το ψωμί ψωμάκι. Ίσως ταιμνηθούν οι τιμές, αλλά μην έχετε έγνοια, όλα είναι υπό έλεγχο και δεν θα τρέχουμε τελευταία στιγμή, άλλωστε ο

-Όλα καλά; -Ο μήνας να βγαίνει, αδελφέ!

υπουργός Γεωργίας εξέδωσε διάταγμα για τη συγκέντρωση αποθεμάτων σιτηρών ύψους 4% από τους εμπορευόμενους, μέχρι την 1η Μαρτίου 2022. Αλλά για να είμαι ειλικρινής δεν κατάλαβα, τελικά έχουμε αποθέματα ή θα ξεκινήσουμε τώρα να τα δημιουργούμε; Ευγενική παραίνεση, αγαπητοί/ές που ασχολείστε με τα αποθέματα, φροντίστε αναλόγως, μην ψάχνουμε χριστουγεννιάτικα αλεύρι για τους κουραμπιέδες μας!

Το παχύ μας δέρμα

Πέρασε κιόλας ένας χρόνος από το κλείσιμο του ματιού του πρώην προέδρου της Βουλής Δημήτρη Συλλούρη στο αποκαλυπτικό ρεπορτάζ/ντοκιμαντέρ του Al Jazeera. Μαζί με τον κ. Συλλούρη παραιτήθηκε και ο κ. Χριστάκης Τζιοβάννης από τα βουλευτικά έδρανα του ΑΚΕΛ. Θυμάστε τι έγινε τότε; Χαμός, βγήκαμε στους δρόμους, απαιτήσαμε καθαρό, και ύστερα ήλθαν οι μέλισσες. Ο κ. Συλλούρης έφυγε, πλήρωσε το μισοκάμμιμα και μετά εμείς τον πληρώσαμε και τον πληρώνουμε και η καθαρότητα ακόμα να έρθει. Μετά είχαμε εκείνα τα μέτρα εναντίον της διαφθοράς, από την κα Γιολτή, τα οποία κανείς δεν κατάλαβε. Πάντως,

τα φτιάξαμε τα μέτρα! «Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος / κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα / χωρίς τίποτα να νιώσουμε».

Διά χειρός Πηλείδου

Παρουσιάστηκε την περασμένη Πέμπτη το νέο λογότυπο της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας από την υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας Νατάσα Πηλείδου, μαζί με άλλες δράσεις της Υπηρεσίας Κυπριακής Χειροτεχνίας που δρομολόγησε το Υπουργείο της κας Πηλείδου. Δεν έχω παρά να πω ότι η κα Πηλείδου ενδιαφέρεται και γι' αυτά, που ο πολύς κόσμος δεν γνωρίζει. Σεμνά η κα Πηλείδου μίλησε για όσα γίνονται και της το πιστώνω. Είναι παρήγορο ότι ένα υπουργείο με τόσες αρμοδιότητες ασχολήθηκε με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά, τη διατήρηση της παράδοσης και των τεχνικών χειροτεχνίας, και άλλα παρόμοια ζητήματα. Πάντως, το νέο υφυπουργείο Πολιτισμού θα έχει καλή μαγιά για να προχωρήσει γρήγορα και να βοηθήσει τον έρμο τον πολιτισμό αυτής της χώρας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ, ΣΗΤΑΚΙ ΜΟΥ

Σπίτι σου είναι εκεί όπου μπορείς να φανταστείς το μέλλον σου.
Για αυτό, συνεχίζουμε να **στηρίζουμε την αγορά και ανέγερση πρώτης κατοικίας**,
συμμετέχοντας στο **Σχέδιο Επιδότησης Επιτοκίων για νέα Στεγαστικά Δάνεια**,
με επιδότηση μέρους του επιτοκίου για **4 χρόνια** από την Κυβέρνηση.

Ogilvy

Περισσότερες πληροφορίες στο www.hellenicbank.com/stegastiko
ή σε οποιοδήποτε κατάστημα της Ελληνικής Τράπεζας.

Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας.
Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας.
Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Ζητάμε μέτρα από την Ε.Ε. για το Βαρώσι

Επιστολή Χριστοδουλίδη προς Μπορέλ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Γραπτό αίτημα υπέβαλε, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ, ζητώντας την εξέταση ενεργειών, μέσων και επιλογών για λήψη ενδεχόμενων μέτρων, ως απάντηση στη δρομολόγηση του σχεδιασμού της Άγκυρας για την περικλείσιτη πόλη της Αμμοχώστου. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο κ. Χριστοδουλίδης απέστειλε επιστολή προς τον Ζοζέπ Μπορέλ, στις 5 Οκτωβρίου, καλώντας ουσιαστικά την Ε.Ε. να τηρήσει τη δέσμευση που έχει αναληφθεί ομόφωνα από τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με την οποία «θα εξετάσουν μέτρα στην περίπτωση που η Τουρκία δεν ανακαλέσει τις ενέργειές της ενάντια στις αποφάσεις 550/84 και 789/92 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών». Στην επιστολή του, ο κ. Χριστοδουλίδης αναφέρει προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε.: «Πιστεύω ότι συμφωνείτε ότι, εάν θέλουμε να διατηρήσουμε την αξιοπιστία μας, η συζήτηση του θέματος σε αυτήν την κρίσιμη συγκυρία είναι απαραίτητη, ακριβώς λόγω του γεγονότος ότι η Τουρκία όχι μόνο δεν ανέστρεψε τις αποφάσεις της για τα Βαρώσια, αλλά συνεχίζει ακάθεκτη την αρνητική και αδιάλλακτη της στάση». Περνώντας στο «διά ταύτα», ενόψει της αυριανής συνεδρίας του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, ο ΥΠΕΞ ζητάει από τον Ζοζέπ Μπορέλ «να εξετάσουμε διεξοδικά τις ενέργειές μας, στο πλαίσιο μέσων και επιλογών που έχουμε στη διάθεσή μας», με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Αν και ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποφεύγει στην επιστολή του να διευκρινίσει τους τρόπους με τους οποίους επιδιώκει την ικανοποίηση του αιτήματός του, οι δυνατότητες που εκ των πραγμάτων παρέχονται στο πλαίσιο της Ε.Ε., κινούνται σε δύο κατευθύνσεις, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι τα κράτη-μέλη θα τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους και δεν θα υπαναχωρήσουν:

1. Με την ετοιμασία «λίστας επιλογών» για συζήτηση επιβολής πολιτικών μέτρων, τα οποία θα μπορούσαν να κινούνται στη λογική παγώματος της «θετικής ατζέντας» της Ε.Ε. προς την Τουρκία. Δηλαδή, για φρενάρισμα της διαδικασίας αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, ως επίσης και για αναστολή κάθε συζήτησης για ελευθέρωση των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, καθώς και για πάγωμα των ευρωτουρκικών υψηλών πολιτικών διαλόγων. Σημειώνεται ότι οι ευρωτουρκικοί πολιτικοί διάλογοι έχουν επανενεργοποιηθεί με πρόσφατη ομόφωνη απόφαση των 27 κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια Επιτροπός Ίλβα Γιόχανσον πραγματοποίησε επίσκεψη στην Τουρκία πριν από μερικές μέρες και συζήτησε θέματα που άπτονται της με-

Στην επιστολή που έχει στην κατοχή της η «Κ» ο ΥΠΕΞ καλεί την Ε.Ε. να εξετάσει διεξοδικά τις ενέργειές της μετά και τις τελευταίες προκλήσεις στο Βαρώσι.

τανάστευσης και της ασφάλειας, ενώ ανάλογη επίσκεψη είχε πραγματοποιήσει τον Σεπτέμβριο ο εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν Φρανς Τίμερμανς, συζητώντας με το καθεστώς Ερντογάν ζητήματα που άπτονται των κλιμακίων αλλαγών. Με βάση τον υφιστάμενο σχεδιασμό, έπεται η πραγματοποίηση υψηλού πολιτικού διαλόγου Ε.Ε. -Τουρκίας, για θέματα υγείας.

2. Με την ετοιμασία «λίστας επιλογών» για τη συζήτηση ενός ενδεχόμενου νέου «νομικού πλαισίου» από την Ε.Ε. κατά της Τουρκίας, ανάλογου με αυτό που είχε αποφασιστεί για το ζήτημα των έκνομων ενεργειών της υποψήφιας χώ-

Ο Ζοζέπ Μπορέλ διαβεβαίωσε τον Νίκο Χριστοδουλίδη ότι το θέμα των Βαρωσίων θα βρίσκεται στην ατζέντα της αυριανής συνεδρίας του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, καθώς, όπως είπε, σε αντίθετη περίπτωση, θα δημιουργηθεί η εντύπωση ότι «απαξιώνουμε τους εαυτούς μας».

ρας στην ανατολική Μεσόγειο και στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σημειώνεται ότι μια τέτοια διαδικασία θα είναι χρονοβόρα, όπως άλλωστε είχε επισυμβεί και στην περίπτωση του «νομικού πλαισίου» κυρώσεων για την ΑΟΖ, το οποίο όπως αποκαλύψαμε ανανεώθηκε πρόσφατα. Και το οποίο έχει στην πραγματικότητα μείνει μετέωρο, καθώς ξεκίνησε θετικά περιλαμβάνοντας δύο φυσικά πρόσωπα, διευθυντικά στελέχη της ΤΡΑΟ, αλλά «κόλλησε» εκεί και δεν είχε ανάλογη συνέχεια στην περίπτωση αξιωματικών της τουρκικής κυβέρνησης που άλλωστε έχει και το γενικό πρόσταγμα.

Σε κάθε περίπτωση, είτε η Λευκωσία διεκδικήσει τη συζήτηση πολιτικών μέτρων εις βάρος της Τουρκίας, είτε επιδιώξει τη συζήτηση ενός νέου νομικού πλαισίου κυρώσεων για το Βαρώσι, απαιτείται ομόφωνη απόφαση των 27 κρατών-μελών, κάτι που θεωρείται πολύ δύσκολη υπόθεση. Ειδικά, αν αναλογιστεί κανείς ότι η Γερμανία, η οποία έχει τη δυνατότητα να καθορίζει τις αποφάσεις της Ε.Ε., εμφανίζεται κάθετα αρνητική στην επιβολή οποιασδήποτε μορφής κυρώσεων κατά της Τουρκίας, στην οποία εξακολουθεί να εναποθέτει τις ελπίδες της για συγκράτηση των μεταναστευτικών ροών και στο πλαίσιο αυτό επιδιώκει μάλιστα την παραχώρηση της ευρωπαϊκής «θετικής ατζέντας» προς το καθεστώς Ερντογάν.

Δύσκολη η «λίστα επιλογών»

Συνεπώς, ακόμη και αυτή η ετοιμασία «λίστας επιλογών» που ζητάει σε πρώτη φάση η Λευκωσία, διά της επιστολής Χριστοδουλίδη και η οποία θα έπρεπε αυτομάτως να ετοιμαστεί δεδομένης της άρνησης της Άγκυρας να ευθυγραμμιστεί με τις ευρωπαϊκές υποδείξεις για το Βαρώσι, έχει σημαντικό βαθμό δυσκολίας, καθώς εκ των πραγμάτων ενεργοποιεί τις συζητήσεις για επιβολή μέτρων κατά της Τουρκίας. Σημειώνεται δε ότι ακόμη και να ετοιμαστεί «λίστα επιλογών», ο καθορισμός ενδεχόμενων μέτρων εις βάρος της Άγκυρας, θα απαιτήσει νέα ομόφωνη απόφαση των «27», κάτι που βεβαίως θα έχει ακόμη μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας από μία πρώτη ενδεχόμενη απόφαση για ετοιμασία «λίστας επιλογών».

Στη διαέλιξη επιστολή Χριστοδουλίδη προς Μπορέλ, ο ΥΠΕΞ επικαλείται μεταξύ άλλων την πρόσφατη δήλωση του Ταγίπ Ερντογάν, ενόψει της Μεγάλης Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, στην οποία καθιστά σαφές ότι η Άγκυρα συνεχίζει την υλοποίηση των σχεδιασμών της στο Βαρώσι. Ο Τούρκος πρόεδρος, στο πλαίσιο συζητήσεων για τον εθνικό προϋπολογισμό της χώρας του, δήλωσε ότι «έχουμε κάνει βήματα σε διάφορους τομείς, ειδικά το άνοιγμα της περικλειστής πόλης της Αμμοχώ-

στου και θα συνεχίσουμε προς αυτή την κατεύθυνση». Τοποθέτησε, την οποία επιστρατεύει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, καθώς δεν αφήνει την παραμικρή αμφιβολία για τις προθέσεις της Άγκυρας και για την άρνησή της να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Ε.Ε.

Στην ίδια επιστολή, ο Νίκος Χριστοδουλίδης ενημερώνει τον Ζοζέπ Μπορέλ και για την παρενόχληση ερευνητικού σκάφους από την Τουρκία, το οποίο βρισκόταν εντός των θαλασσιών υδάτων της Κύπρου, σε εγκεκριμένη από την Κυπριακή Δημοκρατία αποστολή. Η κίνηση αυτή κατά του πλοίου Nautical Geo, συνιστά επιδείνωση της κατάστασης επί του εδάφους και βρίσκεται στο «αντίθετο ρεύμα» των υποδείξεων της Ε.Ε. προς την Τουρκία, για σεβασμό της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων όλων των κρατών-μελών, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. «Η επιβεβλημένη πολιτική της Τουρκίας στην ανατολική Μεσόγειο παραμένει προφανώς αναλλοίωτη, καθώς συνεχίζει ωμά να επιδιώκει μέσω της απειλής χρήσης βίας, την επιβολή τετελεσμένων (faits accomplis)», επισημαίνει χαρακτηριστικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης στην επιστολή προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε., Ζοζέπ Μπορέλ.

Θετικός ο Μπορέλ, αλλά...

Θετικός εμφανίστηκε κατ' αρχάς ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ, στην ετοιμασία «λίστας επιλογών», για συζήτηση ενδεχομένων μέτρων, υπό το φως της άρνησης της Άγκυρας να συμμορφωθεί με τις ευρωπαϊκές υποδείξεις για το Βαρώσι. Όπως αναφέρεται στην επιστολή Χριστοδουλίδη, ο κ. Μπορέλ είχε εκφράσει στον ΥΠΕΞ την πρόθεσή του να ζητήσει από τις αρμόδιες υπηρεσίες της «Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης» (ΕΥΕΔ) να ετοιμάσουν «λίστα επιλογών», στο πλαίσιο τηλεφωνικής επικοινωνίας των δύο, στις 18 Σεπτεμβρίου. Όπως επίσης αναφέρεται, ο κ. Μπορέλ διαβεβαίωσε ακόμη τον Νίκο Χριστοδουλίδη ότι το θέμα των Βαρωσίων θα βρίσκεται στην ατζέντα της αυριανής συνεδρίας του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, καθώς όπως είπε, σε αντίθετη περίπτωση θα δημιουργηθεί η εντύπωση ότι «απαξιώνουμε τους εαυτούς μας», δεδομένου ότι οι 27 δεσμεύθηκαν δημοσίως να παρακολουθούν το ζήτημα. Σημειώνεται πάντως ότι η ετοιμασία «λίστας επιλογών», θα πρέπει να εξασφαλίσει τη σύμφωνο γνώμη των 27 κρατών-μελών, προκειμένου να παραχωρηθούν όροι εντολής προς τον Γιοσέπ Μπορέλ και την ΕΥΕΔ, της οποίας προϊστάται. Το Βερολίνο, που επανειλημμένα έχει ταχθεί εναντίον της επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας, φαίνεται πέραν της θέσης του αυτής, να επικαλείται αδυναμία λήψης αποφάσεων, εγείροντας θέμα εσωτερικών διεργασιών για σχηματισμό κυβέρνησης στη Γερμανία. Κοινωνικοί κύκλοι επεσήμαναν πάντως ότι «ακόμη και στην υποθετική περίπτωση που παραχωρηθούν όροι εντολής στον Ζοζέπ Μπορέλ και στην ΕΥΕΔ για ετοιμασία «λίστας επιλογών», η επιβολή κυρώσεων θα εξακολουθήσει να είναι πολύ δύσκολη υπόθεση, δεδομένου του ρόλου που τα πλείστα κράτη-μέλη επιφυλάσσουν στην Τουρκία, για τη διαχείριση του προσφυγικού/μεταναστευτικού», με πρωτοστάτη πάντα τη Γερμανία.

Η διάλυση της «κυβέρνησης» έφερε πρόωρες «εκλογές»

Ποια είναι τα σενάρια για τις «βουλευτικές εκλογές» και πώς θα επηρεάσει ενδεχόμενη επιτυχία της τ/κ Δεξιάς το Κυπριακό

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας, ο Ερσάν Σανέρ ανακοίνωσε την παραίτησή του από το αξίωμα του «πρωθυπουργού», επικαλούμενος τα προβλήματα στη συνεργασία των τριών κομμάτων που σχημάτισαν την τρικομματική «κυβέρνηση» μειοψηφίας και τον αναβρασμό που επικρατεί στο εσωτερικό των κομμάτων της τουρκοκυπριακής Δεξιάς. Ο κ. Σανέρ παραιτήθηκε από την «πρωθυπουργία» και τάχθηκε υπέρ της διεξαγωγής πρόωρων «βουλευτικών εκλογών» πριν από τα τέλη του έτους. Η τρικομματική «κυβέρνηση» σχηματίστηκε πριν από περίπου ένα έτος, μετά και από τις παρεμβάσεις της Τουρκίας στο εσωτερικό πολιτικό προσκήνιο των Τ/κ. Τον Οκτώβριο του 2020, η Άγκυρα υποστήριξε την ανάδειξη του Ερσίν Τατάρ στην ηγεσία των Τ/κ, στη συνέχεια, το τουρκικό Προεδρικό αναμείχθηκε στο έκτακτο συνέδριο του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) και ανέδειξε τον Χαμζά Ερσάν Σανέρ πρώτα στην ηγεσία του μεγαλύτερου κόμματος της τ/κ Δεξιάς και έπειτα στην «Πρωθυπουργία».

Η «κυβέρνηση» Σανέρ παρέμεινε στην εξουσία μόλις 11 μήνες και πέρασε στην ιστορία ως το τρίτο

«κυβερνητικό» σχήμα που διαλύεται μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, από τις «εκλογές» του 2018 μέχρι σήμερα. Η διάλυση της «κυβέρνησης» άνοιξε τον δρόμο των πρόωρων «εκλογών», στις οποίες επικεντρώνουν πλέον την προσοχή τους η Άγκυρα και οι Τ/κ πολιτικοί.

Το κρίσιμο συνέδριο

Ο κ. Σανέρ ανακοίνωσε την παραίτηση του μόλις λίγες εβδομάδες πριν από το κρίσιμο συνέδριο του ΚΕΕ, το οποίο είναι προγραμματισμένο για τα τέλη Οκτωβρίου. Το συνέδριο θα αναδείξει τον νέο ηγέτη του κόμματος, με τον κ. Σανέρ να διεκδικεί για ακόμη μία φορά την ηγεσία του κόμματος. Μαζί του, την ηγεσία του ΚΕΕ διεκδικούν και άλλα σημαντικά ονόματα της εθνικιστικής παράταξης, όπως ο Φαϊζ Σουτζούογλου, ο Χασάν Τατσόι και ο Ζορλού Τορέ. Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες από τους κύκλους της τ/κ Δεξιάς, την παρούσα στιγμή στην αναμέτρηση για την ηγεσία του μεγαλύτερου κόμματος της τ/κ Δεξιάς, ο κ. Σουτζούογλου βρίσκεται ένα βήμα πιο μπροστά. Οι πληροφορίες από το εσωτερικό του κόμματος θέλουν τον ίδιο να εξασφαλίζει την ηγεσία του κινήματος, το αργότερο στον δεύτερο

Παρά τη μικρή ανάκαμψη των ποσοτών της κεντροαριστεράς, οι δυνάμεις που υποστηρίζουν την ομοσπονδιακή, διζωνική, δικονομική λύση εξακολουθούν να μην απειλούν την πρωτοκαθεδρία του ΚΕΕ.

γύρο των εκλογών για τη νέα ηγεσία του ΚΕΕ, στις αρχές Νοεμβρίου. «Μόνο η παρέμβαση της Άγκυρας θα μπορούσε να σώσει για ακόμη μία φορά τον Σανέρ και να τον κρατήσει στην εξουσία», σημείωναν στα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας καλά ενημερωμένες πηγές

της «Κ». Σε σχέση με την ενδεχόμενη παρέμβαση της Άγκυρας στο συνέδριο του ΚΕΕ, οι πηγές της «Κ» σημειώνουν χαρακτηριστικά: «Η παρέμβαση του πρωθυπουργού μόλις λίγες εβδομάδες πριν από το συνέδριο του ΚΕΕ δεν είναι μια τυχαία εξέλιξη. Ο κ. Σανέρ αφήνει πίσω του ένα αποτυχημένο και προβληματικό κυβερνητικό σχήμα και επικεντρώνει πλέον την προσοχή του στο συνέδριο. Οι πιέσεις της Άγκυρας προς τους συνέδρους ενδέχεται να τον κρατήσουν στην εξουσία, μετά δε την εξασφάλιση της παραμονής στην ηγεσία του ΚΕΕ, ο κ. Σανέρ θα απευθυνθεί στην κοινωνία και θα ζητήσει ψήφο για αυτοδυναμία, για να μην απανληθούν τα δεινά της προηγούμενης περιόδου».

Τα εκλογικά σενάρια

Την πληροφορία ότι το ΚΕΕ, ανεξαρτήτως της πορείας της μεγάλης αναμέτρησης για την ηγεσία του, φλερτάρει με την αυτοδυναμία, επιβεβαιώνουν διάφορες καλά ενημερωμένες πολιτικές και δημοσιογραφικές πηγές. Αυτή η άποψη στηρίζεται σε δύο αξιοσημείωτες πολιτικές εξελίξεις. Πρώτον, παρά τη μικρή ανάκαμψη των ποσοστών της κεντροαριστεράς, οι τ/κ πολιτικές δυνάμεις που υποστηρίζουν

την ομοσπονδιακή, διζωνική, δικονομική λύση εξακολουθούν να μην απειλούν την πρωτοκαθεδρία του ΚΕΕ στην κατάταξη των τ/κ κομμάτων. Δεύτερον, το γεγονός ότι τα μικρότερα κόμματα της τ/κ Δεξιάς το τελευταίο διάστημα εκπέμπουν σημάδια διάλυσης, αναπτρώνει το ηθικό των στελεχών του ΚΕΕ για ένα «καλό αποτέλεσμα» στην κρίσιμη «εκλογική» αναμέτρηση που ακολουθεί.

Η σημασία των «εκλογών»

Σε περίπτωση που σε λίγες εβδομάδες οι προαναφερόμενες πληροφορίες γίνουν πραγματικότητα και το ΚΕΕ καταφέρει να αφήσει πίσω του τη διαδικασία του συνεδρίου και να εξασφαλίσει αυτοδυναμία στη νέα «βουλή», η τ/κ Δεξιά θα έχει σημειώσει μια νέα επιτυχία μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Πριν από ένα περίπου έτος, στη δεύτερη αναμέτρηση των «προεδρικών», ο κ. Τατάρ κατάφερε να συσπειρώσει μεγάλες μερίδες της τ/κ Δεξιάς με την υποστήριξη της Άγκυρας. Ένα έτος μετά από αυτήν την επιτυχία, σε περίπτωση που το μεγαλύτερο κόμμα της τ/κ Δεξιάς καταφέρει να εισέλθει στη νέα «βουλή» με αυτοδυναμία, η θέση των εθνικιστικών πολιτικών δυνάμεων στο τ/κ πολιτικό πεδίο

θα έχει ενισχυθεί. Η ενδεχόμενη επιτυχία της τ/κ Δεξιάς στις προσεχείς «εκλογές» και κυρίως ο αριθμός των εδρών της παράταξης στη νέα «βουλή» ενδέχεται να είναι καθοριστικής σημασίας για τα επόμενα βήματα της Άγκυρας στο Κυπριακό, τόσο στον άξονα Τουρκίας-Τ/κ όσο και κατά τη διάρκεια της στασιμότητας στη διαπραγματευτική διαδικασία. «Το τελευταίο διάστημα η αντιπροεδρία της Τουρκίας, η οποία στο Προεδρικό στην Άγκυρα είναι αρμόδια για θέματα των Τ/κ, λαμβάνει μεγάλα ρίσκα, αφού ρίχνει το βάρος της σε μια πολιτική προσωπικότητα, παρεμβαίνει στα εσωτερικά των Τ/κ με τρόπο που εννοχλεί μεγάλες μερίδες της κοινής γνώμης και φέρει μερίδιο ευθύνης στη διαίτησή του κλίματος της πολιτικής αστάθειας», σημειώνουν οι πηγές της «Κ», οι οποίες προσθέτουν τα εξής: «Τέτοιου είδους ρίσκα δεν λαμβάνονται για χώρας νέας νίκης στην κάλπ. Μαζί με τη λύση των δύο κρατών, στο τουρκικό Προεδρικό ορισμένοι αξιωματούχοι εμφανίζονται αποφασισμένοι να ριζικές αλλαγές το επόμενο διάστημα στο βόρειο κομμάτι του νησιού. Ο συνολικός αριθμός των εδρών αυτών των πολιτικών και αλλαγών έχει μεγάλη σημασία για το πολιτικό μέλλον των Τ/κ».

Ο ΕΡΣΙΝ ΤΑΤΑΡ ΣΤΗΝ «Κ»

Οι Τ/κ είναι κυρίαρχοι όπως και οι Ε/κ

Δεν υπάρχει κανένα έδαφος για την έναρξη επίσημων συνομιλιών λέει ο Τουρκοκύπριος ηγέτης

Συνέντευξη στον
ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ

Ένα χρόνο μετά την ανάδειξή του στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων, ο Ερσίν Τατάρ παραχωρεί στην «Κ» εφ' όλης της ύλης συνέντευξη. Ο Τ/κ ηγέτης μιλάει για το ζήτημα που προέκυψε με τον νέο απεσταλμένο του ΟΗΕ, γιατί επιδιώκει προσωπικό και όχι ειδικό απεσταλμένο και αναφέρεται σε νέο αδιέξοδο που προέκυψε μετά την τριμερή συνάντηση της Νέας Υόρκης. Ο Ερσίν Τατάρ μιλάει και για τις σχέσεις του με τον πρόεδρο Αναστασιάδη και αναλύει τις λεπτομέρειες του δικού του σχεδίου λύσης. Ο κ. Τατάρ εκφράζει παράλληλα τη θέση πως δεν πρέπει να πραγματοποιηθούν γεωτρήσεις μέχρι και τη λύση και απαντά για τους σχεδιασμούς στο Βαρώσι.

—Θα ήθελα να ξεκινήσω τη συνέντευξή μας με την τριμερή συνάντηση της Νέας Υόρκης. Τι συνέβη σε αυτή, για ποιο λόγο προέκυψε πρόβλημα στο ζήτημα του νέου απεσταλμένου του γ.γ.

“

Κανένας Τούρκος δεν πρόκειται να αποδεχθεί τον τερματισμό των εγγυήσεων. Να προσθέσω ότι κατανοώ τον προβληματισμό της ε/κ πλευράς για το ζήτημα της ασφάλειας.

του ΟΗΕ;

—Εμείς ζητάμε τον διορισμό ενός απεσταλμένου, ο οποίος δεν θα έχει περισσότερες εξουσίες από την Τζέιν Χολ Λουτ. Την παρούσα στιγμή προσπαθούμε να δούμε αν υπάρχει κοινό έδαφος για την επανέναρξη των συνομιλιών ή όχι. Η δική μας διαπίστωση είναι ότι σήμερα δεν υφίσταται το κατάλληλο έδαφος για την έναρξη των επίσημων συνομιλιών. Εφόσον η πραγματικότητα είναι αυτή δεν θα ήταν ορθό να διοριστεί ένα άτομο με περισσότερες εξουσίες από αυτές της κ. Λουτ, ώστε να δημιουργηθεί η ψευδαίσθηση ότι δήθεν προσεγγίσαμε τη λύση και να εμπλακεί στην όλη υπόθεση το Συμβούλιο Ασφαλείας.

—Δηλαδή δεν επιθυμείτε να βγει η εικόνα προς τα έξω ότι συνεχίζεται η προσπάθεια για την ομοσπονδιακή λύση;

—Ακριβώς. Θα μπορούσε να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι συνεχίζεται η προσπάθεια για ΔΔΟ. Για αυτό στη Νέα Υόρκη επικειρήσαμε να εξηγήσουμε στον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών το σκεπτικό μας. Για εμάς ο νέος απεσταλμένος δεν θα πρέπει να είναι

Τι μου είπε ο Αναστασιάδης στη Νέα Υόρκη; Θα διαιωνιστεί η Κυπριακή Δημοκρατία των Ε/κ! Θα αλλάξει το σύνταγμα και εμείς θα ενταχθούμε σε αυτήν. Πρόκειται για μια πρόβολή κατά των Τ/κ, λέει στην «Κ» ο Τ/κ ηγέτης ΕρσίνΤατάρ.

«special (ειδικός) envoy» αλλά «personal (προσωπικός) envoy», με εξουσίες και καθήκοντα που δεν θα ξεπερνούν αυτά της κ. Λουτ. Η ε/κ πλευρά ζητάει περισσότερες αρμοδιότητες και εξουσίες. Έχοντας την ψευδαίσθηση ότι ξεκινούν οι επίσημες διαπραγματεύσεις, ζητάει έναν απεσταλμένο που θα μπορεί να κάνει αισθητή την παρουσία του στις διαπραγματεύσεις, ενώ παράλληλα ζητάει την έναρξη της συζήτησης για ευαίσθητα κεφάλαια.

—Στη συνάντηση της Νέας Υόρκης τι συζητήθηκε για το ζήτημα του απεσταλμένου;

—Ο γ.γ. του ΟΗΕ αναφέρθηκε στα προβλήματα που αντιμετώπισε στο ζήτημα του απεσταλμένου στο Αφγανιστάν. Για αυτόν τον λόγο, ο γ.γ. του ΟΗΕ επιθυμεί να ενημερώσει τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ). Εμείς δεν απορρίπτουμε την ιδέα της ενημέρωσής του. Ωστόσο, δεν αποδεχόμαστε έναν απεσταλμένο που θα εγκρίνει το Σ.Α. και ο οποίος θα έχει ενισχυμένες εξουσίες, που θα καλλιεργούν την ψευδαίσθηση ότι θα ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις. Ο γ.γ. του ΟΗΕ μπορεί να

προτείνει ονόματα και να διαπιστώσει αν υπάρχουν ενστάσεις ή όχι. Και αυτό γιατί έχουμε ήδη διαπιστώσει ότι -χωρίς να μπαί- νω σε λεπτομέρειες περί ονομάτων - υπήρ- ξαν άτομα που στο παρελθόν διεξήγαγαν εκστρατείες κατά της Τουρκίας. Είναι κα- τανοητό ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει ένας τέτοιος είδους διορισμός. Για αυτό τον λόγο, ο γ.γ. του ΟΗΕ μπορεί να ζητήσει απόψεις (για τον διορισμό του νέου απε- σταλμένου). Ωστόσο, σε καμία περίπτωση, στη συνάντηση της 27ης Σεπτεμβρίου, δεν βγήκε από το στόμα του γ.γ. του ΟΗΕ η φράση «εγώ θα διορίσω ειδικό απεσταλ- μένο». Δύο ημέρες πριν, στη συνάντηση που είχε μαζί μας, ο γ.γ. κατέγραψε τις θέσεις μας για τον νέο απεσταλμένο. Και σε τέτοιου είδους ζητήματα ο γ.γ. έχει ξε- καθαρίσει ότι αναζητεί την έγκριση και των δύο πλευρών.

—Τι συνέβη στο ζήτημα του απεσταλ- μένου μετά το τέλος της συνάντησης στη Νέα Υόρκη; Βρισκόμαστε σε αδιέ- ξοδο; Συζητούνται ονόματα;

—Στο μήνυμα που μας έστειλε μετά τη συνάντηση, στην πρώτη εκδοχή του σχε-

Γεωτρήσεις και λύση

—Ποια είναι η άποψή σας για τη βρετανική πρωτοβουλία;
—Οι Βρετανοί γνωρίζουν καλά το Κυ- πριακό. Μέχρι στιγμής δεν άκουσα κάτι από το στόμα τους που να πλησιάζει τη δική μας θέση. Αναφέρονται σε δύο ξε- χωριστές δομές κ.ο.κ. Ωστόσο, παραμέ- νουν εντός των συνόρων της ομοσπον- δίας στην οποία δεν κατοχυρώνεται η κυριαρχία μας.

—Στο ζήτημα του φυσικού αερίου ποια είναι η άποψή σας για την τροπή των εξελίξεων;
Οι Ε/κ επιμένουν στην έναρξη των γεω- τρήσεων. Εμείς τους προτείνουμε συ- νεργασία. Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν πρότεινε τη διεξαγωγή μιας διάσκεψης. Να καθίσουμε όλοι στο τραπέζι και να συζητήσουμε. Όμως, η ε/κ πλευρά εξα- κολουθεί να πράττει λες και ελέγχει ολόκληρα τα περίχωρα του νησιού. Επί- σης, ζητάει την αποδοχή της ΑΟΖ της. Η Τουρκία παρουσιάζει έναν διαφορετικό χάρτη, επικαλούμενη την ιδιότητα της χώρας στην περιοχή με τη μεγαλύτερη ακτογραμμή και το γεγονός ότι η Κύ- προς είναι κοντά στα παράλιά της. Και φυσικά υπάρχουν τα συμφέροντα των Τ/κ. Υπό αυτές τις συνθήκες εσύ επιμέ- νεις στη γεωτρηση. Τότε, και εμείς θα σκάψουμε! Το όλο ζήτημα πλέον αφορά περισσότερο τις εξουσίες (την κυριαρ- χία) των πλευρών παρά το φυσικό αέ- ριο. Πιστεύω ότι θα ήταν προτιμότερο να μην πραγματοποιηθούν γεωτρήσεις μέχρι τη λύση.

τικού ανακοινωθέντος, (ο γ.γ.) αναφέρεται σε προσωπικό απεσταλμένο. Σε κάθε πε- ρίπτωση δεν είναι δίκαιο να με κατηγορεί ο κ. Αναστασιάδης ότι άλλαξα στάση μετά το τέλος της συνάντησής μας εξαιτίας της πίεσης που δέχθηκα από την Τουρκία. Από την αρχή η θέση μας είναι ξεκάθαρη. Σή- μερα, έχουν περάσει δύο εβδομάδες από την επιστροφή μου από τη Νέα Υόρκη και εξακολουθώ να μην έχω ακούσει τίποτα για το όλο ζήτημα. Πρόσφατα ο σύμβουλος επικοινωνίας του γ.γ. ανακοίνωσε ότι δεν υπογράφηκε ακόμη η σχετική απόφαση. Την ίδια στιγμή, η ε/κ πλευρά πιέζει τον γ.γ., ζητώντας τον διορισμό ειδικού απε- σταλμένου. Τι θα συμβεί εάν γίνει αυτό; Η τ/κ πλευρά δεν θα το αποδεχθεί και δεν θα πάει στη συνάντησή! Εμείς δεν ισχυριζό-μαστε ότι ο γ.γ. δεν πρέπει να διορίσει απε- σταλμένο. Να διορίσει προσωπικό και όχι ειδικό, έτσι ώστε να μην εμπλακεί στο όλο ζήτημα το Σ.Α.

🔍 **Διαβάστε** στην ηλεκτρονική «Καθη- μερινή» τη Δευτέρα, τι λέει για το χαλλούμι αλλά και την περιβόητη λίστα των αντιπρονούντων.

Οι σχέσεις με τον Αναστασιάδη και ο διάλογος στη Νέα Υόρκη

—Συμπληρώνεται ένας χρόνος από την ανάδειξή σας στην ηγε- σία των Τουρκοκυπρίων. Πώς θα προσεγγίζατε τις σχέσεις σας με τον Νίκο Αναστασιάδη σε αυτό τον χρόνο;
—Με τον κ. Αναστασιάδη συ- ναντήθηκα πολλές φορές. Μετά την εκλογή μου συναντηθήκαμε 3-4 φορές. Συμπαθώ τον Αναστα- σιάδη. Είναι ένας Κύπριος με τον οποίο μπορώ να συζητήσω πλη- θώρα ζητημάτων. Φυσικά, ο ίδιος ακολουθεί τη δική του πολιτική γραμμή. Κατά διαστήματα, στις εθνικές εορτές προχωρά σε σκληρές δηλώσεις, οι οποίες μας προβλη- ματίζουν. Και εμείς από την πλευρά μας έχουμε καθήκον να υπερασπι- στούμε την ΤΔΒΚ. Εκείνος αδυνατεί να κατανοήσει αυτήν την πραγμα- τικότητα. Επίσης, επιμένει στην ομοσπονδία. Είτε την ονομάσεις αποκεντρωμένη είτε κάτι άλλο, η ομοσπονδία είναι ομοσπονδία. Και στην ομοσπονδία, στο τέλος της ημέρας, φτάνουμε στο σημείο που η πλειοψηφία διοικεί τη μειοψηφία. Επιπλέον, ζητά την απόσυρση της Τουρκίας. Στην τριμερή συνάντηση μου το δήλωσε.

—Πριν από ένα έτος αναλάβατε την ηγεσία της κοινότητάς σας προβάλλοντας την ιδέα της κυ- ριάρχικης ισότητας. Με αυτόν τον όρο η ηγεσία σας επιχειρεί να ανοίξει τον δρόμο για το συ- νομοσπονδιακό μοντέλο;

—Δεν μπορώ να τοποθετηθώ επί του ζητήματος χωρίς να έχω προ- ηγουμένως την απόφαση της δικής μου βουλής και τη διαβούλευση με την τουρκική κυβέρνηση. Αυτό που τονίζω είναι ότι στην Κύπρο υπάρχουν δύο ξεχωριστοί κυρίαρχοι λαοί. Οι Τ/κ έχουν δημιουργήσει το δικό τους κράτος, από το οποίο δεν πρόκειται να παραιτηθούν για να ενσωματωθούν στη διεθνή

250.000 άτομα επισκέφθηκαν το Βαρώσι

—Στο ζήτημα του Βαρωσιού παρά τη νέα εξαγγελία σας παρατηρεί- ται στασιμότητα. Σε ποια φάση βρίσκεται το σχέδιο;

—Συνολικά, 47 χρόνια αναμέναμε μια συμφωνία για την επιστροφή του Βαρωσιού. Η ε/κ πλευρά δεν αποδέχ-θηκε καμία συμφωνία. Τι πρέπει να κάνουμε εμείς; Να διατηρήσουμε κλειστό το Βαρώσι; Πρόκειται για μια περιοχή που είναι διπλά στο κέν-τρο της Αμμοχώστου, η οποία λέγεται ότι είναι —αυτό δείχνουν τα έγγρα-φα— περιουσία του ΕΒΚΑΦ. Μέχρι το 1960 το ΕΒΚΑΦ λάμβανε ενοίκια στην περιοχή. Τι λέμε εμείς; Πραγ- ματοποιούμε αυτό το άνοιγμα λαμ- βάνοντας υπόψη μας το διεθνές δι-καίο. Θα υπάρξει διευθέτηση στην Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας με βάση τους τίτλους ιδιοκτησίας του 1974. Το Βαρώσι το ανοίξαμε για να κατοχυρώσουμε τα ανθρώπινα δι- καιώματα. Οι ιδιοκτήτες υποχρεω- νόντουσαν να προσφύγουν στα ευ- ρωπαϊκά δικαστήρια. Πλέον, αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να απευθυ- νθούν άμεσα στην επιτροπή. Και πι- στεύω ότι αν δεν υπήρχαν οι πιέσεις της ε/κ πλευράς, οι αρχιμάς των προ- σφυγών θα ήταν πολύ μεγαλύτερος.

—Πρόσφατα ο αριθμός των προ- σφύγων είχε φτάσει περίπου τις 340. Αυξήθηκε το τελευταίο διά- στημα αυτός ο αριθμός;

—Ναι αυξήθηκε. Πλέον είναι πε- ρίπου 400.

—Κάποιοι πάντως βλέπουν βρα- δύτητα στη δρομολόγηση του όλου σχεδίου για το Βαρώσι...

—Σχετίζεται με τη λειτουργία της δικής μας κρατικής δομής και τον φόρ-το εργασίας του Υπουργείου Εσωτε- ρικών. Όμως η πολιτική βούληση υφίσταται. Και για αυτό τον λόγο αποφασίσαμε την άμεση εξέταση των προσφυγών για το 3% της πε- ριοχής.

—«Το Βαρώσι άνοιξε και δεν πρό-κειται να αποσυρθεί το σχέδιο». Αυτό δαλώνει η ηγεσία σας;

—Πρόκειται για ένα σχέδιο που έχει την έγκριση της ΤΔΒΚ και της Τουρκίας. Στην περιοχή, την οποία παρά την πανδημία επισκέφθηκαν 250.000 άτομα, ξεκίνησαν έργα βελ- τώσεως των υποδομών.

στασιάδης για το ζήτημα των εγγυήσεων;

—Απαντώντας σε δικό μου ερώ- τημα, δήλωσε ότι στο Κραν Μον- τάνο το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν οι εγγυήσεις και τα στρατεύματα της Τουρκίας. (Στη διάσκεψη) συ- ζητιόταν το ενδεχόμενο της ανα- θεώρησης των εγγυήσεων ύστερα από μεταβατική περίοδο 10 ετών. Και αν διαπιστωνόταν ότι δεν υπάρ- χει πλέον ανάγκη για τις τουρκικές εγγυήσεις και τα τουρκικά στρα- τεύματα η Τουρκία θα παραιτούν-ταν (από τις εγγυήσεις). Ο Αναστα- σιάδης μου δήλωσε ότι «την ημέρα που θα υπογραφόταν (η συμφωνία λύσης) ο στρατός θα φύγει και η εγγύηση της Τουρκίας θα λάβει τέ-λος».

—Δηλαδή σας δήλωσε ότι δεν αποδέχεται «sunset clause» και τη μεταβατική περίοδο για τις εγγυήσεις...

—Ναι. Υπάρχει το ενδεχόμενο η Τουρκία να υπογράψει μια τέτοια συμφωνία; Θα αποδεχόντουσαν οι Τουρκοκύπριοι κάτι τέτοιο; Όσο και αν συμπαθώ τον Αναστασιάδη, όσο και αν αγαπούμε τους Ε/κ, το Κυπριακό είναι ένα εθνικό ζήτημα. Αυτό το ζήτημα αφορά τους Τουρ-

Οι Τ/κ έχουν δημιουργήσει το δικό τους κράτος, από το οποίο δεν πρόκειται να παραιτηθούν για να ενσωματωθούν στη διεθνή αναγνωρισμένη Κυπρια-κή Δημοκρατία, λέει ο Ερσίν Τατάρ.

κοκύπριους. Επίσης αφορά την Τουρκία, η οποία βρίσκεται στην Κύπρο από το 1571. Μπορεί να μη σας αρέσει να ακούτε αυτήν την πραγματικότητα, ωστόσο η Τουρκία έχει χιλιάδες μάρτυρες (νεκρούς) στην Κύπρο.

—Θεωρείτε δηλαδή ότι η Τουρκία έχει ένα ειδικό καθεστώς σχέ-

σεων με την Κύπρο, το οποίο θα πρέπει να διατηρηθεί στο πλαίσιο της μελλοντικής συμ- φωνίας...

—Ναι. Κανένας Τούρκος δεν πρό-κειται να αποδεχθεί τον τερματισμό των εγγυήσεων. Ωστόσο, να προ- σθέσω ότι κατανοώ τον προβλη- ματισμό της ε/κ πλευράς για το ζή- τημα της ασφάλειας. Όμως πρέπει

να σκεφτούμε και τους Τ/κ, οι οποίοι υπέστησαν τόσο δεινά πριν από το 1974. Στην τριμερή συνάντηση ζήτησα την άποψη του κ. Αναστα- σιάδη γι' αυτό το ζήτημα. Το απο- δέχθηκε. Λέει «κάναμε λάθος». Πι- στεύω ότι η διατήρηση ενός ορι- σμένου αριθμού τουρκικών στρα- τευμάτων στο νησί, ως αποτρεπι- κός παράγοντας, θα καθυσχάζε τους Τουρκοκύπριους. Και ταυτο- χρόνως θα πρέπει να αναπροσαρ- μοστούν οι τουρκικές εγγυήσεις στο νέο μοντέλο λύσης.

αναγνωρισμένη Κυπριακή Δημο- κρατία. Και αυτό το επισημαίνω, διότι οι Τ/κ υποστηρικτές της ομο- σπονδιακής λύσης ισχυρίζονται ότι η ομοσπονδία θα βασίζεται σε δύο ξεχωριστά κρατίδια. Αυτό δεν ισχύει. Τι μου είπε ο Αναστασιάδης στη Νέα Υόρκη; Θα διαιωνιστεί η Κυπριακή Δημοκρατία των Ε/κ! Θα αλλάξει το σύνταγμα και εμείς θα ενταχθούμε σε αυτήν. Πρόκειται για μια προσβολή κατά των Τ/κ. Σε κάθε περίπτωση, οι Έλληνοκύπριοι έχουν την Ελληνοκυπριακή Δημο- κρατία και οι Τουρκοκύπριοι την ΤΔΒΚ. Αν ο Ε/κ αποδεχθεί αυτήν την πραγματικότητα θα πρέπει να αποδεχθεί επίσης, ότι είμαι κυρίαρ-χος όπως και εκείνος, δίχως τη διε- θνή αναγνώριση ως προϋπόθεση. Οι Ε/κ θα αποδεχθούν την κυριαρ- χία μας. Θα προσφύγουμε στον ΟΗΕ. Και ο γ.γ. των Η.Ε. θα κοι- νώσει ότι οι Τ/κ είναι κυρίαρχοι όπως οι Ε/κ. Πρόκειται για τη διεθνή κατοχύρωση του «inherent sove- reignty» των Τ/κ. What I want is my inherent sovereignty to be re- affirmed (ο.σ. ο κ. Τατάρ μιλάει στα αγγλικά σε αυτό το σημείο της συ- νέντευξης). Μόλις συμβεί αυτό να καθίσουμε στο τραπέζι να συζη- τήσουμε διεξοδικά το Κυπριακό.

Γκριζάρει τη Μεσόγειο η Τουρκία

Πού βρίσκεται η Κύπρος σε σχέση με την τουρκική ΑΟΖ του Τούρκου ΥΠΕΞ, Μ. Τσαβούσογλου

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η **προ ημερών** δήλωση του Τούρκου ΥΠΕΞ, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, για κήρυξη ΑΟΖ εκ μέρους της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο επαναφέρει όχι μόνο τη ρητορική έντασης στην περιοχή σε σχέση με τις πάγιες τουρκικές διεκδικήσεις στο ζήτημα της οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών, αλλά αποτελεί και ενδιαφέρον σινιάλο με πολλαπλούς αποδέκτες, μεταξύ των οποίων και η Λευκωσία. Η δήλωση δεν πρέπει να ιδωθεί μόνον υπό το βάρος της πάγιας τακτικής της Άγκυρας «προαναγγελίας» των ενεργειών της, αλλά και όχι χωριστά από τις επιστολές του μόνιμου αντιπροσώπου της Τουρκίας στα Ηνωμένα Έθνη, Φερντιντίν Σινιρλίογλου, που επαναφέρει ζητήματα κυριαρχίας των νησιών – μέσω της αποστρατιωτικοποίησης– του Αιγαίου, θέτοντας και πάλιν, και μάλιστα έντονα, τη θεωρία, μετά το 1996, των γκριζών ζωνών. Παρά την πολυπλοκότητα των ελληνοτουρκικών ζητημάτων, στην Κύπρο υπό το βάρος του Κυπριακού

Ο τρόπος με τον οποίο έγινε η οριοθέτηση μεταξύ Τουρκίας – «ΤΔΒΚ» αφérνει στα Κατεχόμενα μόνον αιγιαλίτιδα ζώνη στα ανατολικά και είναι σε βάρος ακόμη και των ιδίων των Τ/κυπρίων.

και την εμμονή της Τουρκίας για λύση δύο κρατών, οι τουρκικές διεκδικήσεις ως προς τις θαλάσσιες ζώνες θα επανέλθουν το αμέσως επόμενο διάστημα. Και υπό το βάρος των τετελεσμένων στη θάλασσα αποκτούν ξεχωριστή σημασία.

Πάγιες διεκδικήσεις

Παρά το γεγονός πως η Κ.Δ. καθόρισε θαλάσσιες ζώνες με τα γειτονικά κράτη (Αίγυπτος 2003, Λίβανος 2003 και Ισραήλ 2010), η Τουρκία προχώρησε ιδίως στην περίπτωση της Αιγύπτου στον ισχυρισμό περί παραβίασης των δικαιωμάτων της επί της υφαλοκρηπίδας, αμφισβητώντας ουσιαστικά όλες τις θαλάσσιες περιοχές δυτικά της Κύπρου ως τμήμα της δικής της υφαλοκρηπίδας.

Η πρόσφατη παρενόχληση του «Nautical Geo» ήρθε ουσιαστικά να υπενθυμίσει αυτή τη διεκδίκηση, που με αφορμή την κυπριακή προβολή του ερευνητικού πλοίου που ακολουθούσε

Οι επόμενοι μήνες κρίνονται σημαντικοί, ιδιαίτέρως και λόγω της εξόδου του «Ορούτς Ρέις» βορείως της Κύπρου και των συνεχιζόμενων τουρκικών Navtex.

μία πορεία βορείως των τεμαχίων «4», «5» και «6» της κυπριακής ΑΟΖ για να εισέλθει στο τεμάχιο «1», παρεμποδίστηκε, αποστέλλοντας μηνύματα σε όλους τους δρώντες στην Ανατολική Μεσόγειο σε σχέση με την πάγια θεωρησή της πως η Ανατολική Μεσόγειος είναι περικλειστη θάλασσα.

Στην ίδια λογική, αλλά με άλλες συνθήκες, η Τουρκία στην «κυπριακή πλευρά της Ανατολικής Μεσογείου» προτάσσει μια διττή στρατηγική αμφισβήτησης των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου: Τι διεκδικεί η ίδια και τι διεκδικεί «για λογαριασμό των Τουρκοκυπρίων». Επί τούτου, πολύ έξυπνα, η Τουρκία προχώρησε σε «συμφωνία» οριοθέτησης με τη λεγόμενη «ΤΔΒΚ» τον Σεπτέμβριο του 2011 (σ.σ. συμβολικά μάλιστα δύο ημέρες μετά την έναρξη της γεώτρησης στο τεμάχιο «12»), ενδεικτική της αντίληψής της. Εκτός του ότι για προφανείς λόγους μια τέτοια συμφωνία δεν έχει καμία αξία ακόμη και αν αύριο το πρωί

η λεγόμενη «ΤΔΒΚ» αναγνωρίζονταν διεθνώς και από τα 193 κράτη του ΟΗΕ, ο τρόπος με τον οποίο έγινε η εν λόγω οριοθέτηση (ευθύδικα και όχι στη βάση της μέσης γραμμής) αφήνει στα Κατεχόμενα μόνον αιγιαλίτιδα ζώνη στα ανατολικά και είναι σε βάρος ακόμη και των ιδίων των Τουρκοκυπρίων, αφήνοντας μια μεγάλη θαλάσσια ζώνη υπέρ της Τουρκίας.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο τα θαλάσσια τεμάχια (Α,Β, C, D, E, F, G) που διεκδικούν έκτοτε οι Τουρκοκύπριοι για έρευνες εκτείνονται εντός της κυπριακής ΑΟΖ με τα F και G να ταυτίζονται σχεδόν πλήρως με τα «2» και «9» της κυπριακής ΑΟΖ και τα υπόλοιπα να επικαλύπτουν τα «1», «3», «8» και «13». Συνεπώς οι έκνομες γεωτρήσεις της ΤΡΑΟ την περίοδο 2019-2020 (με το «Γιαβούζ» να τρυπάει στα «6», «7» και «8» της κυπριακής ΑΟΖ), καθώς και η παρεμπόδιση της γεώτρησης της ENI στο «3», το 2018, δίνουν, στην προσπάθεια της

Τουρκίας να προσθέσει περισσότερα κεράσια στο καλάθι της, δύο διαστάσεις: 1) Την τουρκική, ως προς το τι η ίδια ερμηνεύει ως δική της διεκδίκηση, μια προβολή ισχύος που είναι ολιστική και αφορά ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο, τα ελληνοτουρκικά, το τουρκολιβυκό MoU και τα κράτη της περιοχής (Αίγυπτος, Ισραήλ, Λίβανος) στο πλαίσιο της δικής της ερμηνείας του Διεθνούς Δικαίου. 2) Την κυπριακή, η οποία αν και γίνεται, όπως αποδείχτηκε με την «οριοθέτηση» Οζερσάι του 2011 μεταξύ Τουρκίας και «ΤΔΒΚ», ερήμην των Τουρκοκυπρίων δίνει διαστάσεις Κυπριακού στη λογική του «αποκλεισμού των Τουρκοκυπρίων από τους υδρογονάνθρακες». Η αλλαγή παραδείγματος ως προς την επιδιωκόμενη λύση δύο κρατών εκ μέρους της Άγκυρας και του Τατάρ θα εστιάσει, στους επόμενους μήνες, στην κυπριακή πτυχή των τουρκικών διεκδικήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τι να προσέξει η Λευκωσία

Η **Λευκωσία** είχε ορθώς καταθέσει το 2019, ως απάντηση στην πρώτη τουρκική παράνομη γεώτρηση, χάρτη στον ΟΗΕ με τις συντεταγμένες του εξωτερικού ορίου της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Ωστόσο, η πάγια αντίληψη της Λευκωσίας για «πρόσκληση-πρόκληση» προς την Τουρκία για επίλυση των ζητημάτων θαλασσίων ζωνών, π.χ. στη Χάγη, στη λογική του «κράτος που σέβεται το Δ.Δ.» εναντίον του «κράτους που δεν σέβεται το Δ.Δ.» έχει μάλλον επικοινωνιακό χαρακτήρα παρά ουσιαστικό λόγο για να γίνεται, δεδομένου ότι η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία και πως ακόμη και αν το έκανε προσφεύγοντας στη Χάγη θα επιβεβαίωνε το επιχείρημά της, λόγω της απευθείας συζήτησης Λευκωσίας-Άγκυρας, περί αποκλεισμού των Τουρκοκυπρίων, ενισχύοντας το επιχείρημά της για δύο κράτη στην Κύπρο. Το μεγάλο ζητούμενο, ωστόσο, ιδίως τους επόμενους μήνες, είναι να συνεκδοποιηθεί η Λευκωσία την ποιοτική αναβάθμιση του «οπλοστασίου» της Τουρκίας, τόσο ως προς τις νομικιστικές της ερμηνείες και πάγιες διεκδικήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο όσο και ως προς τις αντικειμενικές της δυνατότητες να προβαίνει σε νέα τετελεσμένα στη θάλασσα, χωρίς συνέπειες. Πάντως, η δήλωση Τσαβούσογλου για κήρυξη, εκ μέρους της Τουρκίας, ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο εμπεριείχε μέσα της και το τίρ περί αλείας. Μια τέτοια εξέλιξη δείχνει πως η Τουρκία θα μπορούσε –στο Αιγαίο συμβαίνει συχνά– να προβεί και σε παρενοχλήσεις αλιευτικών κυπριακών συμφερόντων σε περιοχές, ιδίως, του θαλασσίου χώρου ΒΔ της Πάφου ή και ανατολικότερα (σ.σ. οι συντεταγμένες που κατέθεσε η Κ.Δ. το 2019 για το εξωτερικό όριο της κυπριακής ΑΟΖ περιλαμβάνουν το σύνολο της ακτογραμμής στο βόρειο μέρος της Κύπρου στο οποίο περιλαμβάνονται και οι κατεχόμενες περιοχές: Ξεκινούν δηλαδή από το δυτικότερο σημείο της σημερινής ΑΟΖ εκεί όπου είναι το τεμάχιο «4», ανεβαίνουν βορειο-ανατολικά μέχρι τη μέση γραμμή με την Τουρκία και σε παράλληλη τροχιά με τις βόρειες ακτές της Κύπρου, καταλήγουν στο ύψος του Αποστόλου Ανδρέα έως το σημείο που ξεκινά η ΑΟΖ της Συρίας). Η κήρυξη ΑΟΖ εξάλλου από την Τουρκία στην περίπτωση της Κύπρου θα μπορούσε να έχει τη συγκεκριμένη αυτή διάσταση της αλείας με την Άγκυρα να ερμηνεύει κατά το δοκούν και τα άρθρα 51, 55, 56 58-73, 115 και 123 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) που αναφέρονται στην αλεία εντός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης. Οι επόμενοι μήνες κρίνονται σημαντικοί, ιδιαίτέρως και λόγω της εξόδου του «Ορούτς Ρέις» βορείως της Κύπρου και των συνεχιζόμενων τουρκικών Navtex. Σε κάθε περίπτωση καθοριστικό ρόλο θα παίξει για τη συνέχεια η επανεμφάνιση των τουρκικών γεωτρήσεων και πώς θα κινηθούν ως προς τις παράνομες δραστηριότητές τους.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ

Επείγει η αλλαγή πορείας στο ενεργειακό μας πρόγραμμα

Οι **ταν οδηγίες** και το αυτοκίνητό σου κτυπάει σε τοίχο δεν επαναλαμβάνεις την κίνηση προς την ίδια κατεύθυνση, γιατί θα ξανακτυπήσεις. Κάνεις πίσω, το ξανασκέφτεσαι και στη συνέχεια παρακάμπτες το εμπόδιο. Κάπως έτσι λειτουργούν και οι ορθολογιστές ηγέτες ισχυρών κρατών, όπως η Τουρκία. Κτύπησε στον ισραηλινό τοίχο με το «Μαβί Μαρμαρά», έκανε πίσω. Κτύπησε στον ρωσικό τοίχο με την κατάρριψη του ρωσικού βομβαρδιστικού και έκανε και πάλι πίσω και τα βρήκε με τον Πούτιν.

Κτύπησε στον αιγυπτιακό τοίχο στη Λιβύη, έκανε ανακωχή στη Σύρτη. Κτύπησε στον αμερικανικό τοίχο των ενστάσεων για τους S-400, έκανε στροφή, εγκατέλειψε

τα F-35 και τώρα προτείνει την αγορά από την ίδια 40 νέων F-16 Block70 και εκσυγχρονισμό 80 μαχητικών από τα υφιστάμενα στο ίδιο επίπεδο. Αντίθετα με την Τουρκία, ο δικός μας ηγέτης επιμένει να κτυπά στον τουρκικό τοίχο ξανά και ξανά, παρά τα τουρκικά τετελεσμένα στην κυπριακή ΑΟΖ που εμποδίζουν τον αγωγό EastMed. Σημειώνω πως ξεκινήσαμε την όλη ενεργειακή μας στρατηγική χωρίς την προηγούμενη αμυντική παρασκευή, κάτι που έκαναν με νέο εξοπλιστικό πρόγραμμα οι γείτονές μας ισραηλινοί μόλις βρήκαν τα δικά τους κοιτάσματα. Στην περίπτωση του πλωτού γεωτρήπανου SAIPEM 2000 το στείλαμε στον στόχο «Σουπιά» για να ανακοπεί

από τις τουρκικές φρεγάτες, που όπως πολύ καλά γνωρίζαμε το περίμεναν. Επιμένουμε στον αγωγό EastMed, ενώ δεν έχουμε ούτε τα αναγκαία κοιτάσματα για να τον γεμίσουμε, ούτε τα κεφάλαια να τον χρηματοδοτήσουμε, ούτε τον τελικό αγοραστή/αποδέκτη στο πρότζεκτ, αλλά ούτε και το ναυτικό να τον προστατεύσουμε. Εδώ δεν μπορούμε καν να προστατεύσουμε ερευνητικά σκάφη, όπως το «Nautical Geo» που προσπάθησε να κάνει προκαταρκτική έρευνα του βυθού μιας πιθανής όδευσης του αγωγού.

Αντί να επιμένουμε στην αδιέξοδη μας πορεία και να αγνοούμε τα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει στις παγκόσμιες αγορές και

την ευρωπαϊκή πράσινη ανάπτυξη, υπάρχει άμεση ανάγκη να αναπροσαρμόσουμε το ενεργειακό μας πρόγραμμα ώστε να παρακάμψουμε τις τουρκικές ενστάσεις.

Πρώτο βήμα να επικεντρωθούμε στην ανάπτυξη μόνο των ήδη υπάρχουν κοιτασμάτων («Αφροδίτη», «Γλαύκος» και «Καλυψώ»).

Δεύτερο βήμα το φυσικό αέριο από αυτά τα κοιτάσματα θα πρέπει να αποσταλεί στην Αίγυπτο και από εκεί με αγωγό στην Ελλάδα διά της οριοθετημένης ΑΟΖ των δύο χωρών. Εναλλακτικά να εξεταστεί και το ενδεχόμενο υγροποίησης του σε ένα από τα δύο τερματικά της Αιγύπτου, με την κατασκευή, αν χρειαστεί, και πρόσθετου τρένου.

Τέταρτο βήμα πέρα από την εξαγωγή προς την Αίγυπτο μέρος από το φυσικό αέριο του κοιτάσματος «Αφροδίτη», θα πρέπει, κατά προτεραιότητα, να σταλεί με αγωγό προς την Κύπρο ώστε να καλύψει τις εσωτερικές της ανάγκες και έτσι να αποφευχθούν τα πρόστιμα που πληρώνουμε στην Ε.Ε.

Πέμπτο βήμα να προτείνουν επίσης στους Τ/κ την παροχή κάποιων ποσοτήτων του φυσικού αερίου με χρέωση του λογαριασμού τους σύμφωνα με την πρόταση Αναστασιάδη για ειδικό λογαριασμό. Έκτο βήμα να αξιοποιήσουμε την εν εξελίξει σταδιακή εξομάλυνση των σχέσεων της Συρίας με τις αραβικές χώρες και τον Αραβικό Σύμβουλο. Θα πρέπει και εμείς να ξεκι-

νήσουμε διακριτικές συζητήσεις οριοθέτησης με την κυβέρνηση Άσαντ. Η επαναλειτουργία της πρεσβείας μας στη Δαμασκό θα πρέπει να αξιοποιηθεί προς αυτή την κατεύθυνση. Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να επαναλάβω πως η επιμονή στον ανέφικτο EastMed και ειδικά στην προβληματική του όδευση μόνο σε νέες αποτυχίες μπορεί να μας οδηγήσει. Όσο για την επιβεβαιωτική γεώτρηση στο κοιτάσμα «Γλαύκος» εκτιμώ πως οι Τούρκοι δεν θα την εμποδίσουν λόγω της Exxon Mobil. Απλά θα απαντήσουν με μία δική τους παράνομη γεώτρηση για σκοπούς ισορροπίας και γοήτρου.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠC MEDOCHEMIE

19 OCT 19:00 2nd CYPRUS

COCKTAIL FESTIVAL

NICOSIA MUNICIPALITY GARDENS

MAIN SPONSOR

αλφameγα

SPONSOR

#COCKTAILFESTCY

BY

Difford's Guide

FOR DISCERNING DRINKERS

CYPRUS
NICOSIA
LOST + FOUND
DRINKERY
NOTES AND
SPIRITS
ZONKEY BAR
THAT'S Y
HIGH & WET
LARNACA
OLD MARKET ST.
SPRITZERIA ERMOU
LIMASSOL
MADAME
LIBRARY BAR /
GIN GARDEN
PAPHOS
KATHIKAS SQUARE
GIN BAR

ITALY
MILAN
NICK'S BAR
ROME
FRENI E
FRIZIONI
GREECE
ATHENS
THE CLUMSIES
BABA AU RUM
TO ΛOKALI
BARRO NEGRO
360 COCKTAIL BAR
42 BARSTRONOMY
UPUPA EPOPS -
THE BAR
THESSALONIKI
CASABLANCA
SOCIAL CLUB

Ευρωπαϊκή άμυνα στο μοντέλο του ΝΑΤΟ

Πολλά τα οφέλη για την Κύπρο από την ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία λέει ο εκτ. διευθυντής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας

Συνέντευξη στον
ΑΝΔΡΕΑ ΠΟΓΙΑΤΖΗ

Την ανάγκη στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ που δεν θα στρέφεται εναντίον του ΝΑΤΟ, των Ηνωμένων Πολιτειών ή οποιουδήποτε άλλου, αλλά θα οδηγήσει τελικά σε ένα μοντέλο ΝΑΤΟ, σημειώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο εκτελεστικός διευθυντής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (ΕΟΑ) Γίρι Σέντιβι. Στο περιθώριο επίσημης επίσκεψης που πραγματοποιήσε στο υπουργείο Άμυνας, ο Γίρι Σέντιβι μίλησε στην «Κ» για τις προκλήσεις που υπάρχουν στο επίπεδο της αμυντικής συνεργασίας κρατών μελών της ΕΕ, αλλά και τον ρόλο που έχει να διαδραματίσει η Κύπρος.

–Ποιος είναι ο ρόλος του ΕΟΑ για την εφαρμογή των διαφόρων αμυντικών πρωτοβουλιών, όπως η στρατηγική πυξίδα, το ευρωπαϊκό ταμείο άμυνας, η ετήσια συντονισμένη αμυντική επισκόπηση και πώς εκτιμάτε τον αντίκτυπό τους στη δημιουργία μιας πιο φιλόδοξης ευρωπαϊκής αμυντικής συνεργασίας;

–Τα τελευταία χρόνια, είδαμε τη δημιουργία ορισμένων σημαν-

Η Ευρώπη πρέπει να κάνει περισσότερα για τη δική της άμυνα και πρέπει να έχει τις τεχνολογικές, βιομηχανικές και επιχειρησιακές δυνατότητες για να το κάνει.

τικών εργαλείων αμυντικής συνεργασίας μέσα στην Ε.Ε. Εφαρμόσαμε την Ετήσια Επιθεώρηση για την Άμυνα που πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά πέρυσι, έχουμε την PESCO, τη Μόνιμη Δομημένη Συνεργασία που ξεκίνησε το 2017 και η οποία έχει ήδη γίνει η αφορμή για νέες συνεργασίες και έχουμε, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας το οποίο έχει τεθεί σε λειτουργία φέτος. Εάν τα κράτη μέλη χρησιμοποιήσουν αυτά τα εργαλεία στον μέγιστο δυνατό βαθμό και εκμεταλλευτούν το πλήρες δυναμικό αυτών των μέσων, τότε μπορούν πραγματικά να έχουν θετικό αντίκτυπο και να βοηθήσουν στην εμβάθυνση της αμυντικής συνεργασίας στην Ευρώπη. Ο ΕΟΑ συνέβαλε ουσιαστικά στη δημιουργία αυτών των νέων αμυντικών πρωτοβουλιών της Ε.Ε. και τώρα παίζει κεντρικό ρόλο υποστηρίζοντας την εφαρμογή τους. Όσον αφορά το ευρωπαϊκό ταμείο άμυνας συμμετείχαμε σε δύο προγράμματα: το τμήμα αμυντικής έρευνας, όπου διαχειριστήκαμε την Προπαρασκευαστική Δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Αμυντική Έρευνα και τις εργασίες προγραμμάτων του EDIDP, υποστηρίζοντας τα κράτη μέλη

Η έννοια της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ δεν στρέφεται εναντίον του ΝΑΤΟ, των Ηνωμένων Πολιτειών ή οποιουδήποτε άλλου. Αντίθετα, μια πιο ισχυρή και αυτόνομη ευρωπαϊκή άμυνα θα οδηγήσει τελικά σε ένα ΝΑΤΟ, αναφέρει στην «Κ» ο Γίρι Σέντιβι.

στην προετοιμασία των έργων που θα προταθούν αργότερα για χρηματοδοτική στήριξη από την Ε.Ε.

–Η Κύπρος φαίνεται να είναι αρκετά ενεργός στα προγράμματα του ΕΟΑ, κυρίως με πρόσφατες επιτυχίες με έργα στο EDIDP, καθώς και έργα στην PESCO. Υπάρχουν μελλοντικές ευκαιρίες σε αυτόν τον τομέα;

–Χαίρομαι να παρατηρήσω πως η Κύπρος είναι ενεργό μέλος του Οργανισμού. Αυτή τη στιγμή συνεισφέρει σε δώδεκα έργα και προγράμματα του ΕΟΑ από θέματα που κυμαίνονται από τη θαλάσσια επιτήρηση, στρατιωτική κινητικότητα και το δίκτυο κόμβων μεταφορών της Ε.Ε. έως και σε κοινές ευρωπαϊκές εκπαιδευσεις ελικοπτερώων ή κοινή χρήση στρατιωτικών ανταλλακτικών μεταξύ κρατών μελών. Η χώρα συμμετέχει επίσης ενεργά ή ως παρατηρητής σε 10 έργα της PESCO, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ισχυρή υποστήριξη της χώρας στην αμυντική συνεργασία της Ε.Ε. Η συμμετοχή της Κύπρου σε εκθέσεις βιομηχανίας υψηλού επιπέδου, όπως η DEFEA, είναι ένα ενθαρρυντικό σημάδι ότι η αμυντική βιομηχανία της χώρας ανα-

πτύσσεται, κάτι που είναι επίσης σημαντικό στο ευρύτερο πλαίσιο της βελτίωσης της αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης της Ευρώπης.

Στρατηγική αυτονομία

–Τον τελευταίο καιρό βλέπουμε πολλές συζητήσεις σχετικά με τη στρατηγική αυτονομία και τις ευρωπαϊκές δυνατότητες. Πώς βλέπετε αυτή τη συζήτηση να προχωρά τους επόμενους μήνες; Υπάρχει ευνοϊκό πολιτικό περιβάλλον για την προώθηση αυτής της συζήτησης με συγκεκριμένες προτάσεις;

–Νομίζω ότι όλοι έχουν καταλάβει σήμερα ότι η Ευρώπη πρέπει να κάνει περισσότερα για τη δική της ασφάλεια και άμυνα και ότι πρέπει να έχει τις τεχνολογικές, βιομηχανικές και επιχειρησιακές δυνατότητες για να το κάνει. Γι' αυτό είναι ζωτικής σημασίας να εργαστούμε για την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας. Παρεμπιπτόντως, ο ΕΟΑ εργάζεται εδώ και αρκετά χρόνια στον εντοπισμό και την ενίσχυση των βασικών στρατηγικών δραστηριοτήτων που πρέπει να διατηρήσει και να αναπτύξει η Ευρώπη, εάν θέλει να κι-

νηθεί προς στρατηγική αυτονομία. Το θέμα έχει επίσης φτάσει στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο στην Ε.Ε., το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κάτι το οποίο χαιρετίζω. Η συζήτηση για τη στρατηγική πυξίδα της Ε.Ε., τους επόμενους μήνες, θα βοηθήσει σίγουρα για να διευκρινιστεί ποιες είναι οι φιλοδοξίες των κρατών μελών και ποια είναι πραγματικά η στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε. Ως εκ τούτου, για να απαντήσω στην ερώτησή σας: Ναι, το τρέχον πλαίσιο και η πολιτική δυναμική, ειδικά μετά τις πρόσφατες καταστροφές στο Αφγανιστάν και το ΑΥΚΥΣ, είναι πολύ ευνοϊκές για την προώθηση αυτής της συζήτησης. Τούτου λεχθέντος, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η έννοια της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. δεν στρέφεται εναντίον του ΝΑΤΟ, των Ηνωμένων Πολιτειών ή οποιουδήποτε άλλου. Αντίθετα, μία πιο ισχυρή και αυτόνομη ευρωπαϊκή άμυνα θα οδηγήσει τελικά σε ένα ΝΑΤΟ.

–Πώς βλέπετε τον ρόλο που μπορούν να έχουν τα κράτη μέλη όπως η Κύπρος, για την σύμπραξη δυνάμεων με άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. για την ανάπτυξη μελλοντικών εξοπλισμών και

ικανοτήτων. Υπάρχουν ευκαιρίες για τον ιδιωτικό τομέα και τη βιομηχανία;

–Όπως κάθε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., η Κύπρος έχει πολλά να κερδίσει από τη βαθύτερη ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία. Ωφελεί όλες τις χώρες, μικρότερες και μεγαλύτερες. Για να γίνει ή να παραμείνει στρατηγικά σχετική στον κόσμο, η Ευρώπη πρέπει να συνδυάσει τις στρατιωτικές της δυνάμεις, είναι πολιτική επιταγή. Αλλά έχει επίσης δημοσιονομικό νόημα, ειδικά τώρα που οι περισσότεροι εθνικοί προϋπολογισμοί βρίσκονται σε δυσχερή κατάσταση. Η πρώτη αμυντική επιθεώρηση έδειξε σαφώς πόσο κατακερματισμένοι είναι ο ευρωπαϊκός αμυντικός τομέας: οι προϋπολογισμοί προγραμματίζονται και δαπανώνται σε εθνικό επίπεδο χωρίς κατάλληλο συντονισμό. Αυτό είναι δαπανηρό και συχνά οδηγεί σε διπλά έξοδα.

Ο καλύτερος σχεδιασμός, οι κοινές προμήθειες και ο επιμερισμός των αμυντικών δυνατοτήτων μπορούν επομένως να βελτιώσουν τις δαπάνες, να εξοικονομήσουν μεγάλα ποσά και να αυξήσουν τη στρατιωτική αποτελεσματικότητα.

Έξι κυπριακές εταιρείες επιλέχθηκαν πρόσφατα για να συμμετάσχουν σε άλλα πέντε έργα του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Βιομηχανικής Ανάπτυξης στην Άμυνα της ΕΕ για το 2020.

Επίσης, εδώ στην Κύπρο, συναντήθηκαν με εκπροσώπους του Τμήματος Έρευνας και Βιομηχανίας, επειδή η συμμετοχή τους και οι προσπάθειες για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης της Ευρώπης, αποτελούν σημαντικό μέρος της αποστολής του ΕΟΑ.

Έρευνητές και βιομηχανίες έχουν τώρα την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε πολυεθνικά, συνεργατικά έργα και έτσι να έχουν πρόσβαση σε νέους εταίρους και αγορές. Η αμυντική βιομηχανία της Κύπρου ήδη επωφελείται με μεγάλη επιτυχία από αυτήν, έξι κυπριακές εταιρείες επιλέχθηκαν πρόσφατα για να συμμετάσχουν σε άλλα πέντε έργα του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Βιομηχανικής Ανάπτυξης στην Άμυνα της Ε.Ε. για το 2020. Τα έργα σχετίζονται με κρίσιμα θέματα και αμυντικές τεχνολογίες όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη, η κυβερνοασφάλεια, ή η ανάπτυξη μη επανδρωμένων θαλάσσιων πλατφορμών επιτήρησης. Αυτό αποδεικνύει ότι η Κύπρος μπορεί να συμβάλει με συγκεκριμένο τρόπο στην ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων που θα βοηθήσουν στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας.

Ενοπλες δυνάμεις και περιβάλλον

–Βλέπουμε ότι ο ΕΟΑ έχει ακόμα έναν βασικό ρόλο για την προώθηση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα της άμυνας. Τι μπορούμε να αναμένουμε τα επόμενα χρόνια, καθώς τόσο η Ε.Ε. όσο και το ΝΑΤΟ έχουν προσδιορίσει την κλιματική αλλαγή ως απειλή;

–Η κλιματική αλλαγή δεν σταματά στα εθνικά σύνορα, ούτε ξεχωρίζει τμήματα της κοινωνίας ή της οικονομίας. Είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που, φυσικά, επηρεάζει επίσης την ασφάλεια και την άμυνα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, στον ΕΟΑ, εργαζόμαστε εδώ και πολλά χρόνια σε τρόπους και μέσα για να κάνουμε τις Ένοπλες Δυνάμεις των κρατών μελών μας πιο ενεργειακά αποδοτικές και φιλικές προς το περιβάλλον. Για παράδειγμα, ο ΕΟΑ διαχειρίζεται το Φόρουμ Διαβούλευσης της Επιτροπής για τη Βιώσιμη Ενέργεια στον Τομέα της Άμυνας και Ασφάλειας, το οποίο δημιουργήθηκε με πρωταρχικό στόχο να δημιουργήσει μια κοινότητα που σχετίζεται με την αμυντική ενέργεια και να ανταλλάσσει πληροφορίες, γνώσεις και βέλτιστες πρακτικές για τη βελτίωση της ενεργειακής διαχείρισης, αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και των επιδόσεων των τριών κτιρίων, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον αμυντικό τομέα και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ενεργειακών υποδομών που σχετίζονται με την άμυνα. Θα ήθελα να εκμεταλλευτώ αυτήν την ευκαιρία για να ευχαριστήσω το κυπριακό υπουργείο Άμυνας για την άψογη συνεργασία και τη συνεχή υποστήριξη τους στο Φόρουμ Διαβούλευσης. Ο ΕΟΑ θα διαχειριστεί επίσης ένα νέο μέσο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που σχετίζεται με την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, και συγκεκριμένα τη Θερμοκοιτίδα για την κυκλική οικονομία στην ευρωπαϊκή άμυνα (Incubation Forum for circular economy in European defense). Αυτό το φόρουμ θα βοηθήσει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κυκλική οικονομία στον ευρωπαϊκό αμυντικό τομέα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Το παραμορφωμένο είδωλο μιας πτωχευμένης κοινωνίας

Η προηγούμενη εβδομάδα σίγουρα δεν ήταν και η καλύτερη εβδομάδα για το Facebook και τον Mark Zuckerberg. Οι δημόσιες καταγγελίες μιας πρώην υπαλλήλου του Facebook για τις πρακτικές που ακολουθεί το Facebook, σε συνδυασμό με ένα πολύωρο blackout, αποτέλεσαν ένα ισχυρό πλήγμα για τη μεγαλύτερη πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης στον κόσμο.

Η πρώην υπάλληλος Frances Haugen δήλωσε χαρακτηριστικά ότι «ο όμιλος του Facebook θέτει το κέρδος υπεράνω της ασφάλειας», αποκαλύπτοντας μέσα από διάφορα έγγραφα τις πρακτικές του ομίλου. Όσοι πέφτουν από τη σύννεφα καλό είναι να προσγειωθούν στην πραγματικότητα. Αυτά που έχει καταγγείλει δεν είναι κάτι καινούργιο ούτε είναι η πρώτη φορά που

βλέπουν το φως της δημοσιότητας τέτοιου είδους καταγγελίες για το Facebook. Η μεγάλη διαφορά αυτή τη φορά είναι πως οι καταγγελίες προέρχονται από άτομο, το οποίο εργαζόταν στον όμιλο και γνωρίζει από πρώτο χέρι πώς δουλεύει ο περιβόητος αλγόριθμος της διαδικτυακής πλατφόρμας.

Όλα αυτά άνοιξαν ξανά τη συζήτηση για τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς η Haugen κλήθηκε να καταθέσει τις καταγγελίες της στην αμερικανική Γερουσία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με την ολόένα αυξανόμενη επιρροή τους, έχουν γίνει ο αποδιονομιαίος τράγος για όσα δυσάρεστα γεγονότα συμβαίνουν γύρω μας.

Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει πως ο τρόπος με το οποίο λειτουρ-

γούν εταιρείες όπως το Facebook χειροτερεύουν την κατάσταση, από την άλλη όμως δεν είναι η πηγή του προβλήματος. Ο υπερκαταναλωτισμός, τα λανθασμένα πρότυπα, οι ψευδείς ειδήσεις δεν είναι κάτι το καινούργιο. Είναι κοινωνικά φαινόμενα, τα οποία υπάρχουν εδώ και χρόνια και είναι εντελώς υποκριτικό να ακούς πολιτικούς, οι οποίοι προωθούσαν τέτοιες ιδέες, να έρχονται σήμερα και να κατηγορούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως το απόλυτο κακό.

Ουσιαστικά το Facebook δεν έκανε κάτι διαφορετικό από όσα κάνουν οι διάφοροι δημαγωγοί πολιτικοί τόσα χρόνια. Η διαφορά είναι πως οι πολιτικοί σε πολλές περιπτώσεις έχουν δημιουργήσει και τις συνθήκες για να ωριμάσουν τέτοιες συμπεριφορές εντός της κοι-

νωνίας. Μεγαλύτερο παράδειγμα από τις ψευδείς ειδήσεις δεν υπάρχουν. Κλασική ιστορία διασποράς ψευδών ειδήσεων παρμένη από την αμερικανική πολιτική σκηνή είναι η κύρια αιτία για την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής εισέβαλαν στο Ιράκ.

Για μήνες οι αξιωματούχοι της κυβέρνησης Μπους διακήρυτταν πως το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεϊν είχε στην κατοχή του βιολογικά όπλα μαζικής καταστροφής. Πρόκειται ίσως για μία από τις μεγαλύτερες πολιτικές απάτες στην ιστορία της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Όταν βέβαια αποκαλύφθηκε η αλήθεια η κυβέρνηση Μπους σφύριζε αδιάφορα και απλώς ψέλλιζαν πως είχαν λανθασμένες πληροφορίες. Είμαι βέβαιος πως αν τότε υπήρχε το Facebook η κυβέρνηση

Μπους θα το εκμεταλλευόταν στον μέγιστο βαθμό.

Δεν είναι όμως μόνο αυτό, είναι και ο ίδιος ο τρόπος ζωής μας, ο οποίος μας έχει κάνει να βλέπουμε ως μονάδα μέτρησης της ευτυχίας τα υλικά αγαθά. Φθάσαμε από το ένα άκρο στο άλλο. Δεν απέχουμε και πολύ από εποχές που οι άνθρωποι ήταν ευχαριστημένοι με τα ελάχιστα και αναφωνούσαν για παρηγοριά «Δόξα σοι ο Θεός». Χωρίς να επιζητούν περισσότερα πράγματα από φόβο μήπως χάσουν και αυτά τα λίγα που έχουν. Άλλωστε η λαϊκή μας παράδοση είναι γεμάτη από παροιμίες με τέτοια φιλοσοφία. Εμείς περάσαμε στο άλλο άκρο, δεν μας ευχαριστεί τίποτα. Ένας κόσμος γεμάτος μταιοδοξία που δυστυχώς μεταφέρεται και στις επόμενες γενιές. Προτού όμως δούμε τι θα κάνουμε

με τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης as δούμε τι θα κάνουμε με αυτές τις συμπεριφορές που διαρρέουν όλη αυτή την τοξικότητα σε πλατφόρμες, όπως το Facebook και χρησιμοποιούνται ως πηγή κέρδους.

Αν θέλουμε να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους και να μην αγνοούμε τον ελέφαντα στο δωμάτιο πρέπει πρώτα να αντιληφθούμε πως όλα όσα καταχράται το Facebook είναι συμπεριφορές και νόρμες που υπάρχουν ήδη εντός των σύγχρονων κοινωνιών. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν είναι η ίδια η κοινωνία, είναι απλώς κομμάτι της κοινωνίας. Είναι το παραμορφωμένο είδωλο μιας ήδη ηθικά πτωχευμένης κοινωνίας.

Ο κ. Χρίστος Κυπριανού είναι κάτοχος Βα Κοινωνιολογίας και Ma New Media And Society.

Μία δύσκολη ενηλικίωση για τον Νικόλα Παπαδόπουλο

Πώς ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος κατέληξε να ακολουθεί την καρογιανική τακτική

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν στα κοιματικά πηγαδάκια διάβαζαν τη συνέντευξη του Νικόλα Παπαδόπουλου στον «Φίλελεύθερο» που υπογράμιζε πως το ΔΗΚΟ σίγουρα θα βρίσκεται στην κυβέρνηση το 2023, κρατώντας το ίδιο ζεστός για συνεργασία και το ΑΚΕΛ, αλλά και τον ΔΗΣΥ, κάποιοι διερωτήθηκαν τι να συμβαίνει στο μυαλό του ΔΗΚΟϊκού προέδρου. Ήταν παρανόηση, μία λανθασμένη πολιτική τοποθέτηση, ή μήπως το πνεύμα του Μάριου Καρογιάν κατέλαβε τελικώς το σώμα του ΔΗΚΟϊκού προέδρου; Και λέμε για το πνεύμα του Καρογιάν, δεδομένου ότι όταν ο Νικόλας αναλάμβανε την προεδρία του κόμματος έστελνε το μήνυμα πως όσα γνώριζε ο κόσμος για το ΔΗΚΟ, ότι δηλαδή αγκιστρώνεται, είτε δεξιά είτε αριστερά για να βρίσκεται πάντα στην εξουσία, αποτελεί «κακό καρογιανικό παρελθόν». Υποστήριζε μαζί με τους στενούς του συνεργάτες με πάθος πως δεν είναι δέλεαρ για τον ίδιο η εξουσία και το απέδειξε, αποχωρώντας από την κυβέρνηση προτού καλά-καλά στεγνώσει το μελάνι του κοινού ανακοινωθέντος Αναστασιάδη-Ερογλου. Σήμερα, περνά το μήνυμα πως το ΔΗΚΟ πρέπει πάση θυσία να βρίσκεται στην κυβέρνηση είτε με τη Δεξιά είτε με την Αριστερά, καθώς όπως έχει εκτιμηθεί στον πέμπτο όροφο, η χρόνια απομάκρυνση από αυτήν προκαλεί προβλήματα στο κόμμα. Μία εκτίμηση που οδηγεί σε μία σειρά αντιφάσεων. Έναν χρόνο πριν, ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανακοίνωνε ότι το κόμμα για πρώτη φορά θα καταψηφίσει τον προϋπολογισμό της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης», αν δεν δοθούν οι φάκελοι των πολιτογραφήσεων στον γενικό ελεγκτή. Οι φάκελοι δεν έχουν δοθεί, ο προϋπολογισμός του 2022, όπως όλα δείχνουν, θα ψηφιστεί αδιαμαρτύρητα από το ΔΗΚΟ και σήμερα αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο σύμπλευσης μαζί «με την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση». Τρία χρόνια μιλούσε για ΔΗΣΑΚΕΛ, άνοιγε πόλεμο με τα δύο μεγάλα κόμματα και στρεφόταν προς το Κέντρο. Αντιφάσεις, τσεκουράτες θέσεις που οδηγούν στην άτακτη αναδιπλωση και που στέλ-

νουν το μήνυμα πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος, προσπαθώντας να αλλάξει τη φιλοσοφία ενός καθαρά συντηρητικού κόμματος, όχι μόνο απέτυχε, ούτε μόνο απομακρύνθηκε το σενάριο υποψηφιότητάς του για το 2023, αλλά πλέον ενσωματώνεται πλήρως σε αυτό που για χρόνια προσπαθούσε να αποτινάξει από τον πολιτικό χώρο, την καρογιανική τακτική.

Στρωμένο με ροδοπέταλα

Η αλήθεια βεβαίως είναι πως όταν τον Δεκέμβριο του 2013 ο Νικόλας Παπαδόπουλος αναλάμβανε την προεδρία του Δημοκρατικού Κόμματος, τα δημοσιεύματα έλεγαν πως η νίκη του έφερε τα πάνω κάτω στο κοιματικό σκηνικό, ενώ τα φίλα προσκείμενα σε αυτόν ΜΜΕ υποστήριζαν πως αυτή η νίκη

Η προεδρία Νικόλα είχε ξεκινήσει επιθετικά με το αφήγημα πως η εξουσία δεν αποτελεί δέλεαρ για τον ίδιο. Εφτά χρόνια αργότερα αναδιπλώνεται πλήρως, καθιστώντας την εξουσία το κύριο ζητούμενο για το 2023.

θα αλλάξει—θετικά— την κυπριακή πολιτική σκηνή. Ήταν η πρώτη φορά, που υφιστάμενος αρχηγός κόμματος και εν προκειμένω ο Μάριος Καρογιάν έχανε το κόμμα του μέσα από τα χέρια του από την εσωκομματική του αντιπολίτευση και η πρώτη φορά μέχρι τότε που ένας προεκλογικός εσωκομματικός εκλογών προκαλούσε τόσο βαθιές πληγές. Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο, όμως, στρωνόταν, όπως διαφαίνονταν, ένας δρόμος γεμάτος με ροδοπέταλα στην πολιτική, καθώς το συμπέρασμα ήταν πως, αν μη τι άλλο, ήξερε να κερδίζει εκλογές. Είχε καταφέρει να εκλεγεί πολύ νωρίς με το αλψμόνητο «Νικόλας Παπαδόπουλος του Τάσσου» στη Βουλή, είχε καταφέρει όμως στη συνέχεια και να εκτοξεύσει τη δημοτικότητα του και εν τέλει να κερδίσει το κόμμα.

Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ λέγεται πως κλείστηκε στον εαυτό του μετά την ήττα για την προεδρία της Βουλής, μελετώντας προσεκτικά την επόμενη κίνησή του.

Μία νίκη δεν φέρνει την άνοιξη

Την επόμενη μέρα των εκλογών είχε λοιπόν την επιλογή είτε να δείξει μεγαλοψυχία απέναντι στους ηττημένους, είτε να προχωρήσει σε ευθεία αντιπαράθεση. Αν και τη νύχτα των εκλογών ξεκαθάρισε πως τείνει χέρι συνεργασίας με τον Μάριο Καρογιάν, αυτό δεν φάνηκε στην πράξη, καθώς αντικατέστησε στις θέσεις κλειδιά που κατείχαν καρογιανικοί, με πρόσωπα της δικής του εμπιστοσύνης.

Για ποιο λόγο όμως ο Νικόλας Παπαδόπουλος κατέφυγε στην πολιτική πλήρους ρήξης; Η ευκολία άλλωστε με την οποία ο Νικόλας Παπαδόπουλος κέρδιζε από νωρίς τις εκλογικές μάχες τον έκανε να καταλήξει στο συμπέρασμα πως το εκλογικό σώμα επιδιώκει την σκληρή αντιπαράθεση. Η επιθετική πολιτική που τήρησε έναντι του Δημήτρη Χριστόφια του προσέδωσε πόντους, ενώ με την μετωπική αντιπαράθεση με τον Μάριο Καρογιάν, κατάφερε να κερδίσει την προεδρία του κόμματος. Η αλήθεια ωστόσο βρίσκεται στη μέση, καθώς για πολλούς δεν ήταν η αντιπαράθεση με τον Δημήτρη Χριστόφια που του προσέδωσε πόντους, αλλά η προεδρία της επιτροπής Οικονομικών και η στάση που τήρησε κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Καθόλου τυχαίο ότι την επομένη της ανάδειξής του στην ηγεσία του ΔΗΚΟ

1. Παραγκώνισε τους εσωκομματικούς του αντιπάλους.

2. Άρχισε να σχεδιάζει την έξοδο του από το κυβερνητικό σχίσμα.

3. Έκαψε γέφυρες και με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, αλλά και με το ΑΚΕΛ, ακολουθώντας το σύνθημα περί ΔΗΣΑΚΕΛ μέχρι και τις προεδρικές εκλογές του 2018.

Όλη αυτή η πορεία μέχρι και τις προεδρικές του 2018 κατάφερε να συγκύσει το ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο, το οποίο αποζητούσε ανέκαθεν δύο στοιχεία:

- Πρόσβαση στην εξουσία/ προοπτική εξουσίας.
- Σταθερότητα.

Το σύνθημα με το οποίο ξεκίνησε την προεδρία του στο ΔΗΚΟ, ότι για τη νέα ηγεσία δεν αποτελεί «δέλεαρ η εξουσία», έκανε αρχικά αίσθηση, αλλά στην πορεία κούρασε το ΔΗΚΟϊκό ακροατήριο που απαιτούσε πρόσβαση στην εξουσία. Η πρώτη μεγάλη απογοήτευση ήλθε με τις προεδρικές εκλογές του 2018, όταν η πλήρης ρήξη με τα δύο μεγάλα κόμματα δεν απέδωσε καρπούς και η φιλοδοξία δημιουργίας ενός τρίτου πόλου κατέρρευσε τη νύχτα της πρώτης Κυριακής. Από την ίδια νύχτα, πολλοί στο στενό περιβάλλον του Νικόλα Παπαδόπουλου εκτίμησαν πως ο ενδιάμεσος χώρος δεν αποτελεί εξέγγραφο επιτυχίας και αν θέλει να κερδίσει εκλογές θα πρέπει να στραφεί είτε δεξιά, αλλά κυρίως αριστερά. Σε αυτό το πλαίσιο απαγκίστρωσης από το αφήγημα του ΔΗΣΑΚΕΛ και της απαρχής ενός

φλερτ με το ΑΚΕΛ, έκαψε πλήρως τις γέφυρες με την κυβέρνηση. Το στοιχείο που φέρεται να βάρυνε και να στοίχισε στα ποσοστά του ΔΗΚΟ, ήταν η στάση του Νικόλα Παπαδόπουλου στον προϋπολογισμό. Ενώ ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος είχε κτίσει μέχρι τότε το προφίλ του αρχηγού που γνωρίζει από οικονομία και βοήθησε με τον ρόλο του στη σταθεροποίηση της κυπριακής οικονομίας, η κίνησή του να καταψηφίσει τον προϋπολογισμό, τη χρονιά μάλιστα που μαινόταν η πανδημία, έκανε πολλούς εντός του κόμματος, αλλά και οικονομικά συμφέροντα που ανέκαθεν βρίσκονταν κοντά στο ΔΗΚΟ, να απομακρυνθούν και να θεωρήσουν πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν επιχειρεί μόνο πλήρη αλλαγή της ταυτότητας του ΔΗΚΟ, αλλά και αποσταθεροποίηση της οικονομίας. Τότε ήταν που επανήλθαν στη μνήμη πολλών οι κινήσεις του περί καταψήφησης των εκπομπών, αλλά και η υπόσχεσή του στον προεκλογικό του 2018 για πλήρη αποκατάσταση των κατόχων αξιογράφων.

Η λάθος ανάγνωση

Σε αυτό το πλαίσιο κινδύνου «αποσταθεροποίησης» και μακράς αντιπολίτευσης, πολλοί ήταν εκείνοι που βρήκαν καταφύγιο στο νεοσυσταθέν κίνημα που διατηρούσε όλα τα χαρακτηριστικά του παλιού ΔΗΚΟ, τη Δημοκρατική Παράταξη του Μάριου Καρογιάν. Το ποσοστό που κατάφερε να λάβει ο Μάριος

Καρογιάν στην πρώτη του εμφάνιση σε βουλευτικές εκλογές κατέδειξε αφενός πως το κεντρώο ακροατήριο επιδιώκει σταθερότητα και καλές σχέσεις με την εξουσία και αφετέρου πως το ΔΗΚΟ υποτίμησε τη δυναμική του.

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος θεωρήσει πως με τη διαγραφή μιας σειράς στελεχών θα έκλινε μία και καλή το όλο θέμα, οδηγώντας τους στην πολιτική απομόνωση. Μάλιστα οι δηλώσεις περί κινήματος φάντασμα, αλλά και η υποβάθμιση της Δημοκρατικής Παράταξης κατά την προεκλογική περίοδο των βουλευτικών εκλογών, έδωσε τον χώρο και τον χρόνο στο νεοσυσταθέν κίνημα να κερδίσει ψήφους από το Δηκόϊκο ακροατήριο, σημείο που κάποια κεντρώα στελέχη σημειώνουν πως η ΔΗΠΑ τείνει να μετεξελιχθεί στο παλιό ΔΗΚΟ έχοντας τον ρυθμιστικό ρόλο.

Το ερώτημα είναι τώρα τι γίνεται με το Δημοκρατικό Κόμμα. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος έχει να αντιμετωπίσει μία σειρά ζητημάτων:

- Την εσωκομματική γκρίνια της χρονιάς απουσίας από την κυβέρνηση που ενδεχομένως να οδηγήσει σε νέες αποστασίες.
- Τα οικονομικά προβλήματα του ΔΗΚΟ δεδομένης και της πληθώρας έμμισθων στελεχών που δεν θέλει να πειράξει η ηγεσία, προκαλώντας νέα κρίση.
- Το πώς θα κινηθεί στις προεδρικές εκλογές του 2023.

Τα σενάρια και τα διλήμματα ενόψει προεδρικών εκλογών

Η τελευταία απόφαση του Δημοκρατικού Κόμματος πως θα πρέπει πάση θυσία να βρίσκεται στην εξουσία το 2023, δείχνει αφενός τις προθέσεις συζήτησης με όλα τα κόμματα, δείχνει αφετέρου και την πλήρη αναδιπλωση με την πολιτική που ακολουθούσε, όταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανέλαβε την ηγεσία του κόμματος. Μπροστά του υπάρχουν τα εξής διλήμματα και σενάρια.

Κοινός υποψήφιος με το ΑΚΕΛ: Αν και ο Νικόλας Παπαδόπουλος έπαθε μία ψυχρολουσία με τα όσα εκτυλίχθηκαν μεταξύ ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ για την προεδρία της Βουλής, στο κόμμα του Κέντρου υπάρχουν στελέχη που βλέπουν θετικά τη σύμπλευση με το ΑΚΕΛ. Το μεγάλο ωστόσο ερώτημα είναι ποιος θα είναι τελικά ο κοινός υποψήφιος. Στο ΔΗΚΟ έχουν ήδη αποκλείσει ως επιλογή τον Αχιλλέα Δημητριάδη, τον οποίο βλέπει θετικά το ΑΚΕΛ. Υπάρχουν στελέχη που ευνοούν μία υποψηφιότητα όπως αυτή του Μάρκου Κυπριανού, η οποία όπως λέγεται θα ενώσει το ήδη κατακερματισμένο Κέντρο και θα τύ-

χει θετικής αντιμετώπισης από το ΑΚΕΛ. Το ερώτημα, ωστόσο, πέραν του κατά πόσο ενδιαφέρεται ο κ. Κυπριανού, είναι κατά πόσο μία τέτοια υποψηφιότητα θα είναι ελκυστική. Σε αυτό το πλαίσιο πολλοί είναι εκείνοι και εντός του ΔΗΚΟ αλλά και του ΑΚΕΛ που ψάχνουν έναν άλλο υποψήφιο, που θα στέλνει το αφήγημα ότι μπορεί να κυβερνήσει αλλά και που να μπορεί να προσελκύσει ένα ευρύτερο ακροατήριο. Υπάρχουν βεβαίως

Οι κρούσεις Αβέρωφ και τα ερωτήματα που θα κληθεί να απαντήσει στο ενδεχόμενο ενός τέτοιου αρραβώνα.

και ερωτήματα σ' έναν τέτοιο αρραβώνα. Σε ποιο πλαίσιο θα υπάρξει κοινή γραμμή μεταξύ ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ, δεδομένου ότι τα δύο κόμματα έχουν σοβαρές αντιθέσεις στο Κυπριακό και στην οικονομία.

Το ενδεχόμενο μιας μοναχικής πορείας στον πρώτο γύρο φοβίζει στελέχη, καθώς ένα κακό αποτέλεσμα θα μειώσει κατά πολύ την επιρροή του κόμματος στο πολιτικό σκηνικό.

Κοινός υποψήφιος με τον ΔΗΣΥ: Με δεδομένο ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη ξεκινήσει τον προεκλογικό του, η επιλογή του υποψηφίου δεν αναμένεται επί του παρόντος να είναι άλλη από τον

συναγερμικό πρόεδρο. Ήδη, όπως έχει αποκαλύψει η «Κ», ο Νικόλας Παπαδόπουλος δέχεται κρούσεις από τον Αβέρωφ Νεοφύτου για σύμπλευση. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο δεν το αποκλείουν εντός του

ΔΗΚΟ, δεδομένου όπως λένε ότι θα είναι νικηφόρα υποψηφιότητα και δεδομένου ότι το ΑΚΕΛ θα συμπλεύσει τελικά με την υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη. Οι Αβέρωφ Νεοφύτου και Νικόλας Παπα-

δόπουλος έχουν συνεργαστεί αρμονικά κατά την περίοδο του μνημονίου και επί διακυβέρνησης Χριστόφια και αυτό θεωρείται από πολλούς προπομπός για αρμονική συγκυβέρνηση των δύο. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ωστόσο θα πρέπει να απαντήσει τι μεσολάβησε από το φθινόπωρο του 2020, όταν ο ΔΗΣΥ και η κυβέρνηση Αναστασιάδη ήταν η «πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση», αλλά και η κυβέρνηση που οδήγησε, όπως υποστήριζαν, το Κυπριακό λίγο πριν από τη δικτοποίηση μέχρι και τον σημερινό αρραβώνα.

Αυτόνομα και συνεργασία τη δεύτερη Κυριακή. Από το κάδρο δεν αποκλείεται και το σενάριο μιας αυτόνομης πορείας, αν το ΔΗΚΟ δεν καταφέρει να τα βρει είτε με τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ είτε με τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ. Κάτι τέτοιο βεβαίως μειώνει κατά πολύ την επιρροή του κόμματος, αλλά και τις πιθανότητες να περάσει στη δεύτερη Κυριακή, όπως άλλωστε φάνηκε και στις προεδρικές του 2018.

Πρέπει να αποσυμφωρηθεί το Πουρνάρα

Η Ιλβα Γιόχανσον λέει στην «Κ» πως η Κύπρος είναι το κράτος μέλος με τον πιο μεγάλο αριθμό αιτήσεων ασύλου για το 2021

Συνέντευξη στον **ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Σε γραπτή συνέντευξή της στην «Κ», λίγο μετά την επίσκεψή της στην Κύπρο αλλά πριν από τη μετάβασή της στην Τουρκία, η Επίτροπος αρμόδια για θέματα μεταναστεύσεων Ίλβα Γιόχανσον αξιολόγησε την κατάσταση στο Πουρνάρα αλλά και τις προσπάθειες της Κύπρου να διεκπεραιώσει τον μεγάλο αριθμό εκκρεμοσυναιτητήσεων. Τόνισε ακόμα πως η Κύπρος μπορεί να κάνει περισσότερα για την καταπολέμηση της εργασιακής εκμετάλλευσης μεταναστών από εργοδότες.

—Είναι ικανοποιητικές οι συνθήκες διαβίωσης για τους μετανάστες και τους αιτητές ασύλου στον χώρο φιλοξενίας Πουρνάρα;

—Αυτή ήταν η πρώτη μου επίσκεψη στην Κύπρο και σημαντικό μέρος της αποστολής ήταν και η επίσκεψη στο Πουρνάρα. Η Ε.Ε. είναι εκεί για να στηρίξει την Κύπρο στη διαχείριση της μεταναστεύσεως, γι' αυτό είναι σημαντικό για μένα να γνωρίζω πώς λειτουργούν τα πράγματα επί του εδάφους. Πολύ θετικό στοιχείο ήταν η εύρυθμη και στενή συνεργασία μεταξύ των κυπριακών αρχών και ευρωπαϊκών υπηρεσιών και οργανισμών όπως η Europol, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, η Frontex και άλλες υπηρεσίες όπως ο Ερυθρός Σταυρός. Την περίοδο της επίσκεψής μου υπήρχαν περίπου 900 άτομα στο κέντρο, με 600 άτομα να μένουν σε αντισκηνά. Πρέπει να γίνουν περισσότερα για τη δημιουργία περισσότερων χωρητικότητας υποδοχής ώστε να αποσυμφωρηθεί το Πουρνάρα, καθώς και

παραιτέρω βελτιώσεις των συνθηκών όπως υγειονομική στήριξη και χώροι υγιεινής. Υπάρχει επίσης επείγουσα ανάγκη για πρόοδο στα έργα υποδομής για δημιουργία ασφαλούς ζώνης για ασυνόδευτους ανήλικους και χώρους υποδοχής.

—Πώς αξιολογεί η Κομισιόν την πρόοδο στην επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου που εκκρεμούν;

—Έχοντας δεχθεί πέραν των 7.500 αιτήσεων για άσυλο φέτος, η Κύπρος είναι το κράτος μέλος με τον πιο μεγάλο αριθμό αιτήσεων κατά κεφαλήν το 2021. Οι αρχές

“

Εχοντας δεχθεί πέραν των 7.500 αιτήσεων για άσυλο φέτος, η Κύπρος είναι το κράτος μέλος με τον πιο μεγάλο αριθμό αιτήσεων κατά κεφαλήν το 2021.

έχουν κάνει πολλά, ειδικά όσον αφορά τη μείωση των αιτήσεων σε πρώτο βαθμό που συνεχίζουν να εκκρεμούν. Συνεχίζει όμως να υπάρχει η ανάγκη να βελτιωθούν και να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για το άσυλο, και η αποσυμφόρηση του κέντρου Πουρνάρα θα βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση. Υπάρχει επίσης ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τις αιτήσεις ασύλου σε δεύτερο βαθμό που εκκρεμούν (σ.σ.:

«Η Κύπρος είναι ένα από τα κράτη μέλη που θα είχε μεγάλο όφελος από τον μηχανισμό αλληλεγγύης που περιέχεται στο πακέτο για το Άσυλο και τη Μετανάστευση, το οποίο προτείνουμε πέρσι τον Σεπτέμβριο» λέει στην «Κ» η Επίτροπος για θέματα μετανάστευσης Ίλβα Γιόχανσον.

προσφυγές κατά αποφάσεων που έχουν ήδη ληφθεί) καθώς ο αριθμός αυτός αυξάνεται δραματικά. Έχω πληροφωρηθεί πως θα διοριστούν περισσότεροι δικαστές, πράγμα το οποίο είναι θετικό. Η Κομισιόν έχει ενισχύσει τη στήριξή της με επιπρόσθετη χρηματοδότηση για την Κύπρο, και η παρουσία υπηρεσιών της Ε.Ε. είναι σημαντική, καθώς παρέχει επιχειρησιακή στήριξη και αλληλεγγύη. Την ίδια στιγμή η Κύ-

προς μπορεί να κάνει περισσότερα για θέματα επιστροφών και ένταξης. Η μετανάστευση είναι πλήρως διαχειρίσιμη, όμως χρειαζόμαστε μακροπρόθεσμες λύσεις, όχι μόνο ad hoc λύσεις. Η Κύπρος είναι ένα από τα κράτη μέλη που θα είχε μεγάλο όφελος από τον μηχανισμό αλληλεγγύης που περιέχεται στο πακέτο για το Άσυλο και τη Μετανάστευση, το οποίο προτείνουμε πέρσι τον Σεπτέμβριο. Η στήριξη στην εφαρ-

μογή του πακέτου από την Κύπρο είναι ευπρόσδεκτη.

—Πού βρίσκεται η Κύπρος όσον αφορά την εκμετάλλευση των μεταναστών και αιτητών ασύλου από εργοδότες;

—Ξέρουμε πως ένας από τους κύριους παράγοντες που οδηγούν στην παράτυπη μετανάστευση είναι η δυνατότητα εύρεσης εργασίας στον τομέα της παραοικονομίας. Για αυτό οι νομοθέτες και οι αρχές

έχουν την ευθύνη να δυσκολέψουν τη λειτουργία αυτής της παράλληλης οικονομίας. Νομίζω πως η Κύπρος μπορεί να κάνει περισσότερα σε αυτόν τον τομέα. Η παράνομη εργασία εκθέτει τους μετανάστες σε αυξημένο κίνδυνο παραβίασης των κοινωνικών δικαιωμάτων τους, εργασιακής εκμετάλλευσης και επίσφαλης συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Προκαλεί επίσης ζημιά και στην οικονομία, καθώς οδηγεί σε απώλεια δημόσιων εσόδων, φόρων και κοινωνικών ασφαλίσεων, οδηγεί σε μείωση των μισθών και επιδείνωση των συνθηκών εργασίας και δημιουργεί αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων. Πρόσφατα η Κομισιόν πρότεινε μέτρα που θα καταστήσουν την οδμή για την επιβολή κυρώσεων κατά των εργοδωτών πιο αποτελεσματική, μέσω της ενίσχυσης των κυρώσεων, των επιθεωρήσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων από τα κράτη μέλη.

—Έχουν υπάρξει κατ' επανάληψη κατηγορίες πως οι κυπριακές αρχές προχωρούν σε παράνομες επαναπροωθήσεις (pushbacks); Έχουν κάνει αρκετά οι κυπριακές αρχές για να διερευνήσουν τις καταγγελίες;

—Κατά την κοινή συνέντευξη Τύπου με τον υπουργό Νίκο Νουρή στις 28 Σεπτεμβρίου επανέλαβα πως στο κοινοτικό κεκτημένο είναι ξεκάθαρο πως στα θαλάσσια σύνορα οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα στην πρόσβαση σε διαδικασία ασύλου. Οι κατηγορίες για ακατάλληλη χρήση βίας από δυνάμεις επιβολής του νόμου στα σύνορα πρέπει να εξεταστούν από τις εθνικές αρχές, μεταξύ άλλων μέσω αξιόπιστων ερευνών. Αυτό είναι που περιμένω να γίνει.

Οι μεσογειακές χώρες ζητάνε ανταλλάγματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Δύσκολο συνεχίζει να είναι το παζλ για το νέο πακέτο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο που πρότεινε η Κομισιόν πέρσι τον Σεπτέμβριο, καθώς η συζήτηση παραμένει στάσιμη λόγω της επιμονής των χωρών πρώτης γραμμής, και την αντίθεση της Βόρειας και της Κεντρικής Ευρώπης, στην πρόταση για μηχανισμό ανακατανομής και αλληλεγγύης

ώστε να μη χρειάζεται να διαχειρίζονται την πλειοψηφία των αιτήσεων ασύλου όπως σήμερα. Όπως προκύπτει από το τελευταίο προσχέδιο των συμπερασμάτων για τη μετανάστευση για τη Σύνοδο των ηγετών της Πέμπτης σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», οι ηγέτες δεν θα μουν στην ουσία των διαφωνιών και αναμένεται να περιοριστούν στη συζήτηση για τα κονδύλια για βοήθεια στους Σύρους πρόσφυγες σε Τουρκία, Ιορδανία και Λίβανο. Κυπριακές κυβερνητικές πηγές εκφράζουν προβληματισμό για τη στασιμότητα που παρατηρείται στις διαβουλεύσεις, επιμένοντας ωστόσο πως πρέπει να υπάρξει συνολική συμφωνία επί όλων των παραμέτρων του πακέτου.

Πάντως, η Κύπρος έχει συμφωνήσει στην πρόταση της Κομισιόν για μετεξέλιξη της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο σε Οργανισμό Ασύλου της

Ε.Ε. ανεξάρτητα από την κατάνληξη των συζητήσεων στα υπόλοιπα ζητήματα. Η νέα αρχή θα έχει μεγαλύτερη ανεξαρτησία και ευελιξία στο να συνδράμει στις ανάγκες των κρατών στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Ωστόσο, η ίδια πηγή επισημαίνει πως η συμφωνία της Κύπρου όπως και άλλων χωρών για τη δημιουργία του οργανισμού περνά μέσα από την έγκριση του συνολικού πακέτου.

Οι διαφωνίες της Κύπρου εδράζονται σε προτάσεις για αλλαγές στη λειτουργία του Eurodac, της κοινής βάσης δεδομένων για τους αιτητές ασύλου, και στον προτεινόμενο κανονισμό για τους ελέγχους στα σύνορα, ο οποίος η Κύπρος και άλλα κράτη ζητούν να εφαρμοζέται εθελοντικά. Ειδικά στο ζήτημα του Eurodac, οι MED5 (Κύπρος, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Μάλτα) διαφωνούν με την αύξηση της περιόδου κατά την οποία το κράτος πρώτης υποδοχής, το οποίο καταγράφει πρώτο την αίτηση ενός αιτητή ασύλου, θα διατηρεί τα στοιχεία, καθώς αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε πρόσθετη ευθύνη για τις χώρες αυτές για άτομα που μετακινούνται σε διαφορετικά κράτη μέλη. Όπως ανέφερε η ίδια πηγή, η Κύπρος έχει ζητήσει από τη Frontex να συμβάλει στην περίπτωσης Κύπρου με την επιτήρηση των νότιων παράλιων της Τουρκίας, κάτι το οποίο ο οργανισμός φέρει

Η Κύπρος έχει ζητήσει από τη Frontex να συμβάλει στην περίπτωσή της με την επιτήρηση των νότιων παράλιων της Τουρκίας, κάτι το οποίο ο οργανισμός φέρει να είδε θετικά.

να είδε θετικά. Ωστόσο, το ζήτημα φαίνεται να κολλάει στην πολιτική διάσταση των πραγμάτων, καθώς η Frontex φέρεται να ζητάει έγκριση από την Κομισιόν, η οποία σε αυτή τη φάση δεν την έχει δώσει. Πάντως, η κυπριακή πλευρά ανέμενε από την Κομισιόν να θέσει το ζήτημα στην Τουρκία κατά την επίσκεψή της Επιτρόπου για Εσωτερικές Υποθέσεις Ίλβα Γιόχανσον στην Άγκυρα. Αν και την Παρασκευή δεν είχαν δοθεί στη δημοσιότητα λεπτομέρειες για το πε-

ριεχόμενο των επαφών Γιόχανσον, ενδιαφέρον έχουν αναφορές της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης περί συζητήσεων στην Άγκυρα για το θέμα της καταπολέμησης των διακινητών. Σε σχέση με το θέμα της Πράσινης Γραμμής, η κυβέρνηση θεωρεί θετικό το ότι στα έγγραφα τα οποία συζητήθηκαν και συνηγορήσαν από αρκετές χώρες κατά το τελευταίο Συμβούλιο Εσωτερικών Υποθέσεων, γίνεται αναφορά στο δικαίωμα της Κυπριακής Δημοκρατίας να επιτηρεί την

Πράσινη Γραμμή για παράτυπες αφίξεις χωρίς αυτό να σημαίνει πως θεωρείται εξωτερικό σύνορο.

Εποπτικός μηχανισμός

Εν τω μεταξύ, απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις της «Κ», εκπρόσωπος της Κομισιόν έδωσε διευκρινίσεις αναφορικά με την πρόταση για δημιουργία ανεξάρτητου εποπτικού μηχανισμού για την παρακολούθηση και διερεύνηση καταγγελιών για παράνομες επαναπροωθήσεις. Όπως επιβεβαίωσε ο εκπρόσωπος, γίνεται προσπάθεια ώστε η πρόταση, η οποία περιέχεται στο πακέτο της Κομισιόν, να εφαρμοστεί διμερώς με δύο κράτη, την Κροατία και την Ελλάδα, με την πρώτη να έχει ήδη δημιουργήσει τον μηχανισμό. «Όσον αφορά την Ελλάδα, η Επίτροπος Γιόχανσον έχει λάβει διαβεβαιώσεις από την ελληνική κυβέρνηση για τη δέσμευσή της για δημιουργία ενός μηχανισμού, και η Κομισιόν συνεργάζεται στενά με τις ελληνικές αρχές προς αυτή την κατεύθυνση», ανέφερε η ίδια πηγή. Κληθείς να σχολιάσει αν υπάρχει τέτοια συζήτηση και με την Κύπρο, ο εκπρόσωπος απάντησε αρνητικά. Υπενθυμίζεται πάντως πως όπως αναφέρθηκε στην «Κ» από πηγή της Κομισιόν την περασμένη εβδομάδα, οι Βρυξέλλες και η Λευκωσία συνεργάζονται για τη δημιουργία μιας εθνικής Στρατηγικής για τις Υποδοχές.

Η Γιόχανσον πιέζει για διακινητές

Σύμφωνα πάντως με αναρτήσεις της στο Twitter κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, οι συζητήσεις της κ. Γιόχανσον με την τουρκική κυβέρνηση γύρω από τη μετανάστευση επικεντρώθηκαν στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και του οργανωμένου εγκλήματος. Η κ. Γιόχανσον έκανε μάλιστα αναφορά σε ανάρτησή της πως το 90% των ανθρώπων που φτάνουν παράτυπα στην Ε.Ε. ταυχάνουν εκμετάλλευσης διακινητών. «Πολλά από αυτά τα δίκτυα διακινητών εμπλέκονται στην εμπορία ναρκωτικών και στο λαθρεμπόριο όπλων», σημείωσε η κ. Γιόχανσον, προσθέτοντας πως «η Ε.Ε. και η Τουρκία θα ενισχύσουν τη συνεργασία τους για την πάταξη αυτών των δικτύων». Όπως προανήγγειλε η Επίτροπος, το επόμενο διάστημα ξεκινούν συζητήσεις σε τεχνικό επίπεδο επικεντρωμένες ακριβώς στο θέμα των δικτύων διακινητών.

Cyber Risk Insurance

In TRUST We Trust

Το έγκλημα άλλαξε.
Ήρα ν' αλλάξεις και την ασφάλειά σου!

Πόσο μπορεί να κοστίζει ένα click;

TRUST INSURANCE CYPRUS

www.trustcyprusinsurance.com

Μία ραδιοτηλεόραση στο απόσπασμα

Το μαύρο του ΡΙΚ

Μπορεί η καρέκλα του νέου προέδρου του Δ.Σ. του ΡΙΚ, Μιχάλη Μιχαήλ, να μην έχει προλάβει να ζεσταθεί αλλά διαισθανόμαστε πως θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα για όλους τους λάθους λόγους. Έχει ήδη προκαλέσει και τη νοημοσύνη μας αλλά και την ανοχή μας στο θράσος με τα όσα εκτυλίσσονται τελευταίως στον χώρο. Κάποιος βεβαίως μπορεί να πει πως θα έπρεπε να ήμασταν προετοιμασμένοι. Μιλάμε για τον άνθρωπο που προήδρευε του Διοικητικού Συμβουλίου του Κυπριακού Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων τη χρυσή περίοδο που δίδονταν υποκοίτιπτες στους Τζο Λόου και τους Καμποτζιανούς δικτάτορες. Τότε, αντί να κάνει τη δική του κριτική για το πρόγραμμα και την κακοδιαχείριση, κουνούσε το δάκτυλό του πως έχει άλλους τρόπους να ασκήσουμε ΜΜΕ και αντιπολίτευση, αντιπολίτευση.

Γι' αυτόν ακριβώς τον ζήλο του να υπεραμυνθεί ενός προγράμματος, που έκανε τη χώρα του περίγelo, ανταμφήθηκε, διοριζόμενος ως πρόεδρος του Δ.Σ. του ΡΙΚ. Ξεκίνησε το θεάρεστο έργο του καθαρίζοντας την αυλή του ιδρύματος από τους γάτους, τους οποίους φρόντιζαν με δικά τους έξοδα οι υπάλληλοι του ΡΙΚ και έδωσε εντολή να μπουν σε κλούβες. Στη συνέχεια αποφάσισε να δώσει μερικά μαθήματα δημοσιογραφίας για το ποιους πρέπει να καλούν οι δημοσιογράφοι του ΡΙΚ και ποιους όχι. Το μέλλον της κρατικής ραδιοτηλεόρασης ήταν που ήταν θολό, πλέον κρίνεται μαύρο και ιδιαίτερα τρομακτικό με την παρουσία του.

● ● ● ●

Παρασκήνιο και Euronews

Ο θεός λοιπόν να μας λυπηθεί και να λυπηθεί την κρατική τηλεόραση. Την ώρα όμως που στο ΡΙΚ καταγράφονται στιγμές απείρου κάλλους, ζήτημα προκύπτει όπως μαθαίνει η στήλη για το μέλλον της ελληνικής υπηρεσίας του Euronews. Στο παρασκήνιο μαθαίνουμε πως πραγματοποιούν επαφές και συναντήσεις ο Έλληνας Αντιπρόεδρος Μαργαρίτης Σχοινάς και η Κύπρια Επίτροπος Στέλλα Κυριακίδου, με στόχο τη διάσωσή του.

● ● ● ●

Το μέλλον του Θεμιστοκλέους

Μετά τη διαγραφή του από το ΕΛΑΜ, ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους, μέσα από μία διακρύβρεκτη επιστολή του, ανέφερε

Ο νέος πρόεδρος του Δ.Σ. του ΡΙΚ Μιχάλης Μιχαήλ προώθησε καταλλήλως τις επενδύσεις στην Κύπρο και πλέον βάζει πλώρη για το ποια είναι η σωστή δημοσιογραφία και ποια όχι.

πως η διαγραφή του ήταν προαποφασισμένη από τη νύχτα της εκλογής του. Ήδη, ο ανεξάρτητος βουλευτής φέρεται να καλοβλέπει τη συνεργασία με τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Έχει άλλωστε εξαιρετες σχέσεις με τον Νίκο Αναστασιάδη και η καταψήφιση της συζήτησης για τα Pandora Papers θεωρείται το δώρο του προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Λέτε να υπάρξει καμία αναβίωση του ειδυλλίου σε μία προσπάθεια συνένωσης της Δεξιάς και «αποδυνάμωσης» του ΕΛΑΜ;

● ● ● ●

Το Συναγερμικό μανιφέστο

Μιλώντας πάντως για την κοινοβουλευτική ομάδα του ΔΗΣΥ, θυμηθήκαμε πως το κόμμα της Δεξιάς πάει σε ιδεολογικοπολιτικό συνέδριο. Η στήλη μελέτησε τους κύριους άξονες στους οποίους θα κινηθεί το συνέδριο. Θα είναι ένα πολιτικό μανιφέστο, όπως λέγεται, που θα ανανεώνει τη συμφωνία της παράταξης με την κυπριακή κοινωνία. Το αν θα ικανοποιήσει το ευρύτερο δεξιό ακροατήριο, είναι κάτι που θα διαπιστωθεί σύντομα. Όπως και

το αν θα είναι ένα εργαλείο του συναγερμικού προέδρου με το οποίο θα μπει δυναμικά στον προεκλογικό.

● ● ● ●

Ο Μάρκος και οι άλλοι

Πολύς προβληματισμός φαίνεται να υπάρχει στο Κέντρο για το πώς θα κινηθούν ενόψει των προεδρικών εκλογών. Υπάρχουν στελέχη που προκρίνουν μία υποψηφιότητα Μάρκου Κυπριανού, καθώς όπως λένε κάτι τέτοιο θα τύχει της ανοχής του ΑΚΕΛ και θα αναγκάσει και την -κυπριακή- Δημοκρατική Παράταξη να συμπελεύσει. Ο Μάρκος, πάντως, φαίνεται να μη σκέφτεται κάτι τέτοιο και να απολαμβάνει τη συνταξιοδότησή του από την πολιτική. Βεβαίως αυτή η συζήτηση για το τι θα κάνουν ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ έχει το δικό της ενδιαφέρον. Τα δύο κόμματα, λογικώς έχοντας των πραγμάτων, θα πρέπει να βρίσκονται σε αντίθετα στρατόπεδα, καθώς η στήριξη του ίδιου υποψήφιου ακυρώνει το ένα εκ των δύο κομμάτων. Ή μήπως όχι; Πάντως πέραν του Άθου Αντωνιάδη και τις δηλώσεις του στον «Πολίτη» ότι δεν αποκλείουν κανέναν, και στη ΔΗΠΑ υπάρχουν

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΟΚΟΣ ΤΑΣΟΥ

Ο κοινοτάρχης της Ξυλοφάγου Κόκος Τάσου που κατόφερε με την υψηλή του αισθητική να διασκεδάσει τους χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, χωρίς βεβαίως να το υπολογίσει. Αξίζει να θυμίσουμε πως κάποτε, ήταν και αναπληρωτής πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας.

άτομα που βλέπουν θετικά μία τέτοια σύμπλευση. Οι περισσότεροι βεβαίως, ούτε να ακούσουν δεν θέλουν.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Κλωθώ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο Ρώσος ολιγάρχης, το ΑΚΕΛ και ο φίλος μας ο Λαβρόφ

Ντροπή, Ελένη μου, ντροπή

Τα έργα και οι ημέρες ενός Ρώσου ολιγάρχη, συμπατριώτη μας, κατόχου κυπριακού διαβατηρίου, απασχολούν έντονα τις τελευταίες ημέρες τον παγκόσμιο Τύπο. Με ιδιαίτερες βέβαια αναφορές στην Κύπρο. Το υπουργείο Άμυνας της Φινλανδίας έχει θορυβηθεί για την αγορά ενός νησιού στρατηγικής σημασίας, στα ανατολικά της χώρας και στα σύνορα με τη Ρωσία από τον Ρώσο ολιγάρχη Igor Kesaev, ο οποίος κατηγορείται για διασυνδέσεις με τη ρωσική μαφία και το Κρεμλίνο. Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα ο επιφανής συμπατριώτης μας ελέγχει το 70% της αγοράς του καπνού στη Ρωσία και είναι έμπορος όπλων.

Από στοιχεία που δημοσιοποίησε το WikiLeaks πριν από μερικά χρόνια φάνηκε ότι οι διασυνδέσεις του Kesaev φτάνουν μέχρι τις μυστικές υπηρεσίες της Μόσχας. Έγινε ακόμα γνωστό ότι η περιουσία του ξεπερνά το ένα δισεκατομμύριο και βρίσκεται στην 727η θέση της λίστας του Forbes με τους πλουσιότερους του πλανήτη. Χρησιμοποιώντας το κυπριακό-ευρωπαϊκό του διαβατήριο φέρεται να παρέκαμψε τις διαδικασίες της φινλανδικής κυβέρνησης για την αγορά στρατηγικής σημασίας γη στη Φινλανδία στην οποία κατασκεύασε εκτός σχεδίων ελικοδρόμιο και κατοικία.

Μόλις έγινε γνωστό το θέμα στην Κύπρο, τα ΜΜΕ έσπευσαν να επικρίνουν την ούτως ή άλλως μπλεγμένη βαθιά στο θέμα των διαβατηρίων, κυβέρνηση Αναστασιάδη. Ιδιαίτερα τα ΜΜΕ του ΑΚΕΛ, αλλά και κάποιοι αξιωματούχοι του κόμματος που έτρεξαν, όποιος προλάβει πρώτος με πύρνες δηλώσεις να κατακερυνώσουν την παραχώρηση διαβατηρίου στον Igor Kesaev.

Αυτό όμως δεν κράτησε πολύ. Σχεδόν ούτε μία μέρα. Γιατί στη συνέχεια αποκαλύφθηκε ότι το διαβατήριο το έδωσε στον Ρώσο η κυβέρνηση Χριστόφια. Όπως μάλι-

Η ντροπή, ντροπή δεν έχει;

στα έχω μάθει, την πρόταση για να εγκριθεί το διαβατήριο την πήρε στο Υπουργικό η τότε υπ. Εσωτερικών Ελένη Μαύρου, νυν διευθύντρια της «Χαραυγής» και εκτελεστικός πρόεδρος του συγκροτήματος Dialogos. Το δε διαβατήριο δόθηκε με εγκριση του Υπουργικού ύστερα από επιμονή του τότε ΥΠΟΙΚ Βάσου Σιαρλή και με την αιτιολογία «για λόγους δημοσίου συμφέροντος».

Θυμίζω ότι τον Αύγουστο του 2020, όταν ξέσπασε το σκάνδαλο με το βίντεο του Al Jazeera, η Ελένη Μαύρου εμφανίστηκε στο βίντεο δηλώνοντας: «Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόστηκε το πρόγραμμα

τα τελευταία χρόνια ήταν προφανώς μια διαδικασία που επέτρεπε υποθέσεις για τις οποίες η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να ντρέπεται».

Τι θα βγει από τη συνάντηση με τον Λαβρόφ; **Και ξαφνικά** μπαίνει για τα καλά στο κάδρο της κυβέρνησης η Ρωσία. Οι σχέσεις Λευκωσίας-Μόσχας που τα τελευταία χρόνια μπαينوβγαίνουν στην κατάψυξη παίρνουν αυτή τη βδομάδα τα πάνω τους (για λίγο;) με την επίσκεψη Χριστοδουλίδη στον «σταθερό» φίλο μας Λαβρόφ. Οι κακές γλώσσες λένε πάντως πως αποφάσισε ο μικρός Νίκος να αφήσει το whatsapp και

να ασχοληθεί και λίγο με τη δουλειά του ως ΥΠΕΞ υπό τη σκιά της ενδεχόμενης υποψηφιότητάς του στις Προεδρικές.

Για αυτό λοιπόν τα συνεχή ταξίδια και το ντεμαράζ συναντήσεων και επαφών που θύμισαν για λίγο τον Sir Kas, ο οποίος ο καημένος δεν καθόταν ούτε λεπτό Κύπρο (ταξιδεύοντας και economy). Η εκπρόσωπος του ρωσικού ΥΠΕΞ Μαρία Ζαχάροβα έγραψε στο Twitter ότι οι συνομιλίες Χριστοδουλίδη-Λαβρόφ θα δώσουν έμφαση στη διευθέτηση του Κυπριακού. Χμ... Όταν ακούω και Κυπριακό και Ρωσία θυμάμαι για κάποιον λόγο ένα τηλεφώνημα στον Χριστόφια το 2004. Σημείωσε μάλιστα ότι

αναμένεται να υπογραφεί αριθμός διμερών εγγράφων. Σε ερώτησή μου εάν υπάρχει κίνδυνος να αντιδράσουν οι Αμερικανοί στη νέα κυπρο-ρωσική προσέγγιση, μου λέχθηκε «πως για να μη συμβεί αυτό έχει λειτουργήσει αποτελεσματικά η διπλωματία στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο». Η πηγή μου δεν θέλησε να δώσει άλλες λεπτομέρειες για το θέμα. Εκείνο που τώρα μένει είναι να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις.

Πάντως, η εντυπωσιακή Ζαχάροβα έκανε και μία πολύ σημαντική δήλωση την Πέμπτη. Χαρακτήρισε μυθεύματα τις αναφορές στα ΜΜΕ για υποτιθέμενη ταυτόχρονη αναγνώριση από την Τουρκία της προσάρτησης της Κριμαίας από τη Ρωσία και του ψευδοκράτους από τη ρωσική πλευρά. Όχι μόνο επανέλαβε τη θέση της Ρωσίας για λύση ΔΔΟ βασισμένη στα ψηφίσματα του Σ.Α. και εντός του διεθνούς δικαίου αλλά δήλωσε και με νόημα: «Το τελευταίο διάστημα παρατηρούμε μια αυξημένη δραστηριότητα, που στοχεύει στη διεθνή αναγνώριση του παράνομου κρατικού μορφώματος στη Βόρεια Κύπρο και καλούμε να αποφευχθούν βήματα, που είναι ικανά να προκαλέσουν αύξηση της έντασης μεταξύ των κοινοτήτων. Καλούμε να αποφευχθεί καθετί, που μπορεί να διαταράξει την ισορροπία της κατάστασης στη νήσο».

ΚΟΝΙΖ: Αντιδράσεις ετοιμάζονται για τη δήλωση του Οδυσσέα-Τσακ Νόρις ότι στη δημόσια υπηρεσία υπάρχουν διευθυντές κάτω του μετρίου. Όπως άκουσα η ΠΑΣΥΔΥ ήταν ή είναι έτοιμη ακόμα και να εκδώσει ανακοίνωση για τον στιγματισμό λειτουργών του Δημοσίου από τον γενικό ελεγκτή που όλα τα σφάζει και όλα τα μαχαίρωνει. Χωρίς να σημαίνει πως αυτό δεν ισχύει, η τακτική του ξεπεσμένου, εσχάτως, Οδυσσέα να «ρίχνει ντομάτες στον ανεμιστήρα απλά έχει κουράσει». Μου είπε απαρνηγόρητη μια αστή πρώην φαν του Τσακ.

Ο ύμνος της πατάτας

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τουλάχιστον ήταν ειλικρινής ο άνθρωπος. Δεν δοκίμασε να πασπαλίζει την απόφασή του με γαρντιούρες για να μας πείσει πως άξιζαν τον κόπο οι 8.000 ευρώ που σπατάλησε για το ομοίωμα πατάτας. Δεν έκανε δηλαδή ό,τι κάνουν

εδώ και χρόνια πάνω στις πλάτες μας οι πλείστοι αξιωματούχοι μας, που μας σερβίρουν τη μία πατάτα μετά την άλλη και απαιτούν να τις καταπιούμε αμάσπτες, γιατί λένε είναι προϊόν του τόπου μας. Την μπαγαποντιά εννοούν βέβαια ως προϊόν του τόπου μας και μετά την αυτή καθαυτή πατάτα. Άσε που ξοδεύονται απείρως περισσότερα χρήματα για να παρουσιάσουν τα μνημειώδη ομοιώματα των δικών τους πατατών ως άξια λόγου και ως πόλους έλξης του κάθε τουρίστα, στον βωμό του οποίου θυσιάζουν καθημερινά τον τόπο πειπεισμένοι πως μόνο αν γίνουμε κάτι άλλο από αυτό που είμαστε θα συνεχίσουν να έχουν οι κάθε λογής «πατριώτες» πατατοπαραγωγό, λόγο ύπαρξης.

Οκ. Τάσου όμως δεν ανήκει σ'αυτή τη συνομοταξία. Γι'αυτό και τα λέει έξω από τα δόντια. Δεν είναι μνημείο, διευκρινίζει είναι απλώς ένα ομοίωμα, σήμα κατατεθέν της κοινότητας. Και δεν πρέπει να το μπερδεύουμε με τα μνημεία. Σωστά. Άλλα είναι τα μνημεία. Και άλλης ποιικιλίας οι πατάτες που βλαστούν πάνω στα μνημεία. Πολύ πιο δυσκολοκώνευτες από την «σπούντα» πατάτα του κ. Τάσου. Και ποσώς πτοείται ο κ. Τάσος από τη δυσφήμιση που υπέστη, διότι –και σε αυτό ειλικρινής– ξέρεi πως η δυσφήμιση θα φέρει κόσμο. Τουλάχιστον αυτός το παραδέχεται, πως η δυσφήμιση έχει και τα οφέλη της. Όχι όπως τους άλλους που κάνουν ό,τι μπορούν για να δυσφημίσουν το τόπο και μετά παριστάνουν τις πάπιες. Ας το παραδεχτούν κι αυτοί με την ίδια ειλικρίνεια του κ. Τάσου, η δυσφήμιση θα φέρει κόσμο. Θα φέρει επενδυτές. Θα φέρει και άλλους αμόρφωτους λεφτάδες. Και θα ωφεληθεί τους «πατατοπαραγωγούς». Όχι εκείνους που καλλιεργούν τα χωράφια, ιδρώνοντας πάνω από το κόκκινο χώμα.

Τους άλλους που δεν ιδρώνει το αφτί τους σε τίποτα. Και που επωφελούνται εις βάρος της ευρύτερης κοινότητας, αρπάχοντας όλα τα κέρδη και κλείνοντας το μάτι συννομοτικά σε όποιον διαθέτει το κατάλληλο λίπασμα. Γιατί λοιπόν μας έφταξε ο άνθρωπος; Και σπεύσαμε να τον ειρωνευτούμε; Επειδή πήγε κι αυτός ένα ταξίδι στην Ιρλανδία, είδε το Μεγάλο Ψάρι και επέστρεψε αποφασισμένος να ανεγείρει τη Μεγάλη Πατάτα. Αυτό δεν κάνουν και οι άλλοι; Ψάχνουν να ψαρέψουν το μεγάλο ψάρι και να μας τσιούσουν μετά τη μεγάλη πατάτα. Έτσι κι αυτοί. Κάνουν ένα σωρό ταξίδια, με ιδιωτικά τζετ φίλων και εκθρών, για να πάρουν ιδέες που θα ωφελίσουν την κοινότητα. Τη δική τους κοινότητα, όχι την ευρύτερη. Αυτή την πολύ μικρή κοινότητα των εκλεκτών που ξέρεi να κοιτάζει μόνο το συμφέρον της. Και προκειμένου να συνεχίζει να το κοιτάζει μας πλασάρει τις πατάτες της, ως μνημειώδη ομοιώματα αυτοθυσίας. Αλλά εμάς μας έφταξε ο κ. Τάσος.

Προφανώς όμως και εμείς δεν είμαστε καλύτεροι από ένα ομοίωμα πατάδας. Αν ήμασταν δεν θα είχαμε καν τον χρόνο να ασχοληθούμε με τον κ. Τάσο, έστω κι αν αυτός είχε την ψευδαισθηση πως θα τρέχαμε να φωτογραφηθούμε με την πατάτα του. Θα του αποδεικνύαμε πως πρόκειται για ψευδαισθηση. Και πως καλά κάνει να συνέλθει. Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβη. Διότι η πραγματικότητα είναι πολύ πιο τραγική από την πατάτα του κ. Τάσου. Η πραγματικότητα είναι πως εμείς οι ίδιοι ακόμα δεν έχουμε συνέλθει. Ακόμα επιτρέπουμε να μας παίρνουν όλοι με τις πατάτες. Και αντί να ασχολούμαστε με εκείνο που θα έπρεπε πρωτίστως να ασχοληθούμε, όπως οι εργασίες στην περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου, θεωρούμε πιο σημαντικό να επικεντρωθούμε στην πατάτα του κ. Τάσου. Ανίκανοι να διακρίσουμε αυτό το ομοίωμα ως σαφώς πιο ζημιγόνο, από τα άλλα ομοιώματα που ανεγείρει, εδώ και χρόνια, η καταστροφική πολιτική της πατάτας.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΑ ΔΑΝΙΕΛ ΙΡΑΝΓΚ

Παιδιά προσέχουν το σπιτί τους στο χωριό Milore της επαρχίας Kilifi, στην Κένυα. Οι γονείς τους έχουν πάει για να λάβουν κυβερνητική βοήθεια. Η περιοχή Ganze υποφέρει από παρατεταμένη ξηρασία, θέτοντας σε κίνδυνο λιμοκτονίας ολόκληρη την επαρχία.

Το φάντασμα της αντιπολίτευσης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ενόςω έκλεινε ένας χρόνος από τη δημοσιοποίηση του βίντεο του Al Jazeera, το οποίο συντάραξε μεν την κυπριακή κοινή γνώμη, οδήγησε σε παραίτηση τους πρωταγωνιστές, Δημήτρη Συλλούρη και Χριστάκη Τζιοβάννη, αλλά η οποία λογοδοσία για όσα έγιναν έμεινε στο συρτάρι, η Επιτροπή Θεσμών αποφάσισε να λογοκρίνει τη συζήτηση των Pandora Papers. Τα Pandora Papers που είχαν προκύψει λίγες μέρες πριν, είχαν συνταράξει το πολιτικό σκηνικό διεθνώς και, μεταξύ άλλων, ενέπλεκαν το δικηγορικό γραφείο Νίκος Αναστασιάδης. Όμως, όσο στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο το θέμα λάμβανε προσοχή, όσο οι ξένοι δημοσιογράφοι καλούσαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να τοποθετηθεί για την εμπλοκή του ονόματός του, στην Κύπρο, ήταν μία ηλιόλουστη Τετάρτη. Η συζήτηση του εν λόγω θέματος μπλοκαριζόταν, καθώς όπως έλεγε ο πρόεδρος της Επιτροπής Θεσμών Δημήτρης Δημητρίου ήταν μία ακόμα προσπάθεια του ΑΚΕΛ να κτυπήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μία συνεχής προσπάθεια που άρχισε να ενοχλεί.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΑΚΕΛ Γιώργος Λουκαΐδης διαμαρτυρήθηκε και κατήγγειλε προσπάθεια συγκάλυψης του θέματος. Όμως ανέμενε αλήθεια ότι θα υπερηφηνόταν μία τέτοια συζήτηση του κυβερνών κόμματος; Ο ΔΗΣΥ εμφανώς, διά του Δημήτρη Δημητρίου και Νίκου Γεωργίου, καταψήφισε την εγγραφή ενός θέματος που θα έφερνε σε δύσκολη θέση και το κόμμα και την κυβέρνηση. Μαζί τους συνέπλευσε ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους και η πλάστιγγα για να κλείσει συντοπικά το θέμα έγειρε από τον βουλευτή της Δημοκρατικής Παράταξης Μαρίνο Μουσιούττα διά της αποχής του.

Δεν ήθελε λοιπόν ούτε μαντικές ικανότητες ούτε ιδιαίτερα υψηλό δείκτη νοημοσύνης για να αντιληφθεί κάποιος πώς θα ενεργούσαν. Και επειδή ούτε υψηλό δείκτη νοημοσύνης χρειάζεται ούτε μαντικές ικανότητες, προκαλεί απορία η ατζαμοσύνη με την οποία χειρίστηκε το όλο θέμα η αντιπολίτευση. Ένα θέμα όπως τα Pandora Papers, παραπέμφθηκαν στις ελληνικές καλές νδες από το κυπριακό κοινοβούλιο, εξαιτίας του ότι η αντιπολίτευση δεν είχε κατάλληλα αντανάκλαστικά να οργανωθεί καταλλήλως κάνοντας το προφανές: τη μέρα που θα έπρεπε να εγγράφονταν ένα τέτοιο θέμα να έχουν παρόντες όλους τους βουλευτές τους. Και το ΑΚΕΛ και το

ΔΗΚΟ. Η αντιπολίτευση είχε καεί από τον κυλό και θα έπρεπε πλέον να έχει καλύτερα αντανάκλαστικά, καθώς αυτό που συνέβη ήταν μία μικρότερη εκδοχή του Βατερλό που στάθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης για την ανάδειξη του Προέδρου της Βουλής. Τότε, που ενώ η αντιπολίτευση θα έπρεπε να στήνει ένα κοινό αντιπολιτευτικό μέτωπο, απέναντι σε μία κυβέρνηση που όπως διακήρυτταν ήταν διεφθαρμένη και οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια στη δικτοποίηση, τσακωνόνταν μεταξύ τους για το ποιος θα είναι υποψήφιος για την προεδρία της Βουλής. Κατέληγαν όμως αποσβολωμένοι να παρακολουθούν τη σύμπλευση ΔΗΣΥ-ΕΛΑΜ με τη Δημοκρατική Παράταξη που κατά τα άλλα στήριζε Πρόεδρο κοινής συναίνεσης να εκλέγουν στην Προεδρία της Βουλής βουλευτή του ΔΗΣΥ.

Και ακόμα και τότε, ενώ είχαν όλους τους λόγους να μιλήσουν για ξέπλυμα του κυβερνώντος κόμματος προς το ΕΛΑΜ, για πλήρη σύμπλευση και την απαρχή μιας νέας ανίερης συμμαχίας στη Δεξιά, να αναστοχαστούν για την πορεία των πραγμάτων, το κάθε κόμμα εξαφανίστηκε. Παρακολουθούσε τον Αβέρωφ Νεοφύτου να πανηγυρίζει ότι έσπασε τη γυάλινη οροφή και να διατείνεται πως μαζεύει πιο εύκολα ψήφους από κεράσια. Και επειδή ακριβώς εμπεδώθηκε μέσα τους ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου κερδίζει κάθε μάχη, συναίνεσαν και το ΔΗΚΟ και το ΑΚΕΛ στο να αναβληθούν οι τοπικές εκλογές. Μεταξύ κατεργαρέων, όμως, καλή είναι η ειλικρίνεια. Αν φοβούνται να δίνουν εκλογικές μάχες, ας γίνουν δημόσιοι υπάλληλοι. Όχι να διεκδικούν και την εξουσία.

Κάποιοι θα παρακολουθούν αμήχανοι, άλλοι θα αναδιπλωθούν ατάκτως. Ατάκτως γιατί αν κρίνουμε από τα όσα λέει τελευταίως ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ότι δεν αποκλείεται να συμπλεύσουν στις προεδρικές εκλογές με τον Δημοκρατικό Συναγερμό, το κόμμα το οποίο κατήγγειλαν μέχρι προχθές ως το πιο διεφθαρμένο, την κυβέρνηση που όπως υποστήριζαν μας οδηγεί στη δικτοποίηση, τότε το πρόβλημα είναι ακόμα μεγαλύτερο. Αυτό δεν είναι λοιπόν αντιπολίτευση, αλλά παιδική χαρά. Και δεν είμαστε σίγουροι τι είναι το χειρότερο: Μία αντιπολίτευση που είναι όντως τόσο ανίκανη να χειριστεί τα προφανή ή μία αντιπολίτευση που για τους δικούς της λόγους αρνείται να παίξει τον τόσο σημαντικό ρόλο της;

economidou@kathimerini.com.cy

Η πραγματικότητα εκεί έξω

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ξεκινάμε. Πολύ εύκολα και πολύ βολικά, ξεκινάμε. Προσωπικά δεν βγάξω την ουρά μου απ' έξω αν και καθυκόντως, λόγω δουλειάς, παρακολουθώ την επικαιρότητα καθημερινά. Η ανάρτηση του Μαρίνου Νομικού ομολογώ ότι με ξάφνιασε, καθώς δεν θυμόμουν πως πέρυσι, τέτοιες μέρες, όλη η Κύπρος συζητούσε το κυδαίο κλείσιμο του ματιού του Συλλούρη. «Πριν ένα χρόνο τέτοια μέρα δημοσιεύτηκε το βίντεο του Al Jazeera. Τρία εικοσιτετράωρα μετά παραιτήθηκε ο Πρόεδρος της Βουλής. Φεύγοντας πήρε 100 χιλιάδες εφάπαξ ενώ παίρνει και 5.100 τον μήνα σαν σύνταξη. Μέσα σε ένα χρόνο έχει πάρει πάνω από 55.000 ευρώ. Και εις ανώτερα». Αυτό έγραψε ο Νομικός. Γιατί κάποιος πρέπει να γρατζουνάει τη μνήμη μας καμιά φορά, αν δεν θέλουμε να καταλήξουμε ένας λοβοτομημένος λαός που όλα τα κάνει εντέλει γαργάρα. Ζούμε άλλωστε σε μια χώρα όπου πρόσωπα, όπως ο Χριστόδουλος Χριστοδούλου, δηλώνουν ανερευθίαστα: «Έχω προσφέρει στο κράτος περισσότερα από όσα έχω λάβει». Αυτή είναι η Κύπρος του Συλλούρη και των ομοίων του. Ένα κράτος – τσιφλίκι, όπου με θράσος οι μετρίως μέτριοι και διόλου μετρημένοι κλείνουν το μάτι στην ανομία.

Απ' την άλλη, όσο κι αν αισθάνομαι έντονα για τα πιο πάνω, σκέφτομαι πως η πραγματικότητα στην οποία ζούμε καθορίζει τα αντανάκλαστικά της κοινωνίας μας. Οι πολιτικοί, εγκλωβισμένοι στον μικρόκοσμό τους, αφελώς πιστεύουν ότι στην ιεράρχηση των θεμάτων το Κυπριακό κατέχει περιοπτη θέση. Οι δημοσιογράφοι, με τον επαγγελματικό αυτισμό που μας χαρακτηρίζει, αναλωνόμαστε σε σενάρια επί χάρτου για κομματικά παρασκήνια και προεδρικούς υποψηφίους. Η πραγματικότητα όμως εκεί έξω πολλές φορές αποδεικνύεται αμείλικτη και ενίοτε μας προσγειώνει απότομα.

Μετά από πολύ καιρό, τη βδομάδα που πέρασε, είδαμε πηκυαίους πρωτοσέλιδους τίτλους για την ακρίβεια. Την πρώτη κρυάδα την πάθαμε τον περασμένο μήνα με τους λογαριασμούς της ΑΗΚ και τις τρομακτικές αυξήσεις στο ρεύμα. Δεν προλάβαμε να συνέλθουμε από το σοκ και πληροφορηθήκαμε ότι οι αυξήσεις στις τιμές σιτηρών στην παγκόσμια αγορά έχουν άμεσες συνέπειες στις τσέπες μας. Η συντριπτική πλειοψηφία δεν ενδιαφερθήκαμε ποτέ να μάθουμε για τα λεγόμενα στρατηγικά αποθέματα. Το ότι εκ των υστέρων μάθαίνουμε πως ο υπουργός Γεωργίας διέταξε διοικητική έρευνα για τη μη διατήρηση στρατηγικών αποθεμάτων σιτηρών για περιόδους έκτακτης ανάγκης, ειλικρινά αναρωτιέμαι εάν έχει οποιαδήποτε πρακτική αξία. Σε αντίθεση με την αύξηση της τιμής του ψωμιού κατά 20% η οποία, ναι, μας αφορά όλους.

Έρχεται ένας δύσκολος χειμώνας για τα νοικοκυριά, αυτή είναι η είδηση που συντριπτικά κυριαρχεί «εκεί έξω». Ο Σεπτέμβριος, με 14% αυξήσεις σε τέταρτη, ύδρευση, ηλεκτρισμό και υγραέριο δεν ήταν παρά η πρόβα τζενεράλε για την έκρηξη τιμών που θα ακολουθούσε. Η Κομισιόν έκανε μια σύσταση στα κράτη μέλη για να μειώσουν τους συντελεστές φορολογίας, ώστε να σιτηρικήσουν τα εύλωτα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις. Ανάμεσα στις συστάσεις είναι και η αναβολή πληρωμής λογαριασμών ρευμάτων και η παροχή κρατικών εγγυήσεων για να μη διακοπεί η ηλεκτροδότηση όπου υπάρχουν απλήρωτοι λογαριασμοί. Το κλειδί εδώ βεβαίως είναι οι «συστάσεις», αφού εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους - μέλους να αποφασίσει τι τελικά θα πράξει. Με άλλα λόγια, στα χέρια της κυβέρνησης είναι και το ψωμί και το μαχαίρι. Γι' αυτό αναμένουμε προτάσεις, γιατί έρχονται δύσκολες μέρες για τα μεσαία και μικρά εισοδήματα. Οι αυξήσεις θα γονατίσουν την αγορά, η οποία ακόμα παλεύει να σταθεί όρθια από το τσουνάμι της πανδημίας.

Τώρα είναι η ώρα για να διαπιστώσουμε εάν ζούμε σε ένα δίκαιο κράτος ή σε ένα κράτος δύο ταχυτήτων. Γιατί καλό είναι να γνωρίζουμε ότι καθώς σκοτεινιάζει ο ορίζοντας εκεί έξω, αυτό το κράτος π.χ. διπλασίασε σε τέσσερα χρόνια το μισθολόγιο της Νομικής Υπηρεσίας, από 5,3 το 2019, σε 9,9 εκατομμύρια το 2022. Και εδώ βάζουμε μια άνω τελεία καθώς η απάντηση στο ερώτημα εάν υπάρχει, ένα ξεκάθαρο διά ταύτα στα πιο πάνω είναι αρνητική. Το διά ταύτα είναι δουλειά των πολιτικών, όχι των δημοσιογράφων. Οι δημοσιογράφοι έχουμε την πολυτέλεια να είμαστε διαπιστωτικοί, οι πολιτικοί πάλι όχι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Εμείς, ο τελευταίος τροχός Ευρωπαϊκής Ένωσης

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Το τελευταίο κρούσμα πολιτικής υποτίμησης της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καταγράφηκε πριν από μερικές μέρες και καταδεικνύει πλέον πέσαν πάσης αμφιβολίας ότι το Βερολίνο και η χειραγωγούμενη από τη Γερμανία Ε.Ε. δεν υπολογίζουν καθόλου τη Λευκωσία... για να το πούμε όσο πιο κομπιά μπορούμε. Οι τελευταίες δύο αποφάσεις που έλαβε η Ε.Ε. δεν αφήνουν επίσης καμιά αμφιβολία ότι Βερολίνο και Βρυξέλλες θα υποποιούν πολιτική δύο μέτρων και δύο σταθμών, εξαντλώντας από τη μία την αυστηρότητά τους και λειτουργώντας από την άλλη με προκλητική ελαστικότητα, όπου και όποτε θέλουν. Σε τελική ανάλυση, η Κύπρος καταγράφει σημαντικές απώλειες στο πεδίο της Ε.Ε. και δείχνει απελπιστικά μόνη, χωρίς ουσιαστικές συμμαχίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αναστροφή της εις βάρος της κατάστασης.

Ποιες όμως είναι οι τελευταίες αποφάσεις

της Ε.Ε.; Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. αποφάσισαν να επιβάλουν κυρώσεις εναντίον οκτώ ακόμη προσώπων που κατηγορούνται ότι λειτούργησαν υποστηρικτικά στην προσαρτηση της ουκρανικής χερσονήσου της Κριμαίας στη Ρωσία το 2014 (καταστέλλοντας αντιπάλους της Ρωσίας). Η απόφαση αυτή είναι βεβαίως προς την ορθή κατεύθυνση και στηρίχθηκε ομόφωνα από τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Την ίδια ώρα, όμως, οι εταίροι της Κυπριακής Δημοκρατίας (που όπως προαναφέραμε στήριξε τις κυρώσεις στο ζήτημα της Ουκρανίας), αρνούνται να επιβάλουν ανάλογες κυρώσεις για τις έγκυρες ενέργειες της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο και στην κυπριακή ΑΟΖ. Στην περίπτωση δηλαδή της Ρωσίας, η Ε.Ε. είναι σκληρή και δεν σπκώνει μύγα στο σπαθί της, ενώ στην περίπτωση της Τουρκίας όχι μόνον σφουρίζει αδιάφορα, ψήνοντας το ψάρι στα χείλη της Λευκωσίας, αλλά ζητάει και την πρόωξη «θετικής ατζέντας» δώρων προς

το καθεστώς Ερντογάν. Με άλλα λόγια, η Κύπρος είναι «ριγμένη» από την πολιτική που ακολουθεί η Ε.Ε. και κάποιος επιτέλους θα πρέπει να το εξηγήσει στο Βερολίνο και στις Βρυξέλλες και να διεκδικήσει τη διασφάλιση των ζωτικών συμφερόντων του κυπριακού κράτους. Το παζλ της όλης εικόνας συμπληρώνεται από την απόφαση της απερχόμενης καγκελαρίου της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ, να επισκεφθεί την Τουρκία και να συναντηθεί με τον Τούρκο πρόεδρο για να συζητήσουν την επικείμενη νέα συμφωνία για το προσφυγικό/μεταναστευτικό, «με το αζημίωτο» για την Άγκυρα (η επίσκεψη Μέρκελ, σύμφωνα με το πρόγραμμα που ανακοινώθηκε, επρόκειτο να αρχίσει χθες). Το εύρος της ζημιάς, από τη διαφαινόμενη νέα γερμανοτουρκική «συνεννόηση», θα το μάθουν τα κράτη της «πρώτης γραμμής» της Ε.Ε., περιλαμβανομένων και της Κύπρου, αφού το υποστούν, όπως ακριβώς έγινε και με την πρώτη συμφωνία του 2016.

Στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, η Κο-

μισιόν αποφάσισε να αναστείλει την ελευθέρωση ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων για τους αξιωματούχους του καθεστώτος της Λευκωσίας, καθώς διαπιστώθηκε ότι εργαλειοποιούν ανθρώπους, τους οποίους έβαλαν στα αεροπλάνα και τους μετέφεραν στα ευρωπαϊκά σύνορα. Κι αυτή η απόφαση είναι η ενδεδειγμένη, καθώς πέραν του απάνθρωπου χαρακτήρα της εργαλειοποίησης ψυχών, η κίνηση του καθεστώτος του Μινोक προκαλεί ροές μεταναστών και σοβαρά προβλήματα σε τρία κράτη-μέλη, στη Λιθουανία, τη Λετονία και τη Πολωνία. Ωστόσο, τα κύματα παράτυπων μεταναστών που αποδεδειγμένα διοχετεύει η Τουρκία στην Κύπρο και καταγράφονται σε εκθέσεις της ίδιας της Κομισιόν, δεν αντιμετωπίζονται με αυστηρότητα. Αντίθετα, η ελαστικότητα είναι πρωφανής, καθώς η Κομισιόν συνεχίζει με την Τουρκία τις συζητήσεις για ελευθέρωση των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων ως να μην τρέχει τίποτα. Την ίδια διαδικασία, την οποία στην περίπτωση της Λευκωσίας

αποφάσισε να παγώσει...

Τα δύο αυτά πρόσφατα παραδείγματα της στάσης που τηρεί η Ε.Ε., υποθετώντας δύο μέτρα και δύο σταθμά, προκαλούν ένα είδος συμπάθειας προς τη Λευκωσία. Όμως σε καμιά περίπτωση δεν την απονεχοποιούν. Άλλωστε, η υπόληψη και ο τρόπος που κάποιος μας «εισπράττει» δεν σχετίζονται μόνο με τα συμφέροντά του αλλά και με τη δική μας πολιτική συμπεριφορά. Και η πολιτική συμπεριφορά της Λευκωσίας δεν φαίνεται ικανή να εξασφαλίσει τον απαραίτητο σεβασμό, ώστε να είναι σε θέση να διεκδικήσει κάτι καλύτερο από την άρνηση των εταίρων της. Όλα βεβαίως ξεκινούν από τη χάραξη μιας εθνικής στρατηγικής, η οποία έχει εδώ και πάρα πολλά χρόνια παραχωρήσει τη θέση της σε ένα αλλοπρόσβαλο μείγμα τοποθετήσεων και ξεποασμάτων, που εκ της εικόνας που αντανάκλαζαν αλλά και του αποτελέσματος, δείχνουν να μην αποδίδουν.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ξορκίζοντας τους δαίμονες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η Νέα Δημοκρατία κατατράχεται ιστορικά από δαίμονες. Οι οποίοι μοιάζει να ξορκίστηκαν στην εκδήλωση που έγινε την περασμένη Τετάρτη με ομιλητή τον πρώην πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή. Οι δαίμονες είναι γνωστοί. Η αντιπαλότητα ανάμεσα σε βαρονίες, ενίοτε και σε οικογένειες. Οι προσωπικές έριδες που σπανίως έχουν ιδεολογικό πρόσημο ή έρεισμα και είναι απλώς προσωπικές

Χρειαζόμαστε παρεμβάσεις από ανθρώπους που είχαν το πηδάλιο της χώρας στα χέρια τους. Είναι δική τους υποχρέωση να μιλούν και δική μας να ακούμε, είτε συμφωνούμε είτε διαφωνούμε.

έριδες εξουσίας. Τα πωσώπιατα μακαιράματα σε κρίσιμες περιόδους. Όλα αυτά τα έχει πληρώσει κατά καιρούς η κεντροδεξιά παράταξη, και μαζί και η χώρα.

Η ομιλία του κ. Καραμανλή ήταν σημαντική και καταγράφηκε ως τέτοια ακόμη και από ανθρώπους που του έχουν ασκήσει κριτική στο παρελθόν. Χρειαζόμαστε τέτοιες παρεμβάσεις από ανθρώπους που είχαν το πηδάλιο της χώρας στα χέρια τους. Είναι δική τους υποχρέωση να μιλούν και δική μας να ακούμε, είτε συμφωνούμε είτε διαφωνούμε.

Πολλοί τρίβουν τα χέρια τους

και περιμένουν τη Ν.Δ. να ξανα-συναντήσει τους δαίμονές της. Ελπίζω ότι θα απογοητευθούν. Και εκείνοι που το κάνουν χαιρέκακα λόγω εμπάθειας ή κομματικού συμφέροντος. Και όσοι επιμένουν να απεχθάνονται τα μεγάλα κόμματα και προτιμούν μικρά κόμματα-μπουτίκ, με λίγες αλλά εκλεκτές ψήφους. Η Ν.Δ. είναι ένα πολυσυλλεκτικό κόμμα. Πάντα ήταν και εκτενίσταν από τη λαϊκή, πατριωτική Δεξιά έως το φιλελεύθερο, προοδευτικό Κέντρο. Όλοι μας θα θέλαμε να συνενερισκόμαστε πολιτικά μόνο με ανθρώπους με τους οποίους συμφωνούμε σε ένα 80%-90% των θεμάτων που απασχολούν τη χώρα. Με αυτούς μπορούμε να περνάμε καλά τα βράδια. Κανείς όμως δεν μπορεί να κυβερνήσει με τέτοιες μειοψηφίες.

Σε μια εποχή που τα μεγάλα κόμματα βαίνουν προς εξαφάνιση στην Ευρώπη, η Ν.Δ. παραμένει ένα μεγάλο κόμμα. Ο Έλληνας πρωθυπουργός είναι επίσης ο τελευταίος (πλην Τσεχίας) κεντροδεξιός πρωθυπουργός στην Ευρώπη. Δεν είναι λίγο αυτό, ούτε αυτονόητο. Και συμβαίνει με συμβιβασμούς, με ισορροπίες, με μπρος-πίσω. Συνεχίζει όμως να είναι το κόμμα που μπορεί να συγκεράσει νεωτεριστικές αντιλήψεις για θέματα κοινωνικών δικαιωμάτων, για τη νέα επιχειρηματικότητα και τον ρόλο της εκπαίδευσης στην κοινωνία μας. Ενώ παράλληλα εκφράζει τον έλλογο πατριωτισμό σε θέματα προστασίας των συνόρων και αμυντικής θωράκισης της χώρας.

Η συνταγή είναι δύσκολη και απαιτεί προσεκτικούς και λεπτούς χειρισμούς από όλους. Γιατί, όπως έλεγε ένας παλιός πολιτικός, «οι δεξιοί εύκολα γίνονται αδέξιοι».

Φιλελεύθεροι και δεξιοί

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» είναι μια λέσχη ζηλωτών του πρώτου και μόνου αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας, αφού οι διάδοχοί του ήταν τύποις και ουσία πρόεδροι, κατόπιν εκλογής. Εσώτερος στόχος του Ιδρύματος είναι η διαφύλαξη της πολιτικής παρακαταθήκης του Καραμανλή, οι αναφορές σε διάφορες «αρχές», που διατύπωσε εκείνος, κυρίως στην ιδρυτική διακήρυξη της Ν.Δ., δίχως όμως απόπειρα εμβαθύνσεως και αναγκαιών προσαρμογών. Την περασμένη Τετάρτη λοιπόν σε εκδήλωση του Ιδρύματος για τα 40 χρόνια από την ένταξη της Ελλάδος στην ΕΟΚ και 47 από

προσαρμόζεται προς την κρατούσα πολιτική τάξη της Ευρώπης, οι δύο ανταγωνιστικοί πόλοι της ελληνικής πολιτικής σκηνής ήταν από τις αρχές του περασμένου αιώνα, έως και μετά τον Δικασμό, το Λαϊκό Κόμμα και των Φιλελευθέρων. Όσο διάστημα ο ηγέτης της Κεντροδεξιάς από το '50 και εξής προερχόταν από τη συντηρητική παράταξη – αρχικώς ο Αλέξανδρος Παπάγος του Ελληνικού Συναγερμού, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής επί ΕΡΕ και στη συνέχεια επί Ν.Δ. – τα πράγματα κυλούσαν μάλλον ομαλά.

Η διατάραξη προέκυψε με την εκλογή του Κωνσταντίνου Μπιστοτάκη στην προεδρία της Ν.Δ. και στη συνέχεια στην πρωθυπουργία. Η προσπάθεια του πατρός Μπιστοτάκη να μετατρέψει μια συντηρητική παράταξη σε φιλελεύθερη, οι αποστάσεις – έμμεσες, αλλά διακριτές – από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή προκάλεσαν αντιδράσεις που εκφράστηκαν από τον Μιλτιάδη Εβερτ. Η Ν.Δ. βυθίστηκε σε κρίση και εντέλει την ενότητα αποκατέστησε, με πολύ κόπο όντως, ως πρόεδρος και πρωθυπουργός ο Κώστας Καραμανλής. Ο σημερινός πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι ένας ριζοσπάστης φιλελεύθερος πολιτικός. Δεν ενδιαφέρεται για την τήρηση στοιχειωδών ισορροπιών στο εσωτερικό του κόμματος. Δεν έχει αίσθηση της λαϊκής Δεξιάς, και το κυριότερο δεν έχει καν την περιέργεια να τη γνωρίσει. Αυτό οδηγεί σε αποξένωση από τη μάζα των δεξιών ψηφοφόρων, που δεν αρκούνται πλέον απλώς στο πολιτικό μαστίγωμα του ΣΥΡΙΖΑ και του προέδρου του, Αλέξη Τσίπρα. Στο αντιπροσωπευτικό σύστημα ο συγχρωτισμός ενός ηγέτη με τη μάζα είναι αναγκαία συνθήκη. Είναι ένας κανόνας που τον σέβονται όχι απλώς πολιτικοί, αλλά και πρίγκιπες και βασιλείς ακόμα.

Στο κάτω κάτω θα ήταν χρήσιμο να μη διαφεύγει την προσοχή πως όροι απαξιοωτικοί συνοδεύουν έναν πολιτικό, αφού κατά την πλέον κρατούσα έκφραση «κατεβαίνει» στις εκλογές ή «εκτίθεται» στην κρίση των πολιτών.

Κι αν στην αναζήτηση της εθνικής μας ταυτότητας, αντί να ψάχνουμε τα μεγάλα γεγονότα και τις ηρωικές πράξεις που τη διαμόρφωσαν, χωρίς να λογοκρίνουμε τον ρεαλισμό της μικρότητας, προσπαθούσαμε να εντοπίσουμε τους λόγους που ακόμη και σήμερα μπορούν να την κρατήσουν ζωντανή; Είναι το ποδόσφαιρο φέρ' ειπείν; Είναι το μπάσκετ ή οι παρελάσεις; Είναι η διεκδίκηση των Γλυπτών του Παρθενώνα; Ας είμεθα ρεαλιστές. Δηλαδή θέλετε να μου πείτε ότι ο Καραϊσκάκης, ο Διάκος ή ο Παύλος Μελάς έδωσαν τη ζωή τους ώστε εμείς οι μεταγενέστεροι να ανεμίζουμε ελληνικές σημαίες όποτε η ομάδα μας «κερδάζει»; Ο Νικόλαος Εγγονόπουλος έλεγε πως είναι υπερήφανος που έχει ελληνικό διαβατήριο. Στα χρόνια του δεν είχε την αξία που έχει σήμερα, ως ευρωπαϊκό, οπότε δικαιούμαι να υποθέσω ότι κάτι άλλο ήθελε να πει ο ποιητής. Αμφιβάλλω πάντως ότι αναφερόταν στα σύνορα της επικρατείας, στη νομαρχία που του χορήγησε το διαβατήριο, ή στην πολεοδομία.

Διακόσια χρόνια νεοελληνικής συνείδησης. Κάτι λιγότερα νεοελληνικού κράτους. Χωρίς μία αναφορά, έστω νύξη, στο σημαντικότερο επίτευγμα των νέων Ελλήνων. Όχι, δεν είναι το γεγονός ότι προστατεύσαμε την Ακρόπολη των Αθηνών. Μας δέχθηκαν στην ευρωπαϊκή οικογένεια χάρη σε αυτήν. Η Γηραιά Ηπειρος ήξερε ότι δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την ακόμη γηραιότερη Ελλάδα. Σύμβολό της η Ακρόπολη. Θα έλεγα ότι μία από τις ελλείψεις των εορτασμών για τα 200 χρόνια εορτάζεται στον τρόπο με τον οποίον η σύγχρονη Ελλάδα ενέταξε στη ζωή της τα αρχαία της ερείπια. Πώς σημάδεψε την εθνική μας συνείδηση το έργο των αρχαιολόγων, Ελλήνων και αλλοδαπών; Ας πούμε ότι η Ακρόπολη θα είχε σωθεί ούτως ή άλλως. Ήταν ορατή ούτως ή άλλως στον Δυτικό Κόσμο. Όμως έχει σημασία ότι την έσωσαν Έλληνες. Και ποιοι είναι αυτοί οι Έλληνες; Μα αυτοί που μιλούν ελληνικά. Το σημαντικότερο επίτευγμα αυτών των 200 ετών είναι ότι το 2021 εξακολουθούμε να μιλάμε ελληνικά, και να τα διδά-

σκουμε στα παιδιά μας. Και τα μιλάμε και τα γράφουμε ως γλώσσα ζωντανή, και όχι ως μουσειακό έκθεμα. Εμείς οι Έλληνες μιλάμε τη μία από τις δύο αρχαιότερες γλώσσες του Δυτικού Πολιτισμού μαζί με τους Εβραίους. Ειρωνεία της τύχης; Οι δύο χώρες βρίσκονται στη μεθόριο της Ευρώπης, και γεωγραφικά και χρονικά.

Για τις γενιές του Διαδικτύου τα ελληνικά είναι βάρος. Χάσιμο χρόνου. Ιδού πεδίο δόξης λαμπρόν για το rebranding. Πρώτα απ' όλα απευθύνεται σε μας τους ίδιους. Υπάρχει τρόπος να ξαναγαπήσουμε τα ελληνικά μας; Υπάρχει τρόπος να περάσουμε στους νεότερους το αίσθημα που ξεσήκωσε κάποτε μέσα μας ο Σολωμός, ο Κάλβος, ο Βιζυηνός ή ο Παπαδιαμάντης; Τόσους μήνες τώρα περίμενα κάποια έστω νύξη σε όλους αυτούς τους «ήρωες» της εθνικής μας και γλωσσικής μας ταυτότητας. Κάποια αναφορά σε αυτό που γράφει ο Ελύτης: «Όπου κι αν βρίσκεστε αδελφοί μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό, και μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη». Τίποτε. Σιωπή.

Η επιτροπή για τα 200 χρόνια σε τρεις μήνες θα έχει ολοκληρώσει τη Θητεία της και δεν θα τη θυμάται κανείς. Δεν ξέρω τι θα μείνει απ' όλη αυτήν τη φασαρία. Μάλλον το αίσθημα του κενού. Ποιοι είμαστε εμείς που γιορτάσαμε τα 200 χρόνια της ύπαρξής μας; Είμαστε αυτοί που περιέγραψε ο Παπαδιαμάντης στον «Βαρδιάνο στα Σπόρκα» όταν έγραψε ότι αποκτήσαμε την ανεξαρτησία μας για να αποδείξουμε ότι δεν μπορούμε να αυτοκυβερνηθούμε; Είμαστε εμείς που μιλάμε την αρχαία γλώσσα που δεν έπαψε ποτέ να μιλιέται όπως είπε ο Σεφέρης στην ομιλία του για το Νομπέλ στη Σουηδική Ακαδημία;

Κι αν θεωρούν πως όλ' αυτά είναι ξεπερασμένα, ας μου πουν οι επιφανείς πανεπιστημιακοί ποιοι πιστεύουν ότι είμαστε εμείς. Κι ας μου εξηγήσουν πώς αυτή η αρχαία γλώσσα που τόσοι δημιουργοί την τιμήσαν μέσα σε αυτά τα 200 χρόνια, έχει καταντήσει σήμερα να είναι ένας κώδικας επικοινωνίας φτωχότερος από τα αγγλικά των αεροδρομίων.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΑΚΗ, apetroutakis@ethnimerini.gr

Ενδιαφέρει η χρονική μας συνέχεια;

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Γόνιμοι προβληματισμοί και ανούσιο φολκλόρ.

Πώς απάντησε ο Χριστιανισμός στις μεταφυσικές αναζητήσεις του Ελληνισμού;

Είναι η γλώσσα μας το πιο από τεκμήριο της διαχρονικής μας συνέχειας; Πώς η αρχαία ελληνική γλώσσα υπηρέτησε το άθλημα της πολιτικής τέχνης στην κλασική περίοδο, αλλά και το πρωταρχικό βιοματικό περιεχόμενο της χριστιανικής εκκλησιαστικής εμπειρίας;

Υπάρχει σύνδεση του αρχαιοελληνικού φιλοσοφικού λόγου με τον λόγο των Πατέρων της Εκκλησίας;

Η βυζαντινή εκκλησία των πιστών έχει στοιχεία πολιτικού γεγονότος; Μπορεί να έχει η εκκλησιαστική κοινωνία σχέσεις και διοικητικές (στη διοίκηση) προεκτάσεις;

Υπάρχει ποιοτική συνέχεια μεταξύ βυζαντινής και αρχαιοελληνικής τέχνης;

Πώς μπορεί να εξηγηθεί η διατήρηση της ελληνικής συνείδησης και η αξιοθαύμαστη αντοχή της στα 400 χρόνια της Τουρκοκρατίας;

Ποια είναι τα δείγματα συνέχειας του ελληνικού κόσμου και πολιτισμού στην Τουρκοκρατία;

Για να ερμηνεύσει κανείς τα γραφόμενα του στρατηγού Μακρυγιάννη, χρειάζεται να έχει γνώση της εκκλησιαστικής εμπειρίας και γλώσσας. Πώς συνέβη να έχει ο Μακρυγιάννης αυτή την εμπειρία ύστερα από 400 χρόνια σκλαβιάς, ενώ ο σύγχρονος Έλληνας να την έχει χάσει σε 200 μόλις χρόνια και σε συνθήκες ελευθερίας;

Ποιος ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας που οδήγησε τον Ελληνισμό στη σημερινή πολιτισμική αλλοτρίωσή του; Τι ήταν αυτό που έκανε τους Έλληνες να αδιαφορήσουν για το μεγαλείο και τη χαρά που τους έδινε η πατροπαράδοτη πολιτισμική τους πρόταση και να ζηλέψουν έναν πολιτισμό, που κολακεί τον ατομοκεντρισμό των ενστικτών;

Υπάρχει δυνατότητα να ζήσει ο σύγχρονος άνθρωπος τη χαρά του αθλήματος των σχέσεων κοινωνίας ελευθερωμένος από τη λοιμική της χρησιμοθηρίας;

Είναι δυνατό να διδασθεί και μεταλαμπαδευθεί ο έρωτας για την ελευθερία, την αυθυπέμβαση, την κοινωνούμενη μεταφυσική ελπίδα;.

Σίγουρα είναι μια έκπληξη αυτά τα ερωτήματα, να έρχονται από το Rhode Island των ΗΠΑ. Τόσο ο στόχος όσο και η καταγωγή των ερωτημάτων δηλώνουν υποψία για «φλέβα χρυσού» στη γενέθλια ή μόνο πατρώα γη.

Από την απόσταση της αποδημίας, κάποιοι Έλληνες διερωτώνται, αν έχει διαχρονική ενότητα και συνέχεια ο πολιτισμός των προγόνων τους, αν υπάρχουν πραγματικές δυνατότητες και ενεργός βούληση να επιβιώσει η ελληνική πόλις και εκκλησία των πολιτών στον εξ ορισμού ατομοκεντρικό και παγκοσμιοποιημένο τρόπο και πολιτισμό που πήραμε, «κάλπικον δάνειον», από τη Δύση.

Παίζει περίεργα παιχνίδια η Ιστορία: Από το μακρινό Rhode Island, μια χούφτα Έλληνες, στα πιο σημαντικά κέντρα της σύγχρονης έρευνας και τεχνολογίας, μπορούν να κατανοήσουν τον Παπαδιαμάντη, όταν προσδιόριζε: «αφ' ότου πλευθερώθημεν, αφ' ότου δηλαδή μεταλλάξαμεν τυράννους». Μπορούν και με τον Μανουήλ Γεδεών να συντονιστούν, που βεβαίονε ότι «ερρίφθημεν εις τον ωκεανόν, πλέοντες άνευ έρματος, άνευ πυξίδος».

Είναι κυριολεκτικά δραματική η σύγχυση:

Σε ποια ταυτότητα θα καταλήξει τελικά ο κρατικός Ελληνισμός: στη δάνεια συνείδηση του μεταπρατικού έθνους-κράτους, ή στην ταυτότητα που αναδεικνεί η διαχρονική του συνέχεια; Θα είναι βραχυπρόθεσμα η Ελλάδα της κυρίας Γιάννας ή η ζωντανή μέσα στους αιώνες πρόταση πολιτισμού – «γιγαντομαχία περί της ουσίας»;

Ο Πρόεδρος στου Μόρφου

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

«**Θέλω** να σας διαβεβαιώσω για άλλη μια φορά για τη δεδομένη ετοιμότητα και σαφή πολιτική βούληση προς επίτευξη μιας δίκαιης, βιώσιμης και λειτουργικής λύσης και θέλω να τονίσω ότι η δική μας επιμονή δεν κάμπτεται και δεν πρόκειται να καμφθεί παρά τους όποιους σχεδιασμούς, τους διαχρονικούς, που ξεκινούν από το '56, περνούν από το '63-64, φτάνουμε στο '75 με την ανακήρυξη "ομόσπονδου τουρκικού κράτους", για να καταλήξουμε στο '83 ως μεσοδιάστημα, όταν ανακηρύχθηκε η "ανεξάρτητη δημοκρατία της βόρειας Κύπρου", με μόνιμο πάντα στόχο τον έλεγχο του μέρους, ή διά του μέρους, του όλου της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Σε αυτό το απόσπασμα από την ομιλία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη, στην αντικατοχική εκδήλωση του Δήμου Μόρφου συνοψίζονται όλες οι προσλαμβάνουσες όσων θεωρούν, σε πολιτικό επίπεδο, πως με μια λύση του Κυπριακού, που δεν θα είναι ακριβώς ορισμένη και στα μέτρα της ελληνοκυπριακής κοινότητας, η Τουρκία θα αποκτήσει έλεγχο τέτοιο στην Κύπρο που θα οδηγήσει, μαθηματικά, στον ολοκληρωτικό πολιτικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι μια θέση που υποστήριζαν διαχρονικά πολιτικοί αρχηγοί και Πρόεδροι που ταυτίστηκαν με το απορριπτικό και αντι-ομοσπονδιακό ιδεολογικό χώρο, το ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ και μέρους της παραδοσιακής Δεξιάς που την περίοδο του δημοψηφίσματος αποκώρσσαν –με ηχηρό τρόπο– από τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

Η όλη ομιλία του Προέδρου της Κ.Δ., Νίκου Αναστασιάδη, στην Μόρφου δεν θυμίζει επ' ουδενί τον τολμηρό πολιτικό που προέκυψε στην ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερμού την περίοδο των έντονων συζητήσεων για το σχέδιο Ανάν, αλλά ούτε και τον πολιτικό που αναδείχθηκε στην ηγεσία του κόμματός στη μετακληριδική εποχή για να φτάσει, την περίοδο 2004-2013 έως την εξουσία. Ο Αναστασιάδης, που υπήρξε ο ένθερμος υποστηρικτής του σχεδίου Ανάν και ο θιασώτης της σκληρής κριτικής προς την απορριπτική πλευρά του ΔΗΚΟ, που ακολούθησε το ΑΚΕΛ στο δημοψήφισμα, στη Μόρφου φάνταζε πως και ήταν ο αειμνηστος Τάσος Παπαδόπουλος. Με σχεδόν πανομοιότυπο λεκτικό αναφορικά με την παραλαβή κράτους και την παράδοση κοινοτήτων (σ.σ. ο ΙπΤΔ ανέφερε πως παρέλαβε κράτος και δεν θα παραδώσει προτεκτοράτο) και με την ίδια επιχειρηματολογία για την πολιτική ισότητα, την πιθανότητα ολοκληρωτικού ελέγχου του κράτους που θα προκύψει μετά από τη λύση από την Τουρκία και

τις ίδιες κορώνες πατριωτισμού. Μια ολοκληρωτική πολιτική μεταμόρφωση που δείχνει να υπενθυμίζει στους έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού τόσο τη σύγχρονη βιολογία όσο και τις, σημειολογικές, καφκικές της προεκτάσεις. Ως εκ τούτου, μετά το 2017 και το ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα, ο κ. Αναστασιάδης άρχισε τη σταδιακή του μεταμόρφωση σε έναν πολιτικό ηγέτη που δεν θυμίζει, ως προς το Κυπριακό, σε τίποτα τον ίδιο του τον πολιτικό εαυτό μια δεκαετία πριν ανέλθει στην εξουσία. Οι ιστορικοί του μέλλοντος θα κληθούν να γράψουν πολλές μονογραφίες για το Κυπριακό κατά τη διάρκεια των δύο θητειών του Προέδρου Αναστασιάδη. Κι αναπόφευκτα θα κληθούν να τεκμηριώσουν με την επιχειρηματολογία τους το πώς συντελέστηκε η στροφή του εν λόγω πολιτικού από τις γενναίες απόψεις υπέρ της λύσης της περιόδου του σχεδίου Ανάν στις συντηρητικές του θέσεις για το Κυπριακό λίγο πριν από το 2023 και την αποκώρσσή του από την εξουσία μετά από δύο θητείες. Τα σενάρια φυσικά θα είναι πολλά αλλά αυτός ο κύκλος που κλείνει ωστόσο με άλυτο το Κυπριακό και επί θητείας Αναστασιάδη είναι ιστορικός: Γιατί το Κυπριακό θα έχει ολοκληρώσει τον κύκλο του ενόπιον ενός πολιτικού της παλιάς γενιάς (του τελευταίου δηλαδή εναπομείναντος προ του 1974) που σε ένα συγκεκριμένο χωροχρόνο είχε ταχθεί αναφανδόν υπέρ της λύσης, κατ'ορθόνοντας μάλιστα όχι μόνο να γηγθεί του ενός από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της Κύπρου, αλλά και να λάβει τη στήριξη από πολιτικούς χώρους εκτός αυτού ως προς την προοπτική της λύσης.

Τον κ. Αναστασιάδη, την επομένη του 2023 και της αποκώρσψής του από την εξουσία, που θα συμπίπτει με τη συμπλήρωση 20 χρόνων από την απόρριψη του σχεδίου Ανάν από τον ελληνοκυπριακό λαό, θα τον κρίνει, όπως όλους τους προκατόχους του, η Ιστορία και θα τον τοποθετήσει στη συλλογική μνήμη των πολιτών σε κάποια θέση. Πέραν όμως του ίδιου, αυτό που κάθε φορά προκύπτει –και προέκυψε με σχεδόν όλους τους Ελληνοκύπριους Προέδρους– είναι το πώς χειρίστηκαν σε κρίσιμες στιγμές τη διαπραγμάτευση του Κυπριακού. Εδώ προκύπτει ένα ενδιαφέρον μοτίβο σύμφωνα με το οποίο η υστεροφημία των Κύπριων πολιτικών ηγετών συνδέθηκε άρρηκτα με το Κυπριακό. Όπως ήλθαν τα πράγματα στο Κυπριακό το μοτίβο που περιγράψαμε ενδέχεται να τελειώσει μετά το 2023. Και να μη χρειάζονται άλλες μεταμορφώσεις σαν αυτή του κ. Αναστασιάδη στου Μόρφου.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Κατεστραμμένο αυτοκίνητο στη Βηρυτό, μετά από τις ταραχές που ξέσπασαν στα νότια προάστια της πόλης. Τουλάχιστον έξι άτομα έχασαν τη ζωή τους και 20 τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης διαμαρτυρίας που οργάνωσαν Χεζμπολάχ και Αμαλ.

Βιέννη - Σαντιάγο - Λευκωσία...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο **καγκελάριος** της Αυστρίας Σ. Κουρτς υπέβαλε την παραιτήσή του, καθώς η Εισαγγελία δηλώνει ότι διαθέτει στοιχεία για χρησιμοποίηση πόρων του υπουργείου Οικονομικών «αποκλειστικά για το παραταξιακό πολιτικό σύμφερον –διενέργεια δημοσκοπήσεων που ευνοούσαν τον ΣΚ»– λίγο πάνω από το ένα εκατ. Το κόμμα Κουρτς (Αυστριακό Λαϊκό Κόμμα, ÖVP) αποδέχθηκε τα νέα δεδομένα και σε χρόνο ρεκόρ διόρισε τον Α. Σάλενμπεργκ ως νέο καγκελάριο. Ο Σ. Κουρτς, την ανάγκη να διασφαλιστεί η σταθερότητα, ανέφερε πως «ανοίγω τον δρόμο, προκειμένου να ξεπεραστεί το αδιέξοδο, να αποτραπεί το χάος και να διασφαλιστεί η σταθερότητα».

Στο Σαντιάγο, η Βουλή πρώτα και μετά η Γερουσία, μελετούν πρόταση παύσης και παραπομπής σε δίκη του προέδρου Σ. Πινιέρα, σχετικά με την πώληση μεταλλευτικών εταιρειών σε φορολογικό παράδεισο, σύμφωνα με τις αποκαλύψεις στα Pandora Papers. «Ο Πρόεδρος Πινιέρα χρησιμοποίησε το αξίωμά του για να διεκπεραιώσει προσωπικές επιχειρηματικές συλλογιστικές», συνόψισε στις 13/10 ο βουλευτής της αντιπολίτευσης Τ. Χίρς. Η διαδικασία κατά Πινιέρα θα ολοκληρωθεί πριν από τις εκλογές της 21ης Νοεμβρίου.

Στη Λευκωσία, ο ίδιος ο πρόεδρος της χώρας λέει δημόσια ότι το δικηγορικό του γραφείο έκανε 57 «χρυσά διαβατήρια», ενώ ως πρόεδρος πέρασε από το Υπουργικό Συμβούλιο 6.500 «χρυσά διαβατήρια», το 51% από τα οποία ήταν παράνομα, όπως κατέγραψε,

η, υπό τον δικαστικό Μ. Νικολάτο, Ερευνητική Επιτροπή που διόρισε ο πρόεδρος. Ταξίδεψε για Σεϋχέλλες με αεροπλάνο Σαουδάραβ πρίγκιπα, ο οποίος αμέσως μετά το ταξίδι έλαβε οικογενειακό διαβατήριο κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας. Διεθνείς αναφορές με στοιχεία: Paradise Papers, Pandora Papers, Al Jazeera, αναφορές του διεθνούς οργανισμού Organised Crime and Corruption Reporting Project. Τα Pandora Papers έδωσαν την ευκαιρία στο BBC να τον αποκαλέσει The Offshore President. Ταυτόχρονα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει δύο υποθέσεις επί παραβάσει κατά της Κύπρου για τα χρυσά διαβατήρια, η δεύτερη από τις οποίες αφορά τη συνέχιση κορήγησης ακόμα 1.400 διαβατηρίων, παρά το γεγονός ότι ο κυβερνητικός εκπρόσωπος ανακοίνωσε την κατάργησή της διαδικασίας στις 13/10/2020!

Στις 13/10/2021 η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών απέρριψε κατά πλειοψηφία πρόταση του ΑΚΕΛ για συζήτηση στην Επιτροπή σε σχέση με τα δημοσιεύματα των Pandora Papers. Υπέρ της συζήτησης ψήφισαν οι Α. Πασιουριδής, ΑΚΕΛ, Ζ. Κουλιάρης, ΔΗΚΟ, Α. Ατταλίδου, Οικολόγοι. Εναντίον οι Δ. Δημητρίου, Ν. Γεωργίου, ΔΗΣΥ, συν Α. Θεμιστοκλέους, ενώ αποχή τήρησε ο Μ. Μουσιούττας, ΔΗΠΑ.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Δ. Δημητρίου δήλωσε ότι «αυτό που ενοχλεί είναι η συνεχής προσπάθεια του ΑΚΕΛ να κτυπά είτε τον πρόεδρο της Κ.Δ. είτε τους θεσμούς αυτής της χώρας αντιπολιτευτικά και μόνο». Αλλά βέβαια το θέμα δεν είναι τα τεχνάσματα για να

παρεμποδιστεί η συζήτηση του θέματος στη Βουλή, αλλά το γεγονός πως συζητείται το ζήτημα της διαφθοράς σε όλα μεγάλα ΜΜΕ του πλανήτη, καθώς η Κύπρος είναι πανταχού παρούσα. Η σχετική Επιτροπή της Βουλής σφυρίζει αδιάφορα, αλλά φαίνεται ότι τα συμφέροντα είναι τόσο ισχυρά που ωθούν σε ακύρωση ακόμα και για μια στοιχειώδους σημασίας συζήτηση σε Επιτροπή της Βουλής.

Η Κύπρος κατέληξε στον πάτο και στην ανυποληψία, γιατί δεν υπάρχουν αντίβαρα στην άσκηση εξουσίας, ή μια αρχή που να ελέγχει, να εποπτεύει, να θέτει κανόνες, να ελέγχει την εφαρμογή κανόνων που έχουν θεσμοθετηθεί. Η υπερσυγκέντρωση εξουσιών, η απόλυτη εξουσία γύρω από τον πρόεδρο οδηγεί συχνά σε αυθαιρεσίες, σε υπέρβαση εξουσίας, σε αποφάσεις βασισμένες στην αλαζονεία και την αουδοσία. Άλλα παραδείγματα: δάνεια στον πρόεδρο του Δ.Σ. της Τράπεζας Κύπρου, τα προσωπικά δάνεια σε προέδρους ή διοικητές τραπεζών ή συνεργατικών ιδρυμάτων. Ένα διάτρητο σύστημα όπου τα ίδια πρόσωπα πράττουν και ταυτόχρονα ελέγχουν μόνοι τους εαυτούς τους, αφού οι εποπτικές αρχές, κατά κανόνα, επιλέγονται από τον κατάλογο των μονίμως συμφωνούντων...

Ο Ν. Αναστασιάδης, έχοντας πλήρη επίγνωση όσων έκανε, φρόντισε να κλείσει πιθανές τρύπες για το μέλλον, είτε ελέγχοντας τη Γενική Εισαγγελία, είτε δεσμεύοντας ΜΜΕ στη μη έρευνα. Η λογοκρισία δείχνει το πρόσωπό της: η περίπτωση της ακύρωσης της εμφάνισης του δημοσιογράφου Μ. Δρουσιώτη σε τηλεοπτικό πρό-

γραμμα στο ΡΙΚ, είναι το σύμπτωμα μιας ιδιαίτερα χαρακτηριστικής πίεσης πάνω σε διαφορετικές γνώμες. Η απόλυτη σιωπή από τα περισσότερα κόμματα σχετικά με την ακύρωση της εκπομπής με Μ. Δρουσιώτη, δείχνει αδιαφορία πολλών φορέων εξουσίας απέναντι σε κανόνες ευρείας αποδοχής, άρνησή τους να μιλήσουν για τον σεβασμό στη δεοντολογία και βέβαια άρνηση να στηρίξουν τον ειδησεογραφικό πλουραλισμό. Το ΡΙΚ ως κομματικό εφευρέτηρο προσφέρει μονομέρεια, φανατικές ειδήσεις, αποκλεισμούς. Ως δημόσιο Μέσο Ενημέρωσης όμως έχει ευθύνη να προβάλλει ηνρήλίες και σφαιρικές ειδήσεις.

Η επικαιρότητα μάς βοηθά να δούμε τη μεγάλη εικόνα και έτσι να κατανοήσουμε τη θέση μας στον σύγχρονο κόσμο. Η Νορβηγική Επιτροπή για το Νόμπελ Ειρήνης ανακρίνει πως το Νόμπελ Ειρήνης 2021 απονέμεται σε δύο δημοσιογράφους, στη Μαρία Ρέσσα από τις Φιλιππίνες και στον Ντμίτρι Μουράτοφ από τη Ρωσία, «για τις προσπάθειές τους να διαφυλάξουν την ελευθερία της έκφρασης, προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και τη διατήρηση της ειρήνης».

Η αντιπρόεδρος της Επιτροπής για θέματα Αξιών και Διαφάνειας Βιέρα Γιούροβα 29/9 μίλησε για το ευρύτερο ζήτημα: «Είναι όλο και πιο δύσκολο να καταλάβει κανείς σε ποιον ανήκουν τα Μέσα Ενημέρωσης στην Ε.Ε. Στη δημοκρατία οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν ποιος τους παρέχει πληροφορίες».

www.larkoslarkou.org.cy

Στο εκκρεμές του Κυπριακού

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Στα βιβλία ψυχολογίας, ακόμη και παραψυχολογίας, διαβάζει κανείς ότι το πρώτο βήμα για να πετύχεις το ποθούμενο είναι να καθορίσεις ξεκάθαρους στόχους, να θέσεις ακόμη και γραπτά τις παραμέτρους των επιθυμιών σου και τότε σιγά-σιγά έρχεται με «μαγικό» τρόπο ή «μυστικό» κατ' άλλους, αυτό το οποίο στοχεύεις. Με τον ίδιο κανόνα, με τον καθορισμό των δράσεών σου, πολύ εύκολα απαλλάσσεται από δυσάρεστες καταστάσεις, οι οποίες σε ταλαιπωρούν, ακόμη και για μια ζωή. Η εξήγηση, σύμφωνα με τους επιστήμονες ή ειδικούς ή όπως αλλιώς θέλουν να ονομάζονται, είναι πάρα πολύ απλή, αλλά ταυτόχρονα και εξαιρετικά δυσνόητη. Έχει να κάνει με το απύθμενο βάθος της ψυχής του ανθρώπου. Από τη μία είναι το ορμώμενο κομμάτι του ανθρώπου, δηλαδή η ζωική πτυχή,

η οποία ορίζεται από τα πάθη και από την άλλη είναι το πνευματικό κομμάτι, δηλαδή η θεϊκή πτυχή, η οποία ελαύνεται από τις αρετές. Όλα αυτά κινούνται στη λογική του εκκρεμούς, της πτώσης και της ανόδου του ανθρώπου και πάλι απ' την αρχή. Σημασία έχει στο τέλος της ημέρας, του χρόνου ζωής, να σπκώνεται ο άνθρωπος περισσότερες φορές, από αυτές τις οποίες πέφτει.

Το κυπριακό πρόβλημα κινείται εδώ και 70 χρόνια, είτε το θέλουμε, είτε όχι, κινείται σε ένα ατέλειωτο εκκρεμές, με συνεχείς αλλαγές στους στόχους και τις επιδιώξεις. Κινείται μεταξύ εφικτού και ευκαίρου, χωρίς ποτέ να καθορίζεται, ποιο είναι το εφικτό και ποιο το ευκαίριο. Για όλα φταίνε οι ξένοι, για όλα φταίνει ο Τούρκος, αλλά ποτέ δεν φταίμε εμείς, οι οποίοι δεν ξέρουμε πού πάμε και τι γυρεύουμε. Όλα στο κουτούρο, έστω και αν όλα βαπτίζονται ως

Η καλύτερη απόδειξη ότι βρισκόμαστε πιο κοντά σε μια λύση του Κυπριακού είναι το γεγονός ότι τα οικονομικά συμφέροντα ξεπέρασαν σε σημασία τα εθνικά συμφέροντα τα οποία για δεκαετίες αποτελούσαν το πρώτο θέμα στα ΜΜΕ.

κινήσεις τακτικής και υψηλής διπλωματίας. Από τη δεκαετία του 1950 ξεκίνησε οι Ελληνοκύπριοι με το σύνθημα της Ένωσης και «ας τρώμε πέτρες» και οι Τουρκοκύπριοι με το σύνθημα του «Ταξίμ» δηλαδή της διχοτόμησης. Ακολούθησε ο «ανεξινχιάστος» ακόμη αγώνας της ΕΟΚΑ 1955-59, από τον οποίο ακόμη κανείς δεν μπορεί

να πει, αν άξιζε το «νενικήκαμεν» του Μακαρίου ή αν τελικά πτυπώθηκε με τη δική μας υπογραφή. Ακολούθησαν τα 13 σημεία του Μακαρίου, το μακελειό της Τηληλύριας, το πραξικόπημα, η εισβολή της Τουρκίας, οι συμφωνίες κορυφής, δεκάδες ψηφίσματα και η εδραίωση των τετελεσμένων. Σήμερα η πολιτική ηγεσία κινείται μεταξύ διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, αποκεντρωμένης ομοσπονδίας, ενιαίου κράτους, επιστροφής στο σύνταγμα του 1960 και ένα σωρό άλλες ιδέες και προτάσεις, οι οποίες καταλήγουν πάντα στο νεφελώδες «σωστό περιεχόμενο», στον «τάφο του Αγίου Νεοφύτου» και τελικά στο «όποιος εν θέλει να πάει στον μύλο, πέντε μέρες κοσκινίζει...» μόνο που στην περίπτωση της δικής μας, οι μέρες έγιναν δεκαετίες. Το αποτέλεσμα δεικνύει ότι ήδη κλαίμε για τη χαμένη πατρίδα της βορείου Κύπρου, με τελευταίο επεισόδιο την περι-

κλειστη πόλη των Βαρωσιών και κανείς δεν έχει τη μας επιφυλάσσει το μέλλον.

Η ζωή συνεχίζεται και μοιραία ο ένας μετά τον άλλο, οι ηγέτες της εισβολής και του δικαιοδικού μίσους, φεύγουν από τον μάταιο τουτό κόσμο και στις δύο πλευρές του οδοφράγματος. Η νέα γενιά των πολιτικών και των πολιτών, χωρίς βιώματα και συναισθήματα δικασμού και bias, χωρίς να τους χωρίζει «αίμα», σίγουρα θα προχωρήσουν σύντομα στην επίλυση του Κυπριακού, στη βάση των διαχρονικών «κανόνων» του κοινού συμφέροντος, ή όπως αρέσκονται να λένε οι σπουδαγμένοι στην αλλοδαπή, με τον κανόνα του «win win». Η καλύτερη απόδειξη ότι βρισκόμαστε πιο κοντά σε μια λύση του Κυπριακού είναι το γεγονός ότι τα οικονομικά συμφέροντα ξεπέρασαν σε σημασία τα εθνικά συμφέροντα, τα οποία για δεκαετίες αποτελούσαν το πρώτο

θέμα στα Μέσα Ενημέρωσης. Ακόμη με το πέρασμα του χρόνου, αποκαλύπτονται ανομολόγητα μυστικά, για αγοραπωλησίες περιουσιών, ένθεν και ένθεν του οδοφράγματος, με ιδιωτικά συμβόλαια και για τις ανάρμοστες σχέσεις των ανθρώπων, οι οποίες εδράζονται σε ανομολόγητα πάθη. Υπάρχει και η άλλη πλευρά των ανθρώπων οι οποίοι κινούνται με αγαθές προθέσεις, με αγάπη για τα ιερά και τα όσια και ονειρεύονται την ειρήνη και την ευημερία αυτού του δύσμοιρου τόπου. Στο εκκρεμές του κυπριακού προβλήματος όλα αλλάζουν, αλλά όλα τα ίδια προς το παρόν μένουν. «Τα πάντα ρει», ο χρόνος κυλά, όλα αλλάζουν και το μόνο σίγουρο είναι ότι ο Κύπρος του 2021 δεν έχει καμία σχέση με την Κύπρο του 1974, έστω και αν ακόμη λέμε «Δεν Ξεχνώ».

kaparispan@yahoo.gr

Στέγη για όλους

Ωρα για σύσταση ενός Ενιαίου Στεγαστικού Φορέα

Του **ΜΑΡΙΟΥ ΚΑΡΟΓΙΑΝ**

Η απόκτηση ιδιωτικής στέγης αποτελεί διαχρονικά μια βασική προτεραιότητα για τους πολίτες. Η δε βελτίωση του επιπέδου ζωής εξαρτάται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από την επίτευξη αυτού του πολύ σημαντικού στόχου. Καθόλου τυχαία, λοιπόν, η Στεγαστική Πολιτική ενός κράτους συγκεντρώνει το υψηλό ενδιαφέρον όλων των στρωμάτων της κοινωνίας και ειδικά των νέων ανθρώπων. Στην Κύπρο δυστυχώς απουσιάζει η ύπαρξη και εφαρμογή μιας ενιαίας στεγαστικής πολιτικής. Το πρόβλημα μάλιστα μεγεθύνεται από το γεγονός ότι κάθε φορά που προκύπτει αλλαγή ηγεσίας στη χώρα, η εκάστοτε κυβέρνηση επέλεγε να ακολουθήσει τη δική της, ξεχωριστή πολιτική. Ως αποτέλεσμα, ο πολυτεμαχισμός και η φυγόκεντρη προσέγγιση της στεγαστικής πολιτικής, λειτούργει σε βάρος του κοινού οφέλους και της συνετής διαχείρισης των κρατικών πόρων.

Προσεγγίζοντας το θέμα στην αρχική του μορφή, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στον τομέα αυτό, αφορά στο γεγονός ότι ανέκαθεν, αντί να υπάρχει μια ενιαία πολιτική, υπήρχαν πολλά και διαφορετικά στεγαστικά προγράμματα, διασκορπισμένα μάλιστα σε πολλές κυβερνητικές υπηρεσίες και φορείς, χωρίς συνοχή και στοχευμένη ακολουθία. Δυστυχώς, τα στεγαστικά προγράμματα, τα οποία διαχειρίζονται σήμερα ο Κυπριακός Οργανισμός Ανάπτυξης Γης, οι Έπαρχοι, το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (σε μορφή επιδότησης ενοικίου), η Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων, ο Κεντρικός Φορέας Ισότητας Κατανομής Βαρών κ.ο.κ. δεν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της στέγασης ολιστικά, αλλά ούτε και καλύπτουν όλες τις πραγματικές και σύγχρονες ανάγκες.

Ως εκ τούτου, η ΔΗΠΑ-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων, έχοντας ως προτεραιότητα της, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, επεξεργάστηκε πάρα πολλές ιδέες και προβληματισμούς και κατέληξε σε μια ολοκληρωμένη πρόταση Στεγαστικής Πολιτικής. Η πρότασή μας επικεντρώνεται ακριβώς, στην πιο αποτελεσματική λειτουργία των αρμόδιων κρατικών φορέων και κυρίως, στην πιο άμεση και ουσιαστική ανταπόκριση της κρατικής μηχανής στις πολλαπλές στεγαστικές ανάγκες των πολιτών μας. Το πλαίσιο δράσης που προτείνουμε είναι πολύ στοχευμένο και πολύ συγκεκριμένο. Θεωρούμε ότι η δημιουργία ενός «Ενιαίου Φορέα Στεγαστικής Πολιτικής», χωρίς πρόσθετη δημοσιονομική επιβάρυνση, θα καλύψει ικανοποιητικά τις ανάγκες των πολιτών και θα συμβάλει καταλυτικά στη διόρθωση των διαφόρων στρεβλώσεων που παρατηρούνται διαχρονικά. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζουμε τη δημιουργία ενός Ενιαίου Φορέα, ο οποίος θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ολιστικά τα προβλήματα στέγασης όλων των νόμιμων δικαιούχων, θα ασχοληθεί με τις ευάλωτες και ειδικές ομάδες του πληθυσμού, θα εγκύψει στα θέματα προσφύγων και προσφυγικών συννοικισμών, στις μόνιμες δομές διαβίωσης/φιλοξενίας και θα δημιουργήσει έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό, τόσο για τη στήριξη

της διαβίωσης στα ορεινά και την ύπαιθρο, όσο και για τη δημιουργία κινήτρων στους νέους μας.

Παράλληλα, ένα τόσο σημαντικό εγχείρημα οφείλει να διαθέτει και τα οικονομικά εκέγγυα για τη στήριξη των πολιτών. Προς αυτή την κατεύθυνση, προτείνουμε τη μετεξέλιξη του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης σε μια μορφή –υγιούς– χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, στα πρότυπα του Συνεργατισμού, το οποίο θα δανειοδοτεί τους δικαιούχους, με σκοπό την απόκτηση πρώτης κατοικίας. Η μετεξέλιξη αυτή, θα μπορέσει να δημιουργήσει έναν οργανισμό-εργαλείο που θα ενσωματωθεί στον Ενιαίο Στεγαστικό Φορέα και θα λειτουργεί σε πλήρη συμμόρφωση και εναρμόνιση με το γενικό πλαίσιο πολιτικής του κράτους για θέματα στεγαστικής πολιτικής.

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της συγκεντρωτικής πολιτικής, που αφορά στη δημιουργία αυτού του Ενιαίου Φορέα, είναι η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, η ευθυγράμμιση όλων των σχεδίων και στρατηγικών προς συγκεκριμένους, μετρήσιμους στόχους, καθώς και η καλύτερη οικονομική διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του έργου που επιτελείται από τον κρατικό μηχανισμό, προκειμένου ακριβώς, να εκπληρωθεί η αποστολή του κράτους στον υπό αναφορά τομέα.

Περατέρω, θεωρούμε ωφέλιμη την προοπτική συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στη βάση ενός μεικτού οικονομικού μοντέλου με αντικείμενο τις αναπτύξεις γης. Αξιοποιώντας την υποδομή του Κυπριακού Οργανισμού Ανάπτυξης Γης, οι νέες μονάδες θα πρέπει να είναι ποιοτικά σχεδιασμένες και να έχουν μειωμένες ανάγκες ενεργειακής χρήσης. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται στρατηγική επιλογή των τεμαχίων γης, έτσι ώστε να αποφευχθεί η γκετοποίηση ή διασπορά του αστικού ιστού.

Επιπρόσθετα, οι νέες τεχνολογίες, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα ενεργειακά και περιβαλλοντικά δεδομένα και τα οποία αφορούν στην οικοδομική βιομηχανία, αποτελούν επίσης άλλη μία παράμετρο που μπορεί να ενισχύσει την προτεινόμενη Στεγαστική Πολιτική.

Τέλος, θεωρούμε ότι ο Ενιαίος αυτός Φορέας, μπορεί να διαδραματίσει τον ρόλο του επίπτη και συντονιστή σε όλα τα κρατικά και ευρωπαϊκά στεγαστικά προγράμματα, κάτι που δυστυχώς, σήμερα, γίνεται αποσπασματικά και αποκεντρωμένα, χωρίς ικανοποιητικό έλεγχο και αξιολόγηση. Πιστεύουμε ότι ως Πολιτεία, συντεταγμένα και υπεύθυνα, οφείλουμε να προσφέρουμε πραγματικές λύσεις για την οριστική επίλυση των στεγαστικών προβλημάτων, για το σύνολο των πολιτών της Κύπρου, ειδικά όσον αφορά στις ευκαιρίες απόκτησης πρώτης κατοικίας. Προσβλέπουμε στη δημιουργία ενός Στεγαστικού Φορέα, ο οποίος θα είναι σύγχρονος, αποτελεσματικός, με απλοποιημένες διαδικασίες, κυρίως όμως, υποβοηθητικός προς όλους τους συμπολίτες μας και αποδοτικός στην επίλυση διαχρονικών στεγαστικών προβλημάτων.

Ο κ. Μάριος Καρογιάν είναι πρόεδρος της ΔΗΠΑ –Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων.

Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ο Άγγλος συγγραφέας, παιδίατρος και ψυχαναλυτής Ντόναλντ Γουϊνκοτ, επεσήμανε ότι τα νηπιαγωγεία βοηθούν τα παιδιά να επεκτείνουν τον κύκλο των σχέσεών τους με τους ενήλικες αλλά και με άλλα μικρά παιδιά. Το καλό νηπιαγωγείο, τόνισε, μπορεί να είναι χρήσιμο στη συνετή διεύρυνση του ορίζοντα των παιδιών και να συμβάλει στη δημιουργία υγιών οικογενειών στην κοινωνία. Η μακρόχρονη όμως απουσία των παιδιών από το σχολικό περιβάλλον και τους συμμαθητές τους λόγω της πανδημίας έχει δημιουργήσει αρκετές εκπαιδευτικές ανισότητες. Η πρόσβαση στο δίκτυο δεν ήταν εφικτή για όλα τα παιδιά, αφού αρκετοί γονείς αδυνατούσαν να αγοράσουν υπολογιστή, αφήνοντας έτσι τα παιδιά τους εκτεθειμένα στον κίνδυνο της σχολικής αποτυχίας. Αρκετά παιδιά αφέθηκαν ελεύθερα να περνούν ατέλειωτες ώρες μπροστά στις οθόνες με τον κίνδυνο να πέσουν θύματα εκμετάλλευσης.

Η απώλεια της σχολικής επαφής και η μη επιστροφή στη σχολική πραγματικότητα προκαλεί συναισθηματικές και ψυχολογικές διαταραχές στα παιδιά και ιδιαίτερα σε αυτά που δεν πρόφτασαν να προσαρμοστούν στο σχολικό περιβάλλον. Η εκπαίδευση μέσω τηλεδιασκέψεων και η τηλεργασία αποτελούν για τους εκπαιδευτικούς μια νέα μέθοδο διδασκαλίας, με την οποία τόσο οι εκπαιδευόμενοι όσο και οι εκπαιδευτικοί, πρέπει να εξοικειωθούν.

Για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης μέχρι το 2025 που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απαιτείται η συνεργασία και η συμβολή τόσο των τοπικών αρχών όσο και των κρατών –μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εκ-

παίδευση αποτελεί σημαντική επένδυση για το μέλλον, γιατί μέσω της σωστής κατάρτισης και επιμόρφωσης των μαθητών διασφαλίζουμε τη δημιουργία χρησίων για την κοινωνία πολιτών.

Οι μαθητές και οι φοιτητές δεν πρέπει να βιώνουν τις εκπαιδευτικές ανισότητες μεταξύ απομακρυσμένων, αγροτικών και αστικών περιοχών στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, αφού κάτι τέτοιο θα συμβάλει στη δημιουργία άνισων κατηγοριών στην ένταξη και εξέγερση εργασίας αλλά και σε καλά και χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Οι τοπικές αρχές μέσα στο πλαίσιο των εξουσιών τους θα πρέπει να φροντίζουν στην παραχώρηση υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης, αρχίζοντας από την προσχολική ηλικία και μέσω των κοινωνικών τμημάτων στα Συμβούλια Κοινοτικού Εθελοντισμού, φτάνοντας μέχρι την πανεπιστημιακή φοίτηση. Η παροχή εκπαίδευσης χαμηλής ποιότητας μπορεί να οδηγήσει στη σχολική εγκατάλειψη και στην φτώχεια, αφού νέοι, οι οποίοι δεν διαθέτουν οποιαδήποτε εκπαίδευση και μόρφωση πιο δύσκολα μπορούν να εργοδοτηθούν.

Τα διδάγματα από την πανδημία αναγκάζουν τόσο τους εκπαιδευόμενους όσο και τους εκπαιδευτικούς, να εφαρμόσουν νέες μεθόδους εκμάθησης και διδασκαλίας. Η συνεχής κατάρτιση αλλά και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις νέες εκπαιδευτικές προκλήσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης και της ενδυνάμωσης του ρόλου του εκπαιδευτικού, όπως γνωμοδοτήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών.

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση εμ-

πλέκει άμεσα και τις τοπικές αρχές, αφού στα δημοτικά τους όρια μπορούν να δημιουργηθούν νέες, υπερούχρονες εγκαταστάσεις, φοιτητικές εστίες και αίθουσες διδασκαλίας. Τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, ως χώροι προώθησης του «τετραγώνου γνώσης», δηλαδή της παροχής εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας και της προσφοράς υπηρεσιών στην κοινωνία, μπορούν να προσελκύσουν ένα ποιοτικό, διεθνές ανθρώπινο δυναμικό και να αναδείξουν νέους επιστήμονες, νέους «εγκεφάλους» που θα φανούν χρήσιμοι για την κοινωνία και τη χώρα τους γενικότερα.

Η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης βοηθάει στη διαπολιτισμικότητα, στην εκμάθηση ξένων γλωσσών, στην πολιτισμική πολυμορφία και στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων. Η προώθηση προγραμμάτων διά βίου μάθησης για όλες τις ηλικίες, αποτελεί επίσης επιπρόσθετη προσφορά υπηρεσιών των πανεπιστημίων στην κοινωνία, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο ικανοποιήσης και ένταξης στην κοινωνία διαφόρων ομάδων πληθυσμού.

Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης ενθαρρύνει τις τοπικές αρχές να υλοποιήσουν τα προγράμματα Erasmus + , ενθαρρύνοντας έτσι την κινητικότητα των εκπαιδευομένων, νέων επιχειρηματιών και εθελοντών. Η εκπαίδευση θα πρέπει να παραμείνει προσιτή σε όλους και μακριά από οποιαδήποτε μορφή βίας, ρητορική μίσους και διακρίσεις, αν θέλουμε να επιτύχουμε τον εκπαιδευτικό στόχο που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι το 2025.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Το τίμημα της διαφθοράς

Το πόρισμα της επιτροπής Sauvé στη Γαλλία για την παιδοφιλία στους κόλπους της Καθολικής Εκκλησίας φέρνει στην επιφάνεια όχι μόνο ένα αλλά δύο τεράστια σκάνδαλα που δείχνουν πόσο μετέωρος είναι ο ηθικός και θεσμικός πολιτισμός μας. Η Ανεξάρτητη Επιτροπή για τη Σεξουαλική Κακοποίηση στην Εκκλησία (ICSA) εξέδωσε την τελική της έκθεση για την παιδοφιλία (Rapport Sauvé). Εκτιμάται ότι ο αριθμός των θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης από κληρικούς ανέρχεται σε 216.000 μέσα σε 70 χρόνια. Αντίστοιχα ο αριθμός των ιερέων που ασκούν σεξουαλική κακοποίηση υπολογίζεται σε περίπου 3.000. Αξίζει να σημειωθεί ότι η έκθεση δεν αφορά μόνο εγκλήματα που διαπράχθηκαν στη Γαλλία, αλλά και σε άλλες χώρες όπως η Ιταλία, η Ισπανία ή η Ιρλανδία. Οι διαστάσεις του φαινομένου στους κόλπους της Καθολικής Εκκλησίας σοκάρουν. Περισσότερα από 200.000 παιδιά, κυρίως αγόρια, έχουν πέσει θύματα ιερέων και κληρικών από το 1950.

Για να αποφύγει το σκάνδαλο και για να προστατέψει την υποτιθέμενη συντριπτική πλειοψηφία (97%) των κληρικών του, οι οποίοι θεωρούν εαυτούς άμεμπτους, ο θεσμός αποσιώπησε τις επιθέσεις, έκρυψε την αλήθεια και αγνόησε τις φωνές των θυμάτων. Όπως δήλωσε ο πρόεδρος της επιτροπής Jean-Marc Sauvé: «Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η Καθολική Εκκλησία ασχολήθηκε πρωτίστως με την προστασία του ίδιου της του θεσμού και επέδειξε πλήρη, ακόμη και σκληρή αδιαφορία απέναντι σε ανθρώπους που είχαν υποστεί επίθεση». Η σεξουαλική κακοποίηση δεν είναι αποκλειστικότητα της Καθολικής Εκκλησίας, όπως άλλωστε δείχνουν και τα χιλιάδες κρούσματα σεξουαλικής βίας σε ανηλίκους που βλέπουν κατά καιρούς το φως της δημοσιότητας. Χαρακτηριστικό είναι το πρόσφατο σκάνδαλο Epstein. Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, μια παράμετρος καθιστά το φαινόμενο κακοποιήσις ανηλίκων στους κόλπους της Καθολικής Εκκλησίας ιδιάζον. Αυτή η παράμετρος μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο αν εξετάσουμε το φαινόμενο

από την οπτική της φιλοσοφίας των θεσμών. Οι ειδικείς αυτές πράξεις σίγουρα δεν εκφράζουν το πνεύμα και τη διδασκαλία της καθολικής πίστης. Συνάδουν όμως με τον χαρακτήρα του θεσμού της Καθολικής Εκκλησίας, και μέσω αυτού με τον χαρακτήρα των θεσμών γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα, οι μεγάλες θεσμικές δομές έχουν την τάση να αποκρύπτουν τις πιστοποιημένες παραβιάσεις των νόμων, τα εγκλήματα και τις συστηματικά κακοποιητικές συμπεριφορές ανθρώπων που υπηρετούν τις δομές αυτές. Πώς όμως φτάνουμε στο πρωτοφανές γεγονός ένας θεσμός στην υπηρεσία του δικαίου και του οσίου όχι μόνο να γίνεται άντρο ανοσιουργιών, αλλά και μηχανισμός απόκρυψης και υπόθαλψης εγκλημάτων; Οι θεσμοί, κατ' εξοχήν όργανα των δημοκρατικών μας σωμάτων, διαθέτουν μηχανισμούς άμυνας, οι οποίοι, όπως ακριβώς συμβαίνει και σε μια αυτοάνοση ασθένεια, δυσλειτουργούν και, αντί να επιτίθενται και να αδρανολογούν τους πραγματικούς εχθρούς, στοχεύουν και καμπτρέφουν τα υγιή κύτταρα του οργάνου. Με αυτόν τον τρόπο, στο

όνομα της προστασίας του θεσμού διαπράττεται ένα δεύτερο έγκλημα ακόμα πιο ειδεχθές από το πρώτο. Όσοι εγκληματούν προκειμένου να καλύψουν τις αποτρόπαιες πράξεις άλλων προφασίζονται ότι ενεργούν στο όνομα της ανάγκης αποπροστασίας του θεσμού. Αυτό όμως δεν είναι το κίνητρο που κρύβεται πίσω από τη διαδικασία συσκότισης της συγκάλυψης των ενόχων. Τα κίνητρα αυτού του μυστικού μηχανισμού ανάγονται σε εγωιστικές πρακτικές έκνομης υπεράσπισης και εξυπηρέτησης ιδιοτελών συμφερόντων επιτιθετών.

Ο κάθε θεσμός είναι στην ουσία ένα αυτόνομο οργανωμένο σώμα. Η οργάνωσή του έγκειται στην ιεράρχηση του πλέγματος υποσυστημάτων που αποτελούν τον θεσμό. Ο κάθε θεσμός είναι ένα σύνολο συστημάτων. Το κάθε υποσύστημα λειτουργεί με σχετική αυτονομία επιτελώντας το δικό του ιδιαίτερο έργο. Και εδώ εστιάζεται το πρόβλημα. Όταν ένα υποσύστημα αστοχάσει, όταν για παράδειγμα σε μια ενορία ένας κληρικός παρενοχλήσει κλητοποιείται ο μηχανισμός άμυνας

του θεσμού, αλλά το ένστικτο αυτοσυντήρησης του υποσυστήματος και των προσώπων που το απαρτίζουν. Ας μην ξεχνάμε ότι αξιόποινες πράξεις τελούνται από συγκεκριμένα πρόσωπα και όχι από αφηρημένους θεσμούς. Η τέλεση των εγκλημάτων θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη του υποσυστήματος, τη θέση και την επιρροή την οποία αυτό διαθέτει εντός του συστήματος του θεσμού. Με άλλα λόγια, όσοι επικαλούνται το συμφέρον του θεσμού για να αποκρύψουν αδικήματα γνωρίζουν πολύ καλά ότι μόνο τον εαυτό τους προστατεύουν. Κρατώντας κρυφή την πράξη, απεκδύονται και κάθε προσωπικής ευθύνης ότι το δικό τους υποσύστημα απέτυχε να αποτρέψει το έγκλημα. Βέβαια, στην περίπτωση των μαζικών εγκλημάτων της Καθολικής Εκκλησίας το πρόβλημα είναι βαθύτερο, καθώς εντοπίζεται στη συνέργεια πολλών υποσυστημάτων σε όλες τις βαθμίδες της ιεραρχίας. Το μυστικό που μοιράζονται όλοι όσοι γνωρίζουν τους δένει μεταξύ τους. Με αυτόν τον τρόπο, εντός του θεσμού, δημιουργείται ένα παράλληλο σύστημα από διεφθαρμένα υποσυστήματα που

τελικά καταλήγει να υποκαταστήσει τον θεσμό και τις λειτουργίες του. Το παράλληλο σύστημα οργανώνει ανεξάρτητα και επιχειρεί να ελέγξει ποικιλοτρόπως τον θεσμό. Από τους βασικότερους τρόπους έλεγχου αναφέρουμε την επιρροή στις εκλογές ανώτερων οργάνων και αξιωματούχων του θεσμού, την εισαγωγή στον θεσμό προσώπων πιστών στους εγκληματίες, καθώς και την απομάκρυνση ηθικά ακέραιων και ικανών στελεχών. Έτσι οι θύτες προστατεύονται και εξελίσσονται σε υψηλόβαθμες θέσεις εξουσίας, απομονώνοντας όσους εντός του θεσμού επιζητούν την κάθαρση. Η γενικευμένη αυτή διαφθορά οδηγεί τελικά στη σήψη του θεσμού και στην παντελή απαξίωση αυτού που εκπροσωπεί. Η ανάλυση αυτή, όπως προαναφέρθηκε, ισχύει για όλους ανεξαιρέτως τους θεσμούς, χωρίς να εξαιρείται και το ίδιο το κράτος.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Κώδικας δεοντολογίας εναντίον του σεξισμού

Η πρόεδρος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Ρόνα Κασάπη παρουσιάζει το πλάνο για προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων στα ΜΜΕ

Συνέντευξη στην
ΙΩΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Κώδικας δεοντολογίας που στόχο έχει να καταπολεμήσει τις έμφυλες διακρίσεις και να ευαισθητοποιήσει τους επαγγελματίες των ΜΜΕ ώστε να προάγουν την ισότητα εφαρμόζει η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης. Μιλώντας στην «Κ» η πρόεδρος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Ρόνα Κασάπη εξηγεί για ποιο λόγο θεωρείται αναγκαίο ένα τέτοιο εργαλείο. Αναφέρει πως στην Κύπρο είχαν εντοπιστεί έμφυλα στερεότυπα σε ρεπορτάζ που αφορούσαν ιδιαίτερα τη δική της δεκαεννιάχρονης Βρετανίδας και σε ρεπορτάζ στα οποία υπήρχε υπερπροβολή του ψυχολογικού προφίλ του κατά συρροή δολοφόνου Ν. Μεταξά. Εξηγεί, μεταξύ άλλων, ποια ήταν η αφορμή να θεσπιστεί σήμερα ο Κώδικας, τη ροπή που έχουν τα κυπριακά ΜΜΕ στον σεξισμό και πώς θα διασφαλίζεται η εφαρμογή του εν λόγω κώδικα.

—Ποια ήταν η αφορμή για να θεσπιστεί σήμερα κώδικας Ισότητας Ανδρών και Γυναικών;

—Η θέσπιση του Κώδικα αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης για διασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης. Αναγνωρίζουμε ότι η στερεοτυπική απεικόνιση των γυναικών στα Μέσα, η παρουσίασή τους ως σεξουαλικών αντικειμένων, η ενίσχυση κυρίαρχων προτύπων ομορφιάς, η υποεκπροσώπηση των γυναικών στα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα και το υψηλό ποσοστό γυναικών δημοσιογράφων, οι οποίες έχουν βιώσει κάποια μορφή έμφυλης βίας στην εργασία τους, διαιωνίζει τις αντιλήψεις που συντηρούν τις έμφυλες διακρίσεις, την ανισότητα και τη βία εναντίον των γυναικών και των κοριτσιών. Η Αρχή, πέραν του νομοθετικού πλαισίου που υπάρχει, επιδιώκει τον εμπλουτισμό των εργαλείων, που έχει στη διάθεσή της, για την καταπολέμηση του σεξισμού και της προαγωγή της ισότητας των φύλων. Προς αυτή την κατεύθυνση διαμόρφωσε τον Κώδικα, που θα συμβάλει με πρακτικό

τρόπο στην επιμόρφωση και στην ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών των ΜΜΕ, ώστε να αναγνωρίζουν τον σεξισμό και να προάγουν την ισότητα, τόσο μέσα από το οπτικοακουστικό περιεχόμενο, όσο και στις εσωτερικές δομές των οργανισμών τους.

—Αυτό που παρατηρήθηκε έντονα κατά την τελευταία προεκλογική ήταν η απουσία γυναικών σε τηλεοπτικά πάνελ. Υπάρχει η πρόθεση να διορθωθεί μέσω του κώδικα και αυτό το ζήτημα;

—Η άνιση προβολή έχει δυσμενείς επιπτώσεις στις πιθανότητες εκλογής των γυναικών και η Αρχή έχει συμπεριλάβει στον Κώδικα συγκεκριμένες πρόνοιες για την ισόρροπη προβολή των φύλων. Ανάμεσα σ' άλλα συστήνεται η αυτοαξιολόγηση των Μέσων, με καταμέτρηση των

Συστήνεται η αυτοαξιολόγηση των Μέσων, με καταμέτρηση των παρουσιών ανδρών και γυναικών, που συμμετείχαν σε τηλεοπτικά πάνελ και σε προγράμματα.

παρουσιών ανδρών και γυναικών, που συμμετείχαν σε τηλεοπτικά πάνελ και στα προγράμματα. Τα στοιχεία θα αξιολογούνται και όπου απαιτείται θα πρέπει να εξισορροπούν τον αριθμό γυναικών και ανδρών. Είναι σημαντικό να αυξηθεί η παρουσία των γυναικών σε δελτία ειδήσεων και άλλες εκπομπές, όπου διεξάγονται συζητήσεις και να μη θεωρείται ότι διασφαλίζεται η ισότητα με προγράμματα που αποτελούνται αποκλειστικά από γυναίκες. Επίσης, χρειάζεται στον τομέα της πολιτικής να προβάλλονται περισσότερες γυναίκες εμπειρογνώμονες, οι οποίες θα ενημερώνουν για τα θέματα του αντικείμενού τους. Η Αρχή συμπεριέλαβε στον Κώδικα πλατφόρμες αναζητήσεων γυναικών εμπειρογνομόνων στην Κύπρο και στην Ευρώπη, προς διευκόλυνση των δημοσιογράφων.

—Κατά τη δική σας πείρα, έχουν

Συναντάμε τον σεξισμό στα Μέσα σε παγκόσμιο επίπεδο, συνεπώς αναπόφευκτα υπάρχει και στα κυπριακά ΜΜΕ. Έχουν γίνει βήματα προς τα εμπρός, στη χώρα μας, αλλά έχουμε ακόμη μακρύ δρόμο να διανύσουμε, λέει σε συνέντευξή της στην «Κ» η Πρόεδρος της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Ρόνα Κασάπη.

τα κυπριακά ΜΜΕ ροπή στον σεξισμό ή αυτό έχει βελτιωθεί με την πάροδο του χρόνου;

—Συναντάμε τον σεξισμό στα Μέσα σε παγκόσμιο επίπεδο, συνεπώς αναπόφευκτα υπάρχει και στα κυπριακά ΜΜΕ. Έχουν γίνει βήματα προς τα εμπρός στη χώρα μας, αλλά έχουμε ακόμη μακρύ δρόμο να διανύσουμε.

Βρετανίδα και Μεταξάς —Ποια κατά την άποψή σας είναι τα έμφυλα στερεότυπα που χρησιμοποιούνται; Υπάρχουν παραδείγματα κάλυψης γεγονότων τα τελευταία χρόνια προς αποφυγή;

—Σε ό,τι αφορά στα έμφυλα στερεότυπα, σε διαφημίσεις ή σε προγράμματα μυθοπλασίας, προβάλλονται εικόνες γυναικών, που εστιάζουν σε αποκομμένα μέρη του σώ-

ματός τους ή οι γυναίκες παρουσιάζονται ως αφελείς, χαριτωμένες, ως σεξουαλικά αντικείμενα και οι άνδρες ως λογικοί και σοβαροί. Υπάρχουν, επιπλέον, τα πλάγια στερεότυπα, όπως είναι η επκέντρωση στις δυσκολίες των «εργαζόμενων μπτέρων», οι οποίες δεν μπορούν να τα έχουν όλα. Θα ήταν πιο ορθό να αναφερόμαστε σε «εργαζόμενους γονείς» και να προβάλλεται η ανάληψη της φροντίδας από τα δύο φύλα. Υπάρχει διάχυτος, ακόμη, ο γλωσσικός σεξισμός και αποσιώζει η προβολή της διαφορετικότητας σε σχέση με την ηλικία, την εθνική καταγωγή, την κοινωνική τάξη και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Για όλα αυτά, υπάρχουν πρακτικές εισηγήσεις στον Κώδικα. Ως προς την ειδησεογραφία είχαν εντοπιστεί έμφυλα στερεότυπα σε ρεπορτάζ που αφορούσαν τη δική της 19χρονης Βρετανίδας και σε ρεπορτάζ

Επιμορφωτικά εργαστήρια

—Πώς θα διασφαλίσετε ότι ο εν λόγω κώδικας θα εφαρμόζεται; Θα είναι συμβουλευτικού χαρακτήρα ή θα υπάρχουν ποινές;
—Ο Κώδικας Ισότητας ακολουθεί ένα πρότυπο λιγότερο συγκεκριμένων ρυθμιστικών μοντέλων και προτύπων. Διέπεται από τη φιλοσοφία της συρρύθμισης και δεν προνοεί επιβολή ποινών. Η θεσμοθέτηση συζητήσεων και επιμορφωτικών εργαστηρίων, καθώς και η εξακρίβωση της προόδου μέσω ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών, θα συντείνει, επίσης, στην υλοποίησή του. Είναι με μεγάλη ικανοποίηση που πληροφορήθηκε ότι η Ένωση Συντακτών υιοθέτησε τον Κώδικα και προσδοκώ σε μια γόνιμη συνεργασία της Αρχής με όλους τους φορείς. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα Μέσα αποτελούν μέρος του προβλήματος, αλλά ταυτόχρονα έχουν τη μοναδική ικανότητα να διαμορφώνουν αντιλήψεις και να προωθούν πρότυπα, οπότε είναι σε θέση να αποτελέσουν μέρος της λύσης.

βλημα με τ' όνομά του. Η χρήση του όρου δημιουργεί ευαισθητοποίηση για τη διάσταση και τη μορφή του φαινομένου. Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική και η πρόταση της προέδρου της Βουλής, Αννίτας Δημητρίου, για τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα, ώστε να θεσπιστεί το αδίκημα της γυναικοκτονίας. Περαιτέρω, είναι σημαντικό τα περιστατικά να εντάσσονται στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, δίνοντας στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες για τη βία κατά των γυναικών. Το πρόβλημα δεν είναι ατομικό ή προσωπικό για να το χαρακτηρίζουμε ως «οικογενειακή τραγωδία», είναι πρόβλημα κοινωνικό.

—Υπάρχουν παραδείγματα στο εξωτερικό που κατέδειξαν ότι ένας κώδικας ισότητας από πλευράς των ΜΜΕ βοηθά την κατά-

«Υπάρχουν, επιπλέον, τα πλάγια στερεότυπα, όπως είναι η επικέντρωση στις δυσκολίες των “εργαζόμενων μπτέρων”, οι οποίες δεν μπορούν να τα έχουν όλα».

σταση;

—Επιτυγχάνεται πρόοδος εκεί όπου συνδυάζονται οι δράσεις και περιλαμβάνουν επιμορφώσεις με βάση τον Κώδικα ή/και ποικιλία καλών πρακτικών, σύσταση βάσεων δεδομένων με γυναίκες εμπειρογνώμονες, όπως έγινε στο Βέλγιο, και εφαρμογή πολιτικών αυτορρύθμισης (50-50 συμμετοχή), όπως είναι το παράδειγμα της εκδότριας ραδιοτηλεόρασης στη Γαλλία. Μια ενδιαφέρουσα εναλλακτική δράση ήταν η καμπάνια της καταλανικής Ρυθμιστικής Αρχής, με σύνθημα #You're Missing Out, που είχε στόχο την αύξηση της προβολής στα ΜΜΕ του γυναικείου αθλητισμού. Σε σχετικές διαφημίσεις καταξιωμένες αθλήτριες της χώρας έκρυβαν το μισό τους πρόσωπο με το χέρι τους, συμβολίζοντας το γεγονός ότι η μη παρακολούθηση του γυναικείου αθλητισμού συνεπάγεται ότι

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Ποιος / ποια;

Το παρόν αποτελεί συμβολή στον ευρύτερο κοινωνικό και κομματικό προβληματισμό ενόψει αναζήτησης προεδρικών υποψηφίων, αναγνωρίζοντας ότι δεν έχω ούτε εγώ την απάντηση. Στο παρόν στάδιο, ως παραδεχτούμε ότι απλώς ετοιμάζουμε την περιγραφή εργασίας για την αγγελία που θα δημοσιευθεί σύντομα για την νύμφη ένα πολιτική δουλειά του τόπου.

Τα είπα πολύ όμορφα η Ελένη Ξένου στο άρθρο της την περασμένη Κυριακή για τη δουλειά που έχει να κάνει ο/η επόμενος/η ηγέτης και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει. Διορακτικότητα, ενσυναίσθηση, εξυπνάδα. Θα μπορούσα πολύ απλά να προσθέσω και ορισμένα άλλα, όπως επικοινωνιακή ικανότητα, σεβασμό, ικανότητα επιρροής, διοίκησης κ.ά. Επιπλέον όμως τρία, κατά την άποψή μου σημαντικά χαρακτηριστικά,

που με βάση και την κατάσταση της χώρας μας, θεωρώ ότι πρέπει να αναζητήσουμε στον/στην επόμενο/η ένοικο του Προεδρικού Μεγάρου.

Ηθική (ethical standards). Θέλουμε κάποιον/α που είτε μπήκε είτε θα μπει στην πολιτική και δεν έχασε ή δεν θα χάσει την ψυχή του. Η εικόνα, η υπόληψη και η αξιοπιστία της χώρας μας έχει αναντίλεκτα πληγεί τα τελευταία χρόνια ως προς το επίπεδο ηθικής, εντιμότητας και ακεραιότητας των θεσμών. Όποιος το αρνηθεί εθελουφλεί και σίγουρα δεν μπορεί να είναι μέρος της λύσης. Αυτό ήταν αποτέλεσμα τόσο των διαφόρων σκανδάλων που είδαν το φως της δημοσιότητας, συμπεριφορών θεσμών αλλά και της αδυναμίας μας να ολοκληρώσουμε αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Όλα αυτά, έχουν αρνητικό αντίκτυπο τόσο στο πολιτικό μας πρόβλημα όσο και

στην οικονομία μας. Συνεπώς, ο/η επόμενος Πρόεδρος πρέπει να φέρει την έξωθεν (και έσωθεν) καλή μαρτυρία σε σχέση με την ηθική και την ακεραιότητά του. Σε αυτή την περίπτωση, δεν μας αρκεί το αθώς/αμέχρι αποδείξεως του αντιθέτου. Πρέπει, εκ των προτέρων, να κρίνουμε και να αποφασίσουμε ότι, με βάση όλον τον πρότερο βίο, δεν υπάρχουν επαγγελματικές σκιές, ύποπτες συνδιαλλαγές, παρασκηνία, εξαρτήσεις και πολιτικά χρέη. Στο σημείο αυτό φυσικά να θυμηθούμε και τον Ισοκράτη που είπε «Το της πόλεως όλης ήθος, ομοιούται τοις άρχουσιν».

Γνώθι σαυτόν (Self-awareness). Η εποχή του «εις και μόνος» έχει παρέλθει. Αναζητούμε τον/την ηγέτη που γνωρίζει τις αδυναμίες του/της, αναγνωρίζει ότι δεν μπορεί να τα ξέρει όλα και συνεπώς αναζητεί την ανατροφοδότηση και την εμπειρο-

γνωμοσύνη και άλλων. Όχι μόνο σε τεχνοκρατικό επίπεδο, αλλά και σε πολιτικό. Θέλουμε κάποιον/α που αναγνωρίζει ότι έχει ανάγκη και άλλα άτομα δίπλα του και πίσω του. Δεν θέλουμε άλλον/η ηγέτη που επιβάλλεται διά του αξιώματος, του φόβου, των φωνασιών. Η δυναμικότητα και η αποφασιστικότητα να μη συγχέεται με την αγένεια ή την ξεροκεφαλία. Θέλουμε έναν/μια ηγέτη, που θα έχει την ικανότητα να αναδεικνύει και άλλους/ες ηγέτες/ιδες, χωρίς προσωπικά ανασφάλεια και διάθεση ανταγωνισμού. Να ξέρει πότε να πει «έκανα λάθος», επειδή στη ζωή υπάρχουν πιο σοβαρά πράγματα από τις επόμενες εκλογές.

Κουράγιο (courage). Υπογραμμίζω την ανάγκη για κουράγιο. Η Ρώμη δεν θα κτιστεί σε μια νύχτα, οι αλλαγές είναι πολλές, τα βασίλεια πολλά και τα διαπλεκόμενα περι-

σσότερα. Αυτό δεν σημαίνει αναισθησία. Δεν σημαίνει αδιαφορία ή έλλειψη σεβασμού στις αντίθετες απόψεις ή πεισματώδη προσπάθεια στο τι «έφτασα και είπα». Σημαίνει να ακούς προσεκτικά στοιχεία και λογικά, να ζυγίζεις το εθνικό συμφέρον, πάνω από το ατομικό, το οικογενειακό, το κομματικό, έναντι των αξιών και των αρχών σου, και να προχωράς. Βαλλόμενος/η αλλά όρθιος/α. Με υπομονή και επιμονή, κόντρα όποτε χρειαστεί στις δημοσκοπήσεις. Αν είσαι ειλικρινής, ο Λήμος στο τέλος θα σταθεί στηρίγμά σου.

Αξίζει επίσης να σημειώσουμε το αυτονόητο. Δεν αρκεί ο/η Πρόεδρος. «Απλώς» αυτός/η θα ηγηθεί, θέλοντας και μη, διά του παραδείγματος, συμπαρασύροντας μαζί του/της όχι μόνο το Υπουργικό Συμβούλιο αλλά όλη τη διοικητική πυραμίδα του κράτους, φέρνοντας τα

ανάλογα αποτελέσματα, εκ των οποίων πάντοτε όλοι/ες κρινόμαστε. Θα συμπαρασύρει μαζί όμως και μια κοινωνία που αυτή τη στιγμή περνά μια συναισθηματική κρίση. Κρίση η οποία μοιάζει με έναν κόσμο με ξεβαμμένα χρώματα και η οποία εκφράζεται μέσα από την απάθεια, την απαξίωση, την αποστασιοποίηση από τα κοινά, ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού και ιδιαίτερα των νέων ανθρώπων.

Όσο ελπίδα και να διαφυλάσσουμε στον πάτο του πηθαριού (της Πανδώρας sic), όση μειωμένη ικανότητα απαισιοδοξίας κι αν έχουμε, θα έρθει μια στιγμή που η πραγματικότητα θα μας προλάβει. Είναι η ώρα (ξανά) να δούμε τα πράγματα σοβαρά. Καλή μας τύχη.

Ο κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϋπάρχων Υπ. Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας Πανεπιστημίου Κύπρου.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠC

MEDOCHEMIE

Τρία μηνύματα Καραμανλή από τον κήπο της Φιλοθέης

Εκδήλωση - ορόσημο για την ενότητα της Ν.Δ., 47 χρόνια από την ίδρυσή της

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ο καιρός την Τετάρτη το απόγευμα στο Ιδρυμα «Κωνσταντίνος Καραμανλής», στη Φιλοθέη, έκανε το κατρί των διοργανωτών. Η κατασκευή που είχε στηθεί για την περίπτωση που η κακοκαιρία έκανε την εμφάνισή της δεν χρειάστηκε και με έναν φθινοπωρινό μεν, αϊθριο δε καιρό, οι Κώστας Καραμανλής και Κυριάκος Μητσοτάκης μίλησαν από κοινού, σε μια εκδήλωση - ορόσημο με θέμα «Κωνσταντίνος Καραμανλής. Η πορεία της Ελλάδας στην ενωμένη Ευρώπη», που αναπόφευκτα προστίθεται στις ιστορικές σελίδες της Κεντροδεξιάς, σε αυτή τη διαδρομή των 47 ετών. Αϊθριος ήταν και ο πολιτικός καιρός που επικράτησε στον κήπο του Ιδρύματος όπου βρέθηκε το όλον της Νέας Δημοκρατίας. Η γενιά του '74 με πρώτους τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του Ιδρύματος, Πέτρο Μολυβιάτη και Αχιλλέα Καραμανλή αντίστοιχα, συνοδοιπόρους επί σειράν ετών τον Εθνάρχη. Ο Γιάννης Βαρβιτσιώτης, στενός συνεργάτης του Κωνσταντίνου Καραμανλή, και ο 90χρονος σήμερα Αλέξανδρος Παπαδόγγονας, υπουργός της πρώτης κυβέρνησης Καραμανλή. Εκεί ήταν στελέχη της κυβέρνησης του Κώστα Καραμανλή, καθώς η εκδήλωση διοργάνωσε ο πρώτος πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς, σύσσωμη η σημερινή Κ.Ο., το υπουργικό συμβούλιο, αλλά και στελέχη που δεν ανήκαν στη Ν.Δ. στην πολιτική τους νεότητα αλλά έκαναν πράξη αυτό που διακήρυξε η ίδια η ιδρυτική διακήρυξη της Ν.Δ., που δημιουργήθηκε για «να υπηρετεί τα αληθινά συμφέροντα του έθνους, πέρα και πέρα από τις παραπλανητικές ετικέτες της Δεξιάς, του Κέντρου και της Αριστεράς». Η ενότητα της παράταξης προφανώς και δεν κινδύνευε, αλλά στον κήπο της Φιλοθέης ενισχύθηκε και εξέπεμψε μήνυμα ενότητας προς την κοινωνία, την οποία αφήνουν παντελώς αδιάφορη οι εσωτερικές έριδες ενός κόμματος. Και όλα αυτά με «θεματοφύλακα» τον ίδιο τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, καθώς η εκδήλωση έλαβε χώρα λίγα μέτρα από την τελευταία κατοικία του.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, αμέσως μετά τους οικοδεσπότες Πέτρο Μολυβιάτη και Αχιλλέα Καραμανλή, απηύθυνε σύντομο χαιρετισμό εστιάζοντας στη σφραγίδα που άφησε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στη χώρα, ενώ έκανε και σύντομες αναφορές στη σημερινή θέση της Ελλάδας, που ενισχύεται διεθνώς σε όλα τα

NIKOS KAKOS / FOTONIKOS

Ο Κώστας Καραμανλής έκανε επαινετική αναφορά για την κυβέρνηση Μητσοτάκη, χαρακτηρίζοντας «εθνική επιτυχία» τη συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας,

Ο πρώην πρωθυπουργός αναφέρθηκε στην παρακαταθήκη του Εθνάρχη, στα εθνικά θέματα και στην «ταραξία» Τουρκία, και επέκρινε τη «στασιμότητα» της Ευρώπης.

επίπεδα. Αμέσως μετά η σκυτάλη πέρασε στον κεντρικό ομιλητή, Κώστα Καραμανλή. Ο πρώην πρωθυπουργός τα δύο τελευταία χρόνια έχει παρέμβει δύο ακόμη φορές: μία με ομιλία στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών και μία σε ναυτιλιακό συνέδριο στο Λονδίνο. Αυτή τη φορά η ομιλία του, λόγω τόπου και κοινού, είχε μεγαλύτερη σημειολογία. Ο φορτισμένος χώρος του Ιδρύματος, η παρουσία όλου του κόμματος που υπηρέτησε ως πρόεδρος για 12 χρόνια και, βεβαίως, η παρουσία του Κυριάκου Μητσοτάκη έδωσαν βαρύνουσα σημασία στη δημόσια τοποθέτησή του.

Αν κάποιος χωρίσει σε ενότητες τα όσα είπε ο πρώην πρωθυπουργός θα τις κωδικοποιήσει σε τρεις. Η πρώτη αφορούσε τον Κωνσταντίνο Καραμανλή. Είναι η πρώτη φορά –και αυτό έχει τη δική του σημασία– που ο Κώστας Καραμανλής σκιαγράφησε δημοσίως με τέτοιο αναλυτικό τρόπο την προσωπικότητα του ιδρυτή της παράταξης, όχι μόνο σε πολιτικό αλλά και σε βιοματικό επίπεδο. «Γεννη-

μένος σε οθωμανική ακόμη επικράτεια, βίωσε την απελευθέρωση της Μακεδονίας, ένωσε την απειλή της εθνικής ακεραιότητας στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα, είδε τον πατέρα του να πρωτοστατεί στην εθνική προσπάθεια, να συλλαμβάνεται και να εξορίζεται», είπε ξεκινώντας να μιλάει για τον Καραμανλή. Σε πολιτικό επίπεδο στάθηκε στην επιμονή του Κωνσταντίνου Καραμανλή στον ήπιο πολιτικό λόγο και στην κοινωνική δικαιοσύνη, την οποία όπως είπε «είχε αναγάγει σε βασικό θεμέλιο της Δημοκρατίας». Χαρακτήρισε, δε, τις αναφορές αυτές «προφητικές», σημειώνοντας πως «σήμερα παραπρήται παγκοσμίως διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων». Εκτενείς αναφορές έκανε και στην ανάγκη ήρεμου πολιτικού κλίματος, ιδίον και της δικής του φιλοσοφίας. Πηγαίνοντας διαρκώς από το χθες στο σήμερα και το ανάποδο, υπογράμμισε πως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής «πίστευε βαθιά ότι εξίσου σημαντικός θεμέλιος λίθος για την ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι η ήρεμη πολιτική ζωή και η αποφυγή ακραίων αντιπαράθεσεων», χαρακτηρίζοντας οτιδήποτε αντίθετο ως «απερισκεψία», αν αναλογιστεί κανείς τη θέση της χώρας «τόσο στα Βαλκάνια όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο».

Κάνοντας έτσι γέφυρα στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, ο κ. Καραμανλής πήγε στη δεύτερη βασική ενότητα με θέμα τη διεθνή σκηνή και όσον αφορά τα καθ' ημάς την Τουρκία, σημειώνοντας πως «η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ε.Ε. που είναι υπό απειλή». Σε

αυτό το πλαίσιο χαρακτήρισε «ταραξία» την Τουρκία, που «εγείρει αξιώσεις που προσβάλλουν κατάφωρα και το γράμμα και το πνεύμα του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συνθηκών». Με αφορμή τις αναφορές στην Τουρκία, ο πρώην πρωθυπουργός έκανε επαινετική αναφορά για την κυβέρνηση Μητσοτάκη, χαρακτηρίζοντας «εθνική επιτυχία» τη συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας «όχι μόνο για τη σημασία της στην προάσπιση κοινών αξιών και συμφερόντων, αλλά και διότι σηματοδοτεί μια συνολική αντίληψη για την πορεία της Ευρώπης», ευχόμενος «να είναι ένα βήμα προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Κριτική στην Ε.Ε.

Μεγάλο σκέλος της ομιλίας του πρώην πρωθυπουργού –και αυτή είναι η τρίτη ενότητα– αναφερόταν στη σημερινή Ε.Ε. και στις αδυναμίες της. Είχε προηγηθεί αναφορά για το «ευρωπαϊκό θαύμα που ξεκίνησε με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957», το οποίο όμως, όπως είπε, δείχνει πλέον «στασιμότητα». Πηγαίνοντας πάλι στο χθες, ο κ. Καραμανλής αναφέρθηκε στον ιδρυτή της Ν.Δ. λέγοντας πως «τα μικροσυμφέροντα, οι στείροι ανταγωνισμοί και οι ξεπερασμένοι εθνικοί εγωισμοί, για τους οποίους προφητικά προειδοποιούσε ο Καραμανλής, επανεμφανίστηκαν και συχνά δίνεται η εντύπωση ότι υπερικχύουν των πραγματικών προτεραιοτήτων της Ενωσης». Σύμφωνα με τον πρώην πρωθυπουργό, σήμερα η Ε.Ε. «παρά την ισχύ της, αδυνατεί να πρωταγωνιστήσει στη διεθνή σκηνή». Η κριτική του κ. Καραμανλή ήταν μάλιστα τόσο στο οικονομικό σκέλος, όπου «σε αντίθεση με το γενναίο πακέτο που υιοθέτησαν οι ΗΠΑ, το ευρωπαϊκό είναι πολύ πιο συγκρατημένο, συνοδευόμενο μάλιστα από διαρκείς προειδοποιήσεις για τον πρόσκαιρο χαρακτήρα του» όσο και στο υγειονομικό, τονίζοντας πως «επέδειξε ατολμία και δυσκινησία στην αντιμετώπιση της πανδημίας». Τέλος, αναφέρθηκε και στην περίοδο των μνημονίων, υπογραμμίζοντας πως «χωρίς να παραβλέπονται δικές μας αδυναμίες» επεβλήθη «ένα πρόγραμμα που σε μεγάλο βαθμό είχε χαρακτηρισμό τιμωρητικό» και «όπως ομολογήθηκε κατ' επανάληψη, ελέγχεται—εκ των υστέρων βέβαια—για σοβαρά σφάλματα και στη συνταγή και στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα».

Πρόσω ολαταχώς για συνέδριο στον ΣΥΡΙΖΑ

Η δημοσκοπική στασιμότητα «επιβάλλει» στενό μαρκάρισμα προς την κυβέρνηση

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Αν η πανδημία, οι καλοκαιρινές φωτιές, το μπέρδεμα του ανασχηματισμού, το κύμα της ακρίβειας και οι τωρινές καταστροφές από τις πλημμύρες δεν φτάνουν στον ΣΥΡΙΖΑ για να ανακαμψει δημοσκοπικά, τότε τι; Παρά την ευφορία που προκάλεσε η παρουσία του Αλέξη Τσίπρα στη Θεσσαλονίκη, ο προβληματισμός στην Κουμουνδούρου παραμένει. Υπάρχουν στελέχη που ζητούν να δουν αλλαγές στο κόμμα και στην ηγετική ομάδα που θα βρεθεί δίπλα στον πρόεδρο. Περιμένουν επίσης το αφήγημα να είναι σαφές και να μην προκαλείται σύγχυση πως αν ο ΣΥΡΙΖΑ κερδίσει τις εκλογές θα είναι μια επανάληψη της περιόδου 2015-2019.

Δύο φαίνεται να είναι αυτή τη στιγμή τα «μαζιλαράκια» του Αλέξη Τσίπρα: Η διεξαγωγή ενός μεγάλου και ενωτικού συνεδρίου για το οποίο, πλέον, δείχνουν να βιάζονται στην Κουμουνδούρου, αλλά και το «σκληρό ροκ» στην αντι-

Η συζήτηση για τους όρους διεξαγωγής της διαδικασίας δεν αναμένεται εύκολη — Πρόταση Τσίπρα για συνέδριο τέλη Φεβρουαρίου.

πολίτευση προκειμένου οι αριθμοί να αρχίσουν να ευημερούν.

Το Πολιτικό Συμβούλιο που θα ορίσει τις λεπτομέρειες για τη διεξαγωγή της κορυφαίας κομματικής διαδικασίας θα συγκληθεί μέσα στην εβδομάδα. Είναι η συζήτηση που όλοι περίμεναν στην Κουμουνδούρου να γίνει ακόμα και πριν από τη ΔΕΘ. Και προκειμένου να μην υπάρχουν γκρίζια σημεία, ο Αλέξης Τσίπρας την εβδομάδα που πέρασε επικείμενος σε πρώτη φάση να πετάξει τα «αποφάγια» που άφησε το «μυστικό δείπνο» Φλαμπουράρη. Επειδή από τη σύναξη απουσίαζαν οι «σύμμαχοι»

(Γέφυρα – ΔΗΜΑΡ), οι οποίοι στο Πολιτικό Κέντρο για την ελληνογαλλική συμφωνία εξέφρασαν τη δυσανεκσία τους, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ τη Δευτέρα τους συνάντησε στο γραφείο του. Ζητούμενο της συγκεκριμένης ομάδας είναι η διεύρυνση να υλοποιηθεί στην πράξη χωρίς να ξεχαστεί η τήρηση όσων έχουν συμφωνηθεί, καθώς και η πραγματοποίηση ενός εξωστρεφούς συνεδρίου. Αντίστοιχα την περασμένη Παρασκευή ο Δημήτρης Τζανακόπουλος συνάντησε στελέχη της «Ομπρέλας», των «Προεδρικών» και της «ΡΕ-ΝΕ» που έτσι κι αλλιώς τους είχε δει και ο κ. Τσίπρας στο σπίτι του Αλέκου Φλαμπουράρη.

Η συζήτηση για τους όρους διεξαγωγής του συνεδρίου αναμένεται να μην είναι εύκολη από τη στιγμή που στην αριστερή πτέρυγα του κόμματος εμφανίζονται διστακτικά οι στις ποσοτώσεις των «συμμάχων», και στην αριστινίδην εκλογή μελών. Από την πλευρά της πλειοψηφίας υποστηρίζουν πως χωρίς

τη μάχη του σταυρού πρέπει να εκλέγεται το 5% μελών στη Κεντρική Επιτροπή, ενώ επιμένουν στο να υπάρχει και πρόβλεψη εκλογής 50 νέων στελεχών στο κορυφαίο όργανο. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο Αλέξης Τσίπρας πρότεινε στη συνεδρίαση του Πολιτικού Κέντρου της Παρασκευής το συνέδριο να πραγματοποιηθεί περί τα τέλη Φεβρουαρίου. Και επειδή θα περιλαμβάνονταν και αλλαγές στο καταστατικό ενδιαφέρον θα έχει κατά πόσον θα ανοίξει η συζήτηση για εκλογή προέδρου από τη βάση.

Η γραμμή της συναίνεσης έχτισε για τον ΣΥΡΙΖΑ το προφίλ του κόμματος εξουσίας που αντιπολιτεύεται με γνώμονα το συμφέρον της κοινωνίας, ωστόσο δημοσκοπικά δεν απέδωσε. Η υιοθέτηση μιας πιο σκληρής γραμμής —«όχι» στην ελληνογαλλική συμφωνία, πρόταση για εξεταστική επιτροπή για τα ΜΜΕ, σκληρό ροκ για την πανδημία— είναι γεγονότα που ευχαριστεί πλέον όλες τις πτέρυγες και γι' αυτό το στενό μαρκάρισμα προς την κυβέρνηση θα συνεχιστεί.

ΑΠΟΨΗ

Θεωρία των «δύο άκρων»: Προφανώς ανιστόρητη...

Του **ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ***

Η θεωρία των «δύο άκρων» είναι ένα σχήμα το οποίο προσπαθεί να ερμηνεύσει την ιστορία ως μια διαρκή διαπάλη ανάμεσα στη «μετριοπάθεια» και την «ακρότητα».

Στις σύγχρονες συνθήκες σύμφωνα με αυτή τη θεωρία η «μετριοπάθεια» ταυτίζεται με το λεγόμενο πολιτικό κέντρο (Κεντροαριστερά και Κεντροδεξιά), που αποτελεί «εγγύηση για την αστική δημοκρατία», ενώ από την άλλη ως «ακραίες» ορίζονται οι δυνάμεις που επιβουλεύονται τη δημοκρατία αυτή, είτε «εκ δεξιών», του φασισμού, είτε «εξ αριστερών», του κομμουνισμού.

Πρόκειται για σχήμα κραυγαλέα ανιστόρητο.

Οχι μόνο για τα προφανή, αφού ουσιαστικά ταυτίζει διαμετρικά αντίθετες ιδεολογίες και πολιτικές πράξεις. Αλλά πρώτα απ' όλα, γιατί το ερμηνευτικό αυτό σχήμα είναι εξωιστορικό, ανίκανο να ερμηνεύσει την ιστορική κοινωνική εξέλιξη. Γι' αυτό άλλωστε αποτελεί σημεία των διάφορων σχολών της «ιστορικής αναθεώρησης».

Από τον 19ο αιώνα ακόμα η αστική τάξη —αλλού νωρίτερα, αλλού αργότερα— υποχρεώθηκε να αποκηρύξει τις πιο επαναστατικές στιγμές της ιστορίας της, γιατί άρχισε να νιώθει την απειλή μιας νέας επαναστατικής δύναμης, που αμφισβητούσε την κυριαρχία της, την εργατική τάξη. Ωστόσο τα γεγονότα είναι γεγονότα και χωρίς τους «ακραίους» της δικιάς της επανάστασης (Κρόμγουελ, Ροβερτιέρος κ.λπ.) η «αστική δημοκρατία» δεν θα γινόταν πραγματικότητα.

Το ένδυμα της μετριοπάθειας η αστική τάξη το φόρεσε, όταν ένιωσε πιο σίγουρη για την οικονομική και πολιτική της κυριαρχία κι όταν προσπάθησε να εμφανίσει ότι η εξουσία της εκφράζει όλο το «έθνος», ανεξάρτητα από ταξικά συμφέροντα.

Την ίδια στιγμή, όμως, δεν δίστασε ποτέ να βγάλει αυτό το ένδυμα και να αντιμετωπίσει με «ακραία» βία οτιδήποτε απειλούσε αυτά τα συμφέροντα και πρώτα απ' όλα τα πρώτα σκίρταμα του εργατικού κινήματος. Όσα «δικαιώματα και ελευθερίες» έχουν οι εργαζόμενοι και ο λαός, μέσα στα πλαίσια της αστικής δημοκρατίας, ακόμα κι αυτό το καθολικό εκλογικό δικαίωμα, δεν δόθηκαν απλόχερα, κατακτήθηκαν με αγώνες και συγκρούσεις.

Η ιστορία έχει, επίσης, δείξει ότι οι «ακραίες δικτατορικές λύσεις» —όποτε επιβλήθηκαν— ήταν προϋπόθεση για την κυρίαρχη τάξη και στρέφονταν βασικά στην αναστολή αυτών των δικαιωμάτων, ενώ τέτοιες λύσεις πάντα υπήρχαν και υπάρχουν στα «παραθυράκια» και των πιο σύγχρονων Συνταγμάτων των αστικών δημοκρατιών. Ακόμα και «μετριοπαθείς» πολιτικές δυνάμεις τις στήριξαν, όταν αυτό κρινόταν αναγκαίο, (θυμίζουμε τα διάφορα Βενιζελικά «στρατιωτικά κινήματα», τη δικτατορία Πάγκαλου κ.ά.).

Από την άλλη για την ανατροπή δικτατοριών πάλεψαν πρώτα απ' όλα το εργατικό κίνημα και οι κομμουνιστές, την ίδια στιγμή που μεγάλα τμήματα του αστικού πολιτικού κόσμου είτε στέκονταν παθητικά είτε συναινούσαν.

Το σχήμα, λοιπόν, της αντίθεσης

«ακραίων» και «μετριοπαθών» δεν αντέχει στο φως της ιστορίας, είναι ένα κατασκευάσμα ακριβώς για να ταυτίσει δύο αντιτιθέμενα ιστορικά ρεύματα.

Και εδώ ερχόμαστε στο προφανές. Η πείρα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της σύγκρουσης ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και τη ναζιστική Γερμανία, η πρωτοπόρα δράση των κομμουνιστών στα αντικατοχικά κινήματα, που έκανε σκόνη στις λαϊκές συνειδήσεις και τις τότε θεωρίες περί «δύο ολοκληρωτισμών», είναι μια μεγάλη απόδειξη.

Όμως το θέμα είναι βαθύτερο και αφορά την ίδια τη φύση του φασισμού. Το γεγονός δηλαδή ότι αυτό το αντιδραστικό ιδεολογικο-πολιτικό ρεύμα γαλουχήθηκε σε ιδέες που γέννησε ο ίδιος ο ιμπεριαλισμός και η αποικιο-

Το ένδυμα της μετριοπάθειας η αστική τάξη το φόρεσε, όταν ένιωσε πιο σίγουρη για την οικονομική και πολιτική της κυριαρχία.

κρατία του 19ου αιώνα. Είναι ο ρατσισμός, οι θεωρίες περί κατώτερων φυλών που «ερμήνευαν» την αποικιοκρατική πολιτική των καπιταλιστικών δημοκρατιών στην Ασία, την Αφρική κ.α. ως «εκπολιτιστικό έργο»! Είναι ο εθνικισμός του δύο Παγκόσμιων και άλλων πολέμων, όχι για την «ελευθερία», αλλά για το μοίρασμα αγορών και εδαφών. Είναι ο σφοδρός αντικομμουνισμός. Είναι οι διασυνδέσεις με μηχανισμούς του «αστικού δημοκρατικού» κράτους, ο εξοπλισμός και η αξιοποίηση τέτοιων δυνάμεων για το χτύπημα των εργατικών κινήματος, ακόμα και από σοσιαλ-δημοκρατικές κυβερνήσεις. Είναι η πολυμορφη ενίσχυση φασιστικών δυνάμεων από επικερχηματικούς ομίλους. Είναι το άνοιγμα του κοινοβουλευτικού δρόμου για την άνοδο τους στη διακυβέρνηση, με την ανοχή και συναίνεση των αστικών κομμάτων όλου του φάσματος. Είναι η μεταβολική στρατολόγηση πρώην ναζί στις υπηρεσίες των «αστικών δημοκρατιών», αλλά και του ΝΑΤΟ, της Ε.Ε., η οποία κατά τ' άλλα είναι βασικός εμπνευστής της θεωρίας των «δύο άκρων».

Ας αναρωτηθούμε μήπως αυτά είναι απλώς ιστορία; Η πρόφατη διεθνής και ελληνική πείρα, ακόμα και το υλικό της δικής της Χ.Α., δείχνουν πως όχι.

Το να τα αγνοούμε είναι επικίνδυνο κι αυτό μπορεί να τα καταλάβουν όσοι πραγματικά ανησυχούν για την ενίσχυση ακροδεξιών και φασιστικών δυνάμεων.

Το ΚΚΕ σταθερά αντιπαλεύει τον φασισμό και πρώτα απ' όλα το σύστημα που τον γεννά, αποκάλυπτοντας το επικίνδυνο της θεωρίας των «δύο άκρων». Παλεύει για την πραγματική δημοκρατία των πολλών, όχι των λίγων, για να έχει ο λαός τη δική του εξουσία. Η απόρριψη, όμως, αυτής της θεωρίας είναι υπόθεση κάθε σκεπτόμενου ανθρώπου, ανεξαρτήτως πολιτικής αφετηρίας, που δεν θέλει το τέρας του φασισμού «δίπλα του να φτάσει (ξανά) κάποια μέρα».

* Ο κ. Κύριλλος Παπασταύρου είναι μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ και διευθυντής του «Ριζοσπάστη».

Καλύτερες από ποτέ οι σχέσεις με ΗΠΑ

Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας μιλάει στην «Κ» για τη νέα Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟ**

Τις λεπτομέρειες και το παρασκήνιο από την υπογραφή της νέας Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA) ανάμεσα σε Ελλάδα και ΗΠΑ αποκαλύπτει στην πρώτη συνέντευξη μετά την επιστροφή του από την Ουάσιγκτον ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας. Οι αναφορές σε κυριαρχικά δικαιώματα, λέει ο κ. Δένδιας, δείχνουν κοινή αντίληψη της πραγματικότητας με τις ΗΠΑ. Ενώ αποκαλύπτει ότι η Σκύρος μπήκε στο τραπέζι των συζητήσεων από την Ουάσιγκτον, σημειώνοντας, παράλληλα, ότι υπάρχει πλέον σαφές ενδεχόμενο χρήσης νησιών τα επόμενα χρόνια.

— **Μόλις την Πέμπτη υπογράψατε τη νέα Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA) ανάμεσα στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ. Τι νέο κομίζει στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις;**

— Η συμφωνία αυτή αναβαθμίζει τις σχέσεις με τις ΗΠΑ σε ένα νέο επίπεδο. Ενα επίπεδο στο οποίο δεν είχαν βρεθεί ποτέ στο παρελθόν. Οι σχέσεις αυτές είχαν περάσει από διάφορες φάσεις μέχρι τη δεκαετία του '90, όταν και υπογράφηκε η Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας. Οι σχέσεις αυτές δεν έχουν απλώς διευρυνθεί. Έχουν βελτιωθεί κατά τρόπο εντυπωσιακό, χωρίς προηγούμενο, και έχουν πλέον αποκτήσει στρατηγικό χαρακτήρα. Η κυβέρνηση Μητσοτάκη επένδυσε στην προσπάθεια αυτή. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι και οι δύο τροποποιήσεις της συμφωνίας έγιναν από την παρούσα κυβέρνηση. Ούτε είναι προϊόν σύμπτωσης ότι οι δύο από τους συνολικά τρεις γύρους του στρατηγικού διαλόγου έλαβαν χώρα την τελευταία διετία. Μάλιστα θα είχε πραγματοποιηθεί και άλλος εάν δεν είχε παρεμβληθεί η πανδημία.

— **Η πολυετής ανανέωση σε τι ακριβώς εξυπηρετεί τα ελληνικά συμφέροντα;**

— Η πενταετής ανανέωση έχει θετικό πολιτικό και αμυντικό αντίκτυπο για την Ελλάδα. Πρώτον, οι ΗΠΑ, τη στιγμή που έχουν το βλέμμα στραμμένο στην Ασία και αποχωρούν από το Αφγανιστάν και το Ιράκ, δεσμεύονται να σταθμεύουν και να αναπτύσσουν δυνάμεις τους στο ελληνικό έδαφος, για τουλάχιστον την επόμενη πενταετία και πιθανότατα για πολύ μακρύτερο χρονικό διάστημα. Η παρουσία αυτή θωρακίζει περαιτέρω τη χώρα μας από εξωτερικές απειλές. Αν μια χώρα σχεδιάζει το «απονενομημένο διάβημα», να μας επιτεθεί, θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της ότι σταθμεύουν αμερικανικά στρατεύματα στη χώρα μας. Να σας υπενθυμίσω ότι μια από τις μεγαλύτερες στρατιωτικές ασκήσεις των ΗΠΑ στην Ευρώπη φέτος έλαβε χώρα στη Θράκη τον περασμένο Μάιο. Να σας υπενθυμίσω, επίσης, ότι άλλες ευρωπαϊκές αλλά και ασιατικές χώρες είναι διατεθειμένες να πληρώσουν προκειμένου να σταθμεύσουν αμερικανικές δυνάμεις στο έδαφός τους.

Δεύτερον, η πενταετία σημαίνει ότι δεσμεύεται τόσο η παρούσα αμερικανική κυβέρνηση όσο και η

επόμενη, ανεξαρτήτως της προσέγγισης που αυτή θα έχει στην εξωτερική πολιτική. Αρα παρέχει ένα πλαίσιο σταθερότητας τόσο για τις ΗΠΑ όσο και για εμάς. Τρίτον, προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια επένδυση και να αποδώσει, ο επενδυτής επιθυμεί να υπάρχει προοπτική σε βάθος χρόνου. Η πενταετής αρχική διάρκεια θα επιτρέψει τη δέσμευση των σχετικών κονδυλίων και την έγκρισή τους από το Κογκρέσο για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων στις επιλεγμένες τοποθεσίες, κάτι που βέβαια δεν επέτρεπε η ετήσια ανανέωση. Οι εγκαταστάσεις αυτές θα χρησιμοποιούνται και από τις ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Αρα οι επενδύσεις που θα γίνουν ωφελούν κατά βάση την ελληνική πλευρά.

“

Η αμερικανική πλευρά ήρθε στη διαπραγμάτευση με μια αρχική πρόταση, η οποία περιελάμβανε και άλλες τοποθεσίες, μαζί και τη Σκύρο.

— **Ποιο λόγο επιμυκύνθηκε τόσο πολύ, ασυνήθιστα σε σύγκριση με το παρελθόν, η διαπραγμάτευση για το περιεχόμενο;**

— Η διαπραγμάτευση, η οποία διεξήχθη από ελληνικής πλευράς σε αγαστή συνεργασία με τον υπουργό Εθνικής Αμύνης κ. Νίκο Παναγιωτόπουλο, άρχισε το 2020, δηλαδή με την προηγούμενη αμερικανική κυβέρνηση. Όπως γνωρίζετε, η εκλογή νέου προέδρου και η τοποθέτηση νέων στελεχών σε κίριες θέσεις σε υπουργεία όπως Εξωτερικών και Αμυνας παίρνει χρόνο, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια αρκετά μακρά μεταβατική περίοδος κατά την οποία είναι δύσκολο να ληφθούν αποφάσεις. Στην προκειμένη περίπτωση, για καθαρά εσωτερικούς λόγους των ΗΠΑ, καθυστέρησε ιδιαίτερα η τοποθέτηση «ανθρώπων-κλειδιά» στα δύο υπουργεία που είχαν την επίβλεψη των διαπραγματεύσεων. Αναπόφευκτα υπήρξε μια έλλειψη ευελιξίας που δεν διευκόλυνε τη διαπραγμάτευση, παρά τη θετική βούληση και των δύο πλευρών για μια κατάληξη των διαπραγματεύσεων σε σύντομο χρονικό διάστημα.

— **Γιατί οι Αμερικανοί τελικά δίστασαν να προχωρήσουν στη στάθμευση σε κάποια νησιωτική περιοχή, όπως η Σκύρος, ενώ αρχικά υπήρχε πιο θετική στάση;**

— Στις διαπραγματεύσεις τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί εάν δεν συμφωνηθούν όλα. Η αμερικανική πλευρά ήρθε στη διαπραγμάτευση με μια αρχική πρόταση, η οποία περιελάμβανε και άλλες τοποθεσίες, μαζί και τη Σκύρο. Επιτρέψτε μου να διευκρινίσω ότι η

«Αμφότερες οι συμφωνίες (Ελλάδας - ΗΠΑ και Ελλάδας - Γαλλίας) δεν στρέφονται κατά οιοδήποτε τρίτου, πόσο μάλλον της Τουρκίας, εκτός αν η Τουρκία προσλαμβάνει τον εαυτό της ως επιτιθέμενο».

ελληνική πλευρά δεν υπέβαλε πρόταση για τη Σκύρο. Πάντως, δεν είναι πρωτοφανές σε μια διαπραγμάτευση μια πλευρά να ζητάει κάτι και μετά να το αποσύρει. Αλλά δεν θα μπω σε θεωρίες συνωμοσίας. Όπως ότι «οι Αμερικανοί φοβήθηκαν την αντίδραση της Τουρκίας». Αν η τουρκική αντίδραση ήταν τόσο σημαντική, δεν θα είχαν επιλέξει στρατόπεδο στην Αλεξανδρούπολη, λίγα χιλιόμετρα από τον Εβρο, ούτε τον ναύσταθμο στη Σούδα, σε ένα νησί στην καρδιά της Ανατολικής Μεσογείου. Η συμφωνία επιτρέπει την επιλογή και άλλων τοποθεσιών στο μέλλον. Αρα η παρούσα επιλογή δεν είναι κατ' ανάγκην τελική. Εξάλλου, η επιστολή του Αμερικανού ομολόγου μου αναφέρεται ρητά στο ενδεχόμενο οι αμερικανικές δυνάμεις να χρησιμοποιούν ελληνικά νησιά, για εκπαίδευση ή επιχειρήσεις.

— **Στις επαφές που είχατε τις προηγούμενες ημέρες στην Ουάσιγκτον, τι συμπεράσματα βγάλατε για την ελληνοαμερικανική σχέση;**

— Θα μου επιτρέψετε να κάνω ένα βήμα πίσω. Το βασικό συμπέρασμα από τις επαφές μου ήταν ότι η πρώτη προτεραιότητα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής σήμερα είναι η περιοχή του Ινδο-Ειρηνικού και έπεται η Μέση Ανατολή. Στη σειρά ενδιαφερόντος η Ευρώπη ακολουθεί. Στο πλαίσιο αυτό, είναι εξαιρετικά θετικό για τα εθνικά μας συμφέροντα ότι οι ΗΠΑ αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη χώρα μας. Βλέπουν την Ελλάδα ως μια χώρα που μπορεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων και στην

ένταξη τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης μας αντιμετωπίζουν ως γέφυρα μεταξύ της Μέσης Ανατολής και του Κόλπου με την Ευρώπη. Οι ιδιαίτερα αγαστές σχέσεις που έχουμε αναπτύξει τα τελευταία χρόνια με το Ισραήλ και τις σημαντικότερες αραβικές χώρες παίζουν καθοριστικό ρόλο. Και βεβαίως για τους λόγους αυτούς, στην επιστολή του Αμερικανού ΥΠΕΞ υπάρχει αναφορά στην προστασία της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας. Γίνεται ειδική μνεία, για πρώτη φορά, στην ανάγκη σεβασμού των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, στη βάση του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, το οποίο αναγνωρίζεται ως εθιμικό δικαίο που δεσμεύει όλα τα κράτη. Η αναφορά αυτή αποτελεί σημαντική επιτυχία για τη χώρα μας. Αποδεικνύει ότι οι δύο χώρες έχουν κοινή αντανόηση της πραγματικότητας.

— **Θεωρείτε ότι υπάρχει κάποιος είδους μεταστροφή στη στάση Ουάσιγκτον έναντι της Αγκυρας;**

— Το Κογκρέσο, και ιδιαίτερα η Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας υπό την προεδρία του γερουσιαστή Μενέντεζ, έχει πάρει σαφή θέση όσον αφορά την Τουρκία και ιδιαίτερα τη διολίσθησή της προς μια αντιδημοκρατική και αντιδυτική κατεύθυνση, η οποία δεν συμβαδίζει με τη βούληση μεγάλου μέρους της τουρκικής κοινωνίας. Να υπενθυμίσω τον νόμο για την Ανατολική Μεσόγειο του 2019, καθώς και το νομοσχέδιο για την αμυντική και δικαιονοβουλευτική συνεργασία Ελλάδας - ΗΠΑ, το οποίο, σημειωτέον, αφορά ως επί το πλείστον τη χώρα μας. Το νομοσχέ-

διο αυτό περιλαμβάνει σημαντικές διατάξεις, όπως μεταξύ άλλων τη σαφή ενίσχυση της διμερούς αμυντικής συνεργασίας, τη δυνατότητα πώλησης των F-35 στην Ελλάδα, αλλά και την ενίσχυση της συνεργασίας 3+1 (Ελλάδα, Κύπρος, Ισραήλ και ΗΠΑ). Συγκρατώ, επίσης, τα ιδιαίτερα εγκωμιαστικά σχόλια του Αμερικανού ομολόγου μου, ο οποίος αναφέρθηκε στον «ηγετικό ρόλο της Ελλάδας» στην περιοχή.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν υπηρεσιακά στελέχη της «Administration» που διακατέχουν ακόμα από μια περισσότερο συντηρητική προσέγγιση, η οποία έχει ως πρωταρχικό στόχο «να μην απολεσθεί η Τουρκία» για τη Δύση, έχοντας στον νου τη μετά Ερντογάν εποχή. Η προσέγγιση

“

Αν η τουρκική αντίδραση ήταν τόσο σημαντική, οι Αμερικανοί δεν θα είχαν επιλέξει στρατόπεδο στην Αλεξανδρούπολη, ούτε τον ναύσταθμο στη Σούδα.

αυτή είναι μάλλον ξεπερασμένη. Η Τουρκία αγοράζει μια νατοϊκά όπλα τελευταίας τεχνολογίας, κατασκευάζει μη δυτικό πυρηνικό αντιδραστήρα και έχει βρει ένα modus vivendi με μη συμμαχικές δυνάμεις στη Συρία και τη Λιβύη. Η σημερινή Τουρκία δεν έχει καμία σχέση με τη χώρα που ήταν πριν από δύο δεκαετίες και ακόμα περισσότερο με τη χώρα που εντάχθηκε στο ΝΑΤΟ το 1952. Αυτό μένει να το αφομοιώσει η γραφειοκρατία στην Ουάσιγκτον και στο ΝΑΤΟ. Και βεβαίως, μαζί με φίλους και συμμάχους μας, καταβάλλουμε προσπάθειες προς την κατεύθυνση αυτή.

— **Πώς συγκρίνονται οι εγγυήσεις που παρέχονται διά της επιστολής Μπλίνκεν με την ελληνογαλλική Αμυντική Συμφωνία που η Βουλή επικύρωσε προ ημερών;**

— Οι Αμερικανοί έχουν μια παροιμία που ταιριάζει στη συγκεκριμένη περίπτωση: δεν συγκρίνεις μήλα με αχλάδια. Και στις δύο περιπτώσεις έχουμε δύο πολύ σημαντικά, διπλωματικά και αμυντικά «όπλα». Βεβαίως, η επιστολή του Αμερικανού ΥΠΕΞ Μπλίνκεν είναι μια μονομερής αμερικανική πολιτική δέσμευση, ενώ η ελληνογαλλική συμφωνία είναι ένα νομικά δεσμευτικό κείμενο. Αλλά το κείμενο που περιλαμβάνεται στην επιστολή του Αμερικανού ΥΠΕΞ υπάρχει και στο κείμενο της αναθεωρημένης Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας, που είναι και αυτό νομικά δεσμευτικό κείμενο. Πρέπει να λάβουμε υπόψη όλες τις παραμέτρους. Οι ΗΠΑ δεν έχουν συνάψει καμία διμερή συμφωνία αμοιβαίας

συνδρομής με ευρωπαϊκή χώρα. Οι μόνες σχετικές συμφωνίες που έχουν συνάψει είναι με την Ιαπωνία και την Κορέα, αμφότερες στις αρχές της δεκαετίας του '50. Και να προσθέσω, η αμερικανική δέσμευση προς την Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί βάσιμα ότι είναι ισχυρότερη της δέσμευσης που ανέλαβαν οι ΗΠΑ προς την Αυστραλία την ίδια εποχή.

Η μόνη σχετική δέσμευση που έχουν αναλάβει οι ΗΠΑ στην Ευρώπη είναι το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ, και αυτό έγινε το μακρινό 1949. Εντούτοις, ακόμα και η δέσμευση αυτή δεν περιέχει έναν αυτοματισμό, όπως για παράδειγμα το άρθρο 42.7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Γαλλία έχει υπογράψει ανάλογη ρήτρα μόνο με μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα, τη Γερμανία, και αυτό το 2019. Υπό μία έννοια, έστω και με διαφορετικό τρόπο, η μία Συμφωνία συμπληρώνει την άλλη στην κατεύθυνση της εμπέδωσης της ασφάλειας και της σταθερότητας της χώρας μας, καθώς και της ευρύτερης περιοχής. Και βεβαίως, αμφότερες οι Συμφωνίες δεν στρέφονται κατά οιοδήποτε τρίτου, πόσο μάλλον της Τουρκίας, εκτός αν η Τουρκία προσλαμβάνει τον εαυτό της ως επιτιθέμενο.

— **Πώς αντιμετωπίζει η Αθήνα την προσπάθεια της Αγκυρας να ομαλοποιήσει τις σχέσεις της με Αίγυπτο, Ισραήλ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα;**

— Η Τουρκία με την επεκτατική, νεο-οθωμανική και ισλαμο-κεντρική πολιτική της έχει καταφέρει να αποξενωθεί από το σύνολο των κρατών της άμεσης γειτονίας της. Αυτό είναι πραγματικό επίτευγμα που πρέπει να διδάσκεται: πώς μπορεί μια χώρα να καταστρέψει μέσα σε λίγα χρόνια τις σχέσεις που έχτιζε επί δεκαετίες. Παρά τις όψιμες κινήσεις της, το μήνυμά που λαμβάνουμε από όλες τις κατευθύνσεις είναι σαφές. Όσο η Τουρκία πάψει να είναι ο ταραχοποιός της Μεσογείου, να απειλεί με πόλεμο, να κατέχει παράνομα ξένα εδάφη, να στέλνει στρατό και μισθοφόρους σε χώρες της περιοχής, και να αποτελεί καταφύγιο και σύμμαχο ακραίων ισλαμιστικών κινήσεων και οργανώσεων, όπως οι μουσουλμάνοι αδελφοί και η Χαμάς, τα περιθώρια βελτίωσης των σχέσεων με τις χώρες που αναφέρατε είναι περιορισμένα.

Αλλά να προσθέσω κάτι σημαντικό: Η Ελλάδα δεν επιθυμεί να περικυκλώσει ή να αποκλείσει την Τουρκία από περιφερειακά σχήματα συνεργασίας. Η Ελλάδα θεωρεί ότι η συμμετοχή στα σχήματα αυτά είναι προς το συμφέρον της τουρκικής κοινωνίας και θα προσβλέπουμε σε μια τέτοια προοπτική, βεβαίως εφόσον η Τουρκία εκπληρώσει τους όρους και τις προϋποθέσεις συμμετοχής στα σχήματα αυτά. Έχουμε πει επανειλημμένως ότι εφόσον η Τουρκία σεβαστεί το διεθνές δικαίο, σταματήσει να απειλεί με πόλεμο και να παραβιάζει βασικές διατάξεις του Χάρτη του ΟΗΕ, τότε η συνεργασία μαζί της θα είναι ευπρόσδεκτη. Τόσο διμερώς όσο και σε περιφερειακό πλαίσιο.

Ουδέν ζήτημα ηγεσίας υπάρχει στη Νέα Δημοκρατία και ούτε πρόκειται

— **Τις επόμενες ημέρες θα πραγματοποιήσετε ένα μαράζ επισκέψεων. Η Ελλάδα κάνει εσχάτως ένα άνοιγμα στη Λιβύη, αλλά και στο σύνολο της περιοχής Βόρειας Αφρικής - Μέσης Ανατολής. Τι περιμένουμε από αυτό;**

— Οντως, υπάρχει ένα πρόγραμμα πυκνών επαφών. Αύριο θα συμμετάσχω στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο. Στο περιθώριό του, κατόπιν πρωτοβουλίας της Ελλάδας, διοργανώνεται πρωινό εργασίας με τη Λίβια υπουργό Εξωτερικών, την οποία είχα υποδεχθεί στην Αθήνα πριν από λίγες εβδομάδες. Την Τετάρτη θα μεταβώ στο Ομάν, μια από τις λίγες χώρες της περιοχής που δεν έχω επισκεφθεί ακόμα και η οποία διαδραματίζει σημαντικό

“

Κάθε φορά που εκπροσωπώ τη χώρα, όπως συνέβη και με την επίσκεψη στην Αγκυρα, βρίσκομαι σε συνεννόηση με τον πρωθυπουργό.

περιφερειακό ρόλο, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Την Πέμπτη θα βρίσκομαι στην Τρίπολη της Λιβύης, προσκεκλημένος από

την ομολογώ μου κ. Ελ-Μανγκούς, προκειμένου να συμμετάσχω στη Διάσκεψη για τη Λιβύη. Να υπενθυμίσω με την ευκαιρία αυτή ότι στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, η Ελλάδα συμμετείχε στην Υπουργική Διάσκεψη για τη Λιβύη που διοργάνωσαν οι ΥΠΕΞ Γαλλίας, Γερμανίας και Ιταλίας. Και έπεται συνέχεια.

— **Προ ολίγων ημερών, μια παρέμβαση σας στη Βουλή και η μετέπειτα διαγραφή του Κωνσταντίνου Μπογδάνου από την Κ.Ο. της Ν.Δ. αναζωπύρωσε κάποια σενάρια. Κάποιοι σας περιγράφουν ως μελλοντικό δελφίνο. Ενδιαφέρεστε για τη θέση του προέδρου της Ν.Δ.;**

— Αντιμετωπίζω κάθε φορά με συγκαταβατικό χαμόγελο τα σχετι-

κά σενάρια, τα οποία εκπορεύονται από συγκεκριμένη κατεύθυνση και για εξαιρετικά προφανείς λόγους, ακόμα και στους πολιτικά άδαεις. Όσον αφορά το ζήτημα του κ. Μπογδάνου, γνωρίζετε πολύ καλά τι είχε προηγηθεί, με αφορμή άλλο περιστατικό, και ποια προειδοποίηση είχε υπάρξει από πλευράς κυβέρνησης, χωρίς καμία δική μου εμπλοκή. Αυτό που είπα στη Βουλή εκτιμώ ότι θα το έλεγε οποιοσδήποτε άλλος υπουργός ήταν στην αίσθηση της Ολομέλειας. Απλώς έτυχε να εκπροσωπώ την κυβέρνηση εγώ. Για λογαριασμό της κυβέρνησης μίλησα. Όσον αφορά την ερώτησή σας, ουδέν ζήτημα ηγεσίας υπάρχει στη Νέα Δημοκρατία και ούτε πρόκειται να υπάρξει. Οποίος αφήνει να εννοηθεί το αντίθετο απλώς «προβο-

κάρει», για να χρησιμοποιήσω μια προσφιλή έκφραση της Αριστεράς.

Η κυβέρνηση Μητσοτάκη εφαρμόζει ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα το οποίο τυχάνει της αποδοχής του ελληνικού λαού. Επίσης, προφανώς δεν υπάρχει διάσταση απόψεων στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Όλα αυτά που επιτεύχθηκαν, οι αλληπάλληλες συμφωνίες με άλλες χώρες, η διασφάλιση των εθνικών συμφερόντων στην πράξη, η διεύρυνση των συμμαχιών μας, η ενεργός παρουσία μας στις διεθνείς εξελίξεις, είναι επιτεύγματα της κυβέρνησης Μητσοτάκη, και την εντολή του πρωθυπουργού που με επέλεξε εκτελώ. Αν υφίσταται κάπου προσδοκία κρίσης στο εσωτερικό της Νέας Δημοκρατίας, λυπάμαι αλλά πρόκειται για «ευσεβείς

πόθους» που δεν πρόκειται να ευοδωθούν. Προσωπικά αυτό που με ενδιαφέρει είναι να επιτελώ με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα καθήκοντά μου ως υπουργός Εξωτερικών. — **Πρόκειται για σενάρια που επανέχρονται και με άλλες αφορμές περί του αν ήσασταν πάντα σε συνεννόηση με τον πρωθυπουργό, όπως, για παράδειγμα, τον περασμένο Απρίλιο στις δηλώσεις που πραγματοποιήσατε στην Αγκυρα. Ισχύουν αυτά;**

— Το θέμα αυτό έχει διευκρινιστεί από την πρώτη στιγμή. Εξυπακούεται ότι κάθε φορά που εκπροσωπώ τη χώρα, όπως συνέβη και στη συγκεκριμένη περίπτωση, με την επίσκεψη στην Αγκυρα, βρίσκομαι σε συνεννόηση με τον πρωθυπουργό.

«Ξεθωριάζει» το αφήγημα Ερντογάν

Εκδηλη η ανησυχία των Τούρκων πολιτών για την καθίζηση της λίρας – Στα 264 ευρώ ο βασικός μισθός από 430 το 2016

Του ανταποκριτή μας
στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

«**Το νήμα** στην οικονομία έχει χαθεί, δεν υπάρχει έλεγχος» είναι τα λόγια ενός μπαρμπίερν στην Κωνσταντινούπολη τον οποίο επισκεπτόμαστε κάποιες φορές τον χρόνο. Τα λόγια του μας προκάλεσαν εντύπωση, καθώς ο ίδιος εδώ και χρόνια σε όλες τις εκλογές ψήφιζε το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ, κι ενώ δεν μιλούσαμε ιδιαίτερα για πολιτικά και οικονομία, αλλά για ποδόσφαιρο και κοινωνικά, τώρα εξέφρασε πολλά από τα τα παράπονά του, για την ακρίβεια, για την υποτίμηση και για την αβεβαιότητα για το μέλλον. Χαρακτηριστικά, μας ανέφερε πως το 2020 είχε πληρώσει για το ηλεκτρικό ρεύμα 170 τουρκικές λίρες, ενώ φέτος τον ίδιο μήνα 450 τουρκικές λίρες και περιμένει τους υπόλοιπους λογαριασμούς με αγωνία!

Αλλη μια εικόνα που μας προκάλεσε εντύπωση αυτές τις ημέρες είναι πως σε μεγάλα σουπερ μάρκετ, τις ακριβές εκδόσεις του βρεφικού γάλακτος τις βάζουν μέσα σε ειδικά αντικλεπτικά κουτιά, καθώς υπάρχουν πελάτες που τα ανοίγουν και κλέβουν. Μια εικόνα που πριν από μερικά χρόνια δεν τη βλέπαμε στη γειτονική χώρα. Παρόμοια εικόνα και για τις εισαγόμενες μπαταρίες που τοποθετούνται σε αντικλεπτικά κουτιά, τα οποία ανοίγουν οι ταμίες. Πολλά τέτοια παράπονα ακούμε το τελευταίο διάστημα στην Τουρκία, καθώς η συνεχιζόμενη υποτίμηση της λίρας – από τις αρχές του έτους έχει ξεπεράσει το 30%– έχει κάνει τους Τούρκους φτωχότερους.

Το «οικονομικό θαύμα»

Το «όχημα» που έφερε τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην εξουσία το 2002 ήταν η οικονομία. Το 2001 η Τουρκία έζησε ίσως τη χειρότερη οικονομική κρίση, με τις τράπεζες να χρεοκοπούν και τη χώρα να οδηγείται στο ΔΝΤ. Ο Ερντογάν για πολλά χρόνια τήρησε αυστηρό οικονομικό πρόγραμμα, πέτυχε το «οικονομικό θαύμα» της Τουρκίας και τριπλασίασε το κατά κεφαλήν εισόδημα των Τούρκων, απογειώνοντας και τα ποσοστά του ΑΚΡ.

Ομως τα τελευταία χρόνια το βασικό αφήγημα της κυβέρνησης, το οποίο ήταν το οικονομικό, αρχίζει να «ξεθωριάζεται», καθώς οι Τούρκοι σε καθημερινή βάση γίνονται φτωχότεροι. Ξεκάθαρο δείγμα είναι πως ο βασικός μισθός στην Τουρκία το

Μετά την εκλογή του στην εξουσία, το 2002, ο Ερντογάν σταδιακά κατάφερε να τριπλασιάσει το κατά κεφαλήν εισόδημα των Τούρκων. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, οι πολίτες γίνονται ολοένα και φτωχότεροι. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, μόνο τον Σεπτέμβριο οι τιμές των τροφίμων αυξήθηκαν κατά 28%.

Ο Τούρκος πρόεδρος επιδιώκει συνάντηση με τον Τζο Μπάιντεν στη Σύνοδο του G20, στα τέλη Οκτωβρίου, για να δοθεί ένα μήνυμα στη διεθνή κοινότητα και στις αγορές.

2015-2016 είχε φτάσει περίπου στα 430 ευρώ, σήμερα ο καθарός βασικός μισθός είναι 2.825 λίρες, δηλαδή 264 ευρώ και με την υποτίμηση εξακολουθεί να μειώνεται. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Τουρκίας, μόνο τον Σεπτέμβριο οι τιμές των τροφίμων αυξήθηκαν κατά 28%. Μέσα σε ένα χρόνο η τιμή του αυγού αυξήθηκε 70%, όπως και της ντομάτας, η τιμή του κοτόπουλου κατά 69%, της πατάτας 58%, του γάλακτος 35%, του ψωμιού 28% και του κρέατος 25%.

Οι συμφωνίες με τη Λιβύη

Η τουρκική κυβέρνηση φαίνεται πως κάνει κι άλλες προσπάθειες στην περιοχή, τις οποίες αποκάλυψε ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας Μεβλούτ Τσαβούσογλου μετά τη συνάντηση που είχε στην Αγκυρα με την υπουργό Εξωτερικών της Λιβύης Νάιλα Ελ Μανγκούς. «Με την υπουργό της Λιβύης μιλήσαμε για διάφορους τομείς, τον τομέα της ενέργειας, την υφαλοκρηπίδα και τα στρατιωτικά, την εκπαίδευση, την εκπαίδευση της αστυνομίας. Επανεξετάσαμε τη συνεργασία μας στο θέμα της ενέργειας, της ηλεκτρικής ενέργειας και το μνημόνιο συνεργασίας που θα υπογράψουμε στο θέμα των υδρογονανθράκων», ανέφερε χαρακτηριστικά. Αναλυτές εκτιμούν πως η Αγκυρα τους επόμενους μήνες θα μπορούσε να στείλει ερευνητικό σκάφος στην ΑΟΖ της Λιβύης για να πραγματοποιήσει σεισμικές έρευνες σε περιοχές νότια της Κρήτης, βασιζόμενη σε συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών.

Μέσα σε αυτήν την εικόνα, ο πρόεδρος της Τουρκίας υπόσχεται να ανοίξει 1.000 συνεταιριστικά σουπερ μάρκετ για να πουλάνε φθηνότερα από τις μεγάλες αλυσίδες τις οποίες κατηγορεί πως αυγού αυξήθηκε 70%, όπως και της ντομάτας, η τιμή του κοτόπουλου κατά 69%, της πατάτας 58%, του γάλακτος 35%, του ψωμιού 28% και του κρέατος 25%.

μάδα κατατόμισε δύο υποδιοικητές της Κεντρικής Τράπεζας μαζί με ένα μέλος της νομισματικής πολιτικής, γεγονός που οδήγησε σε υποτίμηση της λίρας κατά 4% εντός τριών ημερών.

Η αντιπολίτευση υποστηρίζει πως για την κακή κατάσταση της οικονομίας φταίει το προεδρικό σύστημα με το οποίο κυβερνά την Τουρκία ο Ερντογάν, καθώς, όπως

ισχυρίζονται, έχει το δικαίωμα να παρεμβαίνει σε όλα, με αποτέλεσμα να έχει χαθεί η εμπιστοσύνη. Η εφημερίδα Sözcü δίνει ως παράδειγμα πως το 2017, λίγους μήνες προτού ο Ερντογάν αναλάβει τα νηπία της χώρας με το προεδρικό σύστημα, η ισοτιμία δολαρίου/λίρας ήταν 3,78 και σήμερα έχει ξεπεράσει το 9,2. Ενώ από το 2003 έως και το 2013 η ισοτιμία από το 1,40 έφτασε έως και το 1,90, δηλαδή ουσιαστικά σταθερά ισοτιμία και εμπιστοσύνη στην οικονομία έφεραν τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η τουρκική κυβέρνηση υποστηρίζει πως η ανταραχή στην οικονομία είναι προσωρινή, ότι το διεθνές περιβάλλον επηρεάζει την τουρκική οικονομία, και υπόσχεται καλύτερες ημέρες έως το 2023, έτος εκλογών στην Τουρκία.

Με αυτά τα οικονομικά δεδομένα τα οποία επηρεάζουν και την πολιτική εντός της χώρας, ο Ερντογάν επιδιώκει να συναντηθεί με τον Τζο Μπάιντεν στη Σύνοδο του G20 στη Ρώμη, που θα πραγ-

ματοποιηθεί στα τέλη Οκτωβρίου. Η Αγκυρα επιθυμεί να βρεθεί λύση σε δύο βασικά ζητήματα. Το ένα είναι αυτό των F-35 που η Ουάσιγκτον αρνείται να παραδώσει λόγω της αγοράς των ρωσικών S-400. Ομως η Αγκυρα «μεταβαίνει» με τη συμβιβαστική λύση που αποκάλυψε ο εκπρόσωπος της τουρκικής προεδρίας Ιμπραχίμ Καλίν, δηλαδή πως θα μπορούσε να συζητηθεί και η αγορά 40 F-16 Block 70 και ο εκσυγχρονισμός άλλων 80 F-16.

Το άλλο ζήτημα είναι η στήριξη που παρέχουν οι ΗΠΑ στους Κούρδους της βόρειας Συρίας, τους οποίους η Αγκυρα χαρακτηρίζει τρομοκράτες. Το σημαντικό όμως για την τουρκική κυβέρνηση είναι να γίνει μια επανεκκίνηση στις σχέσεις με τις ΗΠΑ, για να δοθεί κι ένα μήνυμα στη διεθνή κοινότητα αλλά και στις αγορές.

Το βλέμμα στην Αθήνα

Με ιδιαίτερη προσοχή παρακολουθούν στην Αγκυρα τις συμφωνίες αμυντικής συνεργασίας τις οποίες έχει υπογράψει η Ελλάδα με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία, καθώς θεωρούν πως η Αθήνα προσπαθεί να προωθήσει τις θέσεις της σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο βασιζόμενη σε άλλες χώρες.

«Ορισμένες χώρες της Ευρώπης προσπαθούν να αποκτήσουν ένα ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο που ξεπερνά το μπόι τους και τη δύναμή τους. Αυτές οι δουλίες είναι πέραν του αναστήματός τους. Πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν θα φτάσουν ποθενά. Το ΝΑΤΟ είναι ένας αμυντικός οργανισμός. Ενώ υπάρχουν σύμμαχοι εδώ, οι συμμαχίες εντός της Συμμαχίας θα διασπάσουν τόσο την αμυντική δύναμη της Ε.Ε. όσο και του ΝΑΤΟ», δήλωσε ο υπουργός Άμυνας της Τουρκίας Χουλουσί Ακάρ. Ο ίδιος, αναφερόμενος στις εξελίξεις στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, δήλωσε ότι «δεν θα επιτρέψουμε κανένα τετελεσμένο. Παρακολουθούμε τα πάντα στην περιοχή μας».

Πάντως, η Αγκυρα συνεχίζει να προβάλει τις θέσεις της για τη «Γαλάζια Πατρίδα» κι αυτό το έκανε με τον πιο επίσημο τρόπο μέσω της ανακοίνωσης του υπουργείου Άμυνας. Δημοσίευσε χάρτες, ισχυριζόμενη πως η έκταση τη τουρκικής υφαλοκρηπίδας φτάνει μέχρι τα 6 μίλια ανατολικά της Κρήτης και της Ρόδου και αγνοώντας το Καστελόριζο, και έδειξε ξανά τον ισχυρισμό της για «θαλάσσια σύνορα Τουρκίας - Λιβύης».

ΑΠΟΨΗ

Μεταβολές παραδείγματος στη δυτική άμυνα και ασφάλεια

Του **ΣΠΥΡΟΥ Ν. ΛΙΤΣΑ***

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα η ελληνική διπλωματία επιτυγχάνει την κύρωση δύο σημαντικών συμφωνιών. Από τη μια, η ελληνογαλλική συμφωνία που εμπεριέχει την ουσιαστική ενίσχυση του Πολεμικού Ναυτικού της χώρας με την αγορά φρεγατών τύπου FDI από τη γαλλική εταιρεία Naval αλλά και την αμοιβαία συνδρομή σε περίπτωση επίθεσης από τρίτο. Από την άλλη, η υπογραφή του τροποποιητικού πρωτοκόλλου της Πενταετούς Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας Ελλάδας και ΗΠΑ που επικεντρώνεται σε μια σειρά νέων επενδύσεων του αμερικανικού Πενταγώνου σε Αλεξανδρούπολη, Λάρισα, Στεφανοβίκειο και Σούδα, σε περιοχές δηλαδή με αυξημένη στρατηγική υπεραξία τόσο για την Ελλάδα όσο και για τις ΗΠΑ.

Οι δύο συμφωνίες φαινομενικά ξεκινούν από διαφορετική αφετηρία, αλλά στην πραγματικότητα αντανακλούν τα νέα στρατηγικά δεδομένα στην περιοχή του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου ευρύτερα, επομένως διεγείρουν το ενδιαφέρον περισσότερων παραγόντων εκτός των άμεσα εμπλεκόμενων μερών.

Το ελληνογαλλικό σύμφωνο αποτελεί εργαλείο ευθείας αποτροπής και ταυτόχρονα ένα πείραμα για τη μετεξέλιξη του ΝΑΤΟ.

Η εκλογή Μπάιντεν και η άφιξη Μπλίνκεν στο υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ ήρθαν να τοποθετήσουν το στρατηγικό δόγμα Ομπάμα περί της μεταφοράς του αμερικανικού ενδιαφέροντος στον Ειρηνικό Ωκεανό, με ειδικά σημεία τομής τη Νότιο και την Ανατολική Κινεζική Θάλασσα, σε τροχιά εφαρμογής. Οι ΗΠΑ ως ένα κατεξοχήν ρεαλιστικό κράτος σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής γνωρίζουν ότι έπειτα από μία εικοσαετία κολοσσιαίων δαπανών σε Αφγανιστάν, Ιράκ, και όχι μόνο, και μια συστημική οικονομική κρίση το 2008, τα φορτία φθοράς που έχουν προκαλέσει στις υποδομές τους λόγω των υψηλών γεωστρατηγικών τριβών είναι πλέον ανυπέρβλητα. Επαναξιολογούν λοιπόν τα δεδομένα και γίνονται επιλεκτικότερες διεθνώς.

Σύνεδρος Κορυφής του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες. Η ελληνογαλλική συμφωνία παίζει τον ρόλο θεσμικού προοιμίου ως προς την υιοθέτηση ενός ενεργητικότερου ρόλου των ευρωπαϊκών δομών άμυνας και ασφάλειας για την επιχειρησιακή ενίσχυση της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας στην περιοχή.

Η Μεσόγειος συνεχίζει να αποτελεί για τις ΗΠΑ χώρο με έντονους συμβολισμούς αλλά και υπαρκτά γεωστρατηγικά και γεωενεργειακά θέματα. Το νέο Πενταετές Ελληνοαμερικανό Σύμφωνο αναδεικνύει τη διάθεση της Ουάσιγκτον διατή-

ρησης της υψηλής εποπτείας στην περιοχή, ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί και ως μήνυμα έμπνευσης αποτροπής (indirect approach) προς την Αγκυρα. Κάποιοι εκφράζουν δυσaréσκεια για το ότι οι ΗΠΑ δείχνουν μη διάθεση άμεσης εμπλο-

κής στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά κάτι τέτοιο ήταν αναμενόμενο. Οι ΗΠΑ ενδιαφέρονται για τη διατήρηση της υφιστάμενης ισορροπίας ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά και την επιβίωση του ΝΑΤΟ στην περιοχή. Σε καμία των περιπτώσεων δεν θα εμπλακούν σε μια ευθεία αντιπαράθεση με την Αγκυρα για την αναθεωρητική συμπεριφορά της στο Αιγαίο, αλλά και ούτε είναι διατεθειμένες να κλείσουν τα μάτια στην επιθετικότητα της Τουρκίας απέναντι σε κομβικούς συμμάχους όπως η Ελλάδα και κατά προέκταση η Κύπρος. Στο σημείο αυτό έρχεται το ελληνογαλλικό σύμφωνο που αποτελεί εργαλείο ευθείας αποτροπής (direct approach) και ταυτόχρονα ένα πείραμα για τη μετεξέλιξη του ΝΑΤΟ.

Η ελληνογαλλική συμφωνία, αντιθέτως με τις προσδοκίες πολλών, δεν αποτελεί το προοίμιο της υποχώρησης του ΝΑΤΟ από την Ευρώπη. Αντιθέτως παίζει τον ρόλο ενός θεσμικού προοιμίου ως προς την υιοθέτηση ενός ενεργητικότερου ρόλου των έως σήμερα ατροφικών ευρωπαϊκών δομών άμυνας και ασφάλειας για την επιχειρησιακή ενίσχυση της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας στην περιοχή. Κι αυτό

το δεδομένο από μόνο του είναι εξόχως σημαντικό πέρα από τα de facto δεδομένα που προκαλεί στις δομές αποτροπής των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Ο συστημικός πολυπολιτισμός που διαπερνάει το διεθνές σύστημα στην παρούσα χρονική στιγμή διαμορφώνει νέες προοπτικές στον τρόπο που οι ΗΠΑ τοποθετούνται απέναντι στο ανταγωνιστικό παίγνιο σε κεντρικό επίπεδο. Ταυτόχρονα αποτελεί την έναρξη της εποχής της ενηλικίωσης όλων των υπολοίπων δυτικών κρατών, αφού πλέον η Ουάσιγκτον εισάγει το «Συν Αθηνά και χείρα κίνει» ως βασικό στρατηγικό δόγμα που θα καθορίσει τον πυρήνα της δυτικής άμυνας για τις επόμενες, πολλές δεκαετίες. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο, η σημασία της ελληνογαλλικής συμφωνίας ξεπερνάει τα όρια μιας διακρατικής σύμπραξης και ανάγεται σε δεδομένο αλλαγής παραδείγματος της δυτικής αμυντικής οντολογίας, καθιστώντας τη σημαντικότερη απ' ό,τι έχει γίνει ως σήμερα κατανόηση.

* Ο κ. Σπύρος Ν. Λίτσας είναι καθηγητής Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

«Η τεχνολογία mRNA δεν αλλάζει τα κύτταρα του γονιδιώματος. Τα εμβόλια είναι από τα πιο ασφαλή φάρμακα», λένε η Οζλέμ Τουρετσι και ο Ουγκούρ Σαχίν στον Αλέξη Παπαχελά.

Πιο κοντά στο εμβόλιο για τον καρκίνο

«Σε 2-3 χρόνια θα έχουμε αποτελέσματα», λένε στην «Κ» οι ιδρυτές της BioNTech, Οζλέμ Τουρετσι και Ουγκούρ Σαχίν

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο **Ουγκούρ Σαχίν** και η **Οζλέμ Τουρετσι** είναι ένα πολύ σεμνό, ίσως και ταπεινό, ζευγάρι επιστημόνων. Η πανδημία τους ανέδειξε σε παγκόσμιες προσωπικότητες, σε ροκ σταρ της επιστήμης. Με ό,τι καλό, και κακό, φέρνει αυτό το φαινόμενο στις μέρες μας.

Είχα την ευκαιρία να τους συναντήσω στη Θεσσαλονίκη μετά τη βράβευσή τους από το Ίδρυμα Θεοφανώ. Κάναμε μια συζήτηση εφ' όλης της ύλης. Όπως πάντα, ο ένας κοιτούσε τον άλλον πριν απαντήσουν και με τα μάτια, χωρίς καμία ένταση ή δισταγμό, επέλεξαν ποιος θα απαντήσει. Η αγωνία τους για το πώς θα μείνουν «αυθεντικοί», παρά την τεράστια δημοσιότητα και τους προβολείς που έχουν στραφεί πάνω τους, ήταν εμφανής.

Στη συνέντευξη μας μίλησαν για το πώς σκέφθηκαν να χρησιμοποιήσουν μια μεθοδολογία που προοριζόταν για την αντιμετώπιση του καρκίνου για να κάνουν το πρώτο εμβόλιο mRNA εναντίον του κορωνοϊού. Μιλούν για την πρώτη τους επαφή με τον Αλμπερτ Μπουρλά και τα «μεσογειακά» χημεία που ανέπτυξαν μεταξύ τους από την πρώτη τους διαδικτυακή τηλεδιάσκεψη. Αποκαλύπτουν το πώς τους εντυπωσίαζε πάντοτε η Μέρκελ, καθώς στο τέλος μιας εικοσάλεπτης συζήτησης έβγαζε το σωστό συμπέρασμα και το συμπύκνωνε σε 20 δευτερόλεπτα.

Οι δύο Γερμανοί επιστήμονες τουρκικής καταγωγής είναι αισιόδοξοι για το μέλλον. Θεωρούν ότι είναι ζήτημα χρόνου η παραγωγή εμβολίων που θα αποτρέψουν την επανεμφάνιση του καρκίνου. Και ενώ αντιλαμβάνονται τη σφοδρότητα των επιθέσεων εναντίον της επιστήμης και των επιστημόνων με αφορμή το ζήτημα του εμβολιασμού, επιμένουν ότι μετά την πανδημία θα είναι πολύ περισσότερο οι άνθρωποι που θα είναι ευγνώμονες στην επιστήμη και θα καταλαβαίνουν την τεράστια σημασία της.

— **Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνέντευξη. Πώς αισθάνεστε που βρίσκεστε εδώ στη Θεσσαλονίκη και που πήρατε αυτό το βραβείο; Οζλέμ Τουρετσι:** Είναι συγκλονιστικό συναίσθημα. Είναι η πρώτη φορά που ερχόμαστε στη Θεσσαλονίκη και είναι ένα υπέροχο μέρος με εγκάρδιους ανθρώπους. Και το ίδιο το βραβείο είναι τιμή για εμάς. Νιώθουμε ευλογημένοι. Είναι ένα βραβείο που αφορά εκείνον που περιπλανιέται ανάμεσα σε κόσμους για να τους γεφυρώσει, που ανυ-

ψώνει την επιστήμη και την εκπαίδευση, για την αυτοκράτειρα Θεοφανώ. Και αυτό συμβολίζει σε μεγάλο βαθμό αυτό που θέλουμε να κάνουμε.

— **Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που αρνούνται να εμβολιαστούν. Τι λέτε σε αυτούς;**

Ο.Τ.: Δεν είναι δική μας δουλειά να πούμε κάτι. Οι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι δεν θέλουν να εμβολιαστούν είναι πολλοί, οπότε δεν μπορεί να απαντήσει κανείς σε κάθε έναν. Η δουλειά μας είναι να διασφαλίσουμε ότι παράγονται δεδομένα, τα οποία βοηθούν τους ανθρώπους να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τι σημαίνει εμβολιασμός, τι σημαίνει αυτό το εμβόλιο και τι θα σημαίνει επίσης, για τον ευρύτερο πληθυσμό, το να μην εμβολιαστεί. Κάνουμε τη δουλειά μας διεξάγοντας κλινικές δοκιμές, παράγοντας δεδομένα και ενημερώνοντας τον κόσμο.

— **Αισθάνεστε όμως ότι ο κόσμος έχει χάσει, κατά κάποιον τρόπο, την πίστη του στην επιστήμη; Ουγκούρ Σαχίν:** Οχι ακριβώς. Νομίζω ότι ζούμε σε μια εποχή όπου υπάρχει πληθώρα πληροφοριών, αλλά υπάρχει και μεγάλη παραπληροφόρηση. Και χρειαζόμαστε ένα είδος συνεχούς εκπαίδευσης της κοινωνίας, στο πώς να αναγνωρίζει τις σχετικές πληροφορίες. Και αν κάποιος δεν θέλει να εμβολιαστεί, θα πρέπει να τον ακούσουμε, να του θέσουμε το ερώτημα και να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τους λόγους και ίσως να συμμετάσχουμε σε αυτή τη συζήτηση και να βοηθήσουμε ώστε όλο και περισσότεροι άνθρωποι να κατανοήσουν την πραγματική κατάσταση. Χρειαζόμαστε αυτό το ανοικτό πνεύμα για να ακούμε, και να συνεκίσουμε αυτόν τον διάλογο. Είναι ζητούμενο να μπορέσουμε να μεινουμε ενωμένοι ως κοινωνία και να αποφύγουμε να χωριστούμε σε ομάδες που είτε θέλουν να εμβολιαστούν είτε είναι εντελώς κατά του εμβολιασμού. Επομένως, η συνέχιση της συζήτησης θα είναι πολύ χρήσιμη για αυτό.

— **Από το εργαστήριο, σε μια παγκόσμια έκθεση. Πώς ήταν αυτή η εμπειρία;**

Ο.Τ.: Είναι μέρος της δουλειάς μας και ως εκ τούτου ήταν οργανικό. Είμαστε και επιχειρηματίες και επομένως έχουμε συννηθίσει να εκτιθέμεθα, διότι πρέπει να υπερασπιστούμε την επιστήμη μας και τα εργαστηριακά μας επιτεύγματα και να εξηγήσουμε στον κόσμο, στους επενδυτές, για παράδειγμα — οπότε υπήρχε κάποια έκθεση και νωρίτερα. Η κλίμακα είναι

“

Με τον Αλμπερτ Μπουρλά είχαμε μια πολύ μεσογειακή κουβέντα λίγων λεπτών όπου καταλήξαμε κατευθείαν στα κρίσιμα σημεία και είπαμε: Ναι, θέλουμε να συνεργαστούμε.

“

Αυτό που θέλουμε να επιτύχουμε με τα εμβόλια κατά του καρκίνου είναι να αποτρέψουμε τις υποτροπές στους ασθενείς που έχουν ήδη καρκίνο.

προφανώς πολύ μεγαλύτερη, το βλέπουμε ως μέρος της δουλειάς μας να εξηγήσουμε τι κάνουμε, να εξηγήσουμε τα δεδομένα, να εκπαιδεύουμε την κοινωνία γύρω μας. Επομένως, δεν ήταν τόσο μεγάλη η διαφορά για εμάς.

Ο.Σ.: Οντως δεν ήταν. Ως επιστήμονες, πηγαίνουμε σε σεμινάρια, έχουμε αυτές τις τεράστιες παρουσιάσεις. Το μόνο πράγμα που άλλαξε ήταν το κοινό. Δεν μιλάμε πλέον σε επιστήμονες. Μιλάμε σε ανθρώπους των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Και αυτό που πραγματικά μου αρέσει είναι πως η ποιότητα των ανθρώπων που εργάζονται για τα μέσα ενημέρωσης βελτιώθηκε με την πάροδο του χρόνου, έτσι ώστε να μπορούμε πραγματικά να μιλάμε για την επιστήμη και οι άνθρωποι να ενημερώνονται για το mRNA. Οπότε λέω ότι στη Γερμανία υπάρχουν τώρα περισσότεροι άνθρωποι που κατανοούν το mRNA απ' ό,τι το ποδόσφαιρο. Και αυτό είναι καλό. Νομίζω ότι τέτοια επίγνωση της επιστήμης μπορεί να κάνει τη διαφορά και είναι σημαντική για την κοινωνία, επειδή έχουμε τόσο πολλές

προκλήσεις εκτός της COVID-19. Αισθανόμαστε ότι παρά τις συζητήσεις, υπάρχει μια αυξανόμενη εμπιστοσύνη στη σημαντικότητα της επιστήμης και ότι το έργο των επιστημόνων εκτιμάται. Οπότε, είναι μια ικανοποίηση. Αισθανόμαστε λοιπόν ότι αυτό αποτελεί μέρος της αποστολής μας και επομένως είναι αποδεκτό.

— **Πώς νιώσατε να μιλάτε με πρωθυπουργούς, τον Πάπα κ.ά. Αυτό, υποθέτω, δεν συνέβαινε πριν, είναι διαφορετικό.**

Ο.Σ.: Ναι, υπάρχει διαφορά. Και είναι σπουδαίο να έχουμε την ευκαιρία να ενημερώνουμε όλους αυτούς τους εξαιρετικούς και ενδιαφέροντες ανθρώπους.

— **Πώς γνωρίσατε τον Αλμπερτ Μπουρλά; Πόσο δύσκολη ήταν η απόφαση να κάνετε αυτό το κοινό εγχείρημα;**

Ο.Σ.: Πριν γνωρίσουμε τον Αλμπερτ Μπουρλά, είχαμε μια συνεργασία με την επικεφαλής του Τμήματος Έρευνας και Ανάπτυξης Εμβολίων της Pfizer, την Κάθριν Γιάνσεν, η οποία είναι Γερμανίδα. Κάποια στιγμή μου είπε ότι ο Μπουρλά θα μου τηλεφωνούσε. Ήταν Κυριακή. Είχαμε λοιπόν μια συζήτηση που ήταν πραγματικά υπέροχη. Ήταν μέσω Zoom και μπορέσαμε να «μούμε» μέσα σε μία από τις μεγαλύτερες φαρμακευτικές εταιρείες. Από την αρχή υπήρξε μεγάλη συνεννόηση. Ήταν απόλυτα ρεαλιστής και μπορούσα να ταυτιστώ απολύτως μαζί του. Είχαμε μια πολύ μεσογειακή κουβέντα λίγων λεπτών όπου καταλήξαμε κατευθείαν στα κρίσιμα σημεία και είπαμε: Ναι, θέλουμε να συνεργαστούμε και ας το κάνουμε, όχι ως μια μεγάλη εταιρεία και μια μικρή εταιρεία, ως συνεργαστούμε πραγματικά με τη φωνή της επιστήμης. Και αυτό ήταν υπέροχο. Υπήρξε εμπιστοσύνη από το πρώτο λεπτό.

— **Ήταν ένας αγώνας δρόμου ενάντια στον χρόνο για να εξασφαλιστεί ότι το εμβόλιο θα παραχθεί εγκαίρως;**

Ο.Τ.: Πράγματι ήταν αγώνας δρόμου. Όταν ο Ουγκούρ στα τέλη του Ιανουαρίου του 2020 είχε την επιφοίτηση ότι στην πραγματικότητα βρισκόμαστε ήδη εν μέσω πανδημίας, είχε δύο σενάρια στο μυαλό του. Το ένα έλεγε ότι μέσα σε μερικούς μήνες, ακόμη και πριν από το καλοκαίρι, η πανδημία θα κορυφωνόταν τόσο γρήγορα που θα χάναμε ένα σημαντικό μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού. Αυτό ήταν το πραγματικό τρομακτικό σενάριο. Και το άλλο έλεγε πως θα υπήρχε ένα πιο αργό εξσπασμα. Και αυτό ήταν που έγινε τελικά.

Όταν καταλάβαμε ότι κάθε μέρα μετρούσε, ήταν απολύτως σαφές ότι ο χρόνος είχε σημασία και ότι έπρεπε να δουλέψουμε ουσιαστικά όλο το εικοσιτετράωρο. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο στην πραγματικότητα ονόμασε το έργο Project Light Speed, για να καταστήσει σαφές σε όλους ότι έπρεπε να λειτουργήσουμε στην ταχύτητα του φωτός. Ολόκληρη η ομάδα της εταιρείας μας, η ομάδα της Pfizer και αργότερα και άλλοι εταίροι που βάλαμε στο παιχνίδι, το αντιμετώπισαν με τον ίδιο τρόπο, με αποτέλεσμα όλοι αυτοί οι άνθρωποι να δουλεύουν νύχτα-μέρα, Σαββατοκύριακα, χωρίς καμία διακοπή, για το εμβόλιο. Ήταν μια πολύ έντονη εμπειρία για όλους.

— **Μιλήσατε για τη στιγμή της επιφοίτησης. Υπήρξε μια στιγμή που είπατε, αυτό είναι, έχουμε τη λύση, θα το κάνουμε. Θυμάστε εκείνη τη στιγμή;**

Ο.Σ.: Ήταν Σάββατο. Είχα διαβάσει ένα άρθρο την Παρασκευή. Το Σάββατο συζητήσαμε για το ποιες θα είναι οι συνέπειες. Γνωρίζαμε σε εκείνο το χρονικό σημείο ότι αυτή η πανδημία θα συμβεί. Και ξέραμε ότι διαθέτουμε μια τεχνολογία που θα μπορούσε να παρέχει πολύ γρήγορα υποψήφια εμβόλια. Φυσικά, δεν γνωρίζαμε αν αυτά τα εμβόλια θα λειτουργήσουν. Αλλά εκείνη τη στιγμή, ξέροντας ότι έχουμε μια πιθανή λύση στα χέρια μας, η οποία θα μπορούσε να είναι χρήσιμη, κατέστη σαφές ότι είχαμε ευθύνη, ότι έπρεπε να δράσουμε. Η απόφαση ελήφθη λοιπόν το Σάββατο και φυσικά έπρεπε να πείσουμε όλους τους συναδέλφους μας. Ετσι, τη Δευτέρα, πήγαμε στα εργαστήρια και πείσαμε όσους εργαζόταν εκεί. Την Τρίτη, είχαμε μια συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου και φυσικά οι συνάδελφοί μας είπαν: «Πιστεύετε πραγματικά ότι θα υπάρξει πανδημία; Δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής, και σε συζητήσεις που είχαμε με άλλους, δεν το πιστεύουν αυτό». Όμως μέσα σε δύο ώρες, όλοι πείστηκαν. Και έτσι ήμασταν αποφασισμένοι να πάμε και να δημιουργήσουμε ένα υποψήφιο εμβόλιο.

— **Πριν από αυτό, πού προοριζόταν να επικεντρωθεί αυτή η τεχνολογία;**

Ο.Τ.: Αρχικά αναπτύξαμε αυτή την τεχνολογία για τους καρκινοπαθείς, ως εμβόλιο για τη θεραπεία του καρκίνου. Οπότε προοριζόταν από την αρχή να λειτουργήσει ως εμβόλιο. Στην πραγματικότητα ξεκινήσαμε να εργαζόμαστε πάνω στην τεχνολογία mRNA στα τέλη της δεκαετίας του '90, και από το 2012 αρχίσα-

με να υποβάλουμε καρκινοπαθείς σε θεραπεία με εμβόλιο mRNA. Τα εμβόλια για τον καρκίνο δεν έχουν να κάνουν με την πρόληψη όπως στην περίπτωση ενός ιού. Οι ασθενείς έχουν ήδη μεγάλους εν μέρει καρκινικούς όγκους, και το εμβόλιο πρέπει να είναι πολύ ισχυρό για να ενεργοποιήσει το ανοσοποιητικό σύστημα με ακρίβεια αλλά και δραστηκτικά, για να συρρικνωθούν αυτοί οι όγκοι. Ετσι, επενδύσαμε πολλά στο να φτιάχνουμε ένα πολύ ισχυρό εμβόλιο για να διεγείρουμε ανοσολογικές αποκρίσεις υψηλής ακρίβειας. Και αυτός ήταν, πιστεύουμε, ο λόγος που είχαμε τόσο επιτυχία με το εμβόλιο της COVID-19, επειδή η τεχνολογία που αναπτύχθηκε είναι πολύ ισχυρότερη.

— **Πάνω σε αυτό, θα υπάρξει εμβόλιο ή θεραπεία για τον καρκίνο, και πότε να τα περιμένουμε;**

Ο.Σ.: Πιστεύουμε ότι θα υπάρξει θεραπεία, εμβόλια κατά του καρκίνου. Εργαζόμαστε πάνω σε αυτή την τεχνολογία, όπως τα βλαστοκύτταρα, για περισσότερα από 20 χρόνια. Δημιουργήσαμε δεδομένα τα οποία δείχνουν ότι η τεχνολογία κατ' αρχήν λειτουργεί, έχουμε διαπιστώσει και δημοσιεύσει ήδη πριν από τέσσερα χρόνια ότι βλέπουμε δραστηριότητα, για παράδειγμα, σε κλινικές δοκιμές σε ασθενείς με μελάνωμα. Και τώρα έχουμε ξεκινήσει δοκιμές σε εκατοντάδες ασθενείς και θα έχουμε τα αποτελέσματα το επόμενο έτος, και το 2023. Αν αυτές οι δοκιμές είναι θετικές, τότε θα μπορούσαν να ανοίξουν τον δρόμο σε δύο, τρία, τέσσερα χρόνια, για να εγκριθούν τα πρώτα εμβόλια κατά του καρκίνου. Ετσι, είμαστε πεπεισμένοι ότι τα εμβόλια θα μπορούσαν να αλλάξουν τη μοίρα των καρκινοπαθών, ιδίως έπειτα από χειρουργική επέμβαση. Μετά τις επεμβάσεις, σε πολλούς όγκους, περίπου το 30% με 40% των ασθενών παρουσιάζει υποτροπές εντός δύο ή τριών ετών. Και αυτό είναι ένα από τα βασικά προβλήματα στον καρκίνο. Ένας ασθενής μοιάζει να έχει θεραπευτεί, όμως έπειτα από δύο ή τρία χρόνια, παρουσιάζει μετάσταση και υποτροπή. Αυτό που θέλουμε να επιτύχουμε με τα εμβόλια κατά του καρκίνου είναι να το αναστείλουμε αυτό, να αποτρέψουμε τις υποτροπές στους ασθενείς με καρκίνο. Είναι δοκιμές που βρίσκονται σε εξέλιξη και μένει να δούμε τι θα γίνει.

— **Δηλαδή είστε αισιόδοξοι ότι μέσα στα επόμενα δύο ή τρία χρόνια θα έχουμε κάποια αποτελέσματα.**

Ο.Σ.: Ναι, απολύτως.

Να περιμένουμε και άλλες πανδημίες παρόμοιας κλίμακας

— Ένα από τα μεγάλα ερωτήματα που απασχολούν τον κόσμο είναι αν αυτό το εμβόλιο είναι πραγματικά ασφαλές. Θα προκύψουν ενδεχομένως προβλήματα σε πέντε, δέκα χρόνια; Αλλάζοντας το DNA των ανθρώπων και ούτω καθεξής; Ποια είναι η απάντησή σας σε αυτό;

Ο.Τ.: Η τεχνολογία mRNA δεν αλλάζει τα κύτταρα του γονιδιώματος, επειδή εγχέεται, κάνει μια δουλειά και προκαλεί μια ανοσολογική απόκριση, και εξαφανίζεται μέσα σε δύο ημέρες έως δύο εβδομάδες. Ετσι δεν υπάρχει τίποτα που να αλλάζει κάτι στο σώμα. Το προφίλ ασφαλείας, το είδος των παρενέργειών, είναι πολύ καλά καθορισμένα στις κλινικές μας δοκιμές. Περισσότερα από 40.000 εμβολιάστηκαν. Εν τω μεταξύ, εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εμβολιαστεί και τα δεδομένα ασφαλείας από αυτόν τον τεράστιο αριθμό ανθρώπων συλλέγονται, ώστε το προφίλ ασφαλείας να είναι καλά καθορισμένο. Οι παρενέργειες εμφανίζονται κυρίως τις πρώτες δύο ημέρες από τον εμβολιασμό, με συμπτώματα που μοιάζουν με γρίπη, όπως πονοκέφαλος, κόπωση, ρίγη, και στη συνέχεια εξαφανίζονται, όπως εξαφανίζεται και το mRNA. Και οι πιθανές μακροχρόνιες παρενέργειες παρακολουθούνται από ρυθμιστικές αρχές, όχι μόνο από εμάς τους ίδιους. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν αναφορές για συχνές σοβαρές παρενέργειες. **Ο.Σ.:** Και γενικά, αυτός ο τύπος εμβολίου δεν διαφέρει από άλλους τύπους εμβολίων. Τα εμβόλια είναι από τα πιο ασφαλή φάρμακα. Έχουμε ήδη εμβολιαστεί ως παιδιά και έχουμε τόση εμπειρία με τα εμβόλια. Φυσικά, κάθε φάρμακο έχει τις παρενέργειές του, προφανώς. Το ίδιο ισχύει για

τα εμβόλια mRNA σε σύγκριση με οποιοδήποτε άλλο εμβόλιο.

— Κάτι που με εκπλήσσει είναι ότι υπάρχει ένα τεράστιο κομμάτι του πλανήτη το οποίο είναι ακόμα ανεμβολίαστο. Εσείς, ως δημιουργοί του εμβολίου, πώς αισθάνεστε γι' αυτό και τι μπορεί να γίνει για την αντιμετώπισή του;

Οζλέμ Τουρετσι: Όταν ξεκινήσαμε αυτό το πρόγραμμα πέρυσι, ήταν ξεκάθαρο ότι θέλαμε να συμβάλουμε ώστε όλοι όσοι θέλουν και χρειάζονται να εμβολιαστούν να μπορούν να το κάνουν — και αυτή είναι η αποστολή μας. Οντως, ορισμένα μέρη του πλανήτη δεν έχουν εμβολιαστεί επειδή δεν υπάρχουν ακόμη επαρκή εμβόλια εκεί. Αυτό σημαίνει για εμάς ότι ο μαραθώνιος δεν έχει τελειώσει και έχουμε κάνει τα πάντα, μαζί με τους φίλους μας από την Pfizer, προκειμένου να αναβαθμίσουμε την παραγωγή, με απρόσμενο τρόπο, έτσι ώστε να μπορέσουμε να παράδουμε όσο το δυνατόν περισσότερα. Τρία δισεκατομμύρια δόσεις ήδη φέτος, αυτό είναι εντυπωσιακό. Και κάθε ομότιμη εταιρεία που συμμετέχει στη συνεισφορά ενός εμβολίου εγκρίνοντάς το, είναι ό,τι καλύτερο για εμάς και τον κόσμο, διότι, όπως είπατε, ο στόχος πρέπει να είναι να εμβολιαστούν όλοι. Και πιστεύουμε ότι αυτό λειτουργεί πραγματικά καλά, με την αναβάθμιση και την παροχή σε όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους. Ουγκούρ Σαχίν: Είναι πραγματικά σημαντικό να τονίσουμε ότι ήδη φέτος περίπου 1,2 δισ. δόσεις από αυτές που παράγουμε θα πάνε σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, και το επόμενο έτος θα είμαστε σε θέση να παράγουμε έως και 4-4,5 δισεκατομμύρια δόσεις. Και υποθέτω ότι ένα μεγάλο ποσοστό από αυτές θα πάει επίσης σε

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, οι Ουγκούρ Σαχίν και Οζλέμ Τουρετσι, ο πρόεδρος της Διοικούσας και Συμβουλευτικής Επιτροπής του Ιδρύματος Θεοφανώ Σταύρος Ανδρεάδης και οι πρώην πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Χέρμαν Βαν Ρομπέι, στην πρόσφατη βράβευση των δύο επιστημόνων στη Θεσσαλονίκη.

Η δεύτερη δόση προστατεύει από σοβαρή νόσο, αλλά η τρίτη δόση διασφαλίζει ότι δεν θα υπάρχουν λοιμώξεις.

χώρες χαμηλού εισοδήματος. Ετσι, είμαι αισιόδοξος ότι ήδη το 2022 θα μπορούσε να υπάρχει κάλυψη σχεδόν παντού στον πλανήτη. Αν ανατρέξουμε ιστορικά, κάθε φορά που αναπτυσσόταν ένα νέο εμβόλιο, χρειάζονταν συνήθως 5 με 10 χρόνια

μέχρι να εφοδιαστεί όλος ο πλανήτης με αυτό. Αυτή τη φορά μπορεί να γίνει σε δύο χρόνια.

— **Πότε πιστεύετε ότι θα τελειώσει αυτός ο εφιάλτης της πανδημίας; Επίσης πιστεύετε ότι θα είμαστε περισσότερο έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε την επόμενη πανδημία;** **Ο.Τ.:** Τι σημαίνει πότε θα τελειώσει η πανδημία; Θα ζήσουμε με αυτόν τον ιό για αρκετό καιρό. Θα εξισωθεί ως μια νέα κανονικότητα, ώστε να μπορέσουμε να τον συνθησούμε. Η τρομακτική φάση του ιού δεν θα παραμείνει. Πιθανότατα θα μπορούμε σε μια κατάσταση, όπως με τη γρίπη, που κάποια στιγμή θα έχουμε εμβόλια, θα έχουμε προστασία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, ώστε να μπορούμε να ζήσουμε μαζί του. Οσον αφορά την ετοιμότη-

τα για τέτοιες καταστάσεις, πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι, γιατί αυτή δεν θα είναι η τελευταία πανδημία με υψηλή νοσηρότητα που θα αντιμετωπίσει ο κόσμος. Πρέπει να περιμένουμε και άλλες πανδημίες παρόμοιας κλίμακας. Πότε; Δεν ξέρουμε, αλλά θα έρθουν σίγουρα. Πιστεύουμε και αισθανόμαστε ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, που είναι σημαντικοί σε περίπτωση πανδημίας, βρίσκονται σε εγρήγορση τώρα, έχουν μάθει και συνεργάζονται. Οπότε υπάρχουν πολλά δεδομένα για να μάθουμε από αυτή την κατάσταση, από αυτή την εμπειρία και να προετοιμαστούμε σε όλα τα επίπεδα. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι θα είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι την επόμενη φορά.

— **Θέλω να σας απευθύνω κάποιες ερωτήσεις που όλοι θα ήθελαν να σας κάνουν. Αρχικά, το εμβόλιο που δημιουργήσατε θα έχει διάρκεια μεγαλύτερη του έτους; Θα καλύπτει τις νέες παραλλαγές;** **Ο.Σ.:** Έχουμε μια κυρίαρχη παραλλαγή αυτή τη στιγμή, την παραλλαγή «Δέλτα». Γνωρίζουμε από εργαστηριακά πειράματα ότι το εμβόλιό μας την εξουδετερώνει και αυτή. Το σημαντικό είναι ότι τα επίπεδα των αντισωμάτων μειώνονται με την πάροδο του χρόνου και ότι η προστατευτή τρίτη δόση, το booster, θα πρέπει να αυξήσει τον αριθμό των αντισωμάτων και έτσι να έχουμε πλήρη προστασία έναντι αυτής της παραλλαγής. Το πόσο θα διαρκέσει αυτή η προστασία πρέπει να το δούμε. Όμως, ο αριθμός των αντισωμάτων μετά την πρώτη δόση είναι πολύ υψηλός και είμαστε βέβαιοι ότι θα πρέπει να είναι απολύτως αναγκαίο μέχρι την επόμενη άνοιξη. Και στη συνέχεια θα πρέπει να δούμε ποια θα είναι τα επίπεδα των αντισωμάτων και αν θα υπάρχουν νέες πα-

ραλλαγές. Προς το παρόν είμαστε πολύ σίγουροι ότι οι εμβολιασμένοι θα είναι ασφαλείς.

— **Πιστεύετε ότι μια τρίτη δόση είναι σημαντική σε αυτό το σημείο;** **Ο.Σ.:** Ετσι πιστεύουμε. Χωρίς την τρίτη δόση οι λοιμώξεις θα συνεχιστούν. Γνωρίζουμε ότι και με τη δεύτερη μόνο δόση το ποσοστό σοβαρών λοιμώξεων είναι πολύ χαμηλό. Και έτσι η δεύτερη δόση προστατεύει από σοβαρή νόσο, αλλά η τρίτη δόση διασφαλίζει ότι δεν θα υπάρχουν λοιμώξεις. Και πιστεύουμε ότι η αποφυγή των λοιμώξεων θα μπορούσε να είναι πραγματικά χρήσιμη για τον έλεγχο αυτής της πανδημίας.

— **Θέλω να κάνω μια προσωπική ερώτηση. Φαίνεστε πολύ ήρεμοι, πειθαρχημένοι άνθρωποι. Όλες αυτές οι επιθέσεις στην επιστήμη, στα εμβόλια, σας επηρεάζουν; Θυμώνετε ποτέ;**

Ο.Τ.: Οχι. Για την ακρίβεια βλέπουμε την άλλη όψη του νομίσματος. Εκείνη που υμνεί την επιστήμη σε μεγάλη κλίμακα. Περισσότερο απ' ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν. Και αυτό είναι που μας ενθουσιάζει και μας ενθαρρύνει, γιατί αυτό μας μαθαίνει ότι υπάρχουν πολλά άλλα προβλήματα και προκλήσεις για την ανθρωπότητα, τα οποία θα μπορούσαμε επίσης να αντιμετωπίσουμε με την επιστήμη. Ετσι βλέπουμε περισσότερο τη θετική πλευρά.

Ο.Σ.: Πιο προσωπικά, ο πατέρας μου πάντα έλεγε: «Αυτό που λένε οι άνθρωποι για σένα λέει περισσότερα για εκείνους παρά για εσένα». Πιστεύω πως αυτό πρέπει να το αποδεχτούμε και να δούμε πραγματικά τη φωτεινή πλευρά των πραγμάτων. Ετσι, βλέπουμε ότι υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που θέλουν να συνεισφέρουν και που πληρώνονται για να βρει η επιστήμη τη λύση.

Τα σόσιαλ μίντια καταστρέφουν τη Δημοκρατία

Η Μαρία Ρέσα μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Την περιμέναμε να έρθει στην Αθήνα για να συμμετάσχει στα πάνελ του πρόσφατου Athens Democracy Forum, αλλά δεν ανέβηκε ποτέ στο αεροπλάνο. Η απουσία της ήταν ακόμη μία ένδειξη κατάχρησης εξουσίας από την κυβέρνηση Ντουτέρτε, όπως είπε στην «Κ» η δημοσιογράφος Μαρία Ρέσα, η οποία μοιράζεται το φετινό Νομπέλ Ειρήνης με τον Ρώσο συνάδελφό της Ντιμίτρι Μουράτοφ για τις προσπάθειές τους, όπως ανέφερε η επιτροπή του βραβείου, στην περιφρούρηση της ελευθερίας της έκφρασης, η οποία είναι προαπαιτούμενο για τη δημοκρατία και την ειρήνη.

Η Ρέσα, με μακρά θητεία στο αμερικανικό δίκτυο CNN, ίδρυσε το 2012 τον ειδησιογραφικό οργανισμό Rappler στις Φιλιππίνες και από τότε προσπαθεί να αποκαλύψει τις πρακτικές αυταρχισμού και βίας της κυβέρνησης του Ροντρίγκο Ντουτέρτε και τον ρόλο και την ευθύνη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ως εκ τούτου έχουν εκδοθεί στο όνομά της τουλάχιστον δέκα εντάλματα σύλληψης και αντιμετωπίζει κατηγορίες για επτά διαφορετικά αδικήματα. Κάθε φορά που πρέπει να ταξιδέψει οφείλει να παίρνει άδεια από επτά δικαστές. Για την Αθήνα τις έδωσαν άδεια οι έξι. «Νιώθω ταυτόχρονα σαν τον Σίσυφο που σπρώχνει τον βράχο στον λόφο και σαν την Κασσάνδρα επειδή μιλάω για αυτά τα θέματα από το 2016», θα μας πει στη συζήτησή μας, στην οποία προσπαθήσαμε να αναλύσουμε το τρίπτυχο γεγονός, αλήθεια και αξιοπιστία, που αποτελούν προϋπόθεση μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

Από το γραφείο της στη Μανίλα, η Ρέσα μου λέει ότι η τελευταία φορά που η νορβηγική επιτροπή έδωσε το Νόμπελ Ειρήνης σε εν ενεργεία

δημοσιογράφο ήταν το 1936, όταν το βραβείο απονεμήθηκε στον Γερμανό Καρλ φον Οζιέτσκι, ο οποίος αποκάλυψε τις γερμανικές παραβίες της Συνθήκης των Βερσαλλιών και κατέληξε σε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης. «Αυτό που λέει η επιτροπή του Νομπέλ είναι ότι οι καιροί είναι επικίνδυνοι. Έχουμε την εμφάνιση αυταρχικών ηγετών και την ανάδυση του φασισμού, και είναι καλό να θυμόμαστε ότι οι Χίτλερ και Στάλιν εκλέχθηκαν δημοκρατικά, όπως ο Ντουτέρτε και ο Μπολσονάρο. Αυτό που κάνουν μόλις εκλεγούν είναι να γκρεμίζουν τους θεσμούς από μέσα και επειδή το στυλ της ηγεσίας τους λειτουργεί καλύτερα με τις τεχνολογίες που μεταδίδουν τις ειδήσεις, δημιουργούν ένα πλαίσιο “εμείς” εναντίον “εκείνων”, θυμού και μίσους, μια ηγεσία που διχάζει. Οπότε τα συστήματα ελέγχου και εξισορρόπησης εξαφανίζονται», μας λέει.

«Για εμάς στο Rappler (το βραβείο) ήταν σαν μια ένωση αδελφών. Μια υπενθύμιση ότι δεν είμαστε μόνοι και δεν είναι μόνο για εμάς, αλλά για όλους τους δημοσιογράφους, είναι μια αναγνώριση ότι είναι πολύ δύσκολο και ολοένα και πιο επικίνδυνο να κάνουμε τη δουλειά μας», προσθέτει.

Η 58χρονη δημοσιογράφος έχει βραβευτεί και στο παρελθόν για την υπεράσπιση της ελευθερίας της έκφρασης. Το 2018 αναδείχθηκε Πρόσωπο της Χρονιάς από το περιοδικό Time και το 2019 συγκραταλέχονταν ανάμεσα στις 100 πιο επιδραστικές γυναίκες του αιώνα, ενώ έχει γράψει δύο βιβλία για την εξαπάτηση της τρομοκρατίας στη Νοτιοανατολική Ασία.

Η συζήτησή μας στρέφεται γρήγορα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στις ευθύνες τους. Η Μαρία Ρέσα είναι κατηγορηματική. «Είναι οι καταλύτες της καταστρο-

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ Κ. ΚΡΙΣΤΙΝΟ

Πρέπει να κερδίσουμε τη μάχη για τα γεγονότα και τις ειδήσεις. Είναι η μάχη που πρέπει να δώσουμε για το μέλλον μας, λέει η νομπελίστρια Ειρήνης.

Είναι καλό να θυμόμαστε ότι οι Χίτλερ και Στάλιν εκλέχθηκαν δημοκρατικά όπως ο Ντουτέρτε και ο Μπολσονάρο».

φής της Δημοκρατίας και των γεγονότων. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει ένα σύστημα τροποποιήσεων συμπεριφορών και εμείς είμαστε τα σκυλιά του Παβλόφ. Χρησιμοποιούν τις αδυναμίες της ίδιας μας της βιολογίας», λέει και μας θυμίζει τον Αμερικανό βιολόγο Εντουαρντ Ουίλσον και τη θεωρία του ότι η κρίση που περνάμε επιπεριέχει παλαιολιθικά συναισθήματα («γιατί αυτά προκαλούν τα σόσιαλ μίντια»), μεσαιωνικούς θεσμούς και τη θεοποίηση της τεχνολογίας.

«Το Facebook είναι σήμερα ο μεγαλύτερος εκδότης ειδήσεων του κόσμου. Τα μέσα κοινωνικής δικτύ-

ωσης με τη μετάδοση των αλγορίθμων τους μεταδίδουν στην πραγματικότητα ψέματα, μαζί με οργή και μίσος, που γρήγορα και σε πιο μεγάλο εύρος απ' ό,τι μεταδίδονται τα γεγονότα. Αυτό έχουν δείξει οι έρευνες. Ετσι, αν δεν έχουμε τα γεγονότα, δεν έχουμε την αλήθεια και έτσι δεν μπορούμε να έχουμε αξιοπιστία. Αν δεν έχουμε αυτά τα τρία στοιχεία, πώς μπορούμε να έχουμε Δημοκρατία ή έστω μια κοινή βάση με την οποία θα λύνουμε σύνθετα προβλήματα; Πώς θα έχουμε μια ειρηνευτική διαδικασία αν δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε στα γεγονότα;», σημειώνει η Ρέσα και προσθέτει ότι ο τρόπος λειτουργίας των μέσων δικτύωσης επηρεάζει σαν ένα ντόμινο τις εκλογές του 2016 στην Αμερική, στις Φιλιππίνες, στη Βραζιλία, το αποτέλεσμα του Brexit και την κατάσταση στην Ουκρανία. Η κουβέντα γυρίζει για λίγο στην Αθήνα.

«Ο λόγος που ήθελα να έρθω στην Αθήνα και στο συνέδριο είναι γιατί θα ήταν απίστευτο να πάω στον τόπο όπου γεννήθηκε η Δημοκρατία σε μια κομβική στιγμή για την ίδια τη Δημοκρατία, γιατί νομίζω ότι εκεί είμαστε. Πάντα λέω

Υπό απειλή οι δημοσιογράφοι

Ενώ οι Φιλιππίνες μπαίνουν σε μια προεκλογική περίοδο με υποψηφίους, ανάμεσα σε άλλους, τον γιο ενός πρώην δικτάτορα και την κόρη του νυν προέδρου, και με καμπάνιες από ψεύτικους λογαριασμούς στα σόσιαλ μίντια, η Μαρία Ρέσα δεν είναι σίγουρη ότι θα μπορέσει να ταξιδέψει μέχρι το Οσλο για την απονομή του Νομπέλ. Από τη στιγμή της ανακοίνωσης, βέβαια, το πρόγραμμά της έχει γεμίσει από συνεντεύξεις και ομιλίες. Αλήθεια, βρήκε μια στιγμή για να απολαύσει το γεγονός; «Οχι, όχι ακόμη, γιατί έχω πολλή δουλειά να κάνω. Από την άλλη πλευρά, είμαι πολύ συνειδητοποιημένη. Θέλω να πάρω αυτήν τη λάμψη του βραβείου και να φωτίσω κάθε χώρα στην οποία οι δημοσιογράφοι βρίσκονται υπό απειλή».

ότι έχει εκραγεί μια ατομική βόμβα στο πληροφοριακό μας οικοσύστημα και όπως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Χιροσίμα, η διεθνής κοινότητα πρέπει να βρει έναν τρόπο να αποτρέψει την κακή πλευρά της ανθρωπίνης φύσης από το να καθορίσει το μέλλον μας», λέει η Ρέσα, διότι αυτή την πλευρά ενθαρρύνουν τα σόσιαλ μίντια.

«Αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο, όμως, είναι που φέρνει χρήματα», συμπληρώνει και αναφέρει τη Σοσάνα Ζούμποφ και το βιβλίο της «Η εποχή του κατασκοπευτικού καπιταλισμού» (εκδ. «Καστανιώτη»), το οποίο περιγράφει τον τρόπο που συνδέονται οι αλγόριθμοι με τη διαφήμιση, την προπαγάνδα και τα ποταπά ανθρώπινα συναισθήματα. «Και η ομορφιά, η ανθεκτικότητα και η ενσυναίσθηση της ανθρωπότητας φιλώνεται, ενώ αντίθετως έχουμε αυτή την τοξική λάσπη που μεταφέρεται από άτομο σε άτομο μέσα σε αυτά τα δίκτυα», τονίζει.

Μηνύματα μίσους

Η ίδια υπήρξε στόχος προσωπικών επιθέσεων και cyber bullying στο Διαδίκτυο σε μια προσπάθεια του κυβερνητικού μηχανισμού προπαγάνδας να πλήξει την αξιοπιστία της και την εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης στο πρόσωπό της. Το 2016, μας λέει, λάμβανε περίπου 90 μηνύματα μίσους ανά ώρα, ενώ μια ανάλυση της UNESCO έδειξε ότι από περίπου μισό εκατομμύριο μηνύματα μίσους που στρέφονταν εναντίον της, το 60% προσπαθούσε να μειώσει την αξιοπιστία της, ενώ το 40% είχαν σεξιστικό και μισογυνικό περιεχόμενο.

Τα μέσα ενημέρωσης, λέει, έχασαν την αξιοπιστία τους και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έγιναν οι θεματοφύλακες των γεγονότων, κάνοντας τα ΜΜΕ ευάλωτα σε επιθέσεις. «Ένας από τους λόγους που χάσαμε

το προνόμιο να είμαστε οι θεματοφύλακες είναι επειδή οι ειδήσεις έγιναν εμπόριο προϊόν. Από πότε η ερευνητική δημοσιογραφία που αναγκάζει την εξουσία να λογοδοτήσει χρειάζεται πολλά χρήματα και χρόνο για να πραγματοποιηθεί; Από πότε η προβολή μιας σελίδας στο Διαδίκτυο (page view) συγκρίνεται με ένα αστυνομικό ή πολιτιστικό ρεπορτάζ; Αυτή ήταν η αρχή για την εμπορευματοποίηση των ειδήσεων και τα λάθος κίνητρα για την παραγωγή ειδήσεων», τονίζει, αλλά επισημαίνει ότι «χωρίς τα γεγονότα, στη μάχη για τα γεγονότα, ο δημοσιογράφος γίνεται ακτιβιστής. Αλλά εδώ είναι το πρόβλημα. Η λέξη-κλειδί είναι η αξιοπιστία». Η αξιοπιστία των ειδησιογραφικών οργανισμών δεν θα επανέλθει, προσθέτει, όσο τα μεγάλα αμερικανικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης ελέγχουν τη ροή των ειδήσεων και των γεγονότων σε όλο τον κόσμο.

«Χρειαζόμαστε κάτι σαν τον ΟΗΕ για την τεχνολογία;», τη ρωτάει. «Σίγουρα», απαντάει και προσθέτει ότι οι λύσεις που απαιτούνται είναι πολύπλευρες και χρειάζονται τη συμμετοχή δημοκρατικών κρατών, της κοινωνίας των πολιτών, των εταιρειών τεχνολογίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ίδια, μας λέει, προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη και τους ειδικούς συμμετέχοντας σε πρωτοβουλίες όπως το Real Facebook Oversight Board, που ζητάει αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας του Facebook, και στο International Fund for Public Interest Media, ένα διεθνές ταμείο που προσπαθεί να χρηματοδοτήσει ανεξάρτητα ΜΜΕ.

Πριν την αποχωρητήσουμε, επαναλαμβάνει ότι η μάχη που πρέπει να δώσουμε έχει έρθει. «Πρέπει να κερδίσουμε τη μάχη για τα γεγονότα και τη μάχη για τις ειδήσεις. Είναι η μάχη που πρέπει να δώσουμε για το μέλλον μας».

Ο Κουρτς που φεύγει και ο Κουρτς που έρχεται

Ο εφτάψυχος σκιώδης καγκελάριος

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Όταν το 2018 ο Πάουλ Ροντσάκιμερ, νυν αναπληρωτής διευθυντής της γερμανικής εφημερίδας Bild –γνωστός στην Ελλάδα ως νεαρός ρεπόρτερ του ίδιου ταμπλόιντ που μοίραζε δραχμές στην πλατεία Συντάγματος και πρότεινε την πώληση της Ακρόπολης στη διάρκεια της κρίσης χρέους– έγραφε τη βιογραφία του 31χρονου τότε Αυστριακού καγκελαρίου Σεμπάστιαν Κουρτς, όλοι αναρωτιόντουσαν πώς είναι δυνατόν να γραφτεί ένα τόσο εκτενές προφίλ για έναν τόσο νεαρό πολιτικό. Ωστόσο, η περιορισμένη εικόνα που είχαμε για αυτόν τον υπερφιλόδοξο Ευρωπαίο ηγέτη εμπλουτίστηκε σημαντικά τις τελευταίες μέρες με ένα σκάνδαλο διαφθοράς εις βάρος του, την εξώθησή του σε παραίτηση και τις παρασκηνιακές κινήσεις που εξακολουθεί να κάνει, παρά την απόσυρσή του από την καγκελαρία της Αυστρίας.

Σε ανταλλαγή μηνυμάτων τον Αύγουστο του 2017, λίγους μήνες πριν από τις εκλογές που τον ανέδειξαν στην εξουσία, ο Κουρτς ενημερώνεται για τις νέες δημοσκοπήσεις, που όπως αποδεικνύεται τώρα είχαν χειραγωγηθεί υπέρ του: «Γιούχου! Νέα νούμερα! Να με λες κ. Δημοσκόπο εις το εξής», του γράφει ο πρώην γ.γ. του Λαϊκού Κόμματος και στέλεχος του υπουργείου Οικονομικών, Τόμας Σμιτ, ο οποίος συνοδεύει τα μηνυμάτά του από πολλά εμοτίcons. «Σε ευχαριστώ, αλλά δεν είναι και τόσο σούπερ, έτσι δεν είναι!», αναρωτιέται ο Κουρτς, για να πάρει την εννοχοποιητική απάντηση: «Δεν συμφωνώ! Στην οικονομία είσαι μπροστά, σε όλα τα θέματα ασφάλειας ούτως ή άλλως, όπως και στην καινοτομία και την τεχνολογία. Σε κοινωνικά

θέματα πλησιάζουμε τους Σοσιαλδημοκράτες. Πρέπει να προσέχουμε τους αριθμούς, γιατί αλλιώς θα μοιάζουν αναξίопιστοι. Ειδικά το ποσοστό στην οικονομία είναι πολύ σημαντικό». Ο επίμαχος διάλογος είναι μία από τις ενδείξεις που επικαλέστηκε η εισαγγελία για να ξεκινήσει έρευνα εις βάρος του Κουρτς, με την κατηγορία πως ένας στενός κύκλος γύρω του εξασφάλιζε ευνοϊκή μεταχείριση από τον όμιλο MME «Österreich» (Αυστρία), με αντάλλαγμα καταχωρίσεις και αγορά μετρήσεων της κοινής γνώμης που είχαν χρηματοδοτηθεί με λεφτά των φορολογουμένων.

Πολλοί αναρωτήθηκαν αν με την παραίτηση Κουρτς λήγει άδοξα η πολιτική σταδιοδρομία ενός από τους πλέον φιλόδοξους συντηρητικούς πολιτικούς της Ευρώπης,

Όλοι θεωρούν ότι θα επανέλθει κάποια στιγμή δριμύτερος και θα εκδικηθεί τους κυβερνητικούς του εταίρους, τους Πράσινους.

αν τις τελευταίες δύο εβδομάδες γράφτηκε ο επίλογος της, ούτως ή άλλως, σύντομης (ούτε 200 σελίδες δεν ήταν το πόνημα του Ροντσάκιμερ) βιογραφίας του. Η απάντηση φαίνεται πως είναι αρνητική. Ο Κουρτς ορκίστηκε την Πέμπτη βουλευτής, άρα απολαμβάνει ασυλία και παραμένει επικεφαλής του Λαϊκού Κόμματος. Ο διάδοχός του, πρώην υπουργός Εξωτερικών, Αλεξάντερ Σάλενμπεργκ, είναι στενός συνεργάτης του και ήταν ο ίδιος ο

τέως καγκελάριος που τον πρότεινε για τον θώκο. Ακόμη κι αν διαφοροποιηθεί ελαφρά από τον τέως προϊστάμενό του, οποιαδήποτε προσπάθεια να διαρρηξει πλήρως τις σχέσεις μαζί του θα εκληφθεί ως προδοσία. Αλλάστε η πλειοψηφία του κόμματος έχει συστειρθεί γύρω από τον Κουρτς και όταν ετέθη θέμα βίαιης απομάκρυνσής του, τα στελέχη του ÖVP απείλησαν πως θα φύγουν μαζί του. «Δεν είμαι σκιώδης καγκελάριος», δια-

κήρυττε σε όλους τους τόνους ο Κουρτς, αλλά κανείς στην Αυστρία δεν τον πιστεύει. Όλοι θεωρούν ότι θα επανέλθει κάποια στιγμή δριμύτερος και θα εκδικηθεί τους κυβερνητικούς του εταίρους, τους Πράσινους, υπό τον όρο ότι θα έχει απαλλαγεί από τις κατηγορίες, είτε επειδή αυτές δεν ευσταθούν είτε επειδή απλώς δεν επαρκούν για την παραπομπή του στη δικαιοσύνη. Η πολιτική «ανάστασή» του δεν θα είναι πρωτόγνωρη. Το ίδιο συνέ-

βη με το σκάνδαλο «Ιμπζιζαγκέιτ» το 2019, όταν ο επικεφαλής του Κόμματος της Ελευθερίας, Χάιντς Κρίστιαν Στράχε, αντικαγκελάριος του Κουρτς, απαθανατίστηκε να διαπραγματεύεται παράνομη χρηματοδότηση του κόμματός του με μια υποτιθέμενη Ρωσίδα κληρονόμο. Η υπόθεση στοίχισε στον Κουρτς την εξουσία, αλλά λίγους μήνες αργότερα εγκαταστάθηκε εκ νέου στην καγκελαρία, αυτή τη φορά με την υποστήριξη των Πρασίνων.

Ετοιμη για νέα εισβολή στη βόρεια Συρία η Τουρκία

Προανήγγειλε «αντιτρομοκρατικές» επιχειρήσεις κατά της κουρδικής πολιτοφυλακής μετά την αιματηρή επίθεση των YPG

Τη δεδηλωμένη βούληση της Τουρκίας να πραγματοποιήσει εκκαθαριστικές «αντιτρομοκρατικές» επιχειρήσεις στη βόρεια Συρία επανέλαβε την Τετάρτη ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, Μεβλούτ Τσαβούσογλου. Ο Τούρκος αξιωματούχος δεν έχασε την ευκαιρία να καταγγείλει ταυτόχρονα Μόσχα και Ουάσινγκτον, επιρρίπτοντάς τους την ευθύνη για τις επιθετικές ενέργειες που εξαπέλυσαν οι Μονάδες Λαϊκής Προστασίας (YPG), δηλαδή η κουρδική πολιτοφυλακή, εναντίον τουρκικών στόχων.

Λίγες ημέρες νωρίτερα, την Κυριακή, οι κουρδικές δυνάμεις εξαπέλυσαν από την Ταλ Ριφάτ πυραυλική επίθεση εναντίον της Αζάζ της βόρειας Συρίας, με αποτέλεσμα τον θάνατο δύο Τούρκων αστυνομικών και τον τραυματισμό άλλων δύο.

Οι προθέσεις της Αγκυρας, που διατυπώθηκαν από τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών κατά τη διάρκεια κοινής συνέντευξης Τύπου με τον ομόλογό του από τη Νικαράγουα, Ντένις Μονκάντα Κολίμπρες, δεν δημοσιοποιούνται για πρώτη φορά. Στην πραγματικότητα ο Τσαβούσογλου απλώς επανέλαβε τις απειλές που εκτόξευσε δύο ημέρες νωρίτερα ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Ο Τούρκος πρόεδρος είχε δηλώσει χαρακτηριστικά ότι η τελευταία επίθεση των κουρδικών δυνάμεων «ήταν η σταγόνα που ξεχείλιζε το ποτήρι», προσθέτοντας: «Η υπομονή

μας έχει εξαντληθεί. Η Τουρκία είναι αποφασισμένη να εξαλείψει κάθε απειλή από τη βόρεια Συρία, είτε σε συνεργασία με τις δυνάμεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, είτε με δικά μας μέσα».

Οι ευθύνες ΗΠΑ και Ρωσίας για τις κουρδικές επιθέσεις εκπορεύονται, σύμφωνα με την τουρκική κυβέρνηση, από δύο συμφωνίες που υπέγραψε μαζί τους η Αγκυρα. Την ύπαρξή τους άλλωστε υπεν-

Ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου κατήγγειλε ταυτόχρονα Μόσχα και Ουάσινγκτον, επιρρίπτοντάς τους την ευθύνη για τα χτυπήματα των κουρδικών δυνάμεων.

θύμισε και ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, επισημαίνοντας ότι κανείς από τους δύο συμβαλλόμενους δεν τήρησε τις δεσμεύσεις που ανέλαβε. Κλιμακώνοντας την ένταση προς την Ουάσινγκτον, ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου χαρακτήρισε την καταδίκη των κουρδικών επιθέσεων από τις ΗΠΑ «ανεπιβλήτη», τονίζοντας ότι οι Αμερικανοί είναι εκείνοι που εκπαιδεύουν και εξοπλίζουν τις μονάδες της κουρδικής πολιτοφυλακής.

Τουρκικές δυνάμεις στην πόλη Αφρίν της βόρειας Συρίας τον Μάρτιο του 2018. Η Αγκυρα προειδοποιεί ότι αντίστοιχες εικόνες δεν αποκλείεται να επαναληφθούν σύντομα.

«Η Ουάσινγκτον και η Μόσχα ευθύνονται για τις επιθέσεις των κουρδικών δυνάμεων, αφού δεν κράτησαν τον λόγο τους. Οι τρομοκράτες είναι εδώ και κλιμακώνουν τις επιθέσεις τους. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να πάρουμε την κατάσταση στα χέρια μας. Θα κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν προκειμένου να απαλλάξουμε την περιοχή από την παρουσία τους», είπε ο Τσαβούσογλου, εξηγώντας ότι η Τουρκία «θα κάνει παν δυνατόν»

για την ασφάλειά της, την εθνική κυριαρχία και την εδαφική της ακεραιότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο εκπρόσωπος Τύπου του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών, Νεντ Πράις, είχε καλέσει όλες τις πλευρές να σεβαστούν τις ζώνες κατάπαυσης του πυρός και να σταματήσουν άμεσα οι επιθέσεις. Η τοποθέτηση προφανώς δεν ικανοποίησε τον κ. Τσαβούσογλου.

Το 2019 η Αγκυρα προχώρη-

σε σε συμφωνία με την Ουάσινγκτον για την απομάκρυνση των μονάδων της κουρδικής πολιτοφυλακής σε απόσταση 30 χιλιομέτρων από τα σύνορά της. Στο πλαίσιο της συμφωνίας ορίστηκε μια «περιοχή ασφαλείας» μεταξύ της Τελ Αμπαντ και της Ρας αλ Αϊν, η οποία βρισκόταν υπό την ευθύνη και τον έλεγχο των τουρκικών δυνάμεων. Την ίδια χρονιά, η Αγκυρα υπέγραψε παρόμοια συμφωνία με τη Μόσχα,

η οποία επίσης προέβλεπε την απομάκρυνση των κουρδικών μονάδων από την τουρκοσυριακή μεθόριο.

Ενώ η ένταση μεταξύ Αγκυρας και Ουάσινγκτον κλιμακώνεται διαρκώς τους τελευταίους μήνες, η πολιτική προσέγγισης προς τη Μόσχα δεν τελεσφόρησε. Κατά τη συνάντησή στα τέλη Σεπτεμβρίου με τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν είχε δηλώσει ότι πρόκειται να προχωρήσει στην εκκαθάριση «των ακραίων στοιχείων» από την περιοχή που εξαπολύονταν οι κουρδικές επιθέσεις.

Σύμφωνα με τον Ειμέρ Ερσέν, ειδικό των ρωσοτουρκικών σχέσεων και καθηγητή του Πανεπιστημίου Μαρμαρά της Κωνσταντινούπολης, οι πρόσφατες επιθέσεις της κουρδικής πολιτοφυλακής έδειξαν ότι οι Πούτιν και Ερντογάν δεν κατάφεραν να καταλήξουν σε οριστική συμφωνία για το μέλλον της Συρίας κατά τη συνάντησή τους στο Σότσι και εκτίμησε ότι οι ενέργειες των Κούρδων δεν πρόκειται να μεταβάλουν ουσιαστικά το «στάτους κβο» στην περιοχή. Ωστόσο, στην περίπτωση που η Τουρκία αποφασίσει να πραγματοποιήσει στρατιωτικές επιχειρήσεις στην περιοχή του Ταλ Ριφάτ, θα χρειαστεί να δώσει κάποιο σημαντικό αντάλλαγμα στη Μόσχα.

A.P., REUTERS

Οι Συντηρητικοί στην Ευρώπη

Η παραίτηση Κουρτς ήρθε μετά τη δεινή ήττα του συντηρητικού στρατοπέδου στις γερμανικές εκλογές του Σεπτεμβρίου, όταν η Ένωση Χριστιανοδημοκρατών/Χριστιανοκοινωνιστών (CDU/CSU) κατέγραψε το χειρότερο ποσοστό της μεταπολεμικά και βυθίστηκε σε βαθιά κρίση εσωστρέφειας, με στόχο την προγραμματική και στελεχιακή ανανέωση. Υστερα από αυτές τις εξελίξεις, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα που κυριαρχούσε στο ευρωπαϊκό συμβούλιο, διαθέτει πλέον μόνο εννέα από τους 27 αρχηγούς κρατών της Ε.Ε. στην ομάδα του. Στη Γερμανία πολλοί είναι εκείνοι που εκτιμούν ότι η Ένωση CDU/CSU πρέπει να επαναπαρτίσει τους ψηφοφόρους της, που διέφυγαν είτε προς τα δεξιά –την Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD)– λόγω της κεντρικής στραοχής της Αγκελα Μέρκελ είτε προς τα αριστερά –τους Σοσιαλδημοκράτες (SPD)– που ανακάλυψαν στο πρόσωπο του Ολαφ Σολτς τον ιδανικό διάδοχό της είτε προς τους Πράσινους, που έχουν μετεξελιχθεί σε ένα αστικό μετριοπαθές κόμμα χωρίς τις οικολογικές ακρότητες του παρελθόντος. Δύσκολα είναι τα πράγματα και για τους Ρεπουμπλικανούς που ακολουθούν την γκολκική παράδοση στη Γαλλία ενόψει των προεδρικών εκλογών του 2022, καθώς ο Εμανουέλ Μακρόν έχει διεισδύσει στην ατζέντα και το ακροατήριό τους. Παρά τις εκτιμήσεις περί αποσύνθεσης των κεντροδεξιών δυνάμεων, πολιτικοί αναλυτές επιμένουν ότι είναι πολύ νωρίς να εξαχθούν τέτοιου είδους γενικεύσεις, αποδιοντάς τες στην τάση των δημοσιογράφων να απομονώνουν ορισμένες εκλογικές αποτυχίες ή άλλες δυσμενείς συγκυρίες για το συντηρητικό στρατόπεδο, χωρίς να τις τοποθετούν σε ένα ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο.

Η Ακροδεξιά βρίσκει ζωτικό χώρο στους αντιεμβολιαστές

Επίθεση νεοφασιστών εναντίον του μεγαλύτερου συνδικάτου της Ιταλίας

Απόγευμα Σαββάτου, 9 Οκτωβρίου, στη Ρώμη. Περισσότεροι από 10.000 άνθρωποι έχουν κατέβει στην Πιάτσα ντελ Πόπολο, στην καρδιά της ιταλικής πρωτεύουσας, σε συγκέντρωση διαμαρτυρίας κατά της απόφασης που έλαβε η κυβέρνηση του Μάριο Ντράγκι για καθιέρωση της «πράσινης κάρτας», που επιτρέπει στους εμβολιασμένους κατά της COVID-19 να έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε μέσα μεταφοράς, χώρους εργασίας και ψυχαγωγίας, αφήνοντας απέξω τους ανεμβολιαστούς. Όπως συμβαίνει στις περισσότερες ανάλογες συγκεντρώσεις που εκδηλώνονται σε χώρες της Δύσης, το ετερόκλητο πλήθος περιλαμβάνει χούλιγκαν, οργισμένους με την κυβέρνηση και το κράτος, φανατικούς αντιεμβολιαστές που πιστεύουν σε θεωρίες συνωμοσίας, ελεύθερους επαγγελματίες που ανησυχούν για τις οικονομικές επιπτώσεις του μέτρου ή άλλους που απλά φοβούνται τα εμβόλια. Ανάμεσά τους υπήρχαν όμως και κάποιοι που είχαν άλλα σχέδια, τα οποία είχαν διαδοθεί ευρέως μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας Telegram.

Λόγος γίνεται για τη νεοφασιστική οργάνωση Forza Nuova, η οποία πρωταγωνίστησε στη διο-

Στην τελευταία διαδήλωση κατά της «υγειονομικής κάρτας» που καθιέρωσε η κυβέρνηση Μακρόν, στο Παρίσι, αρκετοί συγκεντρωμένοι φορούσαν κίτρινα αστέρια στο μπράτσο.

γάνωση και στην προπαγάνδισή της συγκέντρωσης. Με τους ηγέτες της, Τζουλιάνο Καστελνίνο και Ρομπέρτο Φιόρε, παρόντες στη διαδήλωση, η Forza Nuova κατάφερε να παρασύρει τους μισούς από τους συγκεντρωμένους σε μια πορεία που διέσχισε το ιστορικό κέντρο για να φτάσει έξω από το Παλάτσο Κιτζί, την έδρα της ιταλικής κυβέρνησης. Καθώς οι αστυνομικές δυνάμεις τούς απέτρεψαν από την έφοδο που σχεδίαζαν, έβαλαν ρότα για το κτίριο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ιταλίας (CGIL), την ισχυρότερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας. Το κτίριο λεηλατήθηκε και οι νεοφασίστες αναστάτωσαν τη Ρώμη με οδομαχίες που κράτησαν επτά ώρες, ενώ η αστυνομία συνέλαβε 12 στελέχη της οργάνωσης, συμπεριλαμβανομένων των δύο αρχηγών της.

Τα πρωτοφανή επεισόδια προκάλεσαν πανεθνικό σοκ στην Ιταλία, όπου το αίτημα να τεθεί εκτός νόμου η Forza Nuova –μία ανοικτά

EPA / MASSIMO PIEROSI

Στη Ρώμη η νεοφασιστική οργάνωση Forza Nuova, αφού λεηλάτησε το κτίριο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ιταλίας (CGIL), την ισχυρότερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας, συνέχισε με οδομαχίες που κράτησαν επτά ώρες.

Το Telegram και η «Μαύρη Διεθνής»

Μέσο κοινωνικής δικτύωσης και πλατφόρμα ανταλλαγής μηνυμάτων, το Telegram χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από τους τραμπικούς που εισέβαλαν στο Καπιτώλιο. Σήμερα, οι χρήστες του προσεγγίζουν τα 800 εκατομμύρια, έχοντας κερδίσει 70 εκατ. νέους μέσα σε μία μόνο μέρα, την 5η Οκτωβρίου, όταν κατέρρευσαν για κάμποσες ώρες οι πλατφόρμες του ομίλου Facebook. Η πλατφόρμα δημιουργήθηκε το 2013 από τον νεαρό Ρώσο επιχειρηματία Πάβελ Ντούροφ και τον αδελφό του Νικόλαϊ. Τον επόμενο χρόνο, οι αδελφοί Ντούροφ αντιμετώπισαν προβλήματα με τις ρωσικές αρχές γιατί αρνήθηκαν να τους δώσουν στοιχεία για Ουκρανούς του αντιρωσικού μπλοκ που συμμετείχαν στις ταραχές του Κιέβου και μετέφεραν την εταιρεία στο Ντουμπάϊ. Το Telegram έγινε δημοφιλές σε ακτιβιστές της διεθνούς Ακροδεξιάς, όπως και σε κυκλώματα οργανωμένου εγκλήματος, κυρίως γιατί είναι πιο χαλαρό από άλλες πλατφόρμες, όπως το Facebook και το Twitter, απέναντι σε κακόβουλες αναρτήσεις. Επιπλέον, η κρυπτογράφηση «end-to-end» σημαίνει ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποκρυπτογραφηθούν τα μηνύματα από τρίτους, πέραν του αποστολέα και του παραλήπτη.

νεοφασιστική, περιθωριακή οργάνωση, που δεν παίρνει περισσότερα από 0,3% στις εκλογές– βρίσκεται ήδη στην ημερήσια διάταξη. Χτύπησαν όμως τον συναγερμό και σε άλλες χώρες της Δύσης, καθώς ανέδειξαν μια πολύ ανησυχητική τάση διεθνούς εμβέλειας: τις συχνά επιτυχημένες προσπάθειες της Ακροδεξιάς, όπως και της λεγόμενης «εναλλακτικής Δεξιάς» (Alt-Right) τύπου Ντόναλντ Τραμπ και Στίβ Μπάνον, να βρουν ζωτικό χώρο στο νεφέλωμα των αρνητών του κορωνοϊού, της μάσκας και των εμβολίων.

Στη Γερμανία, τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών άφησαν πικρή γεύση στην ακροδεξιά AfD, που είδε τη δύναμή της να υποχωρεί, σε πανεθνικό επίπεδο, από 12,6% σε 10,3%. Εξαιρεση αποτέλεσε, ωστόσο, η ανατολική Γερμανία, σε μεγάλο μέρος της οποίας η ακροδεξιοί αναδείχθηκαν πρώτη δύναμη. Ένας από τους παράγοντες που έπαιξε ρόλο ήταν το κλείσιμο του ματιού, στην τελική ευθεία προς τις κάλπες, στους αντιεμβο-

λιαστές. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της πόλης Μπάουτσεν, της Σαξονίας, όπου εξελέγη βουλευτής ο υποψήφιος της AfD Κάρστεν Χίλσε, παρά το γεγονός ότι η πόλη του κατέγραψε τον μεγαλύτερο αριθμό κρουσμάτων σε όλη τη Γερμανία. «Δεν γνωρίζω κανένα που να πέθανε από COVID-19. Αντίθετα, ξέρω πολλούς που αρρώστησαν ή και πέθαναν από τα εμβόλια», δήλωσε ένας ψηφοφόρος του Μπάουτσεν στον ανταποκριτή του τηλεοπτικού δικτύου France 24. Όπως στην Ιταλία και στην Γερμανία, έτσι και στη Γαλλία τα τρία τέταρτα των κατοίκων άνω των 12 ετών ή και παραπάνω είναι πλήρως εμβολιασμένοι.

Εύφλεκτα μειοψηφία

Η μειοψηφία των πεπεισμένων αντιεμβολιαστών είναι αριθμητικά σημαντική και πολιτικά εύφλεκτη. Κεντρικό ρόλο στις αλληπάλληλες κινητοποιήσεις τους παίζει ο Φλοριάν Φιλίππ, για μεγάλο διάστημα δεξί χέρι της Μαρίν Λεπέν, ο οποίος

τα έσπασε με την επικεφαλής του Εθνικού Συναγερμού και σκοπεύει να κατέβει υποψήφιος για την προεδρία στις εκλογές της επόμενης άνοιξης. Στην τελευταία διαδήλωση εναντίον της «υγειονομικής κάρτας» που καθιέρωσε η κυβέρνηση Μακρόν, στο Παρίσι, αρκετοί συγκεντρωμένοι φορούσαν κίτρινα αστέρια στο μπράτσο, παραπέμποντας στη στοχοποίηση των Εβραίων από τον Αδόλφο Χίτλερ. Πιο άγρια ήταν τα πνεύματα στο Σκάρμπορο της Αγγλίας, όπου ένας αντιεμβολιαστής φώναζε από τα μεγάφωνα: «Οι δίκες της Νυρεμβέργης αρχίζουν. Οι αγχόνες έχουν στηθεί, θα σας κρεμάσουμε γι' αυτά που κάνατε στη χώρα μας».

Στην Αμερική, οι αρνητές της πανδημίας, της μάσκας και των εμβολίων έχασαν, με την έξοδο του Ντόναλντ Τραμπ από τον Λευκό Οίκο, το ισχυρότερο στήριγμά τους, αλλά οι αντιστάσεις στα μέτρα της κυβέρνησης Μπάιντεν παραμένουν ισχυρές. Την περασμένη εβδομάδα, ο τραμπικός κυβερνήτης Τέξας Γκρεγκ Άμπωτ κατήγγειλε τον Αμερικανό πρόεδρο για «εκφοβισμό» πολιτών και επιχειρήσεων, ενώ κήρυξε άκυρες στην πολιτεία του τις αποφάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης σχετικά με την υποχρεωτικό εμβολιασμό εργαζομένων. Αφορμή στάθηκε η έκκληση Μπάιντεν προς τις επιχειρήσεις να υποχρεώσουν τους εργαζομένους να εμβολιαστούν, υπό την απειλή ότι σε διαφορετική περίπτωση δεν θα μπορούν να προσέρχονται στους χώρους εργασίας. Μια κίνηση που συνάντησε μεγάλες αντιδράσεις, όχι μόνο από την Ακροδεξιά και την τραμπική Δεξιά, καθώς πολλοί Αμερικανοί θεώρησαν ότι πρόκειται για υπέρβαση εξουσίας της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και εκβιασμό με την απειλή της απόλυσης.

REUTERS, A.P.

Στο εδώλιο κάθεται ο «χειρουργός» του υποκόσμου

Η δίκη Μπιγιαρέχο στην Ισπανία

Ο μυστηριώδης 70χρονος πρώην αστυνομικός Χοσέ Μανουέλ Μπιγιαρέχο –μαύρος μπερές και καλυμμένο μάτι λόγω οφθαλμολογικού προβλήματος– πρόκειται να δικαστεί για τον κεντρικό ρόλο του σε μηχανισμούς του βαθύος ισπανικού κράτους, πλοκάμια του οποίου αγκαλιάζουν εδώ και δεκαετίες τα μέσα ενημέρωσης, τη Δικαιοσύνη, τους χώρους των μεγάλων επιχειρήσεων και τις πολιτικές. Για τις δραστηριότητές του –δωροδοκίες, εκβιασμοί, πλαστογραφίες, άσκηση επιρροής– έχουν σχηματισθεί πάνω από 30 δικογραφίες. Λίγο πριν ξεκινήσει η δίκη του, ο Μπιγιαρέχο προειδοποιεί αυτούς που τον βλέπουν «σαν πρόβατο επί σφαγής» ότι κάνουν λάθος. Ο 70χρονος έχει τεράστια δύναμη με τη μορφή πχογραφημένων συνομιλιών, οι οποίες ανέρχονται σε αρκετά terabytes δεδομένων, «το ισοδύναμο κιλάδων συνομιλιών».

Οι πχογραφίες του Μπιγιαρέχο επέτρεπαν στους πελάτες του να εκβιάζουν, ενώ στις ειδικότητες του περιλαμβανόταν και η ικανότητα να εκτροχιάζει δικαστικές έρευνες για λογαριασμό πελατών που είχαν μπλέξει με τη Δικαιοσύνη. Για τις υπηρεσίες αυτές ονομάστηκε «τεχνικός» ή «χειρουργός». Η πχογράφηση στην οποία η πρώην ερωμένη του βασιλιά Χουάν Κάρλος, Κορίνα τσου Ζάιν Βιτγκενστάιν, υπονοεί ότι ο βασιλιάς δωροδοκείτο προερχόταν από τη συλλογή του Μπιγιαρέχο.

Μία από τις πιο εκρηκτικές υποθέσεις είναι η λεγόμενη «υπόθεση κουζίνα», στην οποία ο Μπιγιαρέχο κατηγορείται ότι ανέλαβε να εξαφανίσει ενοχοποιητικά στοιχεία για τα «μαύρα» ταμεία του Λαϊκού Κόμματος, ενώ ο πρώην αστυνομικός συνδέεται και με τις προσπάθειες να πληγεί το αριστερό κόμμα Ποδέμος με την κατασκευή πλαστών αστυνομικών έκθεσης για δήθεν σχέσεις με το Ιράν. «Είναι ένα σύστημα εξουσίας

με πολλά πρόσωπα, μέσα ενημέρωσης, οικονομική, πολιτική, δικαστική και αστυνομική εξουσία», είπε η δημοσιογράφος Πατρίθια Λόπεθ, η οποία παρακολουθεί την υπόθεση Μπιγιαρέχο. «Αυτό που διαχωρίζει αυτό το κέντρο εξουσίας από μια εγκληματική οργάνωση είναι ότι βρίσκονται στο εσωτερικό των θεσμών και ελέγχουν το σύστημα», επισήμανε.

Ο Μπιγιαρέχο υποστηρίζει ότι η ισπανική υπηρεσία πληροφοριών, CNI, γνώριζε τις μηχανογραφίες του και είχε αναθέσει πολλές από τις αποστολές για τις οποίες τώρα δικάζεται. Υποστηρίζει πως η σύλληψή του, το 2017, έχει να κάνει με τον τσακωμό του με τον τότε επικεφαλής της CNI, Φέλιξ Σανθ Ρολδάν. Με την εξαίρεση της πρώην υπουργού Δικαιοσύνης Ντόλρες Ντελγάδο, η κυβέρ-

Απειλεί με αποκαλύψεις για τις σχέσεις του βαθύος κράτους με μέσα ενημέρωσης, οικονομική, πολιτική, δικαστική και αστυνομική εξουσία.

νηση του Πέδρο Σάντσεθ δεν φαίνεται να επηρεάζεται από τον Μπιγιαρέχο. «Ο υπόνομος ανήκει στο παρελθόν», διαβεβαίωσε ο υπουργός Εσωτερικών, Φερνάντο Γκράντε-Μαρλάσκα. Ο ιδιωτικός ερευνητής Φρανθίσκο Μάρκο χαρακτηρίζει «αφελή» όποιον νομίζει ότι δεν θα αντικαταστήσει κάποιος τον Μπιγιαρέχο. Ο ίδιος ο 70χρονος υπόδικος εκπληκσεται με το γεγονός ότι είναι ακόμη ζωντανός. «Φοβάμαι ότι όταν δουν αυτά που θα πω στη διάρκεια της δίκης, θα προσπαθήσουν να με σκοτώσουν», τονίζει.

POLITICO

EPA / EMILIO MARANO

Ο πρώην αστυνομικός Χοσέ Μανουέλ Μπιγιαρέχο έχει εναντίον του πάνω από 30 δικογραφίες για δωροδοκίες, εκβιασμούς, πλαστογραφίες, άσκηση επιρροής. Γνώριζε η υπηρεσία πληροφοριών CNI, λέει.

Εμφανώς ικανοποιημένος ο ηγέτης των Σοσιαλδημοκρατών, Ολαφ Σολτς, έπειτα από τις προκαταρκτικές συνομιλίες με Πρασίνους και Φιλελευθέρους που τον κάνουν να αισιοδοξεί ότι ο νέος χρόνος θα τον βρει στη θέση της Μέρκελ, με τα τρία τέταρτα των πολιτών να τον θέλουν για καγκελάριο, σύμφωνα με δημοσκόπηση της κρατικής τηλεόρασης.

Πιο κοντά στην καγκελαρία ο Ολαφ Σολτς

Δεν βγήκε ακόμη λευκός καπνός, αλλά ο Σοσιαλδημοκράτης Ολαφ Σολτς έχει βάσιμους λόγους να αισιοδοξεί ότι θα εγκατασταθεί σύντομα στο γραφείο που θα εγκαταλείψει η Αγκελα Μέρκελ, ενδεχομένως και πριν από τα Χριστούγεννα. Αυτό είναι το συμπέρασμα από την ολοκλήρωση των προκαταρκτικών συνομιλιών μεταξύ των τριών υποψηφίων κυβερνητικών εταίρων, καρπός των οποίων ήταν ένα κοινό «κείμενο αρχών», με βάση το οποίο οι ηγεσίες τους αναμένεται να δώσουν το πράσινο φως για την έναρξη επίσημων διαπραγματεύσεων για τον σχηματισμό κυβέρνησης.

Πράσινη ενέργεια

Η προκαταρκτική συμφωνία μεταξύ του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος (SDP), των Πρασίνων

Ανάγκη τήρησης λεπτών ισορροπιών κατά τις επίσημες συνομιλίες σχηματισμού τρικομματικής κυβέρνησης συνεργασίας.

και των Φιλελευθέρων (FDP) προβλέπει επιτάχυνση της εξόδου της Γερμανίας από τις βιομηχανίες παραγωγής ενέργειας που καταναλώνουν άνθρακα, μεταφέροντας τη σχετική προθεσμία στο 2030, αντί του 2038 που ισχύει σήμερα. Επιπλέον, προβλέπεται ότι θα διατεθεί το 2% της γης για εγκατά-

σταση αιολικών πάρκων και ότι θα υποβοηθηθεί ο εξοπλισμός στεγών κτιρίων με φωτοβολταϊκά στοιχεία στη μεγαλύτερη δυνατή κλίμακα. Αποτέλεσμα της πίεσης των Πρασίνων, οι ρυθμίσεις αυτές αντισταθμίζονται από άλλες που ικανοποιούν το FDP: δεν τίθεται όριο ταχύτητας στους γερμανικούς αυτοκινητοδρόμους, δεν θα αυξηθεί ο φόρος εισοδήματος για τα ανώτερα κλίμακα, όπως θα επιθυμούσαν τα άλλα δύο κόμματα, ενώ θα διατηρηθεί το «φρένο του χρέους» αναφορικά με τις δημόσιες δαπάνες. Από την πλευρά του, το SPD έχει να επιδείξει τη συμφωνία για αύξηση του κατώτατου ωρομισθίου στα 12 ευρώ (κάτι που αντιστοιχεί σε κατώτατο μισθό 2.000 ευρώ) και τη δέσμευση ότι δεν θα υπάρξει περικοπή συντάξεων ή αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης.

Η προκαταρκτική συμφωνία πρέπει να εγκριθεί από τη συνδιάσκεψη των Πρασίνων που θα συγκληθεί την Κυριακή και από το ανώτατο όργανο του FDP, που θα συνεδριάσει τη Δευτέρα. Η τριμερής κυβερνητική συνεργασία του «φωτεινού σηματοδότη», όπως έχει πολιτογραφηθεί από τα χρώματα των τριών κομμάτων, δεν έχει δοκιμαστεί μέχρι σήμερα σε εθνικό επίπεδο – παραδοσιακά το FDP συνεργαζόταν κατά κανόνα με τους Χριστιανοδημοκράτες και οι Πράσινοι με το SDP. Σύμφωνα με δημοσκόπηση για λογαριασμό της δημόσιας τηλεόρασης ZDF, τα τρία τέταρτα των πολιτών θέλουν για καγκελάριο τον Ολαφ Σολτς, ενώ το 62% θεωρεί θετική προοπτική τον σχηματισμό κυβέρνησης SDP - Πρασίνων - FDP.

REUTERS, AΠΕ

Τζάμπολ στο NBA με ρυθμιστή τα... εμβόλια

Οι μη εμβολιασμένοι παίκτες αναμένεται να αλλάξουν φέτος τις ισορροπίες

Το πιο λαμπερό πρωτάθλημα μπάσκετ του κόσμου μπαίνει και πάλι στη ζωή μας σε λίγα 24ωρα. Το NBA ανοίγει την Τρίτη 19/10 (ξημ. Τετάρτης για την Ελλάδα) την αυλαία του για τη σεζόν 2021/22 στο «Fiserv Forum» του Μιλγουόκι, όπου ο Γιάννης Αντετοκούνμπο και οι πρωταθλητές Μπακς υποδέχονται τους Μπρούκλιν Νετς, ενώ το δεύτερο παιχνίδι της πρώτης μέρας είναι το Λος Αντζελες Λέικερς - Γκόλντεν Στέιτ Ουόριορς, με τον Λεμπρόν Τζέιμς να «κοντράρεται» με τον Στεφ Κάρι.

Το βλέμματα θα είναι και πάλι στραμμένα στον «Greek Freak», όπως βέβαια και στον Θανάση, ενώ την ελληνική παροιμία στο Μιλγουόκι ενισχύει από φέτος και ο Γιώργος Καλαϊτζάκης. Τα «ελάφια» πάντως δεν δίνονται φαβορί από τους μπουκ, αλλά αυτό μάλλον είναι το λιγότερο που τους ενδιαφέρει. Αυτό που τους νοιάζει είναι να κάνουν τόσο τους Μπρούκλιν Νετς –που μοιάζουν να έχουν το προβάδισμα για τον τίτλο– όσο και τους περυσινούς φιναλίστ Φίνιξ Σανς να δουν και πάλι την πλάτη τους. Ουδείς, βέβαια, μπορεί να αμφισβητήσει τους Λέικερς που θέλουν να επιστρέψουν ξανά στην κορυφή.

Όλα τα παραπάνω, όμως, είναι απλώς ασκήσεις επί χάρτου, καθώς όλα θα κριθούν στα παρκέ. Και αυτό διότι κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το πόσο και φέτος η πανδημία και οι επιπτώσεις της θα επηρεάσουν τη διοργάνωση, αλλάζοντας τις αγωνιστικές ισορροπίες. Αλλωστε εδώ και καιρό, ακόμα και στο κορυφαίο πρωτάθλημα του κόσμου, επικρατεί ένα μικρό αλαλούμ με τους ανεμβολιαστους παίκτες, καθώς η νομοθεσία σε αρκετές πολιτείες δεν τους επιτρέπει να αγωνιστούν. Για παράδειγμα, στη Νέα Υόρκη και στο Σαν Φρανσίσκο η συμμετοχή σε κάθε είδους δραστηριότητα στις συγκεκριμένες περιοχές προϋποθέτει και οι αθλητές όπως και οι θεατές να είναι εμβολιασμένοι.

Σύμφωνα με το ESPN, το 95% των παικτών έχει εμβολιαστεί, όμως στο

ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΙ

Λέικερς	17
Σέλτικς	17
Ουόριορς	6
Μπουλς	6
Σπερς	5
Σίξερς	3
Πίστονς	3
Χιτ	3
Νικς	2
Ρόκετς	2
Μπακς	2

Καβαλιέρς	1
Χοκς	1
Μπούλετς/Ουίζαρντς	1
Σόνικς/Θάντερ	1
Μπλέιζερς	1
Μάβερικς	1
Μπάλτιμορ Μπούλετς	1
Κινγκς	1
Ράπτορς	1

Περισσότεροι χαμένοι τελικοί
Λέικερς
15
Περισσότερες παρουσίες σε τελικούς χωρίς κατάκτηση τίτλου
Σανς
3
Τζαζ
2
Νετς
2
Μάτζικ
2

Τα ξημερώματα της Τετάρτης στο «Fiserv Forum» του Μιλγουόκι, ο Γιάννης Αντετοκούνμπο και οι Μπακς υποδέχονται τους Μπρούκλιν Νετς, σε ένα ντέρμπι των περυσινών πρωταθλητών με το φαβορί για τον φετινό τίτλο.

5% που αρνείται να κάνει το ίδιο συγκαταλέγονται και αστέρες που μπορούν να κρίνουν αγώνες, αλλά και τίτλους όπως είναι (κυρίως) ο Κάιρι Ιρβινγκ των Νετς, ο Μπράντλεϊ Μπιλ των Ουίζαρντς και ο Αντρίου Γουίγκινς των Ουόριορς.

Μάλιστα για τον πρώτο τα πράγματα έγιναν ακόμα πιο δύσκολα, καθώς η ίδια του η ομάδα, το Μπρούκλιν, ξεκαθάρισε με ανακοίνωσή της ότι τον θέτει στο περιθώριο από τη στιγμή που δεν δέχεται να εμβολιαστεί. Λίγες μέρες αργότερα ο Ιρβινγκ με ανάρτησή του στα social media, απαντώντας ουσιαστικά στην ομάδα του, παρουσιάστηκε ανένδοτος. «Πρόκειται για τη ζωή μου και το σώμα μου. Και εγώ είμαι εκείνος που θα επιλέξω τι θα κάνω. Γνωρίζω όλες τις οικονομικές επιπτώσεις. Εχω επιλέξει να μην κάνω το εμβόλιο. Αυτή είναι η απόφασή μου και θα ήθελα όλοι να τη σεβαστείτε», είπε μεταξύ άλλων ο Αμερικανός σtar.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι το NBA δεν υποχρεώνει τους παίκτες να εμβολιαστούν, αλλά, όπως έχει γίνει γνωστό, όσοι δεν αγωνίζονται θα δουν τους μισθούς τους να μειώνονται.

Το πρωτάθλημα ξεκινάει στις 19

Οκτωβρίου, ενώ θα ολοκληρωθεί στις 10 Απριλίου 2022. Από τις 12 μέχρι τις 15 Απριλίου θα διεξαχθεί το Play-in tournament, το οποίο αποφασίστηκε να διατηρηθεί και φέτος, αν και υπήρξαν αντιδράσεις. Στις 16 Απριλίου θα ξεκινήσουν τα Playoffs, ενώ στις 2 Ιουνίου θα ξεκινήσουν οι τελικοί του NBA. Αν η σειρά οδηγηθεί σε επτά παιχνίδια, το τελευταίο εξ αυτών θα πραγματοποιηθεί στις 19 Ιουνίου.

Οι 30 ομάδες

ΑΝΑΤΟΛΗ: Ατλάντα Χοκς, Μπόστον Σέλτικς, Μπρούκλιν Νετς, Σάρλοτ Χόρνετς, Σικάγο Μπουλς, Κλίβελαντ Καβαλιέρς, Ντιτρόιτ Πίστονς, Ιντιάνα Πέισερς, Μαϊάμι Χιτ, Μιλγουόκι Μπακς, Νιου Γιρκ Νικς, Ορλάντο Μάτζικ, Φιλαδέλφεια 76ers, Τορόντο Ράπτορς, Ουάσιγκτον Ουίζαρντς.

ΔΥΣΗ: Ντάλας Μάβερικς, Ντένβερ Νάγκετς, Γκόλντεν Στέιτ Ουόριορς, Χιούστον Ρόκετς, Λος Αντζελες Κλίπερς, Λος Αντζελες Λέικερς, Μέμφις Γκρίζλινς, Μινεσότα Τιμπεργουλβς, Νιου Ορλίνς Πέλικανς, Οκλαχόμα Σίτι Θάντερ, Φίνιξ Σανς, Πόρτλαντ Τρέιλ Μπλέιζερς, Σακραμέντο Κινγκς, Σαν Αντόνιο Σπερς, Γιούτα Τζαζ.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΑΠΟΦΕΙΣ

Η ποιότητα δεν αγοράζεται από το σούπερ μάρκετ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

Το αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα βρίσκεται σε κατάσταση που κανείς από μας δεν θα ήθελε να το βλέπει. Η εικόνα των παικτών στο γήπεδο είναι αποκαρδιωτική. Αυτή η λυπηρή κατάσταση απεικονίζεται και στους αριθμούς. Όσον αφορά την κατάταξή μας στην UEFA, από την 36η θέση που είχαμε το 2019 υποχωρήσαμε στην 41η θέση. Μας προσπέρασαν χώρες όπως Γεωργία, Λουξεμβούργο, Λευκορωσία, Αρμενία.

Το να λέμε ότι πριν κάμποσα χρόνια (1983) εξήλαμε ισόπαλοι (1-1) με την πρωταθλήτρια κόσμου Ιταλία, ισόπαλοι (1-1) με τη Γαλλία (1988), ενώ το 1998 κερδίσαμε με σκορ 3-2 την Ισπανία υπονοώντας ίσως ότι τότε η ομάδα μας ήταν καλύτερη αποτελεί απλοϊκότητα. Το «τότε» με το «σήμερα» είναι πράγματα ανόμοια και δεν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία σύγκρισης. Εξάλλου ποτέ διαχρονικά δεν έχουμε επιδείξει ποδοσφαιρική οντότητα για να θεωρηθούμε υπολογισίμοι. Και αυτά τα αποτελέσματα τα όντως εντυπωσιακά ήταν φωτεινά διαλείμματα στο σκότος.

Το θέμα είναι ότι και σήμερα υστερούμε σε ποιότητα. Το χειρότερο είναι ότι με βάση αυτά που λένε τα στοιχεία έχουμε μείνει στάσιμοι και μας έχουν ξεπεράσει χώρες που παραδοσιακά δεν έχουν ποδοσφαιρικό βεληνεκές ισχυρότερο από το δικό μας.

Την ποιότητα δεν την αγοράζεις από το σούπερ μάρκετ. Τη φτιάχνεις με δουλειά, οργάνωση, επιμονή και υπομονή. Η ποιότητα των ακαδημιών μας –στη γενικότητα της– είναι κατώτερη από αυτές που υπάρχουν στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ή τουλάχιστον σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

Υπάρχουν άραγε οι συνθήκες ή η οργάνωση για να δουλέψει σε υψηλό επίπεδο ένας νεαρός που θέλει να γίνει επαγγελματίας ποδοσφαιριστής;

Μια από τις συνθήκες –άστε για την ώρα τις υπόλοιπες– είναι ο έντονος συναγωνισμός. Κάτι τέτοιο δεν υπάρχει. Δε νομίζω να υπάρχει κανείς που να λείει το αντίθετο.

Ας φτιάξει μια ποδοσφαιρική σχολή η ΚΟΠ με... μαθητές ό,τι καλύτερο υπάρχει από πλευράς ταλέντου-εννοείται ότι παράλληλα θα μορφώνονται - και ως τη στελεχώσει με ανθρώπους με επίπεδο και γνώσεις, έτσι ώστε να πλάσουν ποιοτικούς παίκτες. Ένα από τα πράγματα που θα κάνουν αυτοί οι νεαροί είναι να έχουν συχνές επαφές με νεαρούς παίκτες από το εξωτερικό, λαμβάνοντας μέρους σε διεθνή τουρνουά. Σε κάποια στιγμή κάποιοι από αυτούς θα γίνουν ανταγωνιστικοί σε διεθνές επίπεδο.

Αυτό όμως πρέπει να έχει συνέχεια για να μπορούμε να διατηρούμε ένα ανταγωνιστικό στο βαθμό που μπορούμε αντιπροσωπευτικό συγκρότημα. Μόνο με την παραγωγή ποιότητας θα γίνουμε καλύτεροι.

Πριν από ένα ακόμη νέο ξεκίνημα...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ

σε μεγάλο βαθμό, να το συζητάμε. Όχι γιατί δεν έχει σημασία ποιος βρίσκεται ή θα βρίσκεται στον πάγκο της εθνικής ανδρών, κάθε άλλο μάλιστα. Όσο όμως οι κατά καιρούς επιλογές προπονητών, δεν θα αποτελούν μέρος ενός σχεδιασμού, ενός μακροπρόθεσμου πλάνου, όσο απλά θα επιλέγουμε απλά ένα προπονητή, αναλόγως και των διαθέσιμων επιλογών, ανακινώντας παράλληλα ένα νέο ξεκίνημα, οι πιθανότητες επιτυχίας θα παραμένουν στο ίδιο πολύ χαμηλό ποσοστό.

Ανώφελο και να συζητούμε για καταρτισμένο πλάνο, διетίας, τριετίας ή ακόμη και πενταετίας, αν αυτοί που θα το αποφασίσουν θα είναι οι ίδιοι από τους οποίους προκύπτουν οι σημαντικές αποφάσεις των τελευταίων πολλών χρόνων. Με όλο το σεβασμό, προς την προσπάθεια ή τις χαρές προθέσεις, όλων όσοι για πολλά τώρα χρόνια κατέχουν τις καίριες θέσεις αλλά όλοι αυτοί έχουν αποτύχει. Δεν μπορεί να ερμηνευθεί διαφορετικά η πορεία, τα αποτελέσματα και γενικότερα η αγωνιστική εικόνα της εθνικής για πολλά χρόνια τώρα και με ελάχιστες εξαιρέσεις. Δεν μπορεί και δεν νοείται, μετά από τόσες αλλαγές προπονητών, πλάνα χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα και σχεδιασμούς που περισσότερο αποδείχθηκαν τέτοιοι στο χαρτί, οι ίδιοι αυτοί άνθρωποι να πάρουν και πάλι τις κρίσιμες και καθοριστικές επόμενες αποφάσεις.

Καιρός είναι και πολύ αργάσαμε, να λειτουργήσει και η ΚΟΠ, σε ό,τι έχει να κάνει με την εθνική ή τις εθνικές γενικότερα, με διαφορετικό τρόπο. Υπάρχουν στην ξένη αγορά δεκάδες επιλογές ανθρώπων (τεχνικών διευθυντών), με προϋπηρεσία αλλά και πετυχημένη παρουσία στην οργάνωση και διαχείριση ενός πλάνου για μια εθνική ομάδα και αναλόγως στόχων και δυνατοτήτων. Ας παραδειγματιστούμε και γιατί όχι ας αντιγράψουμε παραδείγματα άλλων χωρών, περίπου του ίδιου ποδοσφαιρικού εκποτίσματος με το δικό μας, οι οποίες, ωστόσο, έκαναν βήματα μπροστά.

Διαφορετικά, ανώφελο είναι να συζητάμε για τον επόμενο προπονητή, το επόμενο νέο ξεκίνημα. Ανώφελο να μένουμε στα ευκολόγια ή στα συνθήματα, τάχα για την ομάδα που μας ενώνει...

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
-1,55%X.A.
0,23%

1,30%

2,01%

3,64%

1,39%

1,83%

ΕΚΘΕΣΗ ΔΑΝΤ
Στα 226 τρισ.
εκτινάχθηκε
το παγκόσμιο
χρέος πέρυσι
Σελ. 10

Πετρέλαιο

3,40%

€/ \$

0,34%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΥΡΩΠΗ

Ερχεται δύσκολος
και ακριβός χειμώνας

Ο χειμώνας που έρχεται θα είναι δύσκολος για τους Ευρωπαίους καταναλωτές, καθώς οι τιμές της ενέργειας θα παραμείνουν πολύ υψηλές τουλάχιστον έως τον Απρίλιο. Νέα μέτρα στήριξης για μετά τον Δεκέμβριο, με επιδοτήσεις για θέρμανση και ρεύμα εξετάζει η ελληνική κυβέρνηση. Σελ. 8

ΕΛΛΑΔΑ

Ενταξη άλλων 36 έργων
στο Ταμείο Ανάκαμψης

Την ένταξη 36 νέων έργων, ύψους 1,34 δισ. ευρώ στο Ταμείο Ανάκαμψης ανακοίνωσε ο αναπληρωτής υπ. Οικονομικών της Ελλάδας, αυξάνοντας τα έργα που έχουν εγκριθεί στα 48. Η εκταμίευση της πρώτης δόσης (3,5 δισ.) από το Ταμείο αναμένεται το πρώτο τρίμηνο του 2022. Σελ. 7

ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Επενδύσεις 600 εκατ.
σε πράσινα γραφεία

Επενδύσεις 600 εκατ. ευρώ για την ανάπτυξη 450.000 τ.μ. νέων πράσινων κτιρίων-γραφείων δρομολογούνται ή υλοποιούνται ήδη σε Αττική και Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για κτίρια με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά, χαμηλής ενεργειακής απόδοσης και με τις σχετικές πιστοποιήσεις. Σελ. 12

Κύμα ακρίβειας σήκωσε ο covid 19

Αυξήσεις τιμών βασικών αγαθών - Καίνε ρεύμα και καύσιμα - Δεν μπορεί να υπάρξει κρατική παρέμβαση

Αλυσιδωτές είναι οι αυξήσεις των τιμών διαφόρων αγαθών, ενώ είναι άγνωστο αν και πότε θα τελειώσει το διεθνές ράλι ανατιμήσεων, που κτυπά και την Κύπρο. Η έκρηξη τιμών δυναμιτίζει το λιανικό εμπόριο. Ακρι-

βότερα για τον καταναλωτή ρούχα και παπούτσια, 30% πιο πάνω φρούτα και λαχανικά, συνεχίζουν το ράλι αυξήσεων τα καύσιμα. Νέες αυξήσεις τιμών έρχονται από τον Οκτώβριο και μετά σε βασικά προϊόντα, όπως ψωμί,

αλεύρι, μακαρόνια, λόγω των ελλείψεων στα σιτηρά. Από Νοέμβριο αυξάνεται και η τιμή του γάλακτος. Ο διπλασιασμός της τιμής του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αισθητός στις τσέπες

των καταναλωτών κατά τους επόμενους μήνες, τόσο στο ηλεκτρικό ρεύμα, όσο και στα καύσιμα κίνησης, η τιμή των οποίων έχει ξεπεράσει τα επίπεδα πριν από την πανδημία. Το αντίδοτο στην ακρίβεια αναζητούν οι κλά-

δοι που επηρεάζονται, την ώρα που κρατικοί φορείς διαμνύουν ότι δεν μπορεί να υπάρξει κρατική παρέμβαση, πέραν κάποιων επιδοτήσεων που έχουν ήδη ανακοινωθεί για το ρεύμα και την κτηνοτροφία. Σελ. 3,4,5.

Αντλησαν 513,6 δισ. δολάρια μέσω χρηματιστηρίων οι startups

Πακτωλός χρημάτων έχει καταλήξει στα χέρια όσων επένδυσαν φέτος σε νεοφυείς εταιρείες τεχνολογίας, με το σύνολο των εισαγωγών σε χρηματιστήρια και πωλήσεις μετοχών να έχει φτάσει στα 582,5 δισ. δολάρια από την αρχή του έτους. Από αυτά, τα 513,6 δισ. δολάρια αφορούν νεοφυείς που ολοκλήρωσαν την αρχική δημόσια εγγραφή τους, πωλήσεις μετοχών τους ή συμφωνίες με εταιρείες ειδικού σκοπού εξαγορών, τις γνωστές πλέον με το ακρωνύμιο Spacs. Οι εισαγωγές σε χρηματιστήρια έφτασαν τις 93 στο διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου, καταγράφοντας τον υψηλότερο αριθμό σε επίπεδο τριμήνου μέσα στο έτος. Οι πωλήσεις μετοχών αντιπροσωπεύουν τα υπόλοιπα 68,9 δισ. δολάρια. Σελ. 11

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Ο πολύπλοκος κόσμος της αγοράς ενέργειας

Η ενεργειακή κρίση, η εκτίναξη της τιμής του φυσικού αερίου, οι επιπτώσεις στην τιμή του ρεύματος και συνεπώς στο κόστος όλων των προϊόντων συνθέτουν το νέο, σχεδόν εφιαλτικό περιβάλλον. Η κυβέρνηση ανέλαβε εγκαίρως πρωτοβουλίες, με μέτρα επιδότησης των λογαριασμών ρεύματος και φυσικού αερίου, στερώντας από την αντιπολίτευση τα ανάλογα πολιτικά οφέλη, παρότι η τιμή του φυσικού αερίου στη λιανική πενταπλασιάστηκε από την αρχή της χρονιάς. Όλα αυτά αποτελούν την ορατή επιφάνεια της πραγματικότητας, ενώ στα παρασκήνια δουλεύουν ισχυρές δυνάμεις που ορίζουν το σκηνικό...

Κατ' αρχάς υπάρχει η συνήθης ευρωπαϊκή χαλαρότητα. Τα αποθέματα φυσικού αερίου βρέθηκαν να είναι χαμηλά, για λόγους εξοικονόμησης δαπανών. Μετά μακρά

περίοδο ελεγχόμενων τιμών φυσικού αερίου, καμιά κυβέρνηση δεν θεωρούσε ότι υπάρχει λόγος να δαπανηθούν πόροι για να αυξηθούν τα αποθέματα. Φέτος το καλοκαίρι τα επίπεδα αποθεμάτων, που κανονικά αυξάνονται, έμειναν χαμηλά επειδή οι τιμές άρχισαν να ανεβαίνουν...

Ένας από τους λόγους ανόδου της τιμής του αερίου ήταν οι αυξημένες εισαγωγές της Κίνας. Τα αίτια ήταν πολιτικά. Η κυβέρνηση της Κίνας αποφάσισε να τιμωρήσει την Αυστραλία επειδή ζήτησε διεθνή έρευνα για τη «δημιουργία» του κορωνοϊού και της πανδημίας COVID-19, οπότε σταμάτησε τις εισαγωγές άνθρακα από την Αυστραλία. Παράλληλα, η Ρωσία που είναι ο βασικός προμηθευτής της Ευρώπης, θεώρησε ότι είναι η κατάλληλη ώρα για να κάνει αισθητή την ισχύ της. Οι προσπάθειες της

Δύσης να στηρίξει την Ουκρανία, οι στρατιωτικές ασκήσεις του ΝΑΤΟ στη Μαύρη Θάλασσα και κυρίως η απόφαση να γίνει απολύτως αναγκαίος ο αγωγός Nord Stream 2, ανέτρεψαν την ευρωπαϊκή αγορά. Ο αγωγός αυτός είναι στρατηγικά αμφιλεγόμενος επειδή προμηθεύει απευθείας τη Γερμανία, δηλαδή την Ευρώπη, με ρωσικό αέριο αφού παρακάμπτει την Ουκρανία, αλλά και χώρες μη φιλικές προς τη Ρωσία, όπως οι χώρες της Βαλτικής και η Πολωνία.

Ο αγωγός σχεδιάστηκε ύστερα από εμμονή της Ρωσίας, αλλά με συμφωνία της Γερμανίας, προκειμένου να εξασφαλίσει «φθηνό» αέριο από τη Ρωσία χωρίς ενοχλήσεις από γειτονικές χώρες. Είναι ενδεικτικό ότι ο πρώην καγκελάριος Σρέντερ εργάζεται ως πρόεδρος της Rosneft, θυγατρικής της κρατικής ρωσικής Gazprom,

ενώ είναι και μέλος του Δ.Σ. της εταιρείας του αγωγού Nord Stream 2. Η κερκτική άνοδος των τιμών αερίου είναι αποτέλεσμα κυρίως επιλογών της Ρωσίας, η οποία όμως ισχυρίζεται ότι τηρεί τα συμβόλαια παραδίδοντας τις ποσότητες για τις οποίες έχει δεσμευθεί. Αυτή είναι η μισή αλήθεια, καθώς θα μπορούσε να αυξήσει τις ποσότητες και να κερδίσει από την άνοδο της τιμής. Δεν το έκανε, ακριβώς για να θυμίσει στους Ευρωπαίους πόσο πολύ τη χρειάζονται. Βέβαια, η Ρωσία δεν επιθυμεί διεθνή οικονομική κρίση και είναι πιθανό τώρα να δεχθεί νέα συμφωνία με την Ευρώπη, αποσιώπώντας τα ανάλογα οφέλη.

Ωστόσο αποκαλύπτεται ένα ακόμη έλλειμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δεν επιδίωξε να αξιοποιήσει την αγοραστική ισχύ που διαθέτει. Επέτρεψε στον αυταρ-

κικό κυβερνήτη της Ρωσίας να εκμεταλλευθεί τις συγκυρίες, κερδίζοντας πολιτικά και οικονομικά οφέλη εις βάρος της Ευρώπης και των καταναλωτών της.

Οι επιπτώσεις της πετρελαϊκής κρίσης της δεκαετίας του '70 ήταν έντονες, αλλά σήμερα το ενεργειακό κόστος είναι σχεδόν το μισό από ό,τι την περίοδο εκείνη. Η οικονομία δεν θα καταστραφεί ούτε θα βρεθεί σε βαθιά ύφεση.

Προφανώς θα υπάρχουν επιπτώσεις όσον αφορά τις τιμές πολλών προϊόντων και υπηρεσιών, την άνοδο του πληθωρισμού, που μπορεί να είναι προσωρινή αλλά ενδεχομένως θα οδηγήσει τις κεντρικές τράπεζες να περιορίσουν την παροχή ρευστότητας στις αγορές. Πάντως, μέρος του διαθέσιμου εισοδήματος θα δαπανηθεί στην άνοδο τιμών για άγνωστο διάστημα.

PwC Κύπρου

Annual Review

Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας.

ΑΝΑΛΥΣΗ Του **GEORGE HAY / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Η πράσινη μετάβαση απαιτεί μείωση στην κατανάλωση ενέργειας

Ο Φατίχ Μπρόλ μιλάει και πάλι με παρηρησία. Ο εκτελεστικός διευθυντής της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας (IEA), η οποία εκπροσωπεί τους παγκόσμιους καταναλωτές ενέργειας, προκάλεσε αναστάτωση τον Μάιο όταν έδωσε οδηγίες για το τι χρειάζεται ο κόσμος προκειμένου να μπορέσει να διατηρήσει την άνοδο της θερμοκρασίας έως τον 1,5 βαθμό Κελσίου άνω των προβιομηχανικών επιπέδων. Οι πρώτες δηλώσεις του ενόψει της Διάσκεψης του ΟΗΕ για το Κλίμα, και σχετικά με την πρόοδο που έχει έκτοτε σημειωθεί,

Οι πηγές της προσφοράς είναι στο επίκεντρο της συζήτησης, αλλά εάν δεν δοθεί έμφαση στη ζήτηση το μόνο που έχουμε είναι ακριβή ενέργεια.

μεταφράζονται στο ότι η εστίαση για την απορρύπανση, όπως τη διατυπώνουν όσοι την προωθούν κιόλας, μπορεί να είναι πολύ περιορισμένου εύρους. Η ετσίια έκθεση για τις προοπτικές της ενέργειας της IEA εμπεριέχει ορισμένες καλές ειδήσεις. Οι επενδύσεις σε φυσικό αέριο και πετρέλαιο ανέρχονται ετσίως σε 350 δισ. δολάρια και συνάδουν με όσα χρειάζονται για να υπάρξει επίτευξη των μηδενικών ρυπίων το 2050. Και αυτό παρατηρείται κυρίως εξαιτίας του σοκ της πανδημίας του κορωνοϊού το 2020 και δευτερευόντως λόγω του ότι οι επενδυτές με κριτήρια κοινωνικά, περιβαλλοντικά και ορθής εταιρικής διακυβέρνησης προβληματίζονται για το εάν θα στηρίζαν ρυπαντές.

Ωστόσο, ακόμα και υπό αυτό το πρίσμα, δεν υπάρχει λόγος πανηγυρισμών, όπως επισημαίνει η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας. Οι επενδύσεις, οι οποίες κατα' έτος απαιτούνται από σήμερα έως και το 2030 για νέες εγκαταστάσεις ηλιακής και αιολικής ενέργειας ώστε να καλυφθεί το κενό των υδρογονανθράκων, ξεπερνούν κατά πολύ τα 3 τρις. δολάρια. Ο κόσμος διαχειρίζεται μόνο 1 τρις. δολάρια και τα στοιχεία, που δίνει η IEA, εξαρτώνται ως επί το πλείστον από τις κυβερνήσεις, οι οποίες συλλογικά βάζουν στο στόχαστρο τη ζήτηση για ορυκτά καύσιμα, λαμβάνοντας τέτοια μέτρα, όπως είναι η βελτίωση στην ενεργειακή απόδοση των κτιρίων. Εάν αυτό γίνει σωστά, τότε θα συμβάλει στο να περικοπεί ο προβλεπόμενος όγκος ενέργειας από τα επίπεδα άνω των 550 εξατζούλ το 2050 σε εκείνα κάτω των 350 εξατζούλ. Χωρίς να δοθεί έμφαση στη ζήτηση, αυτό το οποίο θα κατορθώσει όλο κι όλο ο κόσμος με τη μειωμένη νέα προσφορά θα είναι δυσθεώρητες τιμές ενέργειας. Μια βραχυπρόθεσμη εκδοχή αυτής της ανισορροπίας προσφοράς - ζήτησης αποτυπώνεται σήμερα στην εκτίναξη των τιμών στο φυσικό αέριο. Ο κίνδυνος, τον οποίο αναφέρει ο Μπρόλ σχετικά με μια περίοδο αναταραχής και αστάθειας για τις διεθνείς αγορές ενέργειας, αφορά το ότι οι πολιτικοί δαπανούν όλο τον χρόνο τους για να αντιληφθούν πώς θα περιορίσουν τον αντίκτυπο στους καταναλωτές εις βάρος της περισσότερο σημαντικής μετάβασης στην εποχή των καθαρών καυσίμων. Η Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον Νοέμβριο δίνει την ευκαιρία στους πολιτικούς να σημειώσουν κάποια πρόοδο στην περιστολή της ζήτησης ενέργειας και να δώσουν κίνητρα για επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές.

ΔΗΚΤΗΣ

Παράδειγμα

Αν και η έγκριση του ρωσικού εμβολίου sputnikV δεν έχει ακόμη δοθεί από τον αρμόδιο ευρωπαϊκό οργανισμό φαρμάκων, η Ουγγαρία ετοιμάζεται να ξεκινήσει την παραγωγή κατόπιν συνεννόησης με τον κατασκευαστή. Όπως όλα δείχνουν, αυτή η εξέλιξη είναι αποτέλεσμα πολιτικής συμφωνίας μεταξύ των δύο χωρών στο υψηλότερο επίπεδο. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στη μεταφορά τεχνολογίας που θα επιχειρηθεί από τη μια χώρα στην άλλη και πιθανώς να αποτελέσει παράδειγμα και για άλλες συμφωνίες τέτοιου είδους. Συμφωνίες που είναι αναγκαίες να γίνουν με χώρες του λιγότερο ανεπτυγμένου κόσμου όπου η εμβολιαστική κάλυψη είναι χαμηλή. Το σκηνικό για τη συνέχεια του εγχειρήματος αναμένεται να ξεκαθαρίσει περί τα τέλη Νοεμβρίου.

Τρόφιμα

Αν και οι τιμές των τροφίμων αναμένεται να αυξηθούν εξαιτίας της αύξησης των τιμών της ενέργειας, οι άμεσα επηρεαζόμενοι παραγωγοί δεν φαίνονται να είναι σε θέση να επωφεληθούν βελτιώνοντας την κερδοφορία τους. Η ακριβότερη ενέργεια επηρεάζει τις τιμές των λιπασμάτων και άρα των τροφίμων, προκαλώντας αναμνήσεις ευρείας κλίμακας για εκατομμύρια καταναλωτές που ακόμη και αν καταφέρουν να μετριάσουν τον αντίκτυπο από τις υψηλές τιμές ενέργειας θα βιώσουν την ακρίβεια μέσω τροφίμων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ευρωπαϊκής ένωσης, οι τιμές των λιπασμάτων έχουν διπλασιαστεί από την αρχή τους έτους ενώ επιβαρυντικά λειτουργούν και οι μειωμένες ποσότητες, καθώς αρκετά εργοστάσια παραγωγής έχουν ανασταλεί τη δραστηριότητά τους αδυνατώντας να ανταποκριθούν στο αυξημένο κόστολόγιο. Η υφιστάμενη πορεία των πραγμάτων προκαλεί μεγάλη ανησυχία αφού είναι ορατός ο κίνδυνος να εξελιχθεί σε μια κρίση τροφίμων.

Τράπεζες

Η δημοσιονομική στήριξη προς τις επιχειρήσεις την περίοδο της μεγάλης έξαρσης της πανδημίας, περιορίσε σημαντικά τις χρεοκοπίες με αποτέλεσμα ο τραπεζικός τομέας να εμφανίσει καλύτερη από την αναμενόμενη απόδοση. Η παρούσα συγκυρία ευνοεί την κερδοφορία των τραπεζών που αναμένεται να επιστρέψουν στα προ πανδημίας επίπεδα και ακόμη πιο πάνω συντομότερα από ότι αναμενόταν. Δεν θα αργήσει μάλιστα ο χρόνος που οι τράπεζες θα επαναφέρουν την πληρωμή μερισμάτων προς τους μετόχους. Στα αρνητικά της πανδημίας, η Κριστίν Λαγκάρντ επισημαίνει τη συσσώρευση χρέους από τις επιχειρήσεις και την άνοδο στις τιμές των ακι-

diktis@kathimerini.com.cy

Η πολυαναμενόμενη ανάπτυξη ήρθε και αντί για χαμόγελα έφερε προβληματισμό λόγω ανατιμήσεων στις τιμές βασικών προϊόντων.

νίων που ήταν το αποτέλεσμα κρατικών κινήτρων για νέο δανεισμό που κράτησαν την ζήτηση σε υψηλά επίπεδα.

Προσαρμογή

Διαφοροποιημένο θα διατίθεται στην κινέζικη αγορά το LinkedIn αφού μετατρέπεται σε InJobs

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Οικονομικός Κύκλος

Οικονομικός κύκλος καλείται η μεταβολή στα επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. παραγωγή, κατανάλωση, απασχόληση, εισοδήματα) η οποία χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενες οικονομικές διακυμάνσεις. Οι διακυμάνσεις αυτές ακολουθούν τη φιλοσοφία ενός κύκλου και αποτελούνται από συγκεκριμένες φάσεις (άνοδος/άνηση, κρίση, κάθοδος/ύφεση) οι οποίες ενδεχομένως να έχουν διαφορετική διάρκεια και ένταση σε κάθε κύκλο.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

για να επικεντρωθεί αποκλειστικά στην αναζήτηση θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τους υπεύθυνους της εταιρείας, η Κίνα αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση για συμμόρφωση με διαρκώς αυξανόμενες απαιτήσεις. Η λειτουργία του LinkedIn στην Κίνα συμπληρώνει φέτος εφτά χρόνια και σηματοδοτεί μια περίοδο πιέσεων τόσο από τις κινεζικές όσο και από τις αμερικανικές αρχές. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η Microsoft μέσω του LinkedIn είναι η μοναδική πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης δυτικών συμφερόντων που πέτυχε παρουσία στην Κίνα.

Συσχετισμοί

Παγκόσμια οικονομική κρίση αντίστοιχη εκείνης του 2008, εκτιμάται πως μπορεί να προκαλέσει η αγορά κρυπτονομισμάτων, σύμφωνα με τον υποδιοικητή της τράπεζας της Αγγλίας. Για υποστήριξη της θέσης του ο Άγγλος τραπεζίτης σημειώνει πως η συνολική αξία των κρυπτονομισμάτων πριν πέντε χρόνια ήταν 16 δις δολάρια ενώ σήμερα ανέρχεται στα 2,3 τρις δολάρια. Να σημειωθεί ότι η αγορά δανείων μειωμένης εξασφάλισης είχε «σκαρφαλώσει», πριν καταρρεύσει το 2008, στα 1,2 τρις δολάρια. Στα κοινά στοιχεία που αναδεικνύονται είναι και το γεγονός ότι ούτε σε αυτή την περίπτωση η αγορά εμποτεύεται, όπως συνέβαινε και τότε με τα subprime. Η έκφραση ανησυχίας σε σχέση με τα κρυπτονομίσματα εστιάζεται στη μεγάλη διακύμανση των τιμών, γεγονός που αποδίδεται στην απουσία αντικειμενικότητας στον προσδιορισμό της αξίας ενός κρυπτονομίσματος.

Η έλλειψη αστικού πρασίνου σκοτώνει χιλιάδες Ευρωπαίους

Χιλιάδες κάτοικοι ευρωπαϊκών αστικών κέντρων χάνουν πρόωρα τη ζωή τους κάθε χρόνο εξαιτίας της έλλειψης χώρων πρασίνου. Αυτό αποκάλυψε μελέτη του Ερευνητικού Ινστιτούτου Παγκόσμιας Υγείας της Βαρκελώνης (ISGlobal), που κατέταξε τις ευρωπαϊκές πόλεις με κριτήριο τη θνησιμότητα που καταγράφουν εξαιτίας έλλειψης αστικού πρασίνου.

Προκειμένου να εξαγάγουν συμπεράσματα, οι επιστήμονες ανέλυσαν στοιχεία από 1.000 πόλεις σε 33 ευρωπαϊκά κράτη. Έτσι διαπίστωσαν ότι θα μπορούσαν να αποτραπούν 43.000 πρόωροι θάνατοι ετη-

42.968 πρόωροι θάνατοι ετησίως σε 1.000 πόλεις 33 κρατών της Γηραιάς Ηπείρου.

σίως αν τα κράτη εφάρμοζαν τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την κάλυψη των αστικών κέντρων με πράσινο. Σύμφωνα με αυτές, πρέπει να υπάρχει ένας χώρος πρασίνου πέντε στρεμμάτων σε ευθεία απόσταση 300 μέτρων από κάθε κατοικία. Η ωφέλεια από την ύπαρξη αυτών των «υπσίδων πρασίνου» έχει αποδειχθεί επιστημονικά και αφορά τη μείωση των πρόωρων θανάτων, την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, τον περιορισμό των ψυχικών διαταραχών, την καλύτερη καρδιαγγειακή υγεία, την καλύτερη γνωσιακή λειτουργία παιδιών και υπερηλίκων και την καλύτερη υγεία των βρεφών.

Το 62% του πληθυσμού

Αναλύοντας πληθώρα δεδομένων του 2015, οι επιστήμονες διαπίστωσαν ότι το 62% του πληθυσμού των ευρωπαϊκών πόλεων ζει σε περιοχές με πολύ μικρότερη

Στη «μαύρη λίστα», λόγω έλλειψης αστικού πρασίνου, περιλαμβάνονται η Αθήνα (18η θέση), η Βουδαπέστη, οι Βρυξέλλες, η Κοπεγχάγη και η Ρίγα.

κάλυψη σε πράσινο από τις συστάσεις του ΠΟΥ. Η έλλειψη αυτή συνδέεται με 42.968 πρόωρους θανάτους σε ετήσια βάση, δηλαδή το 2,3% των θανάτων από φυσικά αίτια, και θα μπορούσαν να έχουν αποτραπεί αν είχαν εφαρμοστεί οι συστάσεις του διεθνούς οργανισμού. Η λίστα των πόλεων με τους περισσότερους θανάτους λόγω έλλειψης χώρων πρασίνου περιλαμβάνει πόλεις της Ελλάδας, της Ανατολικής Ευρώπης, της Βαλτικής και της Ιταλίας, μεταξύ των οποίων και πολλές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Στη «μαύρη» λίστα λόγω έλλειψης πρασίνου περιλαμβάνονται η Αθήνα, η Βουδαπέστη, οι Βρυξέλλες, η Κοπεγχάγη και η Ρίγα.

Πρώτη στη λίστα της υψηλότερης θνησιμότητας λόγω έλλειψης πρασίνου βρίσκεται η Τερνέστη και ακολουθούν το Τορίνο, το Μπλάκπουλ στη Βρετανία, η Χιχόν στη βόρεια Ισπανία και οι Βρυξέλλες. Αν-

τιθέτως, μικρότερη θνησιμότητα εξαιτίας της έλλειψης πρασίνου καταγράφεται στις ισπανικές πόλεις Ελσε, Τέλντε και Καρθαγένη, στο Γκιμαράες της Πορτογαλίας, όπως και στην Περούτζια της Ιταλίας.

Η Αθήνα βρίσκεται στη 18η θέση της λίστας των πόλεων με υψηλότερη θνησιμότητα. Αν είχαν εφαρμοστεί οι συστάσεις του ΠΟΥ για τους χώρους πρασίνου, θα μπορούσαν να σώζονται 1.431 ζωές ετησίως. Το 88% των κατοίκων της μητροπολιτικής περιφέρειας της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης δεν έχει πρόσβαση σε χώρους πρασίνου.

Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι η κατανομή του πρασίνου στις πόλεις είναι άνιση, με αποτέλεσμα κάποιοι από τους κατοίκους να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε αυτό. Η έκθεση δημοσιεύθηκε στο The Lancet Planetary Health.

Μπίρα με μεζέ μπλε τυρι 2.700 ετών

Βαθιές ρίζες έχει η λατρεία μας για το τυρί και την μπίρα, μια σχέση που διαρκεί περίπου τρεις χιλιετίες.

Ανθρωποι που δούλευαν σε ορυχείο αλατιού στην Αυστρία, πριν από 2.700 χρόνια, παρασκεύαζαν και έτρωγαν μπλε τυρί και μπίρα. Αυτό διαπιστώνει έρευνα που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση Cell Biology και βασίζεται στην ανάλυση ανθρωπίνων περιττωμάτων από την καρδιά του ορυχείου Χάλστατ των αυστριακών Άλπεων. Ο Φρανκ Μέικνερ, μικροβιολόγος στο ερευνητικό εργαστήριο EuRac στο Μπολτσάνο της Ιταλίας, εξηγεί ότι οι άνθρωποι που δούλευαν στο ορυχείο πριν από 2.700 χρόνια ήταν εξαιρετικά εξελιγμένοι και «είχαν τη γνώση και την ικανότητα να εφαρμόζουν τις διαδικασίες ζύμωσης κατά βούληση». Τα ίχνη μπλε τυριού που βρέθηκαν στο ορυχείο αποτελούν την αρχαιότερη απόδειξη ωρίμανσης τυριού στην Ευρώπη. Παρότι η παρασκευή και κατανάλωση αλκοόλ είναι γνωστή από άλλα αρχαιολογικά ευρήματα, αυτή τη φορά οι ερευνητές έχουν στα χέρια τους την πρώτη μοριακή απόδειξη για την κατανάλωση μπίρας ήδη από εκείνη την εποχή. Η Κέρστιν Κόβαρκ, έφορος του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας της Βιέννης, που συνυπογράφει τη μελέτη, επισημαίνει ότι «αυξάνονται οι αποδείξεις ότι περιπλοκές επεξεργασίες και η ζύμωση διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην αρχή της γαστρίμαργικής μας κληρονομιάς». Το ορυχείο του Χάλστατ, το οποίο έχει αναγνωριστεί ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς από την Unesco, είναι ένα ιδιαίτερο μέρος που βρίσκεται στο μέσο του πουθενά και χρησιμοποιείτο επί τρεις χιλιάδες χρόνια για την παραγωγή αλατιού.

Τα ίχνη μπλε τυριού που βρέθηκαν στο ορυχείο αποτελούν την αρχαιότερη απόδειξη ωρίμανσης τυριού στην Ευρώπη, ενώ υπάρχει και η πρώτη μοριακή απόδειξη κατανάλωσης μπίρας.

Όλοι οι κάτοικοι εργάζονταν στο ορυχείο και ζούσαν από αυτό. Για να μη βγαίνουν διαρκώς, φαίνεται ότι εκεί μέσα έτρωγαν και έκαναν τις φυσικές τους ανάγκες.

Αλάτι και 8° Κελσίου

Τα περιττώματα που αποκάλυψαν τα μυστικά τους είχαν διατηρηθεί σε άριστη κατάσταση λόγω της υψηλής συγκέντρωσης αλατιού στο περιβάλλον αλλά και της σταθερής θερμοκρασίας που δεν ξεπερνάει τους 8 βαθμούς Κελσίου. Για να εξαγουν τα συμπεράσματά τους, οι επιστήμονες ανέλυσαν τέσσερα δείγματα περιττωμάτων: ένα από την Εποχή του Χαλκού, δύο από την Εποχή του Σιδήρου και ένα του 18ου αιώνα. Σε ένα από αυτά, ηλικίας 2.700 ετών, εντοπίστηκαν δύο μύκητες (Penicillium roqueforti και Saccharomyces cerevisiae) που χρησιμοποιούνται για την κατεργασία των τροφίμων.

Ερχεται βαρυχειμωνιά σε καύσιμα και ρεύμα

Παγώνουν τις τσέπες των καταναλωτών οι τιμές του μαύρου χρυσού διεθνώς

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Για ένα χειμώνα διαφορετικό από τους προηγούμενους προΐδεάζει τους καταναλωτές το συνεχιζόμενο ράλι στις διεθνείς τιμές των καυσίμων (πετρέλαιο και Φυσικό Αέριο). Η εκτόξευση της τιμής των βασικών καυσίμων κίνησης αλλά και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, θα αναγκάσει τα εκατομμύρια καταναλωτών να βάλουν πιο βαθιά το χέρι τους στην τσέπη για τους επόμενους μήνες, προκειμένου να καλύψουν βασικές τους, καθημερινές ανάγκες. Στην Κύπρο το αποτύπωμα της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης έχει κάνει απειλητική εμφάνιση, βάζοντας φωτιά σε βασικά τιμολόγια των νοικοκυριών, όπως είναι το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και των μετακινήσεων με τη χρήση ιδιωτικών αυτοκινήτων. Και στους δυο τομείς το μηνιαίο κόστος έχει αυξηθεί σημαντικά, με βάση επίσημα στοιχεία. Ειδικότερα στο

Ένα νοικοκυριό με μέσο όρο κατανάλωσης 800 κιλοβατώρας, τον περασμένο Ιανουάριο πλήρωνε λογαριασμό ρεύματος 120 ευρώ χωρίς ΦΠΑ 13%. Σήμερα με την ίδια κατανάλωση το ποσό έχει ανέλθει στα 152 ευρώ και με το ΦΠΑ φθάνει τα 171 ευρώ.

κομμάτι των αναγκών σε ηλεκτρική ενέργεια, ένεκα και του επικείμενου χειμώνα, οι οικογενειακές δαπάνες αναμένεται ότι θα επιβαρυνθούν σημαντικά, αν ληφθούν υπόψη οι τάσεις της ενεργειακής κρίσης έτσι όπως αποκαλύπτονται από τα στοιχεία των τελευταίων 10 μηνών. Στην ηλεκτρική ενέργεια τα τιμολόγια, που έχουν πάρει οι καταναλωτές, δείχνουν το τι θα επακολουθήσει δεδομένης της επιδείνωσης των καιρικών συνθηκών το χειμώνα και της συνεπακόλουθης αύξησης των αναγκών για θέρμανση. Παρόμοια παρουσιάζεται και η εικόνα στα καύσιμα κίνησης, οι τιμές των οποίων έχουν ξεπεράσει κατά πολύ τα επίπεδα πριν από την πανδημία. Επί του παρόντος οι ειδικοί εμφανίζουν διστακτικό για τον ασφαλή χρονικό προσδιορισμό της ενεργειακής κρίσης. Κάποιες τολμηρές απόψεις θέλουν ομαλοποίηση της κατάστασης από Φεβρουάριο και μετά. Ωστόσο, οι απόψεις των ειδικών συγκλίνουν πως το ράλι τιμών, ακόμα και αν επέλθει ύφεση, θα αφήσει το αποτύπωμά του.

Φωτιά στο ρεύμα

Στην Κύπρο η διεθνής ενεργειακή κρίση στην τιμή του Φυσικού Αερίου, δεν αφήνει το αποτύπωμά της μιας και για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος το βασικό καύσιμο είναι το μαζούτι. Σε διαφορετική περίπτωση, όπως υποστηρίζεται, η κατάσταση θα ήταν εκρηκτική ένεκα του εξαπλασιασμού της τιμής του ΦΑ στις διεθνείς αγορές το τελευταίο διάστημα. Ωστόσο, και η χρήση του μαζούτι προκαλεί δυσβάσταχτο κόστος, το οποίο έχουν επωμιστεί οι καταναλωτές και το οποίο ξεπερνά κατά πολύ τις συνθήκες ανα-

προσαρμογές του παρελθόντος, ένεκα των διακυμάνσεων στην αγορά καυσίμου. Αυτό διακρίνεται εξάλλου και στα επίσημα στοιχεία της Προμήθειας ΑΗΚ. Οι δείκτες που καθορίζουν την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος ανά κιλοβατώρα (kWh), έχουν πάρει την ανιούσα από τον περασμένο Δεκέμβριο προκαλώντας αβεβαιότητα για το αύριο της τιμολογιακής πολιτικής ηλεκτρικής ενέργειας. Όπως φαίνεται και στον πίνακα με τα αναλυτικά στοιχεία, ένα νοικοκυριό με μέσο όρο κατανάλωσης 800 kWh ανά διμνη, τον περασμένο Φεβρουάριο πλήρωσε την 1 kWh 14,75 σεντ, χωρίς το ΦΠΑ 13%. Τοντέστιν ξόδευε 120 ευρώ για ρεύμα. Οκτώ μήνες μετά, το ίδιο νοικοκυριό με την ίδια κατανάλωση θα κληθεί να πληρώσει 152 ευρώ και αν συμπεριληφθεί και ο ΦΠΑ 13% , το τελικό κόστος ανεβαίνει στα 171 ευρώ για διμηνιαία κατανάλωση.

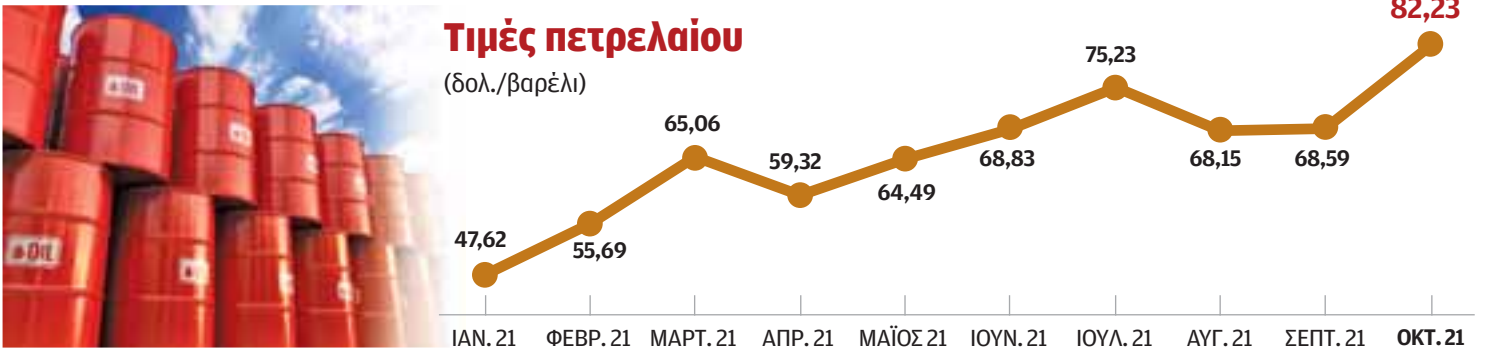
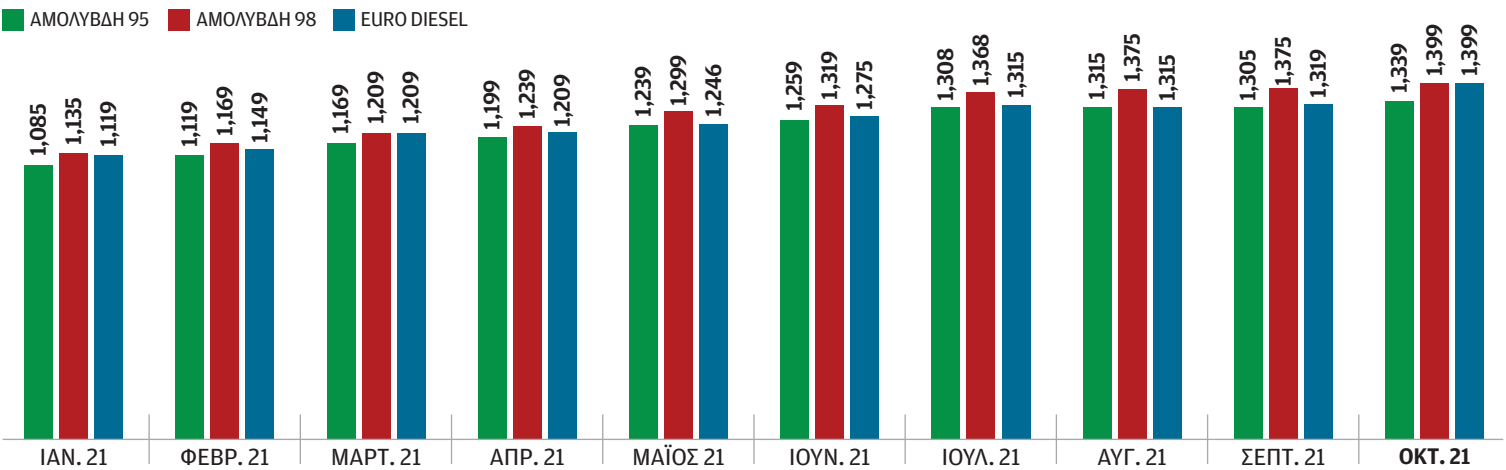
Οι οικιακοί καταναλωτές

Τα στοιχεία του σχετικού πίνακα αφορούν τη συντριπτική πλειοψηφία των καταναλωτών (70%), που έχουν τα οικιακά τιμολόγια. Λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες ανάγκες σε θέρμανση κατά τους επόμενους μήνες, όπως γίνεται αντιληπτό, οι οικογενειακοί προϋπολογισμοί θα επιβαρυνθούν αισθητά ειδικότερα στις περιπτώσεις εκείνες των οικονομικά ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, οι οποίες εάν και εφόσον υπάρχει δυνατότητα, αναμένεται να στραφούν σε άλλες επιλογές, πέραν του πετρελαίου θέρμανσης ή των θερμοσυσσωρευτών. Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν αναμένεται να μειώσουν σε ένα βαθμό τα τιμολόγια ρεύματος, ωστόσο δεν θα επιλύσουν το πρόβλημα. Για τους επόμενους τέσσερις μήνες, αρχής γενομένης από τους λογαριασμούς Νοεμβρίου, θα μειωθεί σε ποσοστό 65% το τέλος των λογαριασμών, που αφορά το κόστος μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος, όπως φαίνεται και στον σχετικό πίνακα. Όπως προκύπτει από την ανάλυση των λογαριασμών του ηλεκτρικού ρεύματος, ένα σημαντικό ποσοστό της τελικής τιμής αφορά παροχή υπηρεσιών, αλλά και φορολογία. Συγκεκριμένα ο καταναλωτής πληρώνει για την ενέργεια το 66% του τελικού λογαριασμού, για τη χρήση δικτύου (σύστημα μεταφοράς) το 13%, για προμήθειες-μετρησεις το 3%, για ΑΠΕ 2% και ΦΠΑ 13%.

Καύσιμα κίνησης

Μέσα στην πανδημία η κάθετη

Τιμές καυσίμων Ιανουάριος- Οκτώβριος 2021

Η ανοδική πορεία του ηλεκτρικού ρεύματος

ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ σεντ/kWh	ΚΟΣΤΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ σεντ/kWh	ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ σεντ/kWh	ΜΕΤΡΗΣΗ-ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ σεντ/kWh	ΚΑΥΣΙΜΟ σεντ/kWh	ΤΙΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΚΑΥΣΙΜΟΥ (ΜΤ)	ΤΙΜΗ/kWh
ΙΑΝ	8,82	2,80	0,66	0,7	2,118	393,35	15,098
ΙΑΝ-ΦΕΒΡ	8,82	2,80	0,66	0,7	1,735	376,47	14,715
ΦΕΒΡ-ΜΑΡΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	2,137	394,22	15,117
ΜΑΡΤ-ΑΠΡ	8,82	2,80	0,66	0,7	3,703	463,24	16,683
ΑΠΡ-ΜΑΙΟΣ	8,82	2,80	0,66	0,7	3,909	472,31	16,889
ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,790	511,12	17,77
ΙΟΥΝ-ΙΟΥΛ	8,82	2,80	0,66	0,7	5,021	521,31	18,001
ΙΟΥΛ-ΑΥΓ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,853	510,42	17,833
ΑΥΓ-ΣΕΠΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	4,651	501,69	17,631
ΣΕΠΤ-ΟΚΤ	8,82	2,80	0,66	0,7	5,744	549,06	18,724

πτώση στις μετακινήσεις είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική υποχώρηση της λιανικής τιμής των καυσίμων κίνησης με την βασική, την αμόλυβδη 95, να πέφτει κάτω από το 1 ευρώ το λίτρο. Συγκεκριμένα είχε υποχωρήσει στο 0,99 σεντ τον Οκτώβριο του 2020, τιμή που θεωρείται ιστορικό χαμηλό, μιας και από τους επόμενους μήνες ξεκίνησε η άνοδος με αποτέλεσμα σήμερα όχι μόνο να έχει ξεπεράσει τις λιανικές τιμές πριν από την πανδημία αλλά να φλερτάρει, το επόμενο διάστημα, με το 1,5 ευρώ το λίτρο, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των πρατηριούχων. Τον Ιανουάριο του 2021 το λίτρο η αμόλυβδη 95 ήταν στο 1,085 ευρώ και σήμερα έχει σκαρφαλώσει στο 1,339 ευρώ. Την ίδια τάση κατα-

Ο διπλασιασμός της τιμής του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αισθητός στις τσέπες των καταναλωτών κατά τους επόμενους μήνες, τόσο στο ηλεκτρικό ρεύμα, όσο και στα καύσιμα κίνησης, η τιμή των οποίων έχει ξεπεράσει τα επίπεδα πριν από την πανδημία.

γράφουν την ίδια περίοδο και τα υπόλοιπα καύσιμα κίνησης, με πιο χαρακτηριστική του πετρελαίου κίνησης, η τιμή του οποίου, ήταν και είναι μεγαλύτερη ή στα ίδια επίπεδα με την αμόλυβδη 95. Ωστόσο και στην περίπτωση των υγρών καυσίμων την τελική τιμή πώλησης επηρεάζουν έμμεσες φορολογίες. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τους πωλητές λιανικής , η βασική τιμή του καυσίμου ανά λίτρο ανέρχεται στα 40 με 45 σεντ. Το υπόλοιπο κομμάτι αφορά το φόρο κατανάλωσης, που είναι στα ίδια επίπεδα με τη βασική τιμή των καυσίμων, το κόστος βιοκαυσίμων , που υπολογίζεται στα 10 σεντ το λίτρο, συν το τέλος για τον ΚΟ-ΔΑΠ, συν την προμήθεια του πωλητή. Οι πρατηριούχοι θεωρούν

βέβαιο πως το ράλι στις λιανικές τιμές θα συνεχισθεί και αν ληφθούν υπόψη οι εκτιμήσεις για την οροφή στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου, η τιμή θα σταθεροποιηθεί στο 1,5 ευρώ το λίτρο. Επιπλέον εκφράζονται έντονες ανησυχίες ότι θα αυξηθούν οι απώλειες των ιδίων αλλά και του κράτους από την προμήθεια καυσίμων από τις κατεχόμενες περιοχές.

Μαύρος χρυσός

Στο βασικό ερώτημα για τη διάρκεια της κρίσης, στην Κύπρο οι εκτιμήσεις την προσδιορίζουν για τους επόμενους τέσσερις μήνες. Μια απλή ματιά στις διακυμάνσεις των τιμών του πετρελαίου στις διεθνείς αγορές είναι αρκετή για να διαπιστώσει κάποιος τις αναπροσαρμογές που παρατηρούνται σε μια σειρά βασικών υπηρεσιών. Εν πολλοίς τα ίδια στοιχεία τεκμηριώνουν και τις απόψεις εκείνες κατά τις οποίες το μέγεθος της κρίσης θα ήταν μεγαλύτερο, εάν το ΦΑ ήταν αυτή τη στιγμή το βασικό καύσιμο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Όπως φαίνεται και στον πίνακα, από τον περασμένο Ιανουάριο μέχρι σήμερα η τιμή του πετρελαίου ανά βαρέλι διπλασιάσθηκε. Συγκεκριμένα στις αρχές Ιανουαρίου το βαρέλι κόστιζε 47,62 δολάρια και την περασμένη Παρασκευή 82,23 δολάρια. Οι αναλυτές δε θεωρούν απίθανο σενάριο η τιμή του πετρελαίου να προσεγγίσει ακόμα και τα 100 δολάρια. Σε αυτό το σενάριο εκτιμάται πως η λιανική τιμή των καυσίμων στην Κύπρο θα ξεπεράσει το φράγμα του 1,5 ευρώ το λίτρο.

Μονόδρομος η στροφή προς πράσινη ενέργεια

Με το μέλλον της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος να είναι ζοφερό για το επόμενο διάστημα, οι επιδόσεις της Κύπρου στον τομέα των ΑΠΕ φαίνεται να αφήνουν, δεν αφήνει το αποτύπωμά τους στους οικιακούς λογαριασμούς. Επιχειρώντας μια ανάλυση των παραγόντων που διαμορφώνουν την τιμή της kWh, φαίνεται ξεκάθαρα πως, εάν οι επιδόσεις της Κύπρου σε ΑΠΕ, ήταν μεγαλύτερες από τις υφιστάμενες, η διατίμηση του ηλεκτρικού ρεύματος σαφέστατα θα ήταν μικρότερη. Η αγορά θερμοκηπιακών αερίων, δηλαδή το δικαίωμα για καύση του καυσίμου, θεωρείται ένας παράγον-

τας που επηρεάζει σε ένα σημαντικό βαθμό την τελική τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος. Συγκεκριμένα σύμφωνα με στοιχεία από την ΑΗΚ, τον περασμένο Ιανουάριο το κόστος αγοράς θερμοκηπιακών αερίων ανερχόταν στα 25 ευρώ τον Μετρικό Τόνο (ΜΤ), ενώ σήμερα έχει ανέβει στα 60 ευρώ. Συνεπώς πιστεύεται πως εν μέσω ενεργειακής κρίσης, το αποτύπωμά της θα ήταν σαφέστατα ηπιότερο στον καταναλωτή, εάν τα ποσοστά ΑΠΕ ήταν μεγαλύτερα από ό,τι είναι σήμερα και αν είχε προχωρήσει η εμπορική εκμετάλλευση του κοιτάσματος ΦΑ του «Αφροδίτη».

Η έκρηξη τιμών δυναμιτίζει το λιανικό

Ακριβότερα ρούχα και παπούτσια, 30% πιο πάνω φρούτα και λαχανικά, συνεχίζουν το ράλι αυξήσεων τα καύσιμα

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Εδώ και καιρό οι προμηθευτές ζητούν και επιβάλλουν αυξήσεις σε τιμές τροφίμων και προϊόντων, οι οποίες φανερώνονται σταδιακά και στις αναγραφόμενες τιμές στα ράφια των υπεραγορών. Πιο ακριβά κοστίζουν τα είδη ένδυσης και υπόδησης ενώ η κατάσταση σε ρεύμα και καύσιμα είναι ήδη γνωστή. Η εικόνα της αγοράς ανησυχεί τους επιχειρηματίες του λιανικού που βλέπουν την μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών να απειλεί τον δικό τους κύκλο εργασιών.

Με δεδομένο ότι στην βάση της πυραμίδας των καταναλωτικών αγορών είναι οι αγορές στα είδη πρώτης ανάγκης και των τροφίμων, εύλογα εξάγεται το συμπέρασμα ότι λιγότερες θα είναι οι δυνατότητες ενός νοικοκυριού για αγορές σε ρούχα και παπούτσια, ενώ μια έξοδος για φαγητό, καφέ και ποτό θα γίνονται με περισσότερη φειδώ. Αφήνουμε προς το παρόν εκτός συζήτησης το θέμα των διακοπών, για τις οποίες τουλάχιστον εντός Κύπρου, δίνεται ακόμα η δυνατότητα επιδότησης μέσω του σχεδίου ενίσχυσης εγχώριου τουρισμού. Φυσικά η αύξηση του κόστους λειτουργίας των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων αναμένεται ότι θα ανεβάσει και το ταβάνι του κόστους διανυκτέρευσης σε ένα ενδεχόμενο επόμενο σχέδιο.

Μέχρι στιγμής, πάντως, ο δείκτης τιμών καταναλωτή καταδεικνύει ότι τουλάχιστον από τον Ιανουάριο μέχρι τον Σεπτέμβριο το κόστος ζωής έχει αυξηθεί κατά 5%, ενώ βάσει εκτιμήσεων, ο Νοέμβριος θα είναι καθοριστικός μήνας για ενδεχόμενες νέες αυξήσεις σε τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης.

Οι εσωτερικές ανεπάρκειες

Οι επερχόμενες αυξήσεις αφορούν κυρίως προϊόντα όπως το γάλα και το ψωμί. Για το γάλα ήδη η «Κ» έχει καταγράψει τις προθέσεις της αγοράς για αυξήσεις γύρω στα 4 σεντ ανά λίτρο από τον Νοέμβριο.

Στην περίπτωση του ψωμιού, μέχρι στιγμής καταγράφεται μια μικρή αύξηση της τάξης του 2% ως απότοκο των ελλείψεων που

Θεωρείται δεδομένο ότι η έλλειψη και η συνεπακόλουθη αύξηση του κόστους των σιτηρών θα γίνει αισθητή και στην αγορά.

Όσοι έφερναν στοκ από την Κίνα πλέον αναζητούν εναλλακτικές, αφού το κόστος των ναύλων και οι καθυστερήσεις καθιστούν τέτοιες συναλλαγές ασύμφορες.

παρατηρούνται ήδη στην διεθνή αγορά στα σιτηρά.

Η κατάσταση φυσικά επιδεινώνεται στην περίπτωση της Κύπρου λόγω της ανεπάρκειας στρατηγικών αποθεμάτων σιτηρών στην κυπριακή αγορά, για την οποία το αρμόδιο υπουργείο κινητοποιήθηκε όταν πλέον το πρόβλημα είχε ήδη κτυπήσει την πόρτα των παραγωγών.

Όπως περιγράφουν στην «Κ», υπάρχει κίνδυνος υποσιτισμού των ζώων κάτι που αλυσιδωτά αναμένεται να οδηγήσει σε ελλείψεις βασικών προϊόντων στην αγορά. Πλέον αυτό που αναμένεται είναι το κατά πόσο η πρόσφατη κινητοποίηση του υπουργού Γεωργίας Κώστα Καδή θα προλάβει να μειώσει σε κάποιο βαθμό το μέγεθος του προβλήματος. Πάντως θεωρείται δεδομένο ότι η έλλειψη και η συνεπακόλουθη αύξηση του κόστους των σιτηρών θα γίνει αισθητή και στην αγορά.

Να δοθούν αντισταθμιστικά

Μιλώντας στην «Κ» ο γ.γ. του Παγκύπριου Συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου Μάριος Αντωνίου, σχολίασε ότι οι πληθωριστικές πιέσεις στην αγορά θα μπορούσαν να εκτονωθούν ως ένα βαθμό, είτε με επιδότηση είτε με μείωση των

φορολογιών. Από την πλευρά των καταναλωτών, ο πρόεδρος του συνδέσμου καταναλωτών Μάριος Δρουσιώτης ανέφερε ότι αυτή την στιγμή η αύξηση των τιμών στην ουσία αυξάνει τα έσοδα του κράτους λόγω του ΦΠΑ. «Αυτά τα επιπλέον έσοδα μπορεί στοχευμένα να ελαφρύνουν τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, οι οποίες δεν έχουν περιθώρια για νέες περικοπές στον οικογενειακό προϋπολογισμό», ανέφερε.

Και τα Χριστούγεννα

Οι εκτιμήσεις τόσο οικονομολόγων όσο και επιχειρηματιών είναι ότι το κρεσέντο των αυξήσεων δεν θα μας αφήσει νωρίς. Εκτιμάται μάλιστα ότι οι ανατιμήσεις προς τα πάνω θα κορυφωθούν τους επόμενους μήνες και θα είναι πιο αισθητές την περίοδο των Χριστουγέννων. Κάτι τέτοιο μεταφράζεται σε μείωση της αγοραστικής δύναμης του καταναλωτή και το οποίο διαθέσιμο εισόδημα για επιπλέον αγορές και εξόδους, μειώνεται με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις ισορροπίες της αγοράς και της οικονομίας. Όπως σχολιάζει ο κ. Αντωνίου υπάρχει τεράστια ανησυχία στην αγορά αφού το πρόβλημα δεν αναμένεται να είναι πρόσκαιρο. «Θεωρούσαμε ότι ένεκα της πανδημίας ήταν θέμα χρόνου να επανέλθουν στην κανονικότητα κάποια δεδομένα, δυστυχώς φαίνεται ότι αυτό δεν ισχύει. Φαίνεται ότι η άνοδος συνεχίζεται και δεν ξέρει κανένας πού θα φτάσει».

Τιμές προϊόντων

Σύγκριση τιμών Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2021

ΚΑΥΣΙΜΑ

Υγραέριο	12% ▲
Υγρά καύσιμα	25% ▲
Πετρέλαιο	18% ▲
Βενζίνη	20% ▲
Ηλεκτρικό ρεύμα	14% ▲

ΕΝΔΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΔΗΣΗ

Ανδρική ένδυση	13,5% ▲
Γυναικεία ένδυση	8,65% ▲
Παιδική ένδυση	10,8% ▲
Ανδρική υπόδηση	18% ▲
Γυναικεία υπόδηση	9,7% ▲
Παιδική υπόδηση	24,4% ▲

ΤΡΟΦΙΜΑ

Ψωμί	2,1% ▲
Ρύζι	2,9% ▲
Χοιρινό	6,7% ▲
Κατεψυγμένα ψάρια	-6,5% ▼
Γιαούρτι	-3,8% ▼
Αυγά	4,7% ▲
Ελαια (εκτός ελαιολάδου)	20% ▲
Φρέσκα φρούτα	22,8% ▲
Φρέσκα λαχανικά	37,7% ▲
Πατάτες	-11% ▼
Παγωτά	-3,6% ▼
Τσάι	6,2% ▲
Νερό	-3% ▼

Τι αυξάνει τον οικογενειακό προϋπολογισμό

Ας δούμε όμως ακριβώς τα δεδομένα στην αγορά όπως αυτά καταγράφηκαν από τον Γενάρη μέχρι τον Σεπτέμβρη του 2021. Φυσικά, καύσιμα και ναύλα έχουν εκτοξευθεί. Περίπου 18% πιο πάνω η τιμή του πετρελαίου και στο 20% πιο ακριβά κοστίζει η βενζίνη. Στο συν 14% βρίσκεται το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος και του υγραερίου στο 12%.

Στο κομμάτι των τροφίμων καταγράφεται μια εκτόξευση στο κόστος αγοράς των λαχανικών (+37,7%) και στα φρούτα (+22,8%). Πιο ακριβά πωλούνται

πλέον και μαγειρικά έλαια πλιν του ελαιολάδου- με την τιμή τους να έχει ανέβει κατά 20% σε σχέση με την αρχή του χρόνου. Ακριβότερα κατά 6,7% διατίθεται το χοιρινό κρέας (στα ίδια επίπεδα παραμένουν βοδινό, μοσχαρίσιο και πουλερικά), πιο ακριβό το ψωμί κατά 2,12%, τα αυγά κατά 4,73%, το ρύζι σχεδόν κατά 3% και το τσάι περίπου κατά 6%. Αξίζει όμως να πούμε και τις μειώσεις που καταγράφουν τιμές προϊόντων. Για παράδειγμα το γιαούρτι πωλείται κατά 3,84% φθηνότερα, οι πατάτες κατά 11%, ενώ φθηνότερα πω-

λούνται πλέον κατεψυγμένα ψάρια, μεταλλικό νερό και παγωτά.

Ένδυση και υπόδηση

Ανάλογες αυξήσεις καταγράφονται και στα είδη ένδυσης και υπόδησης. Ακριβότερα κατά 17,6% κοστίζει στους γονείς να ντύσουν τα παιδιά τους. Συγκεκριμένα, πλέον τα παιδικά ρούχα κατά 10,8%, ενώ 24,4% πιο ακριβά πωλούνται τα παιδικά παπούτσια στην αγορά. Οι αυξήσεις καταγράφονται και στα αντρικά ρούχα (+13,5%) και παπούτσια (+18%). Τις χαμηλότερες αυξήσεις καταγράφουν τα γυ-

νακεία είδη ένδυσης και υπόδησης, που έχουν αυξηθεί γύρω στο 9%. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ωστόσο καταγράφεται στον ρυθμό ανανέωσης του στοκ στην αγορά. Διεθνώς παρατηρείται μια επιβράδυνση στην παραγωγή, η οποία προστίθεται στην περιορισμένη διαθεσιμότητα φορτίων αλλά και στις καθυστερήσεις παραλαβής τους. Ενδεικτικό της κατάστασης είναι ότι όσοι έφερναν στοκ από την Κίνα πλέον αναζητούν εναλλακτικές, αφού το κόστος των ναύλων και οι καθυστερήσεις καθιστούν τέτοιες συναλλαγές ασύμφορες.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΠΑΜΠΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Ανησυχία αλλά και αβεβαιότητα για τον πληθωρισμό

Πόσο θα πρέπει να ανησυχεί η μέση κυπριακή οικογένεια για την αύξηση των τιμών που παρατηρείται τους τελευταίους μήνες; Η απάντηση στην ερώτηση αυτή συνδέεται με την συζήτηση κατά πόσο ο πληθωρισμός που εμφανίζεται στις μέρες μας ως παγκόσμιο φαινόμενο είναι προσωρινός ή όχι. Σε ποιο βαθμό δηλαδή πρόκειται για προσωρινή αδυναμία της παραγωγής να καλύψει την αυξημένη λόγω άρσης των περιοριστικών μέτρων, ζήτηση. Αυτή όμως είναι μια μόνο εξήγηση για το φαινόμενο του πληθωρισμού. Μάλιστα είναι

ποιο ευνοϊκή καθώς ο πληθωρισμός που προέρχεται από αυξημένη ζήτηση συνήθως είναι προσωρινός. Υπάρχουν τουλάχιστον δύο άλλες ερμηνείες των ανοδικών τιμών. Η πρώτη έχει να κάνει με την παροχή από τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις αυξημένης ρευστότητας προς τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, τις επιχειρήσεις αλλά και τα νοικοκυριά. Η κίνηση αυτή υπήρξε αποτελεσματική ως προς την αποφυγή βαθιάς ύφεσης τον καιρό των περιοριστικών μέτρων για τον κορωνοϊό. Έφερε όμως μεγάλη αύξηση στις τιμές

των μετοχών και πιθανόν έχει προκαλέσει την άνοδο στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Ειδικά μάλιστα οι αυξήσεις στο πετρέλαιο και στα βασικά προϊόντα παραπέμπουν σε μια μορφή πληθωρισμού η οποία είναι η πιο επικίνδυνη. Πρόκειται για τον πληθωρισμό κόστους. Αυτό το είδος πληθωρισμού δύσκολα αντιμετωπίζεται, υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας και έχει την τάση να αναπαράγεται υπό την μορφή πιέσεων για γενικές αυξήσεις. Ειδικά στην Κύπρο οι επιπτώσεις από την αύξηση στις τιμές

των πετρελαιοειδών είναι ιδιαίτερα επакθείς. Μεταφράζονται σε πιο ακριβό ρεύμα αφού η παραγωγή ηλεκτρισμού εξακολουθεί να σπνρίζεται κυρίως στην καύση μαζούτ. Επιφέρουν επίσης υψηλότερα κόστη στη μεταφοράς για τον μέσο Κύπριο, ο οποίος ελλείψει ρεαλιστικών εναλλακτικών επιλογών διακινείται με συμβατικά ιδιωτικά αυτοκίνητα. Τα πράγματα πιθανότατα να ήταν διαφορετικά αν για την παραγωγή ηλεκτρισμού είχαν χρησιμοποιηθεί σε μεγαλύτερο βαθμό ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, αλλά ίσως και το φυσικό αέριο, παρόλο που το

τελευταίο παρουσιάζει τον τελευταίο μήνα μεγάλες αυξήσεις στις διεθνείς τιμές. Το ίδιο ισχύει και τις δημόσιες συγκοινωνίες οι οποίες βρίσκονται ακόμα σε υποτυπώδη ανάπτυξη. Βέβαια όλα τα πιο πάνω είναι θεωρητικά, καθώς δεν έγιναν, αλλά η ουσία είναι ότι σήμερα πολύ λίγα πράγματα μπορούν να αλλάξουν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Προς το παρόν θα αναμένει κανείς, όπως έγινε και στο εξωτερικό, προσωρινά τα κρατικά ταμεία να απορροφήσουν μέρος από την μεγάλη αύξηση στο κόστος του ηλεκτρισμού, ότι εκείνοι

που πουλούν προϊόντα και υπηρεσίες δεν θα εκμεταλλευτούν την κατάσταση και ότι οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι δε θα κληθούν κατά αποκλειστικότητα να καλύψουν το λογαριασμό του πληθωρισμού. Να υπάρξει δηλαδή αυτοσυγκράτηση ευελπιστώντας ότι το φαινόμενο του διεθνούς πληθωρισμού θα αποδεικτεί προσωρινό ή ότι οι ξένες κυβερνήσεις και νομισματικές αρχές θα μπορέσουν να το περιορίσουν.

Ο Πάμπος Παπαγεωργίου είναι ακαδημαϊκός.

Cyber Risk Insurance

In TRUST We Trust

Το έγκλημα άλλαξε.
Όρα ν' αλλάξεις και την ασφάλειά σου!

www.trustcyprusinsurance.com

Θα αργήσει να διορθωθεί η ακρίβεια

Ο πληθωρισμός ελέγχεται μέσω της νομισματικής πολιτικής και όχι μέσω της δημοσιονομικής, άρα με κρατικές παρεμβάσεις

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η διόρθωση της πληθωριστικής τάσης στη διάρκεια των επομένων μηνών και η αναμονή θα είναι από ό,τι φαίνεται το μοναδικό «φάρμακο» για την ακρίβεια που υπάρχει παγκοσμίως και που φυσικά έχει χτυπήσει και την Κύπρο. Η κρίση της προσφοράς (supply) που έχει δημιουργηθεί λόγω της απότομης ζήτησης μετά τα ταυτόχρονα ανοίγματα των οικονομιών και της άρσης των περιορισμών έχει δημιουργήσει μεγάλο πρόβλημα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Πρόβλημα, ωστόσο, που, όπως διαμνύουν φορείς του κυπριακού κράτους, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω κρατικής παρέμβασης. Είναι γεγονός ότι το υψηλότερο κόστος πρώτων υλών και

Κ. Πετρίδης: η υγειονομική κρίση του κορωνοϊού δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να μετατραπεί σε μία νέα κρίση χρέους.

ενέργειας έχουν ανεβάσει τις τιμές σε βασικά αγαθά στην Κύπρο, με την προσέγγιση να είναι πως πρόκειται για φαινόμενο παροδικό και θα περάσει με τον χρόνο. Την ίδια ώρα, φήμες για σκέψεις αναφορικά με πιθανές παρεμβάσεις του κράτους σε τιμές προϊόντων δεν μπορούν να γίνουν. Κρατικοί φορείς διαμνύουν πως ο πληθωρισμός ελέγχεται μέσω της νομισματικής πολιτικής ως επί το πλείστον και όχι μέσω

Καραδοκεί σύμφωνα με μικρή μερίδα οικονομολόγων μια κρίση ζήτησης (demand) που θα προέλθει από την δημοσιονομική στήριξη των κρατών που εφαρμόζεται κοντά τα τελευταία δύο χρόνια.

της δημοσιονομικής. Αντιθέτως, η δημοσιονομική πολιτική ενθαρρύνει τον πληθωρισμό και δεν τον σταματά. Μιλώντας στην «Κ» ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης σχολίασε για τα παραπάνω στην «Κ» πως το Υπουργείο παρακολουθεί τις εξελίξεις, οι οποίες τρέχουν, η ενεργειακή κρίση ήταν κάτι που δεν είχε προβλεφθεί διεθνώς και όπως ακολουθήθηκε μία ευέλικτη πολιτική θα συνεχίσει να ακο-

λουθείται. Υπενθύμισε δε, πως η Κύπρος έχει ήδη επιδοτήσει τον ηλεκτρισμό μέσω της ΑΗΚ για τέσσερις μήνες από τον Νοέμβριο και μέχρι τον Φεβρουάριο, το Υπουργείο Γεωργίας μελετά κάποια μέτρα για βοήθεια των γεωργοκτηνοτρόφων. Ταυτόχρονα, η Κύπρος είναι μία από τις δύο χώρες που εφαρμόζει ακόμα την Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή (ΑΤΑ) και μέρος των αυξήσεων αποζημιώνονται πι-

σω στον καταναλωτή. Τόνισε, τέλος, πως η υγειονομική κρίση του κορωνοϊού δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να μετατραπεί σε μία νέα κρίση χρέους.

Ο κίνδυνος

Παρόλο που βιώνουμε μία κρίση προσφοράς στην παρούσα φάση, άρα αυξάνονται οι τιμές των προϊόντων, άρα και αναμένουμε να είναι παροδική, καραδοκεί σύμφωνα

Ανάπτυξη το 2022

Το ΔΝΤ και η Ευρωπαϊκοί θεσμοί επιμένουν πως το πρόβλημα είναι προσφοράς και όχι ζήτησης. Η τελευταία έκθεση του ΔΝΤ για την παγκόσμια οικονομία αναφέρει πως η ανάκαμψη συνεχίζεται μεν, αλλά από το δεύτερο τρίμηνο του έτους άρχισε να χάνει την κεκτημένη ταχύτητα. Ευελπιστεί πως οι ανεπτυγμένες οικονομίες θα επιστρέψουν στο δυναμικό ανάπτυξής τους το επόμενο έτος, άρα και θα αποκλιμακωθούν οι πληθωριστικές πιέσεις. Το Ταμείο έχει αναθεωρήσει προς τα κάτω την πρόβλεψή του για ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας στο σύνολο του τρέχοντος έτους στο 5,9% από την προηγούμενη εκτίμηση για 6%. Αμετάβλητη εντούτοις η πρόβλεψή του για ανάπτυξη 4,9% το επόμενο έτος, ενώ εκτιμά πως το 2022 οι ανεπτυγμένες οικονομίες θα επιστρέψουν στα προ πανδημίας επίπεδα και θα υπερβούν το δυναμικό ανάπτυξής τους κατά 0,9% το 2024.

με μικρή μερίδα οικονομολόγων μια κρίση ζήτησης (demand) που θα προέλθει από την δημοσιονομική στήριξη των κρατών που εφαρμόζεται κοντά τα τελευταία δύο χρόνια. Στην παρούσα φάση η προσφορά δεν μπορεί να ικανοποιήσει την παρούσα ζήτηση, με εμφανή την έλλειψη σε σίδηρο, σιτηρά και άλλες ύες. Είναι θέμα χρόνου να βρεθεί ο βηματισμός ξανά του διεθνούς εμπορίου αν το πρόβλημα είναι της

προσφοράς (supply side), όπως σημειώνει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Επιστρέφοντας όμως στα τα της μικρής μερίδας οικονομολόγων, σημειώνουν πως αυτό που βιώνουμε με τις τιμές των προϊόντων μπορεί να είναι υπαρκτό και να οφείλεται σε πρόβλημα της προσφοράς, ωστόσο τα χρήματα που έριξαν οι κυβερνήσεις στην αγορά για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα θα έρθει «μπουθερανγκ» και θα δημιουργήσουν την κρίση της ζήτησης (demand). Η πολύ χαλαρή νομισματική πολιτική και η μεγάλη επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που εφάρμοσαν τα κράτη με αποτέλεσμα να έχει μπει πάρα πολύ χρήμα στην «αγορά», όταν ξεκαθαρίσει το πρόβλημα της προσφοράς (supply), θα ξεπροβάλει ένα πολύ πιο μεγάλο πρόβλημα, αυτό της υπερθέρμανσης της παγκόσμιας οικονομίας. Πρακτικά, οι τιμές θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα στα προϊόντα και θα χρειαστεί και πολύ περισσότερος χρόνος για να επανέλθει το ισοζύγιο. Θα υπάρξει έντονος και παρατεταμένος πληθωρισμός που αν και το αποτέλεσμα σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων θα είναι το ίδιο, θα είναι πολύ πιο αποσταθεροποιητικό για μια οικονομία αν υπάρξει υπερθέρμανση, από αυτό του παροδικού προβλήματος της προσφοράς (supply). Εάν φανεί η υπερθέρμανση, τότε τα επιτόκια θα ανέβουν, όπως και το κόστος δανεισμού θα ανέβει. Υποστηρίζει δε η μερίδα των «απαισιόδοξων», πως τα ποσά που έπεσαν στην αγορά από τις Κυβερνήσεις είναι τόσα πολλά και τα επιτόκια ήταν τόσο χαμηλά, με αποτέλεσμα να υπάρξουν έντονες πληθωριστικές πιέσεις.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΠΑΥΛΟΥ ΛΟΪΖΟΥ***

Μπορούμε να μάθουμε πολλά από τις αποτυχίες μας

Δεν μάθαμε να γιορτάζουμε σωστά την αποτυχία. Κάποιοι που απέτυχε είναι κάποιος που προσπάθησε, σε αντίθεση με άλλους που βολέψτηκαν σε μια γωνία κι απλώς επικρίνουν. Η αποτυχία έχει να κάνει με την ενθάρρυνση και επιβράβευση της προσπάθειας κι όχι μόνο με το τελικό αποτέλεσμα, κάτι που συχνά ξεχνάμε, καθώς τείνουμε να επικεντρωνόμαστε μόνο στους «νικητές» σε συγκεκριμένους κλάδους, τομείς, αθλήματα κλπ. Όταν εστιάζουμε στην προσπάθεια, ενθαρρύνουμε όλους να συμμετάσχουν, να προχωρήσουν, να ρισκάρουν και να συμβάλουν στην επίτευξη ενός κοινού στόχου. Αντίθετα, αν επικεντρωθούμε στους «νικητές» δοξάζουμε την επιτυχία και αποθαρρύνουμε εκείνους που δεν είχαν αρκετή αυτοπεποίθηση μέσα τους ή που δεν θέλησαν να ρισκάρουν να αποτύχουν. Βάζουμε τη λέξη «νικητές» σε εισαγωγικά, επειδή το «να κερδίζω» δεν είναι ποτέ κάτι ατομικό. Το να είσαι στο επάγγελμα, σημαίνει ότι χτίζεις κάτι, ένα προϊόν ή μία υπηρεσία ή έναν συνδυασμό, πράγμα που σημαίνει επίσης ότι οι προσπάθειές σου για δημιουργία, πωλήσεις και διαχείριση δεν σταματούν ποτέ. Επιπλέον, η «νίκη» μπορεί να οριστεί με όποιο μέτρο σύγκρισης θέλει να την ερμηνεύσει κανείς: κύκλο εργασιών, καθαρό κέρδος, περιθώριο κέρδους, αριθμό εργαζομένων κλπ. Για παράδειγμα, με βάση στοιχεία του 2020, η Walmart είναι η μεγαλύτερη εταιρεία στον κόσμο από πλευράς τζίρου (\$559,151εκ., \$13,600εκ. κέρδος), η Microsoft η μεγαλύτερη εταιρεία σε κέρδος (\$168,090εκ. τζίρο, \$61,270εκ. κέρδος) και η Apple η μεγαλύτερη εταιρεία με βάση τη χρηματιστηριακή της αξία (\$2.1τρίσ.).

Όταν ξεκινάμε μια επιχείρηση, πολλοί θα σας συμβουλέψουν, αλλά κανένας δεν θα σας πει να «κάνετε πολλά λάθη». Μπορεί να σας συμβουλεύσουν να «πάρετε ρίσκα», «να μην είστε συγκρατημένοι» ή ακόμα και «να εμπιστευτείτε τις

ικανότητές σας», αλλά το πιο πιθανό είναι ότι κανείς τους δεν θα είναι σε θέση να στηρίξει με επιχειρήματα τη θέση του ή να είναι πραγματικά πρόθυμος να σας βοηθήσει να πετύχετε τον στόχο σας. Η υποστήριξη από όσους είναι έξω από τον χορό απαιτεί μηδενική προσπάθεια και φυσικά μηδενικό κίνδυνο, αφού σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να συσχετιστούν με μία ενδεχόμενη αποτυχία της επιχείρησής σας. Φυσικά, όταν η επιχείρηση πετύχει, θα είναι οι πρώτοι που θα τρέξουν να πουν: «Εγώ σου είπα ότι όλα θα πάνε καλά» και μάλιστα θα προσπαθήσουν να κερδίσουν και κάποια θετική μνεία για την τυχαία αυτή τοποθέτησή τους. Μια παρόμοια νοοτροπία συναντούμε και στην καριέρα ενός δημόσιου ή τραπεζικού υπαλλήλου, οι οποίοι στα πλαίσια της επαγγελματικής τους ανέλιξης ακολουθούν την πρακτική: «απόφυγε να κάνεις οτιδήποτε διαφορετικό επειδή η παραμικρή σου δράση μπορεί να οδηγήσει σε κίνδυνο αποτυχίας, μείνε στη θέση σου και απλά να φοράς τις παρωπίδες σου έως ότου προαχθείς στην κορυφή απλά και μόνο επειδή ποτέ δεν έκανες κάτι λάθος!»

Στον κόσμο του επιχειρείν η αποτυχία πρέπει να γιορτάζεται, η επιτυχία να ορίζεται με τους δικούς σας όρους και σταθμά και να είστε πάντα έτοιμοι να ανταπεξέλθετε στις δυσκολίες, μόνοι σας! As μιλήσουμε, λοιπόν, για νοοτροπία: αν δεν αποτύχεις ποτέ, πιθανότατα δεν θα σε ξεχωρίσεις ποτέ. Εάν απλώς διεκπεραιώνεις εργασίες όλη μέρα, πιθανότατα δεν παίρνεις αρκετά ρίσκα, πράγμα που σημαίνει ότι ακόμα και αν πετύχεις μικρές καθημερινές νίκες, δεν προκαλεις τον εαυτό σου να επιτύχει τις μεγαλύτερες νίκες που θα σε ξεχωρίσουν με ουσιαστικότερο τρόπο. Το να παίρνεις υπολογισμένα ρίσκα είναι πραγματικά υπέροχο, αλλά αυτά που θα σε οδηγήσουν μπροστά για να ξεπεράσεις τα όρια σου, είναι εκείνα που δεν είχες υπολογίσει καθόλου!

Θα υπάρξουν φορές που κάποιος στην ομάδα σας θα αποτύχει, οπότε συζητήστε το και γιατί όχι, διευθετήστε να το γιορτάσετε. Είναι πολύ πιο εύκολο να μιλάς για την αποτυχία με υποθετικούς όρους παρά πραγματικά να την αποδέχεσαι, αλλά η επισήμανση αυτών των στιγμών όταν συμβαίνουν, βοηθά στο να διασφαλιστεί ότι η νοοτροπία αυτή θα γίνει μέρος της κουλτούρας της εταιρείας που χτίζετε. Αυτό σημαίνει ότι δημιουργείτε ένα χώρο στον οποίο είναι αποδεκτό να τοποθετήστε ανοικτά σε σχέση με το τι πήγε στραβά και τι μπορεί να μάθει η ομάδα από αυτήν την αποτυχία ώστε να το αποφύγει την επόμενη φορά. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο η αποτυχία είναι καλό παράδειγμα και πρέπει να γιορτάζεται - κάποιος δοκίμασε κάτι, δεν πέτυχε, αλλά τώρα όλοι είμαστε πιο σοφοί.

Αυτή την νοοτροπία έχει και η WiRE:

Ποιος είναι ο στόχος μας; Να φέρουμε διαφάνεια στην αγορά ακινήτων.

Πώς μπορεί αυτό να επιτευχθεί; Με το να συγκεντρώσουμε όλες τις πληροφορίες και δεδομένα του κάθε ακινήτου που υπάρχει σ' αυτόν τον πλανήτη, να τα διανέμουμε δωρεάν σε όλους και με αυτό τον τρόπο να βοηθήσουμε όλο τον κόσμο να λάβει τις καλύτερες δυνατός αποφάσεις για το σπίτι του.

Υπερβολικό; Ακριβώς. Και για αυτό τον λόγο αξίζει τον κόπο.

Σύμφωνα με όλους τους γνωστούς νόμους της αεροπορίας, οι μέλισσες δεν είναι με κανένα τρόπο σε θέση να πετάζουν. Τα φτερά τους είναι πολύ μικρά για να σηκώνουν από το έδαφος το χοντρό τους σώμα. Η μέλισσα, φυσικά, πετάει. Γιατί οι μέλισσες απλά δεν νοιάζονται για το τι οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι δυνατόν (απόσπασμα από την ταινία «Bee Movie»).

*Διευθύνων Σύμβουλος, WiRE FS

Στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. η έγκριση μέτρων έκτακτης ανάγκης για την ενέργεια

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες ετοιμάζονται να επιστρατεύσουν κάθε μέτρο αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης για να περιορίσουν τον αντίκτυπο της άνευ προηγουμένου ενεργειακής κρίσης στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά και στις ασθενέστερες επιχειρήσεις που βάλλονται από το δυσβάσταχτο κόστος της ενέργειας. Στη Σύνοδο Κορυφής που θα πραγματοποιηθεί την επόμενη εβδομάδα, οι αρχηγοί κυβερνήσεων των χωρών της Ε.Ε. αναμένεται να συμφωνήσουν στην «καλλιστη δυνατή αξιοποίηση» της εργαλειοθήκης που παρουσίασε η Κομισιόν την Τετάρτη. Μεταξύ άλλων η εργαλειοθήκη προτείνει μέτρα όπως η παραχώρηση φοροπαλαγών αλλά και η κορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις.

Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, επικαλούμενο το προσχέδιο του κοινού ανακοινωθέντος που διέρρευσε στο αμερικανικό ειδησιογραφικό δίκτυο, στόχος των Ευρωπαίων ηγετών είναι η στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων. Ανάμεσα στα μέτρα που σχεδιάζουν να υιοθετήσουν είναι και η ρύθμιση των λογαριασμών θέρμανσης με πληρωμές σε δόσεις. Η ενεργειακή κρίση είναι σαφές ότι θα βρεθεί στο επίκεντρο των συζητήσεων στη Σύνοδο Κορυφής στις 21 και 22 Οκτωβρίου μετά την εκτόξευση των τιμών του φυσικού αερίου και τις ηλεκτρικής ενέργειας εν μέσω ανεπάρκειας ενέργειας. Όπως, επίσης, προκύπτει από το κοινό ανακοινωθέν, οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα καλέσουν την Κομισιόν να σχεδιάσει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα προκειμένου «να αμβλυνθούν οι υπερβολικές διακυμάνσεις των τιμών της ενέργειας», αλλά και να αυξήσει τις ενεργειακές αντιτάσεις της Ε.Ε., καθώς και να διασφαλίσει την επιτυχία της μετάβασης στην πράσινη οικονομία. Δεδομένου, πάντως, ότι το κοινό ανακοινωθέν εξετάζονταν χθες μέχρι και τη στιγμή που συντασσόταν το παρόν,

Ανάμεσα στα μέτρα που αναμένεται να υιοθετηθούν είναι και η ρύθμιση των λογαριασμών θέρμανσης με πληρωμές σε δόσεις.

είναι πιθανόν να υπάρξουν αλλαγές στο περιεχόμενο του προτοπου υιοθετήσουν οι αρχηγοί των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Το πρόβλημα στη διαχείριση της τρέχουσας κρίσης είναι πως η Ε.Ε. έχει περιορισμένο εύρος δράσης και περιορισμένες δυνατότητες για να υιοθετήσει ένα σχέδιο που θα αμβλύνει τον αντίκτυπο της ακριβής ενέργειας, και ο σχεδιασμός των μέτρων έκτακτης ανάγκης εναπόκειται κυρίως στην κρίση των εθνικών κυβερνήσεων. Ορισμένες χώρες έχουν ζητήσει από την Κομισιόν να παρουσιάσει και νέα μέτρα, κάτι εξαιρετικά δύσκολο λαμβανομένων υπόψη των μεγάλων αποκλίσεων ανάμεσα στα διάφορα στρατηγικά συμφέροντα των χωρών.

Παράλληλα, οι Ευρωπαίοι ηγέτες σκοπεύουν να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) να εξετάσει κατά πόσον έχει τη δυνατότητα να διαθέσει πρόσθετα κεφάλαια για να διευκολύνει και να επισπεύσει τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία.

Η ενεργειακή κρίση είναι, πάντως, παγκόσμια και οι ελλείψεις ενέργειας έχουν πληξει ιδιαίτερα την Κίνα, αναγκάζοντας συχνά

τις επιχειρήσεις της να διακόψουν προσωρινά την παραγωγή τους. Ετσι, οι μεγαλύτερες ενεργειακές επιχειρήσεις της Κίνας διαπραγματεύονται αυτό το διάστημα με τις αμερικανικές βιομηχανίες υδρογονάνθρακα φυσικού αερίου (LNG) προκειμένου να διασφαλίσουν ενεργειακή επάρκεια. Σχετικό ρεπορτάζ του Reuters αναφέρει πως μεταξύ των κινεζικών βιομηχανιών που έχουν προσεγγίσει αμερικανικές βιομηχανίες LNG συγκαταλέγονται οι κολλοσοί της Sinopec και της China National Offshore Oil Company αλλά και το κρατικό δίκτυο διανομής Zh-ejiang Energy. Σε ό,τι αφορά τις αμερικανικές επιχειρήσεις που φιλοδοξούν να γίνουν προμηθευτές τους είναι, μεταξύ άλλων, η Cheniere Energy και η Venture Global. Οι συνολικές ενδεχόμενες να καταλήξουν σε συμφωνίες αξίας πολλών δεκάδων δις. δολαρίων. Στην περίπτωση αυτή, η ενεργειακή κρίση θα έχει επιτύχει αυτό που δεν πέτυχε ο εμπορικός πόλεμος του τέως προέδρου των ΗΠΑ. Θα έχει εξοθήσει την Κίνα να αυξήσει τις εξαγωγές της σε αμερικανικό υδρογονάνθρακα φυσικό αέριο.

BLOOMBERG, REUTERS

Κτυπούν κόκκινο οι κρατήσεις Οκτωβρίου

Πολύ καλές οι πληρότητες σε Αγία Νάπα και Πάφο, ανοίγει η βεντάλια των τουριστικών αγορών

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Καλύτερα ακόμα και από Σεπτέμβριο σε κάποιες περιπτώσεις κινείται ο Οκτώβριος για τα ξενοδοχεία και τις τουριστικές επιχειρήσεις. Με τις εβδομαδιαίες πτήσεις να κινούνται σε ικανοποιητικά για τα δεδομένα επίπεδα, την επιστροφή των Βρετανών αλλά και τον εμπλουτισμό των τουριστικών αγορών που έβαλαν στον χάρτη τους την Κύπρο, εκτιμάται ότι η καλοκαιρινή τουριστική σεζόν θα κρατηθεί τουλάχιστον μέχρι το πρώτο δεκαήμερο Νοεμβρίου. Οι σημερινές επιδόσεις αποτελούν

Γεμάτα τα ξενοδοχεία σε Αγία Νάπα και Πρωταρά σημειώνει ο πρόεδρος της ΕΤΑΠ Αμμοχώστου Λάκης Αβρααμίδης.

δυναμικά και την βάση για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, ενώ φαίνεται ότι αποδεικνύονται σωτήριες για τις τουριστικές επιχειρήσεις οι οποίες ρίσκαραν να ανοίξουν εν μέσω αβεβαιότητας για την έκβαση της καλοκαιρινής σεζόν. Η εικόνα σε Αγία Νάπα και

Μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου αναμένεται ότι θα καταγράφονται ικανοποιητικές πληρότητες στα ξενοδοχεία και κρατήσεις σε χώρους εστίασης στις τουριστικές περιοχές.

Πρωταρά αλλά και Πάφο είναι ψηλές πληρότητες με τις κρατήσεις της τελευταίας στιγμής να αποδεικνύονται ιδιαίτερα ευεργετικές.

Γεμάτα ξενοδοχεία

Ψηλές κρατήσεις και πληρότητες καταγράφουν Αγία Νάπα και

Πρωταράς. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της ΕΤΑΠ Αμμοχώστου Λάκη Αβρααμίδη, έστω και σε ήπιο ρυθμό οι κρατήσεις θα συνεχιστούν μέχρι το πρώτο δεκαήμερο Νοεμβρίου. Λόγω της τάσης φέτος για κρατήσεις της τελευταίας στιγμής, υπάρχει η εκτίμηση ότι οι ροές

τουριστών θα συνεχίσουν και τις επόμενες μέρες, αν και σε πιο μειωμένους ρυθμούς. Όπως ανέφερε, αριθμός ξενοδοχείων αποφάσισαν να παραμείνουν ανοικτά μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου. «Μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου θα υπάρχουν υπό τις περιστάσεις ικανοποιητικές πλη-

ρότητες». Εκτιμάται ότι αν οι ενδείξεις είναι θετικές για ικανοποιητικά επίπεδα τουριστικών αφίξεων και μέσα στον Νοέμβριο, τότε μεγαλύτερος αριθμός ξενοδοχείων και επιχειρήσεων εξαρτώμενων από τον τουρισμό θα παρατείνουν την λειτουργία τους και μετά τα μέσα Νοεμβρίου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η τουριστική παλέτα της φθινοπωρινής περιόδου, αφού η απεξάρτηση από τις βασικές αγορές φαίνεται να συνεχίζεται. Τουλάχιστον την ελεύθερη Αμμόχωστο, αυτή την περίοδο επισκέπτονται τουρίστες από Ουκρανία, Πολωνία, Γαλλία, Ισπανία και Κεντρική Ευρώπη. Σημαντικά είναι ακόμα τα ποσοστά των ρωσικών αφίξεων στην περιοχή, ενώ παρουσία έχουν και Βρετανοί τουρίστες. Υπενθυμίζεται ότι βάσει της πρόσφατης ποιοτικής ανάλυσης των Cyprus Flight Pass από την Hermes Airports, η Αμμόχωστος προτιμάται κυρίως από Ρώσους, ενώ για τους Βρετανούς πρώτη κατά σειρά προτίμησης περιοχή είναι η Πάφος.

Στο 75% η Πάφος

Τον καλύτερο τουριστικά μήνα διανύει η Πάφος. Το άνοιγμα της βρετανικής αγοράς σε συνδυασμό με τις σχολικές διακοπές που αρχίζουν αυτή την περίοδο στο Ηνωμένο Βασίλειο, δίνει σημαντικές ανάσες στους ξενοδόχους της πε-

ριοχής με τις πληρότητες των ξενοδοχείων να κυμαίνονται αυτή την περίοδο μεταξύ 70-75%. Πέραν των βρετανικών αφίξεων που ανέρχονται στο 40-50%, οι πληρότητες ενισχύονται φυσικά και από πληθώρα άλλων αγορών και τα Σαββατοκύριακα από τις διακοπές των Κυπρίων.

Όπως αναφέρει ο εκπρόσωπος του ΠΑΣΥΣΕ Πάφου Θάνος Μικαηλίδης είναι ευχάριστες οι επιδόσεις Οκτωβρίου, ωστόσο η τουριστική σεζόν οδεύει προς το τέλος της. Οι επιδόσεις των επόμενων ημερών θα αποτελέσουν βαρόμετρο για την παράταση στην λειτουργία των ξενοδοχείων και μετά τα μέσα Νοεμβρίου. Πάντως ο προγραμματισμός πτήσεων από τον Νοέμβριο μέχρι τον Μάρτιο κινείται σε καλά επίπεδα σύμφωνα με πρόσφατη ενημέρωση από της Hermes Airports. Συγκεκριμένα την χειμερινή περίοδο από Νοέμβριο μέχρι τον Μάρτιο με βάση τον προγραμματισμό των εταιρειών το πτητικό πρόγραμμα κινείται γύρω στο 75% της αντίστοιχης χειμερινής περιόδου του 2019, με αυξημένα προγράμματα από εταιρείες οι οποίες ήδη δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Εκτιμάται επίσης ότι οι επόμενοι μήνες θα συνεχίσουν να κινούνται στο 60% του 2019, κάτι που θεωρείται ότι θα δώσει καλή πάσα για καλύτερες τουριστικές επιδόσεις το 2022.

Με νέα στρατηγική για προσέλκυση επιχειρήσεων η Κύπρος

Παρουσιάστηκε η νέα στρατηγική για προσέλκυση επιχειρήσεων στην Κύπρο με τις εταιρείες τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας να έχουν την τιμητική τους. Βάσει των συμφωνηθέντων, το Σχέδιο θα τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2022, θα χρειαστεί ωστόσο η έγκριση κάποιων προνοιών του από τη Βουλή. Απαντώντας σε σχετικές ερωτήσεις κατά την παρουσίαση του Σχεδίου ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, ανέφερε ότι δεν έχει καμιά σχέση η στρατηγική αυτή με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (ΚΕΠ), καθώς αφορά ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, εργαζόμενους και όχι επιχειρήσεις και ανθρώπους που επιλέγουν την Κύπρο ως χώρα διαμονής τους. Σύμφωνα με το Σχέδιο, ιδρύεται Μονάδα Διευκόλυνσης Εταιρειών (Business Facilitation Unit) που είναι μετεξέλιξη του υφιστάμενου Μηχανισμού Τα-

χείας Δραστηριοποιήσεως Διεθνών Εταιρειών που δραστηριοποιούνται ή επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στην Κύπρο. Μέσα από την υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης θα έχει αναβαθμισμένο ρόλο ο υφιστάμενος Μηχανισμός Ταχείας Δραστηριοποίησης, ο οποίος δραστηριοποιείται εδώ και ένα χρόνο και έχει αυξημένο όγκο εργασίας καθώς θα λειτουργεί ως το κεντρικό σημείο επαφής για όλες τις εταιρείες διεθνών συμφερόντων, που είτε δραστηριοποιούνται στην Κύπρο είτε επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν καθώς και για κυπριακές επιχειρήσεις σε συγκεκριμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Με βάση τη στρατηγική, γίνεται επίσης αναθεώρηση της υφιστάμενης πολιτικής για την απασχόληση προσωπικού από τρίτες χώρες που εργοδοτείται από εταιρείες και επιχειρήσεις ξένων συμφερόντων. Οι επιλέξιμες επιχειρήσεις

Δεν έχει καμιά σχέση η στρατηγική αυτή με το ΚΕΠ καθώς αφορά ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο.

είναι επιχειρήσεις και εταιρείες ξένων συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στην Κυπριακή Δημοκρατία ή επιχειρήσεις και εταιρείες ξένων συμφερόντων που προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην Κυπριακή Δημοκρατία και που λειτουργούν αυτοτελή γραφεία στην Κύπρο.

Digital Nomad Visa

Στα πλαίσια της στρατηγικής θα παραχωρούνται και οι λεγόμενες

Digital Nomad Visa με ανώτατο αρχικό όριο τους 100 δικαιούχους, δηλαδή άδειες παραμονής στη Δημοκρατία αλλά όχι άδεια εργασίας, για άτομα που θα διαμένουν στην Κύπρο αλλά θα εργάζονται σε εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό. Εξετάζεται επίσης η πιθανότητα επέκτασης της φοροαπαλλαγής 50% για επένδυση σε πιστοποιημένες καινοτόμες επιχειρήσεις και από εταιρικούς επενδυτές. Το καθεστώς το οποίο ίσχυε μέχρι τέλος Ιουνίου 2021 επέτρεπε την φοροαπαλλαγή μόνο σε φυσικά πρόσωπα. Για το σκοπό αυτό αναμένεται η γνωμοδότηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μόλις ληφθεί η σχετική έγκριση το τροποποιητικό νομοσχέδιο του περί Φορολογίας Εισοδήματος Νόμου, θα σταλεί στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο. Με το πέρας του νομοτε-

χνικού ελέγχου θα κατατεθεί στη Βουλή για συζήτηση και ψήφιση.

Πολτογράφηση

Πρόσθετα, θα δίνεται δικαίωμα στην υποβολή αίτησης για πολιτογράφηση στους εργαζόμενους σε αυτές τις εταιρείες μετά από πέντε χρόνια παραμονής και εργασίας στη Δημοκρατία ή μετά από τέσσερα χρόνια εάν πληρούν το κριτήριο της κατοχής αναγνωρισμένου πιστοποιητικού πολύ καλής γνώσης της ελληνικής γλώσσας

Θα διασφαλίζεται συνάμα η μεταφορά εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων, μέσα από εντατικοποίηση των προσαρτημάτων για σύνταξη Διμερών Συμφωνιών με τρίτες χώρες που θα καθοριστούν από το Υπουργείο Εργασίας, έτσι ώστε όταν ένας υπήκοος τρίτης χώρας έχει καταβάλει εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων στην Κύπρο, όταν επιστρέψει

για μόνιμη κατοίκηση στη χώρα του να δικαιούται να μεταφέρει τις εισφορές που πλήρωσε υπό τον όρο ότι με τις εισφορές αυτές δεν απέκτησε κανένα δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος, ανικανότητας κ.τ.λ.

Τέλος, θα προνοείται η αναβάθμιση των υποδομών για τις τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνιών και της ευρυζωνικής σύνδεσης. Θα γίνει επίσης ενημερωτική εκστρατεία για προσέλκυση προσοντούχων Κύπριων που εργάζονται στο εξωτερικό, ενώ θα γίνει ανάθεση σε ένα οίκο ο οποίος να προωθήσει ένα ολοκληρωμένο και σωστό branding για την χώρα. Θα γίνει επισήμως της υλοποιήσεως των προωθούμενων μεταρρυθμίσεων, θα προωθείται η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων ώστε να ευθυγραμμιστούν με τις ανάγκες της αγοράς.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

Μακρύς ο δρόμος για απεξάρτηση από τα φυτοφάρμακα

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (φυτοφάρμακα) είναι χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται για να προστατεύσουντα καλλιέργειεςαπό φυτά από έντομα, μύκητες και άλλους οργανισμούς. Η χρήση των ουσιών αυτών, από τη δεκαετία του 1940 και έπειτα, έχει οδηγήσει σε θεαματική αύξηση της παραγωγής. Δυστυχώς, όμως, η χρήση των φυτοφαρμάκων προκαλεί σοβαρότατες επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, καθώς η έκθεση στις ουσίες αυτές έχει συνδεθεί με νευρολογικές παθήσεις, διάφορες μορφές καρκίνου, αλλά και μείωση του IQ σε παιδιά. Παρόλο που τη μεγαλύτερη έκθεση στις χημικές αυτές ουσίες έχουν οι εργαζόμενοι στον γεωργικό τομέα, τα υπολείμματα των φυτοφαρμάκων στα οπωροκαπευτικά αποτελούν σημαντική οδό έκθεσης όλων των καταναλωτών. Με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων των φυτοφαρμάκων στους καταναλωτές, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει θεσπίσει ανώτατα επιτρεπτά όρια υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα. Δυστυχώς, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων (EFSA), η Κύπρος κατατάσσεται συστηματικά στην πρώτη

τριάδα των κρατών με τη μεγαλύτερη παρουσία υπολειμμάτων στα τρόφιμα φυτικής προέλευσης. Τα λεπτομερή στοιχεία στις Εκθέσεις του Γενικού Χημείου του Κράτους είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά. Για παράδειγμα, τα πιο πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι το 2019: α) ποσοστό 53,9% των εξετασθέντων φυτοφάρμακων περιείχαν ανιχνεύσιμα υπολείμματα, β) ποσοστό 7,2% των δειγμάτων φυτικής προέλευσης (επιτόπια και εισαγόμενα, φρέσκα και αποξηραμένα) περιείχαν υπολείμματα πέραν των επιτρεπόμενων ορίων, και γ) 39% των δειγμάτων είχαν πολυφαρμακία, δηλαδή ταυτόχρονη παρουσία δύο ή και περισσότερων φυτοφαρμάκων. Στις πλείστες περιπτώσεις, μέχρι να διαπιστωθεί η παρουσία υπερβάσεων από την αρμόδια αρχή, τα προϊόντα έχουν ήδη καταναλωθεί.

Η παρουσία υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων πέραν των επιτρεπτών ορίων οφείλεται σε λανθασμένες πρακτικές, όπως: α) η παραβίαση του χρόνου ασφαλείας, δηλαδή του χρόνου που απαιτείται μεταξύ τελευταίου ψεκασμού και συγκομιδής,οποίος ορίζεται στην ετικέτα του φυτοφαρμάκου, β) ο ψεκασμός με μεγαλύτερη δόση από αυτήν που αναγράφεται στην ετικέτα, και

γ) ο ψεκασμός με φυτοφάρμακο χωρίς έγκριση χρήσης στην καλλιέργεια.

Η λήψη μέτρων αντιμετώπισης του προβλήματος είναι επιβεβλημένα. Γι αυτό, εξάλλου, ένας από τους κυριότερους στόχους της Στρατηγικής της ΕΕ «Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο» είναι η μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων κατά 50% μέχρι το 2030. Αδιамφισιβήτητα, ο στόχος αυτός είναι μεγαλειπύβλος αλλά όχι αδύνατος. Ακολουθούν προτάσεις για έξι αναγκαία μέτρα για μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων και της παρουσίας των υπολειμμάτων τους σε τρόφιμα στη χώρα μας:

1. Διενέργεια ελέγχων για την παρουσία υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων από τις μεγάλες υπεραγορές και τα καταστήματα διάθεσης τροφίμων.Σε πολλά κράτη-μέλη της ΕΕ, μεγάλες αλυσίδες υπεραγορών ελέγχουνκατά πόσο τηρούνται τα μέγιστα επιτρεπτά όρια υπολειμμάτων. Σε περίπτωση υπερβάσεων,οι ποινέςείναι αυστηρές (π.χ. διακοπή της συνεργασίας με τονγεωργό). Αντίθετα, στην Κύπρο μόνο μία από τις μεγάλες αλυσίδες υπεραγορώνδιαθέτει δημοσιοποιημένη πολιτική και πρακτική για έλεγχο υπολειμμάτων. Είναι, λοιπόν, άμεση

ανάγκη το παράδειγμα αυτό να υιοθετηθεί και από άλλες επιχειρήσεις.

2. Υποχρεωτική συνταγογράφηση των φυτοφαρμάκων από σύμβουλο γεωπόνου. Παρόλο που κάθε κατάστημα διάθεσης φυτοφαρμάκωνπρέπει να είναι συμβεβλημένο με σύμβουλο γεωπόνου, η συνταγογράφηση του προϊόντος από γεωπόνον δεν είναι υποχρεωτική!Δηλαδή, οι χρήστες δύνανται να ζητήσουν συγκεκριμένο φυτοφάρμακο και να το εξασφαλίσουν χωρίς να απαιτείται συνταγογράφηση. Ως αποτέλεσμα, οι γεωργοίσυνεχά αποσπνουν και χρησιμοποιούν προϊόντα αγνοώντας τις οδηγίες της ετικέτας.Απαιτείται, λοιπόν, τροποποίηση της νομοθεσίας για να καταστεί υποχρεωτική η συνταγογράφηση από σύμβουλο γεωπόνου.

3. Ενωμάτωση συγκεκριμένων στόχων στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ορθολογική Χρήση Φυτοπροστατευτικών Ουσιών. Οι δύο σημαντικότεροι στόχοι είναι η μείωση της ποσότητας φυτοφαρμάκων που εφαρμόζονται σε γεωργικές καλλιέργειες κατά τουλάχιστον 25% την επόμενη πενταετία και στη συνέχεια κατά 50% μέχρι το 2030. Ακολουθούν, η υιοθέτηση του στόχου για μείωση του ποσοστού των

υπερβάσεων των μέγιστων επιτρεπτών ορίων στο 2,5% για σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο σε πρώτη φάση και η προσπάθεια για περαιτέρω μείωση μακροπρόθεσμα.

4. Επαρκής κατάρτιση των γεωργών. Όλοι οι επαγγελματίες γεωργοί πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι στη χρήση εναλλακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας, όπως για παράδειγμα στη χρήση αρπακτικών εντόμων που τρέφονται με τα φυτοφάγα. Δυστυχώς, πολλοί Κύπριοι γεωργοί,εδώ και δεκαετίες καταφεύγουν στον ψεκασμό σαν πρώτη γραμμή άμυνας αντί για έσοχτη λύση ανάγκης. Πρέπει, επομένως, να γίνει άμεσα ουσιαστική κατάρτιση των γεωργών, στη βάση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/128/ΕΚ.

5. Σημαντική ενίσχυση επιδοτήσεων για εναλλακτικές μεθόδους φυτοπροστασίας. Το νέο Στρατηγικό Σχέδιο της Κύπρου για την Κοινή Γεωργική Πολιτική πρέπει να περιέχει ουσιαστικά μέτρα ενίσχυσης εναλλακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας, όπως για παράδειγμα η βιολογική καταπολέμηση εχθρών και η εφαρμογή βιολογικών σκευασμάτων φυτοπροστασίας.

6. Εφαρμογή ισχυρών αποτρεπτικών ποινών. Μέχρι πρότινος, η παράνομη χρήση φυτοφαρμάκων

δεν επέφερε ιδιαίτερα αυστηρές ποινές. Πρόσφατα, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος προώθησε στη Βουλή νομοσχέδιο, το οποίο έχει ψηφιστεί και προνοεί το λεγόμενο «nameandshame», τη δημοσιοποίηση δηλαδή των παρανομούντων σε σχέση με τη χρήση φυτοφαρμάκων. Η νέα νομοθεσία αναμφίβολα μπορεί να συμβάλει στην προσπάθεια μείωσης της χρήσης φυτοφαρμάκων.

Συμπερασματικά,οι Κύπριοι καταναλωτέςπεριλαμβάνονται ανάμεσα στους πολίτες της ΕΕ με τη μεγαλύτερη έκθεση σε φυτοφάρμακα μέσω των τροφίμων. Απαιτείται, λοιπόν, στενή συνεργασία γεωργών, καταναλωτών, καταστημάτων διάθεσης τροφίμων, δημοσίων Τμημάτων και Πανεπιστημίων / Ερευνητικών Ιδρυμάτων για τον σχεδιασμό μιας μακροχρόνιας και βιώσιμης στρατηγικής με σκοπό τη μείωση της παρουσίας υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα.

Ο Μενέλαος Σταυρινίδης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Γεωπονικών Επιστημών, Βιοτεχνολογίας και Επιστήμης Τροφίμων, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Αρχές 2022 η α΄ δόση από το Ταμείο Ανάκαμψης

Ανέρχεται στα 3,5 δισ. ευρώ – Η αξιολόγηση για την επίτευξη των 15 «οροσήμων» θα χρειαστεί τρεις με τέσσερις μήνες

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους τοποθετείται η εκταμίευση της πρώτης δόσης του Ταμείου Ανάκαμψης, ύψους 3,5 δισ. ευρώ, καθώς θα απαιτηθεί μια διαδικασία τριών - τεσσάρων μηνών για να αξιολογηθεί από την Κομισιόν αλλά και τα κράτη-μέλη η επίτευξη των 15 «οροσήμων», με τα οποία συνδέεται.

Το παραπάνω χρονοδιάγραμμα δεν εμποδίζει, ωστόσο, την κυβέρνηση να προχωρεί τα έργα του Ταμείου, που σε πρώτη φάση μπορούν να χρηματοδοτούνται και από εθνικούς πόρους και να καλυφθούν στη συνέχεια από τους κοινοτικούς. Έτσι, ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης ανακοίνωσε την έγκριση επιπλέον 36 έργων, συνολικού προϋπολογισμού 1,34 δισ. ευρώ. Αυτά προστίθενται στα πρώτα 12 έργα, ύψους 1,42 δισ. ευρώ, που είχαν ανακοινωθεί τον Ιούλιο. Οπότε συνολικά οι εντάξεις φτάνουν σήμερα τα 48 έργα, προϋπολογισμού 2,76 δισ. ευρώ.

Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βρισκόταν στην Αθήνα, προκειμένου να εξετάσει την υλοποίηση της πρώτης ομάδας των «οροσήμων», με προθεσμία έως το τέλος Σεπτεμβρίου, που ήταν προαπαιτούμενα για να εκταμιευθεί η πρώτη δόση των πόρων του Ταμείου. Επιβεβαιώθηκε η αντιπροσωπείας ήταν ο νοούμερο δύο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων, Ντέκλαν Καστέλο. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι τεχνοκράτες της Κομισιόν, που συναντήθηκαν

Το υπουργείο Οικονομικών αναμένεται να υποβάλει το αίτημα για την εκταμίευση της πρώτης δόσης στις αρχές Νοεμβρίου. Στη συνέχεια, το αίτημα θα αξιολογηθεί από την Κομισιόν και η εισήγησή της θα παραπεμφθεί για εξέταση στην Οικονομική και Νομισματική Επιτροπή.

Σε πρώτη φάση η χρηματοδότηση θα γίνει με εθνικούς πόρους – Τα 48 φθάνουν τα έργα που έχουν επιλεγεί, καθώς εγκρίθηκαν επιπλέον 36.

με εκπροσώπους υπουργείων, διαπίστωσαν ότι «στη μεγάλη τους πλειονότητα τα ορόσημα υλοποιούνται κανονικά», αν και σε ορισμένους τομείς ζήτησαν επιπλέον πληροφορίες.

Εφόσον δοθούν όλες οι διευκρινίσεις και λυθούν οι εκκρεμότητες, ο κ. Σκυλακάκης θα υποβάλει το αίτημα εκταμίευσης της πρώτης δόσης. Αυτό υπολογίζεται να γίνει στις αρχές Νοεμβρίου, σύμφωνα με πληροφορίες από το υπουργείο Οικονομικών. Στη συνέχεια θα αξιολογηθεί το αίτημα από την Κομισιόν και η εισήγησή της θα παραπεμφθεί για εξέταση στην Οικονομική και Νομισματική Επιτροπή, στην οποία εκπροσωπούνται όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., προετοιμάζοντας το Ecofin. Τον τελικό λόγο, πάντως, θα έχει η Κομισιόν, δεν θα απαιτηθεί απόφαση Συμβουλίου, όπως συνέβαινε με τις δόσεις των δανείων επί μνη-

μονίων. Η δέσμη των 36 έργων που ανακοινώθηκαν αφορά κυρίως έργα περιβάλλοντος και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, καθώς και την ενέργεια, τη Δικαιοσύνη, τις υποδομές και τις μεταφορές. Παράλληλα χρηματοδοτούνται έργα για την έρευνα και καινοτομία, τις δομές φιλοξενίας μεταναστών, τον πολιτισμό, τη δημόσια υγεία, τον τομέα της αγροδιατροφής και τη βελτίωση υπηρεσιών του Δημοσίου. Αναλυτικότερα, περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα εξής έργα: • Υποδομές και Μεταφορές: – Προμήθεια 220 ηλεκτρικών λεωφορείων για Αθήνα και Θεσσαλονίκη, 136 εκατ. ευρώ.

– Βόρειος Οδικός Αξονας Κρήτης, τμήμα Χερσονήσου - Νεάπολης, 90 εκατ. ευρώ.
• Ενέργεια: – Διασύνδεση των Κυκλάδων με το ηπειρωτικό Σύστημα Μεταφοράς Ενέργειας, Δ΄ φάση, σύνδεση Λαυρίου - Νάξου μέσω Σερφίου, Μήλου, Φολεγάνδρου και Θήρας, και δημιουργία υποσταθμών στα νησιά αυτά, 164,5 εκατ. ευρώ.
• Περιβάλλον - Διαχείριση Φυσικών Πόρων - Κλιματική Αλλαγή: – Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, 248,1 εκατ. ευρώ.
– Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας στο Λουτράκι (24 εκατ. ευρώ) και στο Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης (15 εκατ. ευρώ), στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας, στις παραλίες περιοχές Αμβρακίας - Αμφιλοχίας και Βάλτου (70 εκατ. ευρώ) και στην Ιεράπετρα Λασιθίου Κρήτης (60 εκατ. ευρώ).
– Έργα ύδρευσης στους Νομούς Πρέβεζας - Αρτας - Λευκάδας, 133 εκατ. ευρώ.
– Κατασκευή του φράγματος Τσικνιά στη Λέσβο, 106,8 εκατ. ευρώ.
• Πολιτισμός: – Ανάπλαση του Κτήματος Τατοΐου, 39,9 εκατ. ευρώ.
– Αναβάθμιση των υποδομών, εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (ΟΔΑΠ) στα κατά τόπους πωλητήρια και μέσω ψηφιακών εφαρμογών, 31 εκατ. ευρώ.
– Σχεδιασμός Εθνικής Στρατηγικής για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομίας από την κλιματική αλλαγή και ανάπτυξη συστημάτων καταγραφής της επίδρασης της κλιματικής αλλαγής, 4 εκατ. ευρώ.
• Δικαιοσύνη:

– Μεταστέγαση των Δικαστικών Υπηρεσιών Πειραιά, 64,3 εκατ. ευρώ.
• Αγροδιατροφή: – Ανάπτυξη και αναβάθμιση μιας σειράς ψηφιακών εφαρμογών για την υποστήριξη των εξαγωγών του αγροδιατροφικού τομέα, 20,7 εκατ. ευρώ.
• Οργάνωση και ασφάλεια δομών υποδοχής και φιλοξενίας προσφύγων/μεταναστών: – Προμήθεια και εγκατάσταση συστήματος τηλεπικοινωνιακών υποδομών με την επωνυμία «Ρέα», συστήματος για την εποπτεία των δομών με την επωνυμία «Κένταυρος», και συστήματος για την ασφάλεια εισόδου - εξόδου με την επωνυμία «Υπερίων», στις 32 δομές που λειτουργούν στη χώρα, 36,9 εκατ. ευρώ.
• Έρευνα - Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα: – Χρηματοδότηση 13 ερευνητικών έργων (18,2 εκατ. ευρώ) και 36 επενδυτικών σχεδίων συνεργασίας επιχειρήσεων και ερευνητικών οργανισμών (24,7 εκατ. ευρώ).
• Βελτίωση των υπηρεσιών προς τους φορολογούμενους: – Αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων της ΑΑΔΕ, 8 εκατ. ευρώ.
Επιπλέον, όπως ανακοίνωσε το υπουργείο Οικονομικών, προετοιμάζεται η ένταξη μιας σειράς έργων αναβάθμισης υποδομών και υπηρεσιών της δημόσιας υγείας, συνολικού προϋπολογισμού 43,2 εκατ. ευρώ.
Αφορούν μεταξύ άλλων τα νοσοκομεία Λαμίας, Ηρακλείου, Ελευσίνας Θριάσιου, Θεσσαλονίκης «Ιπποκράτειο», Θεσσαλονίκης «Παπαγεωργίου», «Ευαγγελισμός» και Πατρών.

The Economist

EVENTS

SAVE THE DATE

#EconCyprusSummit

17TH CYPRUS SUMMIT

Working towards a secure environment for sustainable recovery

November 15th-16th 2021 • Nicosia, Cyprus

hazlis & rivas

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

In collaboration with:

European Commission

Ministry of Economy and Finance

Hilton Nicosia (physical presence as per covid-19 health protocols)

All speakers and participants attending in person should be fully vaccinated or have proof that they have tested positive with covid-19 during the last six (6) months.

www.hazliseconomist.com (livestreaming) | 17thcyprussummit.economist.com

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

@Economist_SEUR

The Economist SE Europe Events

The Economist SE Europe Events

Premium gold sponsor:

Premium energy sponsor:

Gold sponsor:

Airline carrier:

IT sponsor:

Logistics supplier:

Communication sponsor:

pwc

ExxonMobil

ecomm

AEGEAN

POBUCA

DHL

KATHIMERINI

Contributors:

Supporters:

Supported by:

NESPRESSO

Proclium

HANIKIAN

ARTECNIO

CHANG CHANG

Δύσκολος χειμώνας με υψηλές τιμές ενέργειας έως τον Απρίλιο

Νέο πακέτο μέτρων στήριξης για μετά τον Δεκέμβριο εξετάζει η κυβέρνηση

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Για ένα χειμώνα «υψηλών τιμών» ενέργειας προετοιμάζεται η Ευρώπη, εστιάζοντας στην άμεση ενίσχυση νοικοκυριών και μικρών επιχειρήσεων, καθώς εκτιμά ότι η κατάσταση στην ενεργειακή αγορά θα αρχίσει να σταθεροποιείται από την άνοιξη του 2022 και μετά, κάτι που εντίνει τις ανησυχίες για τις επιπτώσεις στην κοινωνική συνοχή των κρατών-μελών. Τις ανησυχίες αυτές καθρεφτίζει με εμφαντικό τρόπο η «εργαλειοθήκη» που ανακοίνωσε η Ε.Ε. και η οποία δίνει το πράσινο φως στα κράτη-μέλη να χρησιμοποιήσουν κάθε διαθέσιμο εργαλείο στήριξης νοικοκυριών και μικρών επιχειρήσεων, από την έκτακτη εισοδηματική υποστήριξη για τους ευάλωτους καταναλωτές μέσω κουπονιών ή μερικής πληρωμής των λογαριασμών και μείωση των φόρων μέχρι προσωρινές αναβολές πληρωμών λογαριασμών και παροχή κρατικών εγγυήσεων για να μην υπάρξουν αποσυνδέσεις από το δίκτυο, όπως και παροχή έκτακτων κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που πιέζονται δυσανάλογα. Μάλιστα, η Επιτροπή ανοίγει διάπλστα τις πόρτες του ταμείου δημοπρασιών δικαιωμάτων ρύπων για να χρηματοδοτηθούν μέτρα κοινωνικής πολιτικής, εισροές που μέχρι σήμερα κατευθύνονταν κυρίως σε πρόστιμες δράσεις. Αντιμέτωπη με το διπλό διακύβευμα της κοινωνικής συνοχής και της περαιτέρω αμφισβήτησης της ενεργειακής μετάβασης, η Επιτροπή αναδιπλώνεται και στο θέμα του φυσικού αερίου αλλά και στο θέμα της λειτουργίας της αγοράς, ζητήματα που ανέδειξε η κρίση και έχουν διχάσει την επιχειρηματική ευρωπαϊκή κοινότητα. Έτσι επαναφέρει την ανάγκη αποθεμάτων φυσικού αερίου, αναγνωρίζοντας την ανάγκη να εξεταστεί το ενδεχόμενο αναθεώρησης της ασφάλειας εφοδιασμού αλλά και την επανεξέταση οφέλους και μειονεκτημάτων του υφιστάμενου σχεδιασμού της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ζήτημα που ανέθεσε στην Ευρωπαϊκή Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ACER).

Τις ανησυχίες της Κομισιόν για ένα δύσκολο χειμώνα επιβεβαιώνει και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Φυσικού Αερίου

Εάν ο χειμώνας είναι δριμύς, τότε θα απαιτηθεί η αύξηση των εισαγωγών φυσικού αερίου κατά 5% έως 10% υψηλότερα από το μέγιστο των τελευταίων ετών, προειδοποιεί το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Φυσικού Αερίου.

Τα αυξημένα έσοδα από τις δημοπρασίες δικαιωμάτων ρύπων και τον λογαριασμό ΑΠΕ εξασφαλίζουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης επιπλέον στήριξης.

(ENTSOG), το οποίο στην ετήσια έκθεσή του, που δημοσιοποίησε διαπιστώνει σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια εφοδιασμού της Ευρώπης σε αέριο σε περίπτωση ψυχρού χειμώνα, καθώς και το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο αποθήκευσης σε συνδυασμό με τη μείωση της ευρωπαϊκής παραγωγής. Αν τελικά ο χειμώνας είναι δριμύς, τότε θα απαιτηθεί η αύξηση των εισαγωγών κατά 5% έως 10% υψηλότερα από το μέγιστο των τελευταίων ετών. Προειδοποιεί επιπλέον ότι μια πρόωγη και σημαντική άντληση από τα αποθέματα θα οδηγήσει σε χαμηλά επίπεδα στα τέλη της χειμερινής περιόδου, με σοβαρές συνέπειες για την ευελιξία του συστήματος από τον Φεβρουάριο και μετά.

Ανησυχίες για την επιμήκυν-

ση της κρίσης μέχρι την άνοιξη εξέφρασε, από το βήμα του συνεδρίου «Renewable & Storage Forum», και ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστας Σκρέκας. «Η ζήτηση για φυσικό αέριο αυξάνεται και αν έχουμε ένα δριμύ χειμώνα, με τα δεδομένα που έχουν δημιουργηθεί, κανείς δεν μπορεί να προϋπολογίσει τι θα συμβεί στις τιμές φυσικού αερίου με τα χαμηλά αποθέματα και με περιορισμένη παραγωγή και προσφορά. Η ελληνική κυβέρνηση καλείται να λάβει άμεσα μέτρα, να στήριξη τους καταναλωτές ενεργειακών προϊόντων και να χαράξει μια μεσο-μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα διασφαλίσει χαμηλές τιμές ενέργειας, και από την άλλη, μηδενισμό εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα», είπε ο υπουργός. Η ελληνική κυβέρνηση σχεδιάζει με βάση αυτό το σενάριο και πλην του ενισχυμένου πακέτου οικονομικής στήριξης που ανακοίνωσε την περασμένη εβδομάδα, την επανεξέταση των μέτρων εάν η κρίση συνεχιστεί πέραν του Δεκεμβρίου. Αρωγός της κυβέρνησης σε αυτή την προσπάθεια στέκεται το «φουσκωμένο», λόγω των υψηλών τιμών CO₂, ταμείο των δημοπρασιών δικαιωμάτων ρύπων συνεπικουρούμενο από το πληθωστικό για τους ίδιους

λόγους ταμείο του ΕΛΑΠΕ, ο οποίος σύμφωνα με τις επίσημες προβλέψεις που ανακοίνωσε χθες ο ΔΑΠΕΕΠ θα κλείσει στο τέλος του χρόνου στα 243,74 εκατ. Σε αυτά, αν συμπεριληφθούν και τα έσοδα από το πράσινο τέλος στο ντιζελ κίνησης, το πλεόνασμα φτάνει τα 335,74 εκατ. Το σενάριο υπολογισμού της τιμής της μεγαβάτώρας που λαμβάνει υπόψη του ο ΔΑΠΕΕΠ εκτιμάται ως ιδιαίτερα μετριοπαθές αφού για το τρίτο τρίμηνο του έτους την υπολογίζει μεσοσταθμικά στα 135 ευρώ/MWh, όταν τα προθεσμιακά συμβόλαια προεξοφλούν τιμή πάνω από τα 170 ευρώ/MWh. Αυτό επιτρέπει με άνεση στην κυβέρνηση να περιορίσει τις εισροές από τα έσοδα ρύπων που κατευθύνονται στον ΕΛΑΠΕ αρχικά στο 40% εξοικονομώντας πρόσθετα κονδύλια 200 εκατ. πέραν των αρχικών 150 εκατ. αλλά και τη δυνατότητα περαιτέρω μείωσης στις αρχές του έτους για την αντιμετώπιση των «φουσκωμένων» λογαριασμών από τις καταναλώσεις του καυτού διμίνου Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου. Χρήση του ΕΛΑΠΕ με μέτρο ώστε να μην επαναληφθούν ζητήματα βιωσιμότητας, συνέστησε από το ίδιο συνέδριο ο Γιώργος Περιστέρης. «Δεν θα πρέπει να κάνουμε βιαστικές κινήσεις με τον ΕΛΑΠΕ, γιατί θα τις βρούμε μπροστά μας αργότερα. Η ανάγκη ενίσχυσης των καταναλωτών είναι κατανοητή, αλλά χρειάζεται μια ισορροπία για να μην καταστραφεί ο λογαριασμός», τόνισε χαρακτηριστικά. Ο ίδιος αντιπαρήλθε τους ισχυρισμούς περί ευθυνών της «μετάβασης στην πράσινη ενέργεια» για τις υψηλές τιμές, υποστηρίζοντας ότι είναι φθηνή, εξασφαλίζει βιώσιμη ευημερία για όλους και απαλλάσσει τη χώρα από την ενεργειακή και εθνική υποτέλεια, δείχνοντας την υψηλή εξάρτηση της χώρας σε εισαγωγές από φυσικό αέριο και πετρέλαιο. Σημείωσε, μάλιστα, ότι το πρόβλημα για τη χώρα θα ήταν πολύ μικρότερο σήμερα εάν δεν είχε υπάρξει καθυστέρηση στο ποσοστό της παραγωγής ηλεκτρισμού από εγχώριες ανανεώσιμες πηγές, η έκθεση της Ε.Ε. σε πιθανά επεισόδια ενεργειακού πληθωρισμού θα μειώνεται. Σύμφωνα με το πακέτο Fit for 55 της Κομισιόν (με στόχο τη μείωση των εκπομπών άνθρακα κατά 55% το 2030 έναντι του επιπέδου του 1990), το 65% της ηλεκτροπαραγωγής στο τέλος της δεκαετίας στην Ε.Ε. θα πρέπει να προέρχεται από ΑΠΕ. Σε κάθε περίπτωση, η τρέχουσα εκτόξευση των τιμών του ρεύματος, είπε η Επίτροπος Ενέργειας, οφείλεται εννέα φορές περισσότερο στην αύξηση των τιμών του αερίου παρά στην αύξηση της τιμής του άνθρακα στο ETS. Σύμφωνα με την Κομισιόν, η Ε.Ε. εξαρτάται από εισαγωγές πετρελαίου για το

Το ΔΝΤ βλέπει χαμηλά πρωτογενή πλεονάσματα από το 2023 και μετά

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Χαμηλότερα πρωτογενή πλεονάσματα μεσοπρόθεσμα και υψηλότερο χρέος σε σύγκριση με την κυβέρνηση προβλέπει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα στοιχεία του οποίου διαπιστώνουν, επίσης, ρεκόρ δημοσίων δαπανών για την Ελλάδα τα δύο χρόνια της πανδημίας.

Στην έκθεση Fiscal Monitor, που δόθηκε στη δημοσιότητα, στο πλαίσιο της ετήσιας συνόδου του Ταμείου, προβλέπεται συγκεκριμένα ότι το πρωτογενές έλλειμμα θα διαμορφωθεί φέτος στο 7,3% του ΑΕΠ και το 2022 στο 1,3% του ΑΕΠ, ενώ στη συνέχεια περνάμε σε πρωτογενή πλεονάσματα 0,2% του ΑΕΠ το 2023, 0,6% το 2024, 1% το 2025 και 1,5% το 2026.

Αντιστοίχως, η κυβέρνηση προβλέπει στο προσχέδιο προϋπολογισμού που κατέθεσε στις αρχές του μήνα πρωτογενές έλλειμμα 7,4% του ΑΕΠ φέτος και 1,1% του ΑΕΠ το 2022, ενώ στη συνέχεια στο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα καταγράφει πρωτογενές πλεόνασμα 2% του ΑΕΠ το 2023, 2,8% το 2024 και 3,7% το 2025. Προφανώς η διαφορά αυτή σχετίζεται με τη διάσταση προβλέψεων ως προς το ΑΕΠ: η κυβέρνηση βλέπει την ανάπτυξη να κυμαίνεται στο 4% σε μεσοπρόθεσμη περίοδο, όπως αναφέρεται στο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα, ενώ το ΔΝΤ, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε χθες, τη βλέπει στο 1,3% το 2026.

Οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης εκτινάχθηκαν στο 60,7% του ΑΕΠ το 2020, προφανώς λόγω των μέτρων στήριξης, σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτει το Fiscal Monitor, από 47,8% το 2019. Μεταξύ των ανεπτυγμένων

χωρών μόνο η Γαλλία την ξεπερνάει με δαπάνες 61,8% του ΑΕΠ της, ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι στο 53,6%. Το 2021 το ποσοστό πέφτει στο 59% του ΑΕΠ και το 2022 στο 52% του ΑΕΠ, για να υποχωρήσει σταδιακά στο 48,3% του ΑΕΠ το 2026. Αντιστοίχως, τα έσοδα ήταν 50,2% του ΑΕΠ το 2020 και προβλέπονται στο 48,8% του ΑΕΠ το 2021, με την Ελλάδα να κατέχει την 6η θέση μεταξύ των ανε-

Οι δημόσιες δαπάνες εκτινάχθηκαν στο 60,7% του ΑΕΠ το 2020 – Μεταξύ των ανεπτυγμένων κρατών, μόνο η Γαλλία ξεπέρασε τη χώρα μας.

πτυγμένων χωρών το 2020, όταν ο μέσος όρος της Ευρωζώνης ήταν 46,4% του ΑΕΠ.

Βραδύτερη βλέπει, εξάλλου, το ΔΝΤ και την αποκλιμάκωση του χρέους, σε σύγκριση με τις κυβερνητικές προβλέψεις. Εκτιμάει ότι θα διαμορφωθεί στο 206,7% του ΑΕΠ φέτος και θα υποχωρήσει στο 199,4% του ΑΕΠ το 2022, στο 192,4% το 2023, στο 188,2% το 2024, στο 184% το 2025 και στο 179,6% το 2026.

Στο προσχέδιο προϋπολογισμού της κυβέρνησης το χρέος προβλέπεται στο 197,9% του ΑΕΠ φέτος και στο 190,4% του ΑΕΠ το 2022, ενώ στη συνέχεια το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα προβλέπει 176,7% του ΑΕΠ το 2023, 166,1% το 2024 και 156,9% το 2025.

Το πρωτογενές έλλειμμα θα διαμορφωθεί φέτος στο 7,3% του ΑΕΠ και το 2022 στο 1,3% του ΑΕΠ, ενώ στη συνέχεια περνάμε σε πρωτογενή πλεονάσματα 0,2% του ΑΕΠ το 2023, 0,6% το 2024, 1% το 2025 και 1,5% το 2026.

«Ρύποι» 26,3 δισ. μπορούν να μπουν στη μάχη της ενεργειακής κρίσης

Του **αντιπροκρίτη μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Την εργαλειοθήκη της για τα μέτρα κατά της ενεργειακής κρίσης που αποκάλυψε η «Κ» παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε, η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον είπε ότι ο στόχος της Κομισιόν είναι σε πρώτη φάση να δώσει το πλαίσιο των παρεμβάσεων που είναι συμβατές με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και που θα αμβλύνουν τις συνέπειες των εξαιρετικά υψηλών τιμών. Σε δεύτερη φάση, τον Δεκέμβριο, σύμφωνα με την Εσθονή επιτροπο, η Κομισιόν θα παρουσιάσει προτάσεις που θα καταστήσουν την ευρωπαϊκή αγορά «πιο ανθεκτική» απέναντι σε μελλοντικά ενεργειακά σοκ.

Σύμφωνα με την εργαλειοθήκη, τα μέτρα για τον περιορισμό του αντίκτυπου σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις πρέπει να είναι προσωρινά, στοχευμένα (να αφορούν τους πραγματικά ευάλωτους) και να μην υπονομεύουν την πράσινη μετάβαση. Η κ. Σίμσον ανέφερε ότι τα έσοδα των κρατών-μελών από Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Ρύπων (ETS) κατά το πρώτο εννεάμηνο του 2021 ήταν 26,3 δισ. ευρώ – κατά 10,8 δισ. ευρώ υψηλότερα σε σύγκριση με το αντίστοιχο εννεάμηνο του 2020. Οι πόροι

αυτοί, σύμφωνα με την κ. Σίμσον, μπορούν να συμβάλουν ουσιαδώς στην άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας. Αντίστοιχα, τα κράτη-μέλη μπορούν να προχωρήσουν σε προσωρινές μειώσεις του ΦΠΑ και άλλων επιβαρύνσεων, αλλά και να παράσχουν εκτάκτως κρατικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις

Κομισιόν: Τα έσοδα των κρατών-μελών της Ε.Ε. από το σύστημα εμπορίας ρύπων (ETS) μπορούν να συμβάλουν ουσιαδώς στη συγκράτηση των τιμών.

που πιέζονται δυσανάλογα. Η κ. Σίμσον τόνισε ως προτεραιότητα την ανάγκη να μην υποστεί κανείς διακοπή της σύνδεσης με το δίκτυο αερίου εξαιτίας των αυξημένων τιμών.

Ξεχάστε τις χαμηλές τιμές

Όπως ανέφεραν υψηλόβαθμες κοινοτικές πηγές, η εκτίμηση επί του παρόντος είναι ότι το ράλι των τιμών αερίου θα διαρκέσει ως τον Απρίλιο. Το νέο σημείο ισορροπίας τους, επιπλέον, αναμένεται να

Τα μέτρα πρέπει να είναι προσωρινά, στοχευμένα και να μην υπονομεύουν την πράσινη μετάβαση, τόνισε η Επίτροπος Ενέργειας Κάντρι Σίμσον, κατά την παρουσίαση της εργαλειοθήκης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση του ακανθώδους προβλήματος των αυξήσεων στην ενέργεια.

είναι σημαντικά υψηλότερο από τις «πολύ χαμηλές τιμές» του πρόσφατου παρελθόντος.

Στην επεξεργασία του πακέτου του Δεκεμβρίου, θα διερευνηθεί η δυνατότητα πρωτοβουλιών κοινής προμήθειας αερίου («σε εθελοντική βάση και με σεβασμό στους κανόνες περί ανταγωνισμού», σύμφωνα με την αρμόδια επιτροπή), αλλά και συντονισμού μεταξύ κρατών-μελών για την ενίσχυση των αποθεμάτων. Τα επίπεδα αποθεμάτων αερίου αυτή τη στιγμή, εν

μέρει εξαιτίας του ιδιαίτερα ψυχρού περυσινού χειμώνα, είναι μόλις 76% στην Ενωση (από 75% την περασμένη εβδομάδα), έναντι μέσου όρου 90% της περασμένης δεκαετίας. Τα αποθέματα αυτά αρκούν για την κάλυψη του 20% της ετήσιας ζήτησης της Ε.Ε. σε αέριο. Σημειώνοντας ότι δεν έχουν όλα τα κράτη-μέλη εγκαταστάσεις για να αποθηκεύουν αέριο, η κ. Σίμσον τόνισε ότι «η καλύτερη ενοποίηση των υποδομών αποθήκευσης θα άμβλυne τον αντίκτυπο

της μεταβλητότητας των τιμών».

Σχετικά με τον πιθανό ανασχεδιασμό της λειτουργίας της χονδρικής αγοράς, η υπηρεσία της Ε.Ε. για τη συνεργασία μεταξύ ρυθμιστικών αρχών (ACER) αναμένεται να καταθέσει σχετικές προτάσεις τον προσεχή Απρίλιο. Ωστόσο η κ. Σίμσον είπε ότι αναμένει τα προκαταρκτικά ευρήματα της μελέτης ήδη από τα μέσα Νοεμβρίου, ώστε να συμβάλουν στις διαβουλεύσεις ενόψει της κατάρτισης του πακέτου του Δεκεμβρίου.

Το κεντρικό μήνυμα της Κομισιόν ήταν ότι όσο θα αυξάνεται το ποσοστό της παραγωγής ηλεκτρισμού από εγχώριες ανανεώσιμες πηγές, η έκθεση της Ε.Ε. σε πιθανά επεισόδια ενεργειακού πληθωρισμού θα μειώνεται. Σύμφωνα με το πακέτο Fit for 55 της Κομισιόν (με στόχο τη μείωση των εκπομπών άνθρακα κατά 55% το 2030 έναντι του επιπέδου του 1990), το 65% της ηλεκτροπαραγωγής στο τέλος της δεκαετίας στην Ε.Ε. θα πρέπει να προέρχεται από ΑΠΕ. Σε κάθε περίπτωση, η τρέχουσα εκτόξευση των τιμών του ρεύματος, είπε η Επίτροπος Ενέργειας, οφείλεται εννέα φορές περισσότερο στην αύξηση των τιμών του αερίου παρά στην αύξηση της τιμής του άνθρακα στο ETS. Σύμφωνα με την Κομισιόν, η Ε.Ε. εξαρτάται από εισαγωγές πετρελαίου για το

97% της κατανάλωσής της, με το αντίστοιχο ποσοστό για το αέριο να κυμαίνεται στο 90%. Σχετικά με την πυρηνική ενέργεια και την ταξινόμησή της ως πράσινη ή μη, η Επίτροπος είπε ότι οι σχετικές εργασίες συνεχίζονται, εστιάζοντας στην αρχή της μη πρόκλησης σημαντικών βλάβης στο περιβάλλον. Σχετικά με το ζήτημα της κερδοσκοπίας ως παράγοντα στην αύξηση των τιμών, η κ. Σίμσον ανέφερε ότι η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) θα ενισχύσει την παρακολούθηση της αγοράς άνθρακα για να διασφαλίσει ότι δεν υφίστανται πρακτικές χειραγώγησης των τιμών.

Η στάση της Ρωσίας

Τέλος, σχετικά με την πολιτική της Ρωσίας και το αν εσκεμμένα περιορίζει την προσφορά αερίου προς την Ε.Ε. ως εργαλείο πολιτικής πίεσης, η Επίτροπος Ενέργειας είπε ότι η αρχική αξιολόγηση της Κομισιόν είναι ότι η Gazprom τρέφει τα μακροπρόθεσμα συμβόλαια που έχει με ευρωπαϊκές εταιρείες, αλλά δεν παρέχει σχεδόν καθόλου επιπλέον ποσότητες μέσω της αγοράς spot. Δεν πήρε θέση, ωστόσο, για το αν αυτό γίνεται με πολιτικά κίνητρα ή επειδή βρίσκει αγοραστές (π.χ. στην Ασία) διατεθειμένους να πληρώσουν περισσότερο.

Στα χαρτοφυλάκια των funds 300.000 ακίνητα δανειοληπτών

40.000-50.000 πλειστηριασμοί τον χρόνο μέσω της πλατφόρμας *eauction*

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Ξαναξεσταίνεται η αγορά ακινήτων στη χώρα μας με μαζικούς πλειστηριασμούς που δρομολογούνται από εταιρείες που έχουν αναλάβει τη διαχείριση των κόκκινων δανείων είτε για λογαριασμό των τραπεζών είτε για λογαριασμό των funds που έχουν αγοράσει αυτά τα δάνεια. Πρόκειται για 250.000-300.000 ακίνητα που, σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο NPL Forum που διοργάνωσε το DDC Financial Group την περασμένη εβδομάδα, θεωρούνται πλέον ώριμα να ρευστοποιηθούν μέσα από την πλατφόρμα *eauction*.

Μιλώντας στο ίδιο συνέδριο ο Θεόδωρος Αθανασόπουλος, διευθύνων σύμβουλος της Ceral, μιας εκ των τριών μεγαλύτερων εταιρειών διαχείρισης που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, παρέπεμψε στη διενέργεια 40.000-50.000 πλειστηριασμών τον χρόνο. Πρόκειται για νούμερα που, όπως είπε, «δεν είναι πρωτόγνωρα για τη χώρα μας, καθώς τόσοι ήταν οι πλειστηριασμοί ακινήτων που πραγματοποιούνταν κάθε χρόνο πριν από το ξέσπασμα της κρίσης, δηλαδή το 2008».

Η επιστροφή στην «κανονικότητα» των πλειστηριασμών θα κρίνει, όπως υπογράμμισε, και «την επιτυχία των τιτλοποιήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί μέσω του “Ηρακλή”», καθώς οι ρευστοποιήσεις θα λειτουργήσουν όχι μόνο ως φόβητρο για τη ρύθμιση αυτών των δανείων, αλλά θα αποτελέσουν και βασι-

Η αυτόματα μείωση της τιμής του ακινήτου χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση, που προβλέπεται στο νομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης, θα βοηθήσει τους πλειστηριασμούς, εκτιμά ο Θεόδωρος Αθανασόπουλος, διευθύνων σύμβουλος της Ceral.

Δρομολογούνται από τις εταιρείες που έχουν αναλάβει τη διαχείριση των κόκκινων δανείων.

κή πηγή εσόδων προκειμένου οι εταιρείες διαχείρισης να επιτύχουν τους στόχους στους οποίους έχουν δεσμευθεί στο πλαίσιο των επιχειρησιακών σχεδίων για τις ανακτήσεις από τα δάνεια που διαχειρίζονται. Στόχος, να αποφευχθεί η μείωση της αμοιβής τους ή ακόμα και η ενεργοποίηση της εγγύησης του ελληνι-

κού Δημοσίου, όπως προβλέπεται στον νόμο του «Ηρακλή» όταν οι ανακτήσεις πέσουν κάτω από ένα συγκεκριμένο ποσοστό. Ο κ. Αθανασόπουλος εκτίμησε ότι η αυτόματη μείωση της τιμής του ακινήτου χωρίς προηγούμενη δικαστική απόφαση, που προβλέπεται στο νομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης, θα βοηθήσει τους πλειστηριασμούς, επισήμανε ωστόσο ότι οι επενδυτές πρέπει να έχουν σαφή επενδυτική πολιτική στον τομέα των ακινήτων ώστε να αποφευχθεί η πτώση των τιμών.

Το ενδιαφέρον των επενδυτών όχι μόνο για τη διαχείριση των κόκκινων δανείων αλλά και για τα collaterals που συνοδεύουν αυτά

τα δάνεια έχει κινητοποιήσει το ενδιαφέρον διεθνών επενδυτών. «Η Ελλάδα είναι η πιο δραστήρια χώρα στην αγορά των τιτλοποιήσεων», επισήμανε μιλώντας στο ίδιο συνέδριο ο διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων του ΤΧΣ Μιχάλης Χαραλαμπίδης, σημειώνοντας ότι οι «ελληνικές τράπεζες δρομολογούν το 36% των επικείμενων συναλλαγών στην Ευρώπη τους προσεχείς μήνες». Οι νέες τιτλοποιήσεις που θα υλοποιηθούν μέσω του «Ηρακλή» ανέρχονται σε 22,8 δισ. ευρώ σε σύνολο 63 δισ. ευρώ προγραμματισμένων συναλλαγών, υποσκελίζοντας χώρες όπως η Ιρλανδία και η Ιταλία, που ακολουθούν με τιτλοποιήσεις ύψους 14,5 και 13,7 δισ. ευρώ, αντίστοιχα.

Συνολικά μαζί με αυτές που έχουν ήδη ενταχθεί στον «Ηρακλή» οι τιτλοποιήσεις θα φτάσουν τα 65 δισ. ευρώ, αλλά, όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν οι ομιλητές στο συνέδριο, τα δάνεια αυτά σε συνδυασμό με εκείνα που έχουν πωληθεί θα συνεχίσουν να βαρύνουν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Το ληξιπρόθεσμο ιδιωτικό χρέος δεν έχει εξανημιστεί. Παραμένει υψηλό –υπολογίζεται κοντά στα 90 δισ. ευρώ– και έχει αλλάξει απλώς χέρια –από τις τράπεζες στα funds. Το γεγονός ότι από τα 90 δισ. ευρώ τα 70 δισ. ευρώ συνοδεύονται με collaterals ερμηνεύει και το ενδιαφέρον μεγάλων επενδυτικών κεφαλαίων που έχουν τοποθετηθεί στην ελληνική αγορά του real estate, που αλλάζει μορφή με την είσοδο νέων παικτών.

Η έλλειψη στοιχείων για οφειλότες και ακίνητα εμποδίζει ρυθμίσεις δανείων

Οι συναλλαγές κόκκινων δανείων που έχουν ως collateral ακίνητα αποτελούν πόλο έλξης όχι μόνο για επενδυτικά κεφάλαια και εταιρείες διαχείρισης, αλλά και για εταιρείες τεχνολογίας και εταιρείες αξιολογήσεων, που διαθέτουν τεχνολογία στην τμηματοποίηση της αγοράς και στην παροχή εξατομικευμένων λύσεων στους οφειλότες μέσα από πλατφόρμες ή αντίστοιχα αναλαμβάνουν την εκτίμηση αυτών των ακινήτων, το ξεκαθάρισμά τους από πολεοδομικές παρατυπίες, προκειμένου στη συνέχεια να μεταβιβαστούν. Οδηγούμαστε από την αγορά των NPLs στην αγορά του real estate, επισήμανε από την πλευρά της Relational στο ίδιο συνέδριο ο Τάσος Καντζάβελος, σημειώνοντας ωστόσο ότι «η αγορά του real estate στην Ελλάδα δεν είναι ώριμη και στερείται βάθους».

Στις τοποθετήσεις τους στελέχη της αγοράς ανέδειξαν το θέμα των έλλειψης στοιχείων για την πραγματική οικονομική κατάσταση των οφειλετών μέσα από εργαλεία όπως το Περιουσιολόγιο ή το credit bureau για τα χρέη προς το Δημόσιο, προκειμένου να διαμορφωθούν αποτελεσματικές λύσεις ρύθμισης δανείων.

Οι τράπεζες μέχρι σήμερα υποχρεώνονταν να «ξεσκονίζουν» αρχικά από τα υποθηκοφυλακεία της χώρας, εξηγει στέλεχος της αγοράς, μέσω μιας διαδικασίας που κάθε άλλο σε οργανωμένη αγορά παραπέμπει. Ξεκινώντας από τον τόπο διαμονής του οφειλέτη, ακολουθούσαν τη διαδρομή του τύπου καταγωγής και κατέληγαν σε εύπορους προορισμούς, όπως η Μύκονος και η Σαντορίνη, στην προσπάθειά τους να διαπιστώ-

σουν την πραγματική περιουσιακή κατάσταση του οφειλέτη.

Η έλλειψη στοιχείων υποχρεώνει τους εμπλεκόμενους στην αναζήτηση στοιχείων στα social media και η πληροφόρηση που αντλούν μέσα από το Instagram και το Facebook αποτελεί σε αρκετές περιπτώσεις βασική πηγή αξιολόγησης για το επίπεδο διαβίωσης των οφειλετών.

Η τεχνολογία με τη μορφή πλατφορμών λογισμικού και αλγορίθμων έχει επιστρατευθεί ως βασική πηγή πληροφόρησης, σημείωσε στο ίδιο συνέδριο η Ιωάννη Κέκη από την Accenture Greece, υπογραμμίζοντας τη σημασία των κοινωνικών δικτύων στην προσπάθεια άντλησης πρόσθετων πληροφοριών για το προφίλ του οφειλέτη.

Αντίστοιχα, ένδεια στοιχείων υπάρχει και για τα ίδια τα ακίνητα λόγω της αδυναμίας πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων όπως το κτηματολόγιο.

Τα ακίνητα που αποκτώνται μέσω πλειστηριασμών επιβαρύνονται κατά το μεγαλύτερο μέρος τους με μικρές ή μεγάλες παραβάσεις και με βάση τον νόμο θα πρέπει πρώτα να «τακτοποιηθούν» για να μπορέσουν να πωληθούν. Στελέχη της αγοράς που εμπλέκονται στη διαδικασία χαρακτήρισαν τη διαδικασία της νομιμοποίησης «πραγματικό εφιάλτη», ενώ από την πλευρά της Solum Property Solutions ο Πάνος Χαραλαμπίδης διαπίστωσε τις ανεπάρκειες της αγοράς των μεσιτών, που χαρακτηρίζεται από έλλειψη οργάνωσης και απουσία σύγχρονων μεθόδων για την προβολή και διάθεση των ακινήτων.

RIK 1 | **RIK HD**

ΜΠΛΑΚ ΦΟΡΕΣΤ

Μια σειρά μυστηρίου με κωμικά στοιχεία, πάθη και αμαρτίες, ανατροπές και απρόσμενες εξελίξεις. Τρεις δεκαετίες, δύο γενιές και μια εξαφάνιση. Προς το παρόν.

Σε ένα ξεπεσμένο πια ξενοδοχείο σε ένα ορεινό θέρετρο, το παρελθόν έρχεται και στοιχειώνει το παρόν. Η αλήθεια αίγιη του ξεθωριάζει, παρασύροντας μαζί της τους ενοίκους του ξενοδοχείου, αλήα και όσους έχουν σχέση με αυτό.

Με μια πληθώρα γνωστών και αγαπημένων ηθοποιών. Η Πόπη Αβραάμ σε δύο ρόλους.

Σκηνοθεσία
Νίκος Θεοφάνους, Ζωή Σοφού

Δευτέρα με Παρασκευή
7.20 μ.μ.
RIK 1 και RIK HD

RIK 1

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

Νέα καθημερινή, ερωτική, δραματική σειρά μυστηρίου, «Η Τελευταία Ώρα» και η συγκλονιστική ιστορία δύο ανυποψίαστων νεαρών κοριτσιών, που βρίσκονται στο λάθος μέρος τη λάθος στιγμή, που θα καθηλώσει.

Πρωταγωνιστούν
Ορέστης Τζιόβας, Υρώ Λούπη, Γιώργης Τσαμπουράκης, Αλεξάνδρα Παλαιοιόγλου, Μαρία Μιχαήλ, Αθηνά Ροδίτου, Ελένη Σακκά, Μαρίλια Χαριδήμου, Κωνσταντίνος Ελματζιογλου, Παύλος Πιέρρος, Αλέξανδρος Παρίσης, Σοφία Καλλή, Ελισάβετ Παννακού, Δήμητρα Δημητριάδου, Πάνος Μακρής, Νιόβη Χαραλάμπους, Μέλανη Στέλιου, Νάγια Τ. Καρακώστα, Δημήτρης Γκουτζαμάνης, Πέτρος Ζαμπάκας, Ανδρέας Ορφανίδης και Χαριτίνη Ηλιάδου.

Ιδέα - Ιστορίες
J.B. Papalexis - Άννα Αδριανού

Επιμέλεια διαλόγων
Άννα Αδριανού

Σενάριο
J.B. Papalexis - Αμάντα Σοφιανοπούλου - Αντρέας Ορφανίδης - Δανάη Φίλιππα

Παραγωγή
ABC Production

Σκηνοθεσία
Στάμος Τσάμης, Πάρης Προκοπίου

Δευτέρα με Παρασκευή
6.20 μ.μ.
RIK 1

Στα 226 τρισ. δολ. εκτινάχθηκε το παγκόσμιο χρέος το 2020

Αυξήθηκε κατά 27 τρισ. δολ. μέσα στην πανδημία, αναφέρει έκθεση του ΔΝΤ

Εκοντας εκτοξευθεί στο δυσθεώρητο ύψος των 226 τρισ. δολαρίων το 2020, από μια αύξηση κατά 27 τρισ. δολ. μέσα στην πανδημία, το συνολικό χρέος των οικονομιών ανά τον κόσμο αναμένεται να παραμείνει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα και το 2021. Σύμφωνα με την έκθεση του ΔΝΤ για τη δημοσιονομική εικόνα της παγκόσμιας οικονομίας, το παγκόσμιο χρέος αγγίζει οριακά το 100% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Οι αιτίες της εκτόξευσης ήταν οι εκτεταμένες αγορές ομολόγων στις οποίες κατέφυγαν κατά κύριο λόγο οι κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο και ειδικότερα στις ανεπτυγμένες οικονομίες, αλλά και οι τράπεζες πολλών χωρών που προσπάθησαν να διατηρήσουν υπό έλεγχο το κόστος του δανεισμού των χωρών τους.

Νέα μέτρα τόνωσης

Το Ταμείο υπολογίζει πως οι δέσμες μέτρων που ενέκριναν οι ανεπτυγμένες οικονομίες της Ε.Ε. και των ΗΠΑ ενδέχεται να προσθέσουν αθροιστικά 4,6 τρισ. δολ. στο παγκόσμιο ΑΕΠ την περίοδο από το 2021 ως το 2026. Προεξοφλεί πως θα εγκριθούν νέα πρόσθετα μέτρα τόνωσης των οικονομιών μέσα στο 2022 στις ανεπτυγμέ-

νες οικονομίες, συμπεριλαμβανομένης της Ευρώπης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ, θα εξακολουθήσουν οι χώρες να υιοθετούν δημοσιονομική πολιτική που θα στηρίζει την ανάπτυξη και τα δημοσιονομικά ελλείμματα θα περιοριστούν στη διάρκεια του 2021 κατά περίπου 2 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ κατά μέσον όρο.

Ωστόσο, το Ταμείο προβλέπει πως τα ελλείμματα θα παραμείνουν πάνω από τα προ πανδημίας επίπεδα ιδιαίτερος στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Ευελπιστεί πως θα περιοριστούν περαιτέρω κατά σχεδόν τρεις εκατοστιαίες μονάδες στο επόμενο έτος για να επανέλθουν τελικά στα προ πανδημίας επίπεδα το 2026.

Όπως επισημαίνει όμως, στις αναδυόμενες οικονομίες και στις χώρες χαμηλού εισοδήματος η ανεπάρκεια εμβολίων και η αργή εμβολιαστική διαδικασία ανακόπτουν την ανάπτυξη και οι κυβερνήσεις αναγκάζονται να στρέφουν τις δαπάνες σε προτεραιότητες σχετικές με την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Με δεδομένο το υψηλό κόστος του δανεισμού τους και τα περιορισμένα δημόσια έσοδα, οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν έχουν τη

Το ΔΝΤ επισημαίνει ότι στις αναδυόμενες οικονομίες και στις χώρες χαμηλού εισοδήματος η ανεπάρκεια εμβολίων και η αργή εμβολιαστική διαδικασία ανακόπτουν την ανάπτυξη και οι κυβερνήσεις αναγκάζονται να στρέφουν τις δαπάνες σε προτεραιότητες σχετικές με την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Το παγκόσμιο χρέος αγγίζει οριακά το 100% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

δυνατότητα να προσφέρουν την αναγκαία δημοσιονομική στήριξη στις οικονομίες τους ούτε να εξυπηρετήσουν το χρέος τους. Όπως τονίζει το Ταμείο, η συσσώρευση χρέους έχει αυξήσει και τις δανειακές ανάγκες πολλών κυβερνήσεων με πολλές από τις χώρες χαμηλού εισοδήματος να έχουν αυξημένες ανάγκες για διεθνή βοήθεια και σε ορισμένες περιπτώσεις για αναδιάρθρωση του χρέους τους.

Το Ταμείο εκφράζει ανησυχία για την πρόσθετη επιβάρυνση που μπορεί να επιφέρουν στα δημόσια οικονομικά των χωρών οι ελλείψεις εμβολίων, τα διάφορα κινήματα των αντι-εμβολιαστών και τα νέα

στελέχη του κορωνοϊού. Και βέβαια μπορεί να αυξηθεί περαιτέρω το χρέος πολλών κυβερνήσεων αν επιβαρυνθεί από προγράμματα δανείων και μέτρων στήριξης.

Φόβοι για αναταραχή

Σύμφωνα με το Ταμείο, περαιτέρω αποσταθεροποιητικοί παράγοντες μπορούν να αποβούν οι κοινωνικές αντιδράσεις, καθώς στη διάρκεια του τρέχοντος έτους η πανδημία οδήγησε στη φτώχεια εκατομμύρια ανθρώπους ανά τον κόσμο, που υπολογίζονται από 65 έως 75 εκατομμύρια.

Συνιστά, ως εκ τούτου, στις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν δημοσιονομικές πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και να διευκολύνουν τον μετασχηματισμό της παγκόσμιας οικονομίας σε ένα νέο μοντέλο πιο παραγωγικό, με μεγαλύτερη συμμετοχή του οικονομικά ενεργού

πληθυσμού στην αγορά εργασίας και στην ανάπτυξη, με πράσινη ενέργεια αλλά και σαφώς πιο ανθεκτικό σε υγειονομικές ή άλλες κρίσεις. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, είναι κρίσιμο να διασφαλιστεί ότι θα υπάρξει διαφάνεια και οι εξουσίες, πολιτικές ή οικονομικές, να είναι υπόλογες όπως και να εκπονηθεί ένα σχέδιο για να αναπληρωθούν μεσοπρόθεσμα τα λεγόμενα δημοσιονομικά «μαξιλάρια».

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, το Ταμείο επισημαίνει πως χρειάζεται πρωτίστως διεθνείς συνεργασίες για να γεφυρωθούν οι ανισότητες σε ό,τι αφορά τη διαθεσιμότητα σε εμβόλια, θεραπείες, φάρμακα και εξοπλισμό προσωπικής προστασίας. Συνιστά επίσης σε πολλές χώρες να αυξήσουν τις δημόσιες επενδύσεις στην παιδεία, στην υγεία και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τις καλεί να αυξήσουν τις

δαπάνες για να διατηρήσουν τους εργαζομένους στις θέσεις τους αλλά και να ενισχύσουν το δίκτυο κοινωνικής προστασίας.

Υπογραμμίζει, επίσης, ότι είναι ανάγκη να επανασχεδιασθεί η δημοσιονομική πολιτική ώστε να συμβαδίζει με τον ρυθμό της ανάκαμψης και να επιτευχθεί ο σωστός συνδυασμός δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Αν, πάντως, αυξηθεί η ζήτηση ταχύτερα από τις προβλέψεις, συνιστά στροφή σε συνετή δημοσιονομική πολιτική ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος αιφνίδιας εκτόξευσης του κόστους δανεισμού, καθώς κάτι τέτοιο θα εκτροχιάσει την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας. Καλεί επίσης τις κυβερνήσεις των αναδυόμενων αγορών να αυξήσουν μεν τις δαπάνες μεσοπρόθεσμα, αλλά να μεριμνήσουν για να βελτιωθεί η αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων.

Εργασία σε 24ωρη βάση για να φύγουν τα εμπορεύματα από τα λιμάνια των ΗΠΑ

Κυριολεκτικά σε εικοσιτετράωρη βάση, με ολονυχτίες και διευρυμένα ωράρια, λειτουργούν τα αμερικανικά λιμάνια προκειμένου να ξεφορτώσουν τα πλοία τα εμπορεύματά τους και να αντιμετωπίσουν τα πρωτοφανή προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί στην εφοδιαστική αλυσίδα. Το λιμάνι του Λος Αντζελες και το αμερικανικό συνδικάτο λιμενεργατών δέχθηκαν να εργάζονται περισσότερες ώρες, να επεκτείνουν τις νυχτερινές βάρδιες και να έχουν πλήρη απασχόληση και τα Σαββατοκύριακα, προκειμένου να μειωθούν οι ουρές αναμονής που καθυστερούν τις παραδόσεις πολλών προϊόντων. Την ασυνήθιστη είδηση ανακοίνωσαν χθες εκπρόσωποι του Λευκού Οίκου, οι οποίοι τόνισαν ότι ζητούμενο είναι να αντιμετωπισθεί η κρίση που έχει παρουσιαστεί στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα.

Όπως ανέφεραν σε διεθνή ΜΜΕ, πολλές άλλες εταιρείες, ανάμεσά τους η Walmart, η FedEx και η UPS, δεσμεύθηκαν επίσης να εργάζονται περισσότερο τις νύχτες, προκειμένου να φεύγουν πιο γρήγορα

Στόχος, να μειωθούν οι ουρές αναμονής των εμπορικών πλοίων και να αποκατασταθεί η εφοδιαστική αλυσίδα.

τα εμπορευματοκιβώτιά τους από τα λιμάνια. Διαπιστώνοντας τη σοβαρότητα της κατάστασης, ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αναμένεται να συζητήσει τις νέες αυτές πρωτοβουλίες με εκπροσώπους των εταιρειών αυτών στη διάρκεια διαδικτυακής στοργγυλής τράπεζας. Η παράταση του ωραρίου λειτουργίας του λιμανιού του Λος Αντζελες, κάτι που έχει ήδη κάνει από τα μέσα Σεπτεμβρίου το λιμάνι Λονγκ Μπιτς στην Καλιφόρνια, θα επιτρέψει επίσης να εκφορτωθούν πιο γρήγορα πολλά εμπορευματοκιβώτια που παραμένουν επί ημέρες στα πλοία.

Η συμφόρηση στα λιμάνια προστίθεται σε σειρά προβλημάτων επιμελητείας (logistics), τα οποία έχουν

Το λιμάνι του Λος Αντζελες και το αμερικανικό συνδικάτο λιμενεργατών δέχθηκαν να εργάζονται περισσότερες ώρες, να επεκτείνουν τις νυχτερινές βάρδιες και να έχουν πλήρη απασχόληση και τα Σαββατοκύριακα.

τους τελευταίους μήνες προκαλείει αναταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ακόμη και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προειδοποίησε ότι αυτές οι προβλήματα, σε συνδυασμό

με την ανισότητα στην πρόσβαση σε εμβόλια κατά της COVID-19 σε παγκόσμιο επίπεδο, εμποδίζουν την παγκόσμια ανάπτυξη. Από την πλευρά της, η Αμερικανίδα υπουργός Οικονομικών, Τζάνετ Γέλν,

ζήτησε από τους Αμερικανούς να μην πανικοβάλλονται λόγω των καθυστερήσεων στις παραδόσεις προϊόντων και των ελλείψεων που παρατηρούνται, διαβεβαιώνοντας στη διάρκεια συνέντευξής της στο αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο CBS ότι δεν θα υπάρξουν ελλείψεις δώρων τα Χριστούγεννα και τα κατ'επείγοντα θα έχουν εφοδιαστεί πλήρως. «Πιστεύω ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος οι καταναλωτές να πανικοβληθούν λόγω της ελλείψεως προϊόντων, τα οποία θέλουν να αγοράσουν για τα Χριστούγεννα», διαβεβαίωσε η κ. Γέλν και προσέθεσε πως «η αμερικανική οικονομία ανακάμπτει. Οπότε ενδέχεται να υπάρξουν μεμονωμένες ελλείψεις προϊόντων και υπηρεσιών τους επόμενους μήνες, αλλά υπάρχει επαρκής προσφορά προϊόντων».

Οι αιτίες των προβλημάτων αυτών είναι πολλές. Η παραγωγή πολλών εταιρειών επηρεάζεται από την άνοδο των κρουσμάτων της COVID-19 σε διάφορες χώρες. Παράλληλα, οι καταναλωτές προχώρησαν σε μαζικές παραγγελίες προϊόντων για να διασκεδάσουν ή να

ανανεώσουν το σπίτι τους, καθώς λόγω των lockdowns τα σπίτια εξελίχθηκαν σε χώρος ψυχαγωγίας και εργασίας. Εξάλλου, πολλές εταιρείες δυσκολεύονται αυτή την περίοδο να προσλάβουν εργαζομένους σε ζωτικής σημασίας θέσεις για την εφοδιαστική αλυσίδα, από αποθηκάρχους μέχρι οδηγούς φορτηγών.

Οι καθυστερήσεις όμως στην εκφόρτωση των εμπορευματοκιβωτίων στα λιμάνια του Λος Αντζελες και του Λονγκ Μπιτς, όπου φτάνει το 40% των εμπορευματοκιβωτίων με προορισμό τις ΗΠΑ, επιδεινώνουν το πρόβλημα.

Το αμερικανικό συνδικάτο λιμενεργατών (ILWU) διαβεβαίωσε ότι τα μέλη του είναι διατεθειμένα να εργαστούν περισσότερες ώρες. Επιπλέον οι εταιρείες Walmart, FedEx, UPS, Samsung, Home Depot, Target δεσμεύθηκαν να εκμεταλλευθούν το νέο διευρυμένο ωράριο των λιμανιών. «Με αυτές τις έξι εταιρείες, περισσότερα από 3.500 επιπλέον εμπορευματοκιβώτια θα εκφορτώνονται κάθε εβδομάδα τη νύχτα έως το τέλος του έτους», επισήμανε ο Λευκός Οίκος.

Πιο κοντά η μείωση αγοράς ομολόγων από τη Fed

Αποφασισμένη φαίνεται πως είναι πλέον η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ να προχωρήσει σε σταδιακή ανάκληση των έκτακτων μέτρων στήριξης της αμερικανικής οικονομίας, που επιστράτευσε εν μέσω του πρώτου κύματος της πανδημίας. Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασής της, που δόθηκαν χθες στη δημοσιότητα, η Federal Reserve ενδέχεται να αρχίσει να μειώνει σταδιακά το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων και τίτλων ίσως και από τα μέσα του επόμενου μήνα. Δεν φαίνεται, πάντως, να εξετάζει αύξηση των επιτοκίων του δολαρίου.

Τις τελευταίες εβδομάδες, ο επικεφαλής της Fed, Τζερόμι Πάουελ, προετοιμάζει τις αγορές ότι θα αρχίσει να μειώνει τις μηνιαίες αγορές ομολόγων από τον Νοέμβριο

Όπως προκύπτει από τα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασης της τράπεζας, αυτό ίσως συμβεί και από τα μέσα του επόμενου μήνα.

και μετά, και ότι ετοιμάζονται οι πρώτες αυξήσεις των επιτοκίων δανεισμού και ότι στη συνέχεια επίκειται αύξηση των επιτοκίων. Έως το 2023, όπως όλα προδιαγράφονται, συνολικά θα γίνουν τουλάχιστον τρεις τέτοιες αυξήσεις επιτοκίων στις ΗΠΑ. Στις αρχές του καλοκαιριού, οι περισσότεροι αξιωματούχοι της Fed προέ-

βλεπαν τουλάχιστον δύο αυξήσεις επιτοκίων μέσα στο 2023. Στο μεταξύ, έχουν ήδη αρχίσει είτε απλώς να διαμνύουν την πρόθεσή τους για ανάλογη στροφή πολιτικής ή ακόμη και να την υλοποιούν η Τράπεζα της Αγγλίας και η κεντρική τράπεζα της Νορβηγίας.

Οι κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο έχουν αρχίσει να ανησυχούν όλο και περισσότερο για τον πληθωρισμό που καλπάζει σε πολλές χώρες λόγω της ανόδου των τιμών στην ενέργεια, σε καταναλωτικά και βιομηχανικά προϊόντα και στις μεταφορές. Ανησυχούν μάλιστα ότι τελικά οι αυξημένες τιμές μπορεί να έχουν έλθει για να μείνουν περισσότερο καιρό από όσο αρχικά είχε υπολογιστεί και πως ο πληθωρισμός δεν θα υποχωρήσει τόσο σύντομα όσο αρχικά υπολογιζόταν. Για τον λόγο

αυτό έχουν αρχίσει να εξετάζουν ή προχωρούν ήδη σε πιο σφιχτή νομισματική πολιτική με αυξήσεις επιτοκίων ή κλείσιμο της στρόφιγγας στην ποσοτική χαλάρωση, η οποία μέχρι τώρα δεν είχε προηγουμένο.

Καθώς επίσης το πολύ χαμηλό κόστος του χρήματος έχει εκτοξεύσει στα ύψη τις τιμές των ακινήτων, έχει προκληθεί επιπλέον συναγερμός σε κεντρικές τράπεζες όπως αυτές της Σουηδίας και της Αυστραλίας. Σε αυξήσεις επιτοκίων έχουν προχωρήσει επίσης η Βραζιλία, το Μεξικό και η Νέα Ζηλανδία. Με αυξήσεις επιτοκίων είχαν προηγηθεί οι κεντρικές τράπεζες της Τσεχίας, της Ισλανδίας και της Νότιας Κορέας. Πρόσφατα επίσης είχαν αυξήσει τα επιτόκια η Βραζιλία, η Ουγγαρία, η Παράγουα και το Πακιστάν.

Η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ δεν φαίνεται, να εξετάζει αύξηση των επιτοκίων του δολαρίου.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η σκιά του πληθωρισμού
σε όλο τον κόσμο

Των **GUY FAULCONBRIDGE, ANDREW MACASKILL, DANIEL LEUSSINK**
και **LEIKA KIHARA / REUTERS**

Όλοι οι καταναλωτές έχουν αρχίσει να αισθάνονται την επιβάρυνση στο πορτοφόλι τους από την αύξηση του κόστους ζωής, που παρατηρείται σε όλο τον κόσμο, είτε πρόκειται να αγοράσουν ένα μπουλ με βοδινό και ρύζι στο Τόκιο, είτε τηγανητό κοτόπουλο στο Λονδίνο.

Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας μετά τη χαλάρωση των περιορισμών της πανδημίας αποκάλυψε τις ελλείψεις στο σύστημα τροφοδοτικής αλυσίδας, με τις εταιρείες να παλεύουν να βρουν προσωπικό, πλοία μεταφοράς, ακόμα και καύσιμα για τα εργοστάσιά τους. Και αυτό απειλεί την ανάκαμψη.

Ο μεγαλύτερος όμιλος πουλερικών της Βρετανίας, 2 Sisters Group, προειδοποίησε ότι η δημοφιλής τροφή των Βρετανών, που την αποκτούσαν φθηνά

Ο δομικός πληθωρισμός της Ιαπωνίας έπαψε να υποχωρεί μόλις τον Αύγουστο, ύστερα από δώδεκα μήνες αποπληθωρισμού. Οικονομολόγοι και πολιτικοί παράγοντες αναμένουν οι πρόσφατες αυξήσεις στις τιμές να αποτυπωθούν και στα επίσημα στοιχεία τους επομένους μήνες.

Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών σε όλο τον κόσμο βρίσκονται σε εγρήγορση, ενώ ο πληθωρισμός στην Ισπανία, στην Ιρλανδία και στη Σουηδία έχει αναρριχηθεί σε επίπεδα ρεκόρ των τελευταίων 13 ετών.

Η δε πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, επανέλαβε προσφάτως ότι η ενίσχυση του πληθωρισμού έχει εφήμερο χαρακτήρα και δεν εμπεριέχεται στους μισθούς, βάσει των υφιστάμενων ενδείξεων.

Στην Ευρώπη ο πληθωρισμός αναμένεται να φθάσει το 4% προ της εκπνοής του 2021, δηλαδή θα είναι διπλάσιος του στόχου της ΕΚΤ, ενώ ολόένα και περισσότεροι είναι οι οικονομολόγοι που προβλέπουν να διατηρείται υψηλά και το 2022. Στις ΗΠΑ, ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν απύθηνε έκκληση στον ιδιωτικό τομέα να συνδράμει στην εξομάλυνση των προβλημάτων της εφοδιαστικής αλυσίδας, τα οποία ίσως δημιουργήσουν κωλύματα στην αγοραστική κίνηση των εορτών.

Δήλωσε, ακόμα, ότι το λιμάνι του Λος Άντζελες και εκείνο του Λονγκ Μπιτς θα λειτουργούν όλο το 24ωρο για να εκφορτώσουν τα 500.000 εμπορευματοκιβώτια στα πλοία, που αναμένουν να ελλιμενιστούν.

Βασικό ρόλο στην άνοδο του πληθωρισμού διαδραματίζει και η ενέργεια. Από την πλευρά της, η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας τόνισε ότι η κρίση με τις ελλείψεις φυσικού αερίου και την εκτίναξη των τιμών πιθανώς να αυξήσει τη ζήτηση πετρελαίου κατά μισό εκατομμύριο βαρέλια ημερησίως. «Οι υψηλότερες τιμές ενέργειας ενισχύουν τις πληθωριστικές πιέσεις, οι οποίες μαζί με τις διακοπές ηλεκτροδότησης θα μπορούσαν να κατατείνουν σε μείωση της βιομηχανικής δραστηριότητας και ανασχεση της ανάκαμψης», αναφέρει, εν κατακλείδι, στη μηνιαία έκθεσή της η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας.

Οι αρχικές δημόσιες εγγραφές εταιρειών υψηλής τεχνολογίας που ολοκληρώθηκαν στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ ήταν φέτος περισσότερες από οποιαδήποτε άλλη χρονιά μετά το 2000.

513,6 δισ. δολάρια άντλησαν φέτος
μέσω χρηματιστηρίων οι startups

Μεγάλα κέρδη για τις νεοφυείς από αρχικές δημόσιες εγγραφές και πωλήσεις μετοχών

Πακτωλός χρημάτων έχει καταλήξει στα χέρια όσων επένδυσαν φέτος σε νεοφυείς εταιρείες τεχνολογίας, με το σύνολο των εισαγωγών σε χρηματιστήρια και πωλήσεις μετοχών να έχει φτάσει στα 582,5 δισ. δολάρια από την αρχή του έτους. Από αυτά, τα 513,6 δισ. δολάρια αφορούν νεοφυείς που ολοκλήρωσαν την αρχική δημόσια εγγραφή τους, πωλήσεις μετοχών τους ή συμφωνίες με εταιρείες ειδικού σκοπού εξαγορών, τις γνωστές πλέον με το ακρωνύμιο Spacs.

Οι εισαγωγές σε χρηματιστήρια έφτασαν τις 93 στο διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου, καταγράφοντας τον υψηλότερο αριθμό σε επίπεδο τριμήνου μέσα στο έτος. Οι πωλήσεις μετοχών αντιπροσωπεύουν τα υπόλοιπα 68,9 δισ. δολάρια.

Σύμφωνα δε με την PitchBook, εταιρεία ερευνών για τις νεοφυείς, φέτος το σύνολο των κερδών από αρχικές δημόσιες εγγραφές και πωλήσεις μετοχών είναι μέχρι στιγμής διπλάσιο από το σύνολο των αντίστοιχων κερδών ολόκληρου του περασμένου έτους. Η έντονη αυτή δραστηριότη-

Οι εισαγωγές σε χρηματιστήρια στο διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου ήταν οι υψηλότερες σε επίπεδο τριμήνου μέσα στο έτος.

τα και η αύξηση του αριθμού των εισαγωγών σε χρηματιστήρια υπόσχεται μεγάλα κέρδη σε επιχειρήσεις και επενδυτές που τοποθετούν κεφάλαιά τους σε νεοφυείς. Αποτελεί, άλλωστε, συνέχεια μιας σειράς από ηχηρές αρχικές δημόσιες εγγραφές που χαρακτήρισαν το περασμένο έτος και αφορούσαν εταιρείες όπως οι Airbnb, DoorDash και Snowflake. Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η Robinhood, χρηματιστηριακή πλατφόρμα που παρέχει συναλλαγές χωρίς προμήθεια, προσφέρει τα μεγαλύτερα κέρδη στους επενδυτές της μετά την ολοκλήρωση της αρχικής δημόσιας εγγραφής της.

Σημειωτέον ότι με την εισα-

γωγή της στο χρηματιστήριο η χρηματιστηριακή της αξία αποτιμήθηκε σε 32 δισ. δολάρια. Πριν από την εισαγωγή της στο χρηματιστήριο, άλλωστε, η Robinhood είχε ήδη περίπου 5,6 δισ. δολάρια από ιδιώτες επενδυτές, τα οποία συμπεριελάμβαναν και τη χρηματοδότηση μετατρέψιμων ομολόγων αξίας 3,5 δισ. δολαρίων στο τρέχον έτος. Το χρηματιστήριο κρυπτονομισμάτων Coinbase, επίσης, ολοκλήρωσε φέτος την αρχική δημόσια εγγραφή του, με την αγορά να αποτιμά τη χρηματιστηριακή του αξία στα 76 δισ. δολάρια από την πρώτη ημέρα διαπραγμάτευσης της μετοχής της. Είχε, άλλωστε, αντλήσει σχεδόν 600 εκατ. δολάρια πριν από την αρχική δημόσια εγγραφή της.

Οι εταιρείες που επενδύουν σε μη εισηγμένες συνήθως πρέπει να περιμένουν έξι μήνες μετά την αρχική δημόσια εγγραφή για να αρχίσουν να πωλούν τις μετοχές τους, αλλά πολλές από αυτές τις περιπτώσεις επένδυσης σε νεοφυείς δεν συνοδεύονται από περιορισμούς στις πωλήσεις μετοχών.

Μία από αυτές τις περιπτώσεις ήταν και της πλατφόρμας

συναλλαγών Robinhood που επέλεξε πολύ χαλαρούς όρους και επέτρεψε στους υπαλλήλους της να πουλήσουν άμεσα το 15% των μετοχών της που είχαν αγοράσει. Ένα πραγματικά μεγάλο κύμα από επιχειρήσεις που χρηματοδοτούνται από καινοτόμα κεφάλαια στράφηκε προσφάτως στις αγορές, που δέχονται όλο και περισσότερο ταχύτητα ανάπτυσόμενες εταιρείες, έστω κι αν τα κέρδη τους είναι ισχνά ή ακόμη και ανύπαρκτα. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας δεδομένων αγοράς Refinitiv, οι αρχικές δημόσιες εγγραφές εταιρειών υψηλής τεχνολογίας που ολοκληρώθηκαν στο χρηματιστήριο των ΗΠΑ ήταν φέτος περισσότερες από οποιαδήποτε άλλη χρονιά μετά το 2000. Το κύμα των εισαγωγών στο χρηματιστήριο περιελάμβανε, άλλωστε, και πολλές νεοφυείς που βρίσκονταν στο ξεκίνημά τους και είχαν ελάχιστες πωλήσεις, αλλά εισήχθησαν μέσω των οχημάτων εξαγοράς ειδικού σκοπού, των γνωστών ως Spacs. Πρόκειται για μια εναλλακτική έναντι της παραδοσιακής αρχικής δημόσιας εγγραφής και τελευταία κερδίζει όλο και περισσότερο τους μικροεπενδυτές.

«Καμπανάκι» SSM για τις τράπεζες

Οι προβλέψεις των τραπεζών για τη μείωση των κόκκινων δανείων, δεδομένων των συνθηκών, μπορεί να είναι υπεραισιόδοξες, εκτιμήσε ο επικεφαλής του SSM Αντρέα Ενρία, μιλώντας στο Ευρωκοινοβούλιο. Ο Ευρωπαίος επίδοτης, στη δικαιοδοσία του οποίου βρίσκονται και οι ελληνικές συστημικές τράπεζες (Εθνική, Πειραιώς, Eurobank και Alpha Bank), υπογράμμισε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα ξεπέρασαν «την καταιγίδα του κορωνοϊού» με επιτυχία, ωστόσο, όπως προειδοποίησε, οι κίνδυνοι αυξάνονται στον ισολογισμό τους. Ο επικεφαλής του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (Single Supervisory Mechanism) σημείωσε ότι οι τράπεζες αναμένουν ότι ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) προς το σύνολο των δανείων θα συνεχίσει να μειώνεται εφέτος και το 2022. Αλλά όπως είπε, ενώ τα στοιχεία για την εξέλιξη των ΜΕΔ εξακολουθούν να είναι ευνοϊκά, η ποιότητα ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών φαίνεται να επιδεινώνεται.

Ο SSM βλέπει να σωρεύονται «σύννεφα» στην αγορά ακινήτων σε ορισμένες χώρες. Επιπλέον, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021, οι πτωχεύσεις άρχισαν να αυξάνονται σε ορισμένους τομείς, αν και γενικά παρέμειναν κάτω από τα

Ο επικεφαλής του SSM, Αντρέα Ενρία.

Υπεραισιόδοξες οι εκτιμήσεις τους για την κάλυψη των απωλειών από τα κόκκινα δάνεια.

προ πανδημίας επίπεδα. Συνακόλουθα, συνέστησε στις διοικήσεις των τραπεζών να είναι πιο προσεκτικές στις προβλέψεις που διενεργούν για την κάλυψη των απωλειών από τα κόκκινα δάνεια, καθώς οι εκτιμήσεις τους για την εξέλιξη

των τελευταίων μπορεί να είναι υπεραισιόδοξες.

Επιπλέον, ο SSM επικεντρώνεται σε πολλούς άλλους παράγοντες κινδύνου, όπως εκείνους που ενέχει η αναζήτηση υψηλών αποδόσεων στις επενδύσεις που πραγματοποιούν οι τράπεζες. Όπως ανέφερε, η υπόθεση του Archegos κατέδειξε ότι οι επενδύσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μη τραπεζικές επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα αποτελούν παράγοντα ανησυχίας, κυρίως όταν οι εταιρείες αυτές δεν εποπτεύονται επαρκώς.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

**ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ**

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Παναγίας Φανερωμένης Λευκωσίας, δέχεται γραπτά, εναρμόνιστες προσφορές για την ενοίκιαση καταστήματος στην οδό Λήδρας 47- 49.

Στις προσφορές παρακαλούμε να αναφέρεται:

- ♦ ποια θα είναι η χρήση του καταστήματος
- ♦ το προσφερόμενο ενοίκιο.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να δεχθεί την υψηλότερη ή οποιαδήποτε προσφορά.

Οι προσφορές μπορεί να υποβληθούν προσωπικά στα γραφεία της Εκκλησίας ή ταχυδρομικώς στη διεύθυνση:

**Εκκλησία Παναγίας Φανερωμένης
Τ. Θ. 21637, 1511 Λευκωσία**

Τελευταία ημερομηνία υποβολής των προσφορών είναι η 19η Νοεμβρίου 2021.

Περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο 22 673 296 από 8:30 π.μ. - 2:30 μ.μ.

Επενδύσεις 600 εκατ. ευρώ για πράσινα γραφεία 450.000 τ.μ.

Κατασκευαστικός πυρετός για ακίνητα με συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Επενδύσεις που εκτιμάται ότι προ-σεγγίζουν τα 600 εκατ. ευρώ για την ανάπτυξη 450.000 τ.μ. νέων κτιρίων γραφείων δρομολογούνται ή υλοποιούνται ήδη σε Αττική και Θεσσαλονίκη. Το σύνολο των νέων αυτών ακινήτων αφορά σε κτίρια με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά, χαμηλής ενεργειακής απόδοσης και με τις σχετικές πιστοποιήσεις. Πρόκειται για κατασκευές οι οποίες έλειπαν από τη χώρα τα προηγούμενα χρόνια, λόγω της υποεπέν-

Το σύνολο των νέων αυτών ακινήτων αφορά σε κτίρια με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά, χαμηλής ενεργειακής απόδοσης και με τις σχετικές πιστοποιήσεις.

δυσης που κυριάρχησε στην αγορά γραφείων ένεκα της οικονομικής κρίσης.

Η εξέλιξη αυτή έχει οδηγήσει σε μια γενικότερη απουσία σύγχρονων κτιρίων γραφείων, ενώ ακόμα πιο σπάνιο είναι αυτά να συνδυάζονται και με έξυπνες τεχνολογίες και συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας. Το αποτέλεσμα είναι κάθε φορά που ολοκληρώνεται ένα τέτοιο ακίνητο να έχει βρει τον χρήστη ή ακόμα και ιδιοκτήτη, πολλούς μήνες πριν από τα επίσημα εγκαίνια του. Ταυτόχρονα, η πολύ υψηλή ζήτηση για τα εν λόγω ακίνητα, σε σχέση με την προσφορά, διατηρεί και τις

τιμές των ενοικίων σε υψηλό επίπεδο, τάση που θα ενισχυθεί τα επόμενα χρόνια καθώς αναμένεται οικονομική ανάπτυξη, που θα τονώσει και την επιχειρηματική δραστηριότητα μεγεθύνοντας τις σχετικές ανάγκες.

Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας παροχής υπηρεσιών συμβούλων ακινήτων Proptius, αυτή την περίοδο κατασκευάζονται πράσινα κτίρια γραφείων 109.520 τ.μ., ενώ στο στάδιο του σχεδιασμού βρίσκονται νέα κτίρια γραφείων συνολικής επιφάνειας 236.637 τ.μ. Μάλιστα, η σχετική λίστα διαρκώς εμπλουτίζεται, δείγμα της πεποίθησης των επενδυτών στις προοπτικές της συγκεκριμένης κατηγορίας ακινήτων. Ένα τέτοιο παράδειγμα αφορά την ανακοίνωση εντός της εβδομάδας για την ανάπτυξη έκτασης 18 στρεμμάτων στο Φάληρο, στις εγκαταστάσεις της πρώην ΒΕΛΚΑ. Η Dimand Real Estate σε συνεργασία με την Avax Development, θυγατρική του κατασκευαστικού ομίλου Αβαξ, πρόκειται να αναπτύξουν κτίριο γραφείων με συμπληρωματικές χρήσεις, π.χ. για υπηρεσίες του Δημοσίου. Πρόκειται για επένδυση άνω των 100 εκατ. ευρώ για την κατασκευή 57.450 τ.μ., με τα έργα να αναμένεται να ξεκινήσουν εντός του 2022.

Μάλιστα, εκτός από εταιρείες ανάπτυξης, η σχετική δραστηριότητα έχουν πλέον αρχίσει να καλλιεργούν και οι ίδιοι οι θεσμικοί επενδυτές, όπως οι εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία (ΑΕΕΑΠ). Η Prodea Investments ολοκληρώνει αυτή την περίοδο το κτίριο γραφείων The Element στην περιοχή της Φραγκοκκλησιάς στο Μαρούσι (οδ. Φραγκοκκλησιάς 6),

Η Prodea Investments ολοκληρώνει αυτήν την περίοδο το κτίριο γραφείων The Element στην περιοχή της Φραγκοκλησιάς στο Μαρούσι (οδ. Φραγκοκλησιάς 6), όπου θα μισθώσουν χώρους η Google και η Elpedison.

όπου θα μισθώσουν χώρους η Google και η Elpedison. Πρόκειται για επένδυση της τάξεως των 15 εκατ. ευρώ, με τη συνολική επιφάνεια του κτιρίου να διαμορφώνεται σε 14.000 τ.μ. Εξ αυτών, η επιφάνεια ανωδομής αγγίζει τα 6.900 τ.μ., ενώ διαθέτει και δύο υπόγεια επίπεδα, συνολικής επιφάνειας 7.100 τ.μ. Το κτίριο αναμένεται να πιστοποιηθεί κατά το πρότυπο LEED για τα χαρακτηριστικά υψηλής ενεργειακής απόδοσης που προσφέρει.

Πρόσφατα, η Prodea συμφώνησε να αποκτήσει και δύο νέα κτίρια γραφείων που θα αναπτύξει η Dimand σε Μαρούσι (πλησίον του κόμβου της Αττικής Οδού) και Θεσσαλονίκη. Γι' αυτόν τον σκοπό έχει ήδη εκταμιεύσει ποσό 54 εκατ. ευρώ για τη συμμετοχή της κατά 35% στις εταιρείες «οχήματα» που αναπτύσσουν τα εν λόγω ακίνητα, ενώ έχει ήδη συμφωνήσει να αποκτήσει το 100% μόλις ολοκληρωθούν οι εργασίες.

Πάρκο γραφείων με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά θα αναπτύξει και η Noval Property ΑΕΕΑΠ του ομίλου ΒΙΟΧΑΛΚΟ στο ακίνητο της πρώην Kodak στο Μαρούσι.

Υψηλές αποδόσεις

Η στροφή σε νέες αναπτύξεις πράσινων κτιρίων γραφείων αποτελεί κυρίαρχη τάση και στο εξωτερικό. Σύμφωνα με στοιχεία της Cushman & Wakefield, κατά τη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών, από το σύνολο των κτιρίων γραφείων που κατασκευάστηκαν διεθνώς, το 46% έλαβε πιστοποίηση κατά LEED για την υψηλή ενεργειακή απόδοση και τις τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας. Ασφαλώς, η επιλογή αυτή των εταιρειών ανάπτυξης ήταν στοχευμένη. Με βάση τα σχετικά στοιχεία, από το 2015 και μετά, τα ενοίκια τέτοιων ακινήτων ήταν 11,1% υψηλότερα από τα αντίστοιχα μη πιστοποιημένων κτιρίων γραφείων. Βέβαια, υψηλότερο μεταξύ 7,43% και 9,43% ήταν κατά μέσον όρο και το

κόστος κατασκευής, ώστε να ληφθεί και η σχετική πιστοποίηση. Ωστόσο, όπως αποδείχθηκε και από την πρόσφατη υγειονομική κρίση, η ζήτηση των εταιρειών για κτίρια γραφείων με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα έχει επιταχυνθεί σημαντικά, με τα ποσοστά κενών γραφείων με τέτοια χαρακτηριστικά να υποχωρεί σημαντικά. Το πιο σημαντικό όμως στοιχείο είναι ότι τα γραφεία υψηλής ενεργειακής απόδοσης αποτιμώνται σε 21,4% υψηλότερες μέσες αξίες, σε σχέση με τα συμβατικά ακίνητα. Πρόκειται για ένα στοιχείο που καθιστά την επένδυση σε τέτοια ακίνητα σχεδόν «μονόδρομο», δεδομένων των μελλοντικών υπεραξιών που εξασφαλίζουν στους κατόχους τους.

Η εταιρεία, σε κοινοπραξία με το επενδυτικό fund Brooklane Capital, πλειοδότησε στις αρχές του έτους σε σχετικό πλειστηριασμό από τους πιστωτές της Ektasis Development και το προσεχές διάστημα

αναμένεται να ολοκληρωθεί και τυπικά η συγκεκριμένη εξαγορά, αντι ποσού 28,5 εκατ. ευρώ. Στη συνέχεια θα αναπτυχθεί πάρκο γραφείων πολυτελείας, με το συνολικό ύψος της επένδυσης να

υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσει τα 50 εκατ. ευρώ.

Κτίριο γραφείων στην οδό Αμαρουσίου - Χαλανδρίου θα αναπτύξει, δαπανώντας περίπου 7 εκατ. ευρώ, και η Trastor ΑΕΕΑΠ. Πρόκειται για την πρώτη επένδυση της εισηγμένης που αφορά σε ίδια ανάπτυξη, δείγμα της προσπάθειας των εταιριών να δημιουργήσουν το δικό τους επενδυτικό προϊόν, ελλείψει επαρκούς αποθέματος.

Ακόμα ένας λόγος που στρέφει όλο και περισσότερους επενδυτές προς κτίρια γραφείων (και γενικότερα προς ακίνητα) με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά έγκειται στο γεγονός ότι κατατάσσονται ως περιουσιακά στοιχεία, συμβατά με τα κριτήρια της ορθής περιβαλλοντικής, κοινωνικής και εταιρικής διακυβέρνησης μιας επιχείρησης (ESG). Όπως αναφέρουν επαγγελματίες της αγοράς ακινήτων, τα ακίνητα με πράσινα χαρακτηριστικά είναι επωφελή τόσο για τους ιδιοκτήτες, που αναζητούν υψηλότερα ενοίκια, όσο και για τους ενοικιαστές/χρήστες, οι οποίοι αναζητούν να ικανοποιήσουν τα κριτήρια που έχουν θέσει για τις πολιτικές ESG τις οποίες ακολουθούν.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ακίνητα και πληθωρισμός

Είναι λογικό να αναμένουμε μια αύξηση στις επενδύσεις σε ακίνητα αυτή την περίοδο, επειδή το επενδυτικό κοινό έχει μια φυσική αποστροφή στον πληθωρισμό.

κραίνει», αφού με δεδομένο διαθέσιμο εισόδημα δεν μπορεί να αγοράσει το ίδιο καλάθι αλλά πιο μικρό, ή ότι «ακριβαίνει» αφού για να πάρει το ίδιο καλάθι απαιτείται μεγαλύτερο ποσό.

Τα ακίνητα έχουν μια πολύ καλή ιδιότητα. Είναι ίσως το καλύτερο επενδυτικό μέσο που θωρακίζει σε μεγάλο βαθμό τον ιδιοκτήτη του έναντι του πληθωρισμού. Αν κάποιος ανατρέξει σε χρονοσειρές δεδομένων πληθωρισμού και απο-

δόσεων ακινήτων ανά το παγκόσμιο, θα διαπιστώσει πως οι αποδόσεις των ακινήτων για το μεγαλύτερο (συντριπτικό) διάστημα είναι πολλαπλάσιες του πληθωρισμού. Αυτό σημαίνει πως αν αφαιρέσεις τον πληθωρισμό από τη συνολική απόδοση των ακινήτων, υπάρχει ένα καθαρό κέρδος απόδοσης υπέρ των ακινήτων.

Πώς γίνεται και τα ακίνητα συμπεριφέρονται με αυτό τον τρόπο Τα ακίνητα το επιτυγχάνουν αυτό

με τρεις βασικούς τρόπους:

Πρώτον, τα ακίνητα είναι πραγματικά, απτά περιουσιακά στοιχεία. Και σαν τέτοια επηρεάζονται από τον πληθωρισμό με ανάλογο τρόπο. Δηλαδή απορροφούν τον πληθωρισμό σχεδόν στην ολότητα του. Με άλλα λόγια αν σήμερα αγοράσετε ένα οικοπέδο προς €400.000 και ο πληθωρισμός τρέχει με 10%, σε ένα χρόνο το οικόπεδο σας πιθανότατα θα έχει αξία €440.000 επειδή θα έχει ενσωματώσει όλο το ποσοστό του πληθωρισμού. Η αύξηση των €40.000 είναι καθαρά ονομαστική που σας αφήνει στα ίδια πραγματικά επίπεδα αξίας της επένδυσης σας με φέτος. Αν αγοράσατε ένα πραγματικά αξιόλογο οικόπεδο με καλά χαρακτηριστικά τότε μπορεί να πάρει και πραγματική υπεραξία πέραν της αύξησης λόγω πληθωρισμού. Σε αντίστοιχη περίπτωση με 10% πληθωρισμό, αν τα χρήματά σας τα είχατε κάτω από το μαξιλάρι σας ή σε τραπεζικό λογαριασμό, τότε σε ένα χρόνο οι €400.000 θα είχαν πραγματική αξία της τάξης των €360.000. Η μείωση των €40.000 είναι πραγματική αφού παρόλο που θα εξακολουθήσετε να έχετε €400.000 σε ένα χρόνο, η αγοραστική τους δύναμη θα είναι ίση με €360.000. Το όφελος δεν περιορίζεται στην γη, αλλά σε πλείστα είδη των ακινήτων.

Δεύτερον, αν πετύχατε και χρη-

ματοδοτήσατε την επένδυση σας σε ακίνητο με σταθερό επιτόκιο – έστω και για κάποιο διάστημα – με την αύξηση στον πληθωρισμό κερδίζετε αφού αποπληρώνετε με την ίδια δόση η οποία σε πραγματικούς όρους αξίζει λιγότερα. Αυτό δεν ισχύει όμως σε καθεστώς κυμαινόμενων επιτοκίων.

Τρίτον, αν το ακίνητο σας παράγει εισόδημα, τότε υπάρχει η δυνατότητα και το εισόδημα να αναπροσαρμόζεται προς τα πάνω κατ' ελάχιστον με το ποσοστό του πληθωρισμού έτσι ώστε σε πραγματικούς όρους να μην μειώνεται. Φυσικά για να μπορείτε να ευελπιστείτε σε «αυτόματη» αναπροσαρμογή ενοικίου θα πρέπει το ακίνητό σας να μην καλύπτεται από το ενοικιοστάσιο ή αν είστε σε συμβατική σχέση εκτός ενοικιοστασίου, το ενοικιαστήριό σας να έχει ρητή πρόνοια χειρισμού του πληθωρισμού. Για νέες ενοικιάσεις μπορείτε απρόσκοπτα να εννοματώσετε τον πληθωρισμό στο ζητούμενο ενοίκιο.

Είναι επομένως λογικό να αναμένουμε μια αύξηση στις επενδύσεις σε ακίνητα αυτή την περίοδο επειδή το επενδυτικό κοινό έχει μια φυσική αποστροφή στον πληθωρισμό.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Το θέμα των ημερών είναι οι αυξήσεις στις τιμές των αγαθών που οφείλονται σε διάφορες αιτίες, που έχουν να κάνουν με την προμήθεια και την παραγωγή. Είτε αυτές έχουν να κάνουν με τις άσχημες καιρικές συνθήκες ανά τον πλανήτη, που οδήγησαν σε μειωμένη παραγωγή, είτε έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι το μεταφορικό κόστος έχει αυξηθεί δραματικά, είτε έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι λόγω της πανδημίας και το κλείσιμο των εργοστασίων η παραγωγή δεν μπορεί πλέον να ανταπεξέλθει στη συσσωρευμένη ζήτηση κ.λπ, το κόστος αυξήθηκε και μετακυλίεται στις τιμές των προϊόντων με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να έρχεται αντιμέτωπος με αυξημένες τιμές για τα ίδια πράγματα που αγόραζε προηγούμενος πιο φθηνά.

Μπορεί μετά την επαναλειτουργία των οικονομιών να υπήρξε αύξηση στην πραγματική ζήτηση και να δυσκολευόμαστε προς το παρόν να διαχωρίσουμε τι ποσοστό από τις αυξήσεις αναλογεί στην αυξημένη πραγματική ζήτηση και τι όχι, αλλά το γεγονός παραμένει ότι παγκοσμίως επικρατούν πληθωριστικές τάσεις λόγω μειωμένης ροής της παραγωγής. Προσωπικά συμμερίζομαι την άποψη ότι η μεγάλη αύξηση στον πληθωρισμό θα είναι ένα παροδικό φαινόμενο και μετά θα κατέβει σε πιο επιθυ-

Τα ακίνητα έχουν μια πολύ καλή ιδιότητα. Είναι ίσως το καλύτερο επενδυτικό μέσο που θωρακίζει σε μεγάλο βαθμό τον ιδιοκτήτη του έναντι του πληθωρισμού.

μητά επίπεδα – επειδή κάποιο μικρό ποσοστό πληθωρισμού χρειάζεται στην οικονομία.

Ο πληθωρισμός με απλά λόγια είναι ο ρυθμός με τον οποίο το χρήμα κάνει την αξία του με την πάροδο του χρόνου. Αν ο πληθωρισμός στην οικονομία τρέχει με 10% τον χρόνο, σημαίνει πως αν σήμερα θέλω να αγοράσω κάτι για €100, θα απαιτηθεί να πληρώσω €110 σε ένα χρόνο για το ίδιο πράγμα χωρίς να έχουν αλλάξει οι ποι-εσδήποτε άλλες συνθήκες που να αιτιολογούν την αύξηση, όπως για παράδειγμα αύξηση στην πραγματική ζήτηση χωρίς μεταβολή της προσφοράς. Συνεπώς, μεγάλη ποσοστά πληθωρισμού δεν είναι επιθυμητά επειδή σε πραγματικούς όρους μας φτωχαίνουν. Κάτω από τέτοιες συνθήκες ακούμε για το «καλάθι της οικοκυράς» ότι «μι-

Οι αρχιτεκτονικές «αναγνώσεις» ενός ξενοδοχείου

«Σήμερα, το Λήδρα Πάλας πλέον ερειπωμένο υπενθυμίζει επίμονα το ανεπίλυτο πρόβλημα του Κυπριακού»
λένε οι ερευνήτριες Παναγιώτα Πύλα και Σάβια Παλατέ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η **αναπληρώτρια** καθηγήτρια στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Κύπρου και διευθύντρια του ερευνητικού εργαστηρίου Mesarch, Παναγιώτα Πύλα και η ερευνήτρια στο Mesarch Lab Σάβια Παλατέ μίλησαν στην «Κ» για το Λήδρα Πάλας, ιδωμένο μέσα από την αρχιτεκτονική του ιστορία, με αφορμή τη διάλεξη που έδωσαν, με τίτλο «Κάτι Παραπάνω Από Ξενοδοχείο: Το Λήδρα Πάλας Μέσα Από Ιστορίες του Μοντέρνου». Η διάλεξη διοργανώθηκε στο πλαίσιο της έκθεσης του Λεβεντείου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας και του Κέντρου Αριστείας CYENS «Λήδρα Πάλας: χορεύοντας σε μια γραμμή», την οποία επιμελήθηκαν η Λουκία Δοϊζου Χατζηγαβριήλ, η Αντιγόνη Ηρακλείδου και η Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, ενώ τον γενικό συντονισμό είχαν η διευθύντρια του Λεβεντείου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας Δήμητρα Θεοδότου Αναγνωστοπούλου και η έφορος Μαρία Πατσαλοσαββή. Η έκθεση έχει κερδίσει τις εντυπώσεις του κοινού, αφού ξένοι και ντόπιοι την επισκέπτονται καθημερινά για να βιώσουν αυτή τη μοναδική μουσειακή εμπειρία.

«Ανέτρεπε αντιλήψεις»

Όπωςδήποτε το Λήδρα Πάλας είναι ένα κτήριο έμπλεο ιστοριών, περιτυλιγμένο και με την αχλύ του παρελθόντος, είναι ένα τοπόσημο φορέας μνήμης, που έμελλε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη ιστορία της Λευκωσίας, αλλά και ολόκληρης της Κύπρου. Μιλώντας μου για την αρχιτεκτονική ιστορία του Λήδρα Πάλας η Παναγιώτα Πύλα και Σάβια Παλατέ μου εξηγούν ότι το Λήδρα Πάλας κτίστηκε το 1949 εν μέσω μεταρρυθμίσεων

Η κ. Παναγιώτα Πύλα.

Η κ. Σάβια Παλατέ.

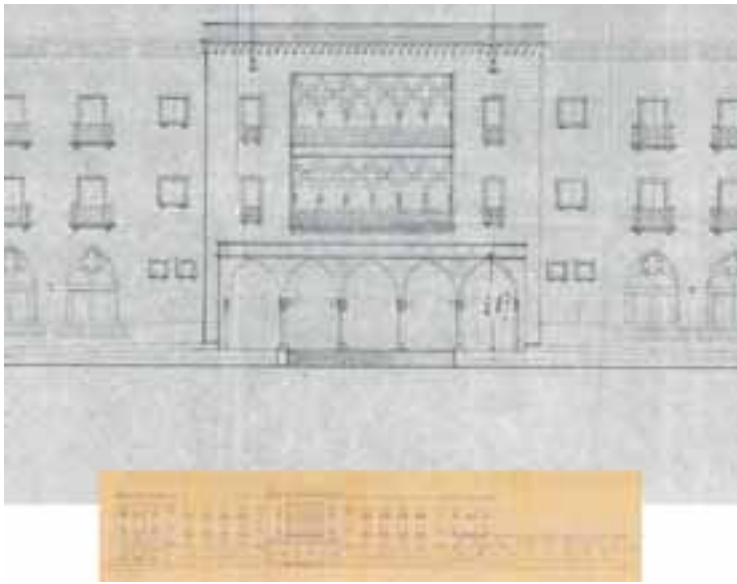
Η αναζήτηση ενός «κυπριακού μοτίβου» είχε ήδη καθιερωθεί στον σχεδιασμό θεσμικών κτηρίων, και ήταν κάτι που υποθετήθηκε κυρίως μετά τα Οκτωβριανά του 1931 σε μια προσπάθεια να αποσιωπηθούν επιμελώς αναφορές σε δεσμούς του νησιού με την Ελλάδα.

στο τέλος της αποικιοκρατίας και αποτελεί μια αρχιτεκτονική «απόδειξη» των νεωτεριστικών φιλοδοξιών της περιόδου εκείνης. «Έστω και αν το αποικιοκρατικό βλέμμα, μέσα από τα λόγια του Lawrence Duttell, θεωρούσε τη Λευκωσία της εποχής “μια ανατολίτικη παραμελημένη κωμόπολη”, το Λήδρα Πάλας, με τις νέες ανέσεις, τη νέα κλίμακα, και τις δραστηριότητες που εισήγαγε στην πόλη, ανέτρεπε αυτές τις αντιλήψεις και υποσχόταν να προσφέρει όχι απλώς ένα πόλο τουριστικής ανάπτυξης, αλλά και ένα σύμβολο και εργαλείο εκσυγχρονισμού της πρωτεύουσας». Σε ό,τι αφορά δε τη μετέπειτα ζωή του κτηρίου, μου λένε πως αυτή είναι συσφρασμένη με τη μακρά διαδικασία απο-αποικιοποίησης, με την οποία συνδέθηκε και η ανάπτυξη του τουρισμού στην Κύπρο. «Η ίδια η αισθητική του κτηρίου, οι επεκτάσεις, οι προσθήκες, οι αλλαγές, ακόμα και οι σημάνσεις του ξενοδοχείου είναι συνδεδεμένες με την ιστορία της μοντέρνας Κύπρου».

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που έδωσε η διάλεξη των Πύλα και Παλατέ είναι οι αρχιτεκτονικές ιδιαιτερότητες του Λήδρα Πάλας, και μου εξηγούν πως ως πολυτελές ξενοδοχείο, το Λήδρα Πάλας στόχευε από τη μία μεριά να προωθήσει μια επιχειρηματική ταυτότητα βασισμένη σε σύγχρονα ευρωπαϊκά πρότυπα και από την άλλη, το αρχιτεκτονικό σχέδιο του ξενοδοχείου επεδίωξε συνειδητά να αναδείξει πολλαπλές ιστορικές αναφορές, κάτι που συμβάδιζε και με ευρω-αμερικανικές τάσεις που ήθελαν να προβάλλουν την ιδιαιτερότητα των τουριστικών προορισμών. «Εντοπίσαμε, λοιπόν, μια εκλεκτικότητα μορφολογικών στοιχείων που παρέπεμπε κυρίως στη γοτθική και ενετική περίοδο της Κύπρου με έντονες αναφορές

Η **κεντρική** είσοδος του Λήδρα Πάλας, 9 Ιουλίου 1963 (Φωτογραφικό Αρχείο Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, Συλλογή Γιώργου Βατυλιώτη).

Σχέδιο της κεντρικής πρόσοψης του Λήδρα Πάλας, 1946 (Αρχείο Τεχνικών Υπηρεσιών, Δήμος Λευκωσίας).

σε “παλάτι”, που ήταν άλλωστε και το όνομά του» και προσθέτουν «η μνημειακότητα και συμμετρικότητα της πρόσοψης του κτηρίου αν και “εμπνευσμένη από τη μεγαλοπρέπεια του νεοκλασικισμού” όπως είπε ο ίδιος ο Βρετανός κυβερνήτης στα εγκαίνια, απέφυγε αναφορές σε ελληνικά στοιχεία, δίνοντας έμφραση στην αναζήτηση τοπικών κυπριακών στοιχείων. Η αναζήτηση ενός “κυπριακού μοτίβου” είχε ήδη καθιερωθεί στον σχεδιασμό θεσμικών κτηρίων, και ήταν κάτι που υιοθετήθηκε κυρίως μετά τα Οκτωβριανά του 1931 σε μια προσπάθεια (όπως επεσήμαναν και άλλοι μελετητές της αποικιοκρατικής αρχιτεκτονικής), να αποσιωπηθούν επιμελώς

αναφορές σε δεσμούς του νησιού με την Ελλάδα».

Με «χίλιες δυο ανέσεις»

Στη συνειδηση του απλού λαού το Λήδρα Πάλας ήταν το κτήριο με «χίλιες δυο ανέσεις», ρώτησα τις Πύλα και Παλατέ αν θεωρήθηκε ποτέ ταξικό σύμβολο: «Το ξενοδοχείο ενσωμάτωσε πολλές συγκρούσεις, τόσο ταξικές, όσο και ευρύτερα κοινωνικοπολιτικές. Όντας κέντρο της αστικής ζωής, σε μια ως επί το πλείστον αγροτική κοινωνία, και με παροχές όπως ζεστό νερό, κεντρική θέρμανση και τηλέφωνο σε κάθε δωμάτιο, που ήταν άγνωστες μέχρι τότε στην πλειονότητα του πληθυσμού, το ξενοδοχείο αναπόφευκτα τόνιζε τις κοινωνικές

διαστρωματώσεις. Για κάποιους υπήρξε μέρος ψυχαγωγίας και πολυτελούς διασκέδασης, για άλλους ήταν χώρος εργασίας» και μου τονίζουν ότι λόγω του ότι κατά την περίοδο της βρετανικής κυριαρχίας, το ξενοδοχείο, ως το «στολίδι της πρωτεύουσας», φιλοξενούσε κυρίως βρετανικές εκδηλώσεις, είχε γίνει και επίκεντρο των εξεγέρσεων εναντίον της αποικιοκρατίας. «Για παράδειγμα, το 1955, εν όψει της επίσκεψης του τότε Βρετανού κυβερνήτη για τον ετήσιο Χορό Καληδονίας, μια έκρηξη χειροβομβίδας στην αίθουσα χορού του ξενοδοχείου οδήγησε στη σύλληψη πέντε υπαλλήλων του ξενοδοχείου. Η ίδια αίθουσα χορού το 1960 θα φιλοξενούσε το δείπνο για την Ανεξαρτησία, όπως ειδικά αναπαράγει η παρούσα έκθεση στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας. Λίγα χρόνια αργότερα, χιλιάδες εργαζόμενοι θα κατέκλυζαν το ξενοδοχείο για να χαιρετήσουν απεσταλμένους του Κινήματος Αλληλεγγύης Αφροασιατικών Λαών (AAPSO, ένα στην ουσία αντι-καπιταλιστικό κίνημα, υποστηριζόμενο από Κίνα και Σοβιετική Ένωση) που θα συνεδρίαζαν στο ξενοδοχείο. Με άλλα λόγια, πέραν από τις ταξικές, βλέπουμε και ιδεολογικές αλλά και γεωπολιτικές συγκρούσεις με φόντο το Λήδρα Πάλας.

• **Πληροφορίες:** «Λήδρα Πάλας: χορεύοντας σε μια γραμμή», Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο και Κέντρο Αριστείας CYENS. Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων, Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας, ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30. Διάρκεια έκθεσης έως 31/10/2021.

Από το 1974 το Λήδρα Πάλας αποτελεί περισσότερο «οδόφραγμα» παρά ξενοδοχείο

Ένα ακόμη ερώτημα που έθεσα στις δύο κυρίες είναι αν αρχιτεκτονικά στο Λήδρα Πάλας αποτυπώνεται η κυπριακή σύγχρονη ιστορία και οι κοινωνοτικές διαφορές, οι οποίες μου είπαν πως αν και συχνά υπάρχουν η εντύπωση ότι τα ξενοδοχεία προσφέρουν μια απόδραση από την πραγματικότητα και προστασία από την τοπική καθημερινότητα. Αλλά αυτό σίγουρα δεν ισχύει για το Λήδρα Πάλας που υπήρξε από την αρχή της ιστορίας του χώρος πολιτικής διαπραγματεύσεως. «Μπορεί να μην ήταν ως ξενοδοχείο προστό σε όλους, αλλά ως αστική παρουσία είναι συνδεδεμένο με την ιστορία πολιτικών αντιπαραθέσεων και δικοινοτικών διαφορών στον τόπο, και ίδια η υλική του υπόσταση σήμερα φέρει τα τραύματα τέτοιων συγκρούσεων. As δώσουμε ένα παράδειγμα από την εποχή πριν από το 1960: Αρχικά η σήμανση του ξενοδοχείου, ορατή από πολύ μακριά, τοποθετήθηκε μόνο στα Αγγλικά με “γοτθική” γραμματοσειρά πάνω από τη διώροφη στοά. Αργό-

τερα όμως προστέθηκε ακόμη μια φωτεινή επιγραφή, αυτή τη φορά με “αρχαίους ελληνικούς” χαρακτήρες ακριβώς πάνω από το προστώ της εισόδου. Με άλλα λόγια: Η τυπολογία των επιγραφών και οι διαφορετικοί ιστορικοί υπαινημοί τους ήταν ακόμη μια ένδειξη τους πολυσύνθετης ταυτότητας του ξενοδοχείου, και των αντιφατικών πολιτικών τοποθετήσεων που ενσωματώνει» και εξηγούν περαιτέρω: «Με την ανεξαρτησία το Λήδρα Πάλας συνδέθηκε με οράματα κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης και οικοδόμησης του νέου κράτους. Βέβαια, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι αυτή η ανάπτυξη είχε γενικότερα σημαδευτεί από την απόσυρση των Τουρκοκυπρίων σε θύλακες, αφήνοντας τους Ελληνοκύπριους ως βασικούς πρωταγόντες και εκμεταλλευτές του τουρισμού. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο δικοινοτικών ταρακών στις αρχές του 1960, και δεδομένου ότι οι μεταβολές στις διεθνείς και εγχώριες τάσεις στον τουρισμό έστρεψαν κα-

θοριστικά το ενδιαφέρον προς τις παραθαλάσσιες περιοχές, το Λήδρα Πάλας κλήθηκε να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά του με νέα επέκταση και λειτουργία χώρου πλυνσης, η οποία είχε σχεδιαστεί από τον Κύπριο αρχιτέκτονα Φώτη Ι. Κολακίδη (1963). Παραδόξως, το βόρειο εξωτερικό κιγκλίδωμα της πρόσοψης του Λήδρα Πάλας έγινε φόντο για στρατιωτικές αποστολές, στην ανταλλαγή πληθυσμών και αιχμαλώτων το 1974, σε διαδη-

λώσεις αγνοουμένων από το 1969 μέχρι σήμερα, αλλά και στη διάνοιξη του πρώτου σημείου ελέγχου το 2003. Σήμερα, το Λήδρα Πάλας πλέον ερειπωμένο υπενθυμίζει επίμονα το ανεπίλυτο πρόβλημα του Κυπριακού.

Άραγε σήμερα ένα παρόμοιο τέτοιο κτήριο θα μπορούσε να ενταχθεί στο περιβάλλον μιας ιστορικής περιοχής, ρωτώ: «Η αρχιτεκτονική του Λήδρα Πάλας αναδείκνυε την αρχιτεκτονική αλλά και το κοινω-

νικό γίνεσθαι της εποχής του. Το τι μπορεί και τι όχι να ενταχθεί στο περιβάλλον μιας ιστορικής περιοχής αποτελεί ένα σύνθετο πρόβλημα αρχιτεκτονικής και πολεοδομίας, το οποίο θέτει σοβαρά ερωτήματα για το τι αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά, πώς διατηρείται με ευαισθησία αλλά και χωρίς νοσταλγικές εμμονές, σε μια κοινωνία που αναπροσαρμόζεται με ραγδαίους ρυθμούς, καλώντας την αρχιτεκτονική να κάνει το ίδιο. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που συμβάλλουν στην “καταλλπότητα” ενός νέου κτηρίου και τη συνύπαρξή του σε έναν ιστορικό ιστό, αλλά ως μην ξεχνάμε ότι ακόμη και το Λήδρα Πάλας λόγω μεγέθους αλλά και της φιλοδοξίας, η οποία αποτυπώνεται αρχιτεκτονικά, «προτίμηση» να κρατήσει μια απόσταση από το κέντρο της Λευκωσίας, το οποίο τότε ήταν η εντός των τειχών πόλη.

• **Διαβάστε** ολόκληρη τη συνέντευξη στο www.kathimerini.com.cy τη Δευτέρα

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

17-23.10.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ

«Η ώρα του Γ. Δούκα»
στο Youth Makerspace

Ένα κωμικοτραγικό μιούζικαλ με ζωντανή μουσική και δωρεάν κρασί! Ο Γεδεών Δούκας με αφορμή και όχημα μια εβδομαδιαία ραδιοφωνική εκπομπή προβαίνει σε μία αχαλίνωτη αφήγηση χωρίς όρια στον χώρο και τον χρόνο. Στο προσκήλιξ γι' αυτόν πεδίο του σουρεαλισμού, ο Λαρνακέας μεγαλοαστός απολαμβάνει την ευτυχία ενός παιδιού που πλέει στα χωρικά ύδατα της φαντασίας, του παραμυθιού και της ανεμπόδιστης αναιρέσης των κανόνων της ενήλικης ζωής. Κήπος του Youth Makerspace, Γεωργίου Γρίβα Διγενή, Λάρνακα, από την Παρασκευή 22 μέχρι Τετάρτη 27 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 96127050.**

Η Έλενα Τσιγαρίδου στην Alpha C.K Art Gallery

Η Alpha C.K. Art Gallery παρουσιάζει ατομική έκθεση της Κύπριας εικαστικού Έλενα Τσιγαρίδου. Πρόκειται για παρουσίαση της νέας σειράς έργων της υπό το τίτλο «Η Οδύσσεια της Her Odyssey». Η εικαστικός Έλενα Τσιγαρίδου προσκαλεί το κοινό να συνταξιδέψει μαζί της στην ατομική της έκθεση «Η Οδύσσεια της Her Odyssey». Μέσα από συμβολισμούς και παραλληλισμούς η εικαστικός μετενσρκώνει τη γυναίκα από καρτερική Πηνελόπη σε δρώσα Οδύσσεια. Οι σταθμοί του ταξιδιού της αποτελούν τη δική της κα-

τάθεση, ένα ψυχογράφημα μέσα από το οποίο ο θεατής εναλλάσσει ρόλους και από παρατηρητής γίνεται με τη σειρά του πρωταγωνιστής. Ο πλουραλισμός του ταξιδιού αποδίδεται περίτεχνα μέσα από τη σκόπιμη εναλλαγή της χρωματικής παλέτας, του πλαισίου αλλά και της τεχνοτροπίας των έργων. Alpha C.K. Art Gallery, Λεωφόρος Μακαρίου Γ΄ και Παπανικολά 3, Λευκωσία. Εγκαίνια Παρασκευή 22 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 6 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22751325.**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Παράσταση Libertango

Η αλυσίδα πολιτισμού Διοτίμα παρουσιάζει τη μουσικοχορευτική παράσταση Libertango με νέντε καταξιωμένους Κύπριους μουσικούς να μας ταξιδεύουν επί σκηνής στον υπέροχο κόσμο του ταγκό, μέσα από μια διαδρομή που ξεκινά από τη Μεσόγειο και καταλήγει στη Λατινική Αμερική. Το μεσογειακό πάθος αναδεικνύεται μέσω της μουσικής των έργων Spanish dance la Vida Breve του Manuel de Falla και Carmen του Georges Bizet, ενώ το λατινικό ταμπεραμέντο αναβλύζει μέσα από το υπέροχο ταγκό Libertango του Astor Piazzolla και άλλων συνθετών. Η παράσταση εμπλουτίζεται και ολοκληρώνεται με χορό και visual arts. Συμμετέχουν οι μουσικοί: Σάββας Χριστοδούλου (φλάουτο), Νίκος Ιωάννου (κοντραμπάσο), Νίκος Πίτας (βιολί), Μάριος Νικολάου (τύμπανα), Νικόλας Μελής (πιάνο). Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. Τετάρτη 20 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 77 77 77 45 - Δευτέρα με Παρασκευή 10:00 - 15:00. Επίσης, τις μέρες των παραστάσεων, δύο ώρες πριν την έναρξη τους.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Φελινόπολη,
ο τόπος που
δεν στερεύει

Ο Νικόλα Πιοβάνι, ο Ιταλός συνθέτης, δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας: «Δεν θα υπάρξει φελινικός σκηνοθέτης που να κινηματογραφεί καλόγριες, νάνους, τη Ρώμη και το τσίρκο, γιατί όπως έλεγε και ο ίδιος “αυτό το έχω ήδη κάνει!”». Τα 100 χρόνια από τη γέννηση του «Maestro» –συμπτωματικά Οκτώβριος του 1993 ήταν ο μήνας του θανάτου του– δεν είναι απλώς ακόμη μία επέτειος και αφορμή για να οργανωθούν αφιερώματα στο έργο του. Στην Αθήνα, το αφιέρωμα διαρκεί έως τις 19 του μηνός και συνέπραξαν γι' αυτό η Ταινιοθήκη της Ελλάδος, η πρεσβεία της Ιταλίας και το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο.

Στο ντοκιμαντέρ με τον ευφάνταστο τίτλο «Φελινόπολη» (υπάρχει online στο site της Ταινιοθήκης) ανασυστήνεται ο κόσμος των σκηνικών και των παρασκηνίων από τα γυρίσματα των ταινιών του. Παράλληλα, καλλιτέχνες που δούλεψαν μαζί του μιλούν για τις σχέσεις τους εντός και εκτός πλάτο. Ο Πιοβάνι, ένας από αυτούς, προσθέτει ακόμη μία φράση στο ψηφιδωτό της προσωπικότητας του Φελίνι: «Είχε δυνατή αντίληψη του σύγχρονου κόσμου. Επικέντρωνε στο σήμερα».

Τι σημαίνει για έναν δημιουργό να αποτελεί την ενσάρκωση της τέχνης του, να χρησιμοποιείται το όνομά του ως επιθετικός προσδιορισμός για να περιγράψει κάποιος μια σουρεαλιστική, υπερβατική ατμόσφαιρα, να είναι οι ταινίες του αξεπέραστες και αριστερές δεκαετίες τώρα, κι όχι μόνο αυτό, αλλά να τις παρακολουθεί κανείς σαν μια «σύγχρονη αντίληψη του κόσμου»; Τι καθιστά τον Φελίνι διαρκώς «σημερινό»;

Ήταν η ελευθερία να δημιουργεί χωρίς «συνταγές» επιτυχίας, χωρίς την καταδυνάστευση του περιεχομένου, όπως έχει εκπέσει η σημασία του την τελευταία 15ετία. Το εξηγεί ο Μάρτιν Σκορσέζε (σε ένα θαυμάσιο κείμενο για τον Φελίνι που έγραψε τον περασμένο Μάρτιο στο περιοδικό Harper's Magazine): «... Χρησιμοποιούσαμε τον όρο “περιεχόμενο” (σ.σ. θεματική, είδος) για να συζητήσουμε σοβαρά την τέχνη του σινεμά – πώς, για παράδειγμα, το περιεχόμενο έρχεται σε αντίστιξη με τη φόρμα. Σταδιακά, όμως, άρχισε να μπαίνει στο στόμα των media companies, τεχνοκρατών που δεν έχουν ιδέα για την ιστορία του κινηματογράφου – κι ούτε που τους περνάει από το μυαλό ότι οφείλουν να έχουν. Κάπως έτσι το “περιεχόμενο” έγινε επιχειρηματικό εργαλείο που χαρακτηρίζει γενικότερα την κινούμενη εικόνα – είτε είναι μια ταινία του Ντέιβιντ Λιντς, είτε διαφημιστικό σποτ για το Super Bowl, είτε ένα βίντεο με γάτες στο YouTube, είτε το επεισόδιο μιας σειράς, είτε ταινία με υπερήρωες».

Ο Φελίνι οργανώνει το σιναπλιστικό σε τέχνη. Ανακατεύει το υπαρκτό ή ονειρικό σε διαρκή ροή. Τον θεατή δεν τον απασχολεί ούτε ο χρόνος που συμβαίνει οτιδήποτε ούτε η σχέση του με την πραγματικότητα. «Το μόνο που επιθυμείς είναι να μείνεις εκεί, χαμένος. Να περιπλανιέσαι με τον Φελίνι στον κόσμο του, παραδομένος στη μαεστρία του στυλ του», όπως γράφει ο Σκορσέζε. «...Κρατά τον θεατή σε ετοιμότητα, σε μια συνεχή έκπληξη να παρακολουθεί μια κινηματογραφική φόρμα που επαναπροσδιορίζεται όσο προχωρεί η αφήγηση. Είναι σαν να βλέπεις τον Φελίνι να κατασκευάζει την ταινία εκείνη την ώρα, μπροστά στα μάτια σου».

Δεν επαναλάμβανε τον εαυτό του, συνέχιζε να ψάχνεται, σκηνοθετούσε μέσα μια δίνη. Τον παρακολουθούμε στη «Φελινόπολη» να καθοδηγεί, να παίζει, να τσακνεται, να ανεβοκαβαίνει, να παρασύρει στη δίνη του, όπως ο έρωτας ή η θρησκεία. Είχε φτιάξει τη δική του κιβωτό στην Τσινεσιτά, ζούσε εκεί, ο κόσμος του όλος έπαιρνε μαγικά, εκεί, σχήμα και πρόσωπο. Πολλά πρόσωπα. Ακατάτακτα, περίεργα, γκροτέσκα, απροσδιόριστα – όμορφα, άσχημα, ποιος ξέρει, ποιος ενδιαφέρεται, εντέλει, να πει.

Το λέει και ο ίδιος ο Φελίνι στο ντοκιμαντέρ: «Δεν είναι η ελευθερία του αυτοσχεδιασμού που με απασχολεί, αλλά ο κενός χώρος που δεν εκφράζεται, τον οποίο θεωρώ ζωτικής σημασίας για να μην ασφυκτιούν οι χαρακτήρες και οι ιστορίες τους μέσα σε ένα προκαθορισμένο και αυστηρά οργανωμένο πρόγραμμα».

Σαν να έβλεπε το μέλλον. Τη διαρκή παραγωγή σειρών και ταινιών στις πλατφόρμες. Τον κινηματογράφο των αλγόριθμων. Με τα αφιερώματα δεν θα ξαναθυμηθούμε μόνο τις ταινίες του. Η Φελινόπολη είναι τόπος που δεν στερεύει γιατί αποστρεφόμενος τους αποκλεισμούς, τους κανόνες της οποιας πολιτικής ορθότητας.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Είναι στο αίμα»
στις Αποθήκες ΘΟΚ

Το Θέατρο Αποθήκες και οι Δράσεις 2021-2022 «Νέ@ σε έρημο νησί» του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου θα φιλοξενήσουν την παράσταση Das liegt im Blut (Είναι στο αίμα), αποτέλεσμα της δεκαοκτάμηνης συνεργασίας του Tete Adehewema Dance Theatre (Ghana) και του Cactus Junges Theater (Γερμανία). Μια σόλο περφόρμανς της Gifty Wiafe, ηθοποιού από την Γκάνα που ζει στη Γερμανία. Η Wiafe γεμίζει τη σκηνή με χιούμορ, χορό, μουσική και αφήγηση, οδηγώντας το κοινό σε ένα συναρπαστικό ταξίδι μεταξύ ηπείρων και πολιτισμών, αγγίζοντας ταυτόχρονα μια ποικιλία θεμάτων παγκόσμιας σημασίας και ενδιαφέροντος. Συνδέει το βαθιά προσωπικό με ζητήματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη μετανάστευση, την κουλτούρα και την εθνική ταυτότητα, την ατομική και εταιρική απληστία, τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, τις οπτικές αντρώων και γυναικών. Καλεί το κοινό «να μπει για λίγο στα παπούτσια του άλλου» και να γνωρίσει τη μεταμορφωτική δύναμη των τεχνών όταν θέλουμε να φανταστούμε και να δημιουργήσουμε έναν κόσμο όπου δεν φοβόμαστε την ετερότητα και τη διαφορετικότητα, αλλά τις γιορτάζουμε. Θέατρο Αποθήκες, Κάμπου 29, Στρόβολος, Τρίτη 19 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77772717.**

Περιοδικό «Διόραμα» τεύχος 38

Κυκλοφόρησε το τεύχος 38 του διμηνιαίου περιοδικού τεχνών και πολιτισμού «Διόραμα». Στο νέο τεύχος περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, κείμενα του Κλείτου Ιωαννίδη, του Σόλωνα Ξερόπουλου για την αρχιτεκτονική, των Κωνσταντίνου Γιαγκουλλή, Σωτήρη Π. Βαρνάβα, Ανθούλας Δανιήλ, Παναγιώτη Νικολαΐδη και Ελένης Αρτεμίου-Φωτιάδου, για τη λογοτεχνία, μελέτες των Ιωάννας Χριστοδουλίδου, Ανδρέα Γεωργαλλίδη, Ανδρέα Λυρίτσα και Χριστάκη Πουμπουρή, για το θέατρο γράφει η Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, για τα εικαστικά του Χρίστου Χρίστου, για την Έμιλι Χέιλ γράφει ο Ανδρέας Χατζηθωμάς, στη στήλη «Το ζήτημά του ποιητή» ο Κώστας Βασιλείου παρουσιάζει τα βιβλία του Δημήτρη Λεβέντη και Πολύβριου Νικολάου. Το περιοδικό διατίθεται από τα βιβλιοπωλεία της Κύπρου και δέχεται συνδρομές. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99653588 και eteandros@hotmail.com**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Βίκτωρ Ιωαννίδης: θαλασσινοί
αναστοχασμοί στη Λεβέντσιο

Η **Λεβέντσιο** Πινakoθήκη παρουσιάζει μια έκθεση αφιερωμένη στον Βίκτωρα Ιωαννίδη (1903-1984), τον υπαίθριο Κύπριο ζωγράφο. Η έκθεση με τίτλο Βίκτωρ Ιωαννίδης: θαλασσινοί αναστοχασμοί επικεντρώνεται σε ένα σημαντικό κύκλο της δουλειάς του με θέμα τη θάλασσα. Τα περισσότερα από τα έργα της θεματικής αυτής φιλοτεχνήθηκαν από το 1969 έως το 1982 και έχουν όλα σχεδόν ως θέμα τους σκηνές από το παλιό λιμάνι της Λεμεσού και το καρναγιο. Ο Βίκτωρας Ιωαννίδης σπούδασε στο Σχολείο των Τεχνών της Αθήνας. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του εργάστηκε ως

σκιτογράφος σε εφημερίδες και ως εικονογράφος στη Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια. Λεβέντσιο Πινakoθήκη, η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 5 Δεκεμβρίου 2021. Λεωνίδου 5, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22668838**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πόχει αμπέλια βάνει αργάτες και ποτιστικά πατάτες

Το πρόσωπο συμβάν με την ανέγερση του ομοιώματος της πατάτας, ποικιλίας Spumta στην Ξυλοφάγου μπορεί να μας εξέπληξε, και να έκανε τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης να ξεσαλώσουν και να διασκεδάσαν οι χρήστες τους, είναι ωστόσο ένα ζήτημα –κατά την ταπεινή μου άποψη– πάρα πολύ σοβαρό και δεν με αφορά η αισθητική, διότι πέραν αυτής, που, να το δεχτώ, είναι υποκειμενική και περί ορέξεως κολοκυθόπιτα, το πρόβλημα έγκειται κυρίως και στη διαχείριση του δημόσιου χώρου, στην ανάδειξη της ιστορίας και της λαογραφίας αυτού του τόπου –που είναι πολύ πλούσιος, αφού έχει μακράιωνο ιστορικό κατοίκησης, και στον τρόπο που εν τέλει λειτουργεί οποιαδήποτε Αρχή.

Το αν αρέσει ή δεν αρέσει είναι –είπαμε– θέμα υποκειμενικό, σε μένα δεν αρέσει καθόλου και το θεωρώ και ως είναι ατελείωτο, ένα από τα πιο άσχημα και κιτς πράγματα που έχω δει στο νησί, και εκτός του ότι είναι άσχημο, είναι και πολύ ακριβό. Αλλά ακόμα και να αρέσει αυτή η πατάτα, κυριολεκτικά και μεταφορικά, δεν είναι πολύ ακριβή; Καρναβαλιστικό άρμα, που θα ταίριαζε στα Φάρσαλα –αν με εννοείται και γύρω-γύρω να τραγουδάμε «[...] σπκώνει ο Πράσος την ουρά και ο Κρέμμυδας τα

γένια», αν και θα εκεί θα το είχαν φτιάξει με πολύ λιγότερα χρήματα. Πώς το Κοινωτικό Συμβούλιο Ξυλοφάγου συναινέσει δεν θα το καταλάβω ποτέ. Ο δε κοινοτάρχης και πρώην βουλευτής του ΔΗΣΥ Γιώργος Τάσου το θεωρεί και σπουδαίο κατόρθωμα και σε όποιον δεν αρέσει ας πάει στα κρασοχώρια να βρει ξίδι να πει! Αυτός ο άνθρωπος ήταν βουλευτής και διετέλεσε και αναπληρωτής πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας, κάποτε ψήφισε και για θέματα πολιτισμού και λέει με ύφος κι εγώ δεν ξέρω ποιου ότι θα γίνουν πόλος έλξης, ότι η δυσφήμιση είναι η καλύτερη διαφήμιση, αυτά τα είπαν και άλλοι, και για άλλους λόγους, και για να μην το πάω παραπέρα, τα έλεγαν και στη δεκαετία του 1930, όπου έμενε δυστυχώς μόνο η δυσφήμιση για να διαφημιστεί κάτι που θα απαλείφει τους δυσφημισθέντες. Τέλος πάντων.

Όπως έγραψα και στη δι-αδικτυακή «Κ» δεν τιμά κανέναν αυτό το εξάμβλωμα, είναι μόνο προσβολή να γελάει το παγκύπριο –και όχι μόνο– με την πατάτα της Ξυλοφάγου, να γελά-

με όλοι με πλίθια αστεία που όμως χαρακτηρίζουν εν τέλει ένα ολόκληρο χωριό, μια ολόκληρη περιοχή, την οποία τη θυμόμαστε για κάτι τέτοια. Η ίδια η Πολιτεία την έχει ξεχασμένη και την αφήνει απότιστη και ακαλλήγητη πολιτιστικά και έρχεται μετά και το Κοινοτικό Συμβούλιο και το επιβεβαιώνει και εμείς γελάμε με τα χάλια μας. Άκουσα επίσης τον Κ. Τάσου να θέλει να μπει στο βιβλίο «Γκίνες» για τη μεγαλύτερη τηγανιά πατάτας, ωραίο δεν λέω, αν τα καταφέρει θα πάρει και τίποτα ευρώ και θα σπεύσουν αβρόοι οι τουρίστες να επισκεφθούν το χωριό για να φάνε τηγανιτές πατάτες... Αστεία πράγματα, αυτά τα κάνει κανείς όταν έχει λύσει άλλα προβλήματα.

Δεν βρέθηκε ένας από το Κοινοτικό Συμβούλιο να ζητήσει να προκηρυχθεί καλλιτεχνικός διαγωνισμός και να επιλέξουν κάτι που θα έχει καλλιτεχνική σφραγίδα; Σίγουρα δεν είναι πανάκεια αυτή η θέση –είδωμε– τη έγινε και στην Αθήνα με το άγαλμα της Μαρίας Κάλλας– αλλά οι περιπτώσεις αυ-

τές είναι σαφώς λιγότερες. Γιατί δεν σκέφτηκαν να κάνουν ένα μουσείο Πατάτας, σοβαρό, όμως, όπως αυτά στο εξωτερικό; Εμείς τι κάναμε; Αντιγράψαμε το ομοίωμα του Καναδικού Μουσείου Πατάτας στο Prince Edward Island. Αλλά αυτό δεν κάνουμε πάντα, αντιγράφουμε ό,τι μας γυαλίζει και το φέρνουμε εδώ ως κακέκτυπο, θυμάστε τη Λεωφόρο Χριστουγέννων στην πάλαι ποτέ Μακαρίου στη Λευκωσία; Την Πλατεία Αστεριών της Αγίας Νάπας; Μα για να σοβαρευτούμε επιτέλους, δεν είπα να γίνουμε στην Κύπρο παράρτημα της Pompidou, ούτε να έχουμε δημόσιους χώρους, όπως στη Σκανδιναβία, αυτό που λέω είναι να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μη γελάμε με τα χάλια μας. Είναι καιρός να αφήσουμε στο παρελθόν τη νοστορπία του Ανατολίτη – υποανάπτυκτου, που έχει πειστεί ότι φτάνει μέχρι ένα σημείο και για την Κύπρο καλά είναι. Οι θέσεις άλλων εποχών, που τεχνιπέντους καλλιέργησαν οι Βρετανοί, ότι δεν είμαστε παρά μια δράκα σκονισμένων υποκειμένων, δεν έχουν πλέον καμία θέση στην Κύπρο του 2021, ας τις ξεφορτωθούμε για να πάμε παρακάτω. Αλλιώς, βράσε... πατάτες

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Όταν το ποίημα... γίνεται αισθητή απουσία

Ο μουσικός Γιώργος Καλογήρου μιλάει για τον κύκλο τραγουδιών «Θυμήσου... Σώμα» που ανεβαίνει στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στο Θέατρο Ριάλτο την Παρασκευή 22 Οκτωβρίου θα παρουσιαστεί ο κύκλος τραγουδιών με τίτλο «Θυμήσου, σώμα...» του συνθέτη Γιώργου Καλογήρου. Ένας κύκλος που είναι βασισμένος στην ερωτική ποίηση του Κωνσταντίνου Καβάφη, σύνθεση για πιάνο, φαγκότο, όμποε, βαρύτονο και αφηνγητή. Μεταξύ των τραγουδιών παρεμβάλλονται δύο πεζά κείμενα του ποιητή και τρία ιντερμέδια. Για τα τραγούδια αυτά και για τον έρωτα μίλησε στην «Κ» ο Γιώργος Καλογήρου, λέγοντας πως κάποια ανύποπτη στιγμή διάβασε το «Θυμήσου, Σώμα...» και ενώ ήταν ένα ποίημα που το ήξερε εδώ και πολλά χρόνια, εκείνη τη στιγμή τον τράνταξε. «Αυτή είναι η μαγεία της ποίησης! Ενώ ξέρεις πολλά ποιήματα για πολλά χρόνια κάποια στιγμή κάποτε θα σου αποκαλυφθεί κάποιο ποίημα ως θαύμα».

–Κατ’ αρχάς πώς ήλθε αυτή η ιδέα; Ποια ανάγκη την έφερε στο προσκήνιο, ίσως η αποστειρωμένη εποχή της πανδημίας; –Το έργο αυτό γράφτηκε φθινόπωρο και χειμώνα του 2018. Πολύ πριν από την πανδημία. Το καλοκαίρι εκείνης της χρονιάς ταξίδευα στην Ελλάδα και στις αποσκευές μου είχα ένα μικρό ανθολόγιο ελληνικής ερωτικής ποίησης. Κάποια ανύποπτη στιγμή διαβάζω το «Θυμήσου, Σώμα...» και ενώ είναι ποίημα που το ξέρω εδώ και πολλά χρόνια, εκείνη τη στιγμή με τράνταξε. Αυτή είναι η μαγεία της ποίησης! Ενώ ξέρεις πολλά ποιήματα για πολλά χρόνια κάποια στιγμή κάποτε θα σου αποκαλυφθεί κάποιο ποίημα ως θαύμα. Αλλάζουμε μέσα στον χρόνο, βιώνουμε χίλιες δυο κατα-

στάσεις και το κάθε ποίημα, ενώ παραμένει απείρακτο, αλλάζει η οπτική που το διαβάζεις αναλόγως με το τι έχεις ζήσει. Τότε περνούσα μια περίοδο που καταπίεσκα έντονα με το ερωτικό και σαρκικό στοιχείο σε οποιαδήποτε έκφραση. Έτσι, ήρθε κι έδεσε ο ερωτικός Καβάφης εκείνη τη στιγμή.

–Το σώμα έχει μνήμη «Σώμα θυμήσου» γράφει ο Καβάφης, πώς ξυπνάει και εκφράζονται μουσικά αυτές οι θύμψεις; –Αυτές οι θύμψεις μουσικά εκφράζονται ως έντονοι σωματικοί

«Σήμερα οι κορσέδες και τα σφικτά ζωνάρια είναι στα μυαλά. Σου τα βάζουν χωρίς να το καταλάβεις σιγά-σιγά, μεθοδικά «για το καλό σου» και «γιατί έτσι κάνει ο κόσμος».

και ψυχικοί κραδασμοί. Νομίζουμε πως οι εραστές και οι ερωμένες είναι μόνο στο μυαλό μας ως μαθηματικές ή χημικές εξισώσεις που δεν λύθηκαν και χάθηκαν. Δεν υπολογίζουμε όμως τη ζωτικότητα των σωμάτων μας. Στο αγκάλιασμα, στο χάδι, στο φιλή, το σώμα ενεργοποιείται σαν μια μεγάλη αποθήκη σωματικών δεδομένων. Ταυτόχρονα αυτό το σωματικό ξύπνημα περιβάλλεται από μια απόγνωση που ενώ η μνήμη σε πονάει, την αποζητάς, γιατί δεν είναι τίποτε άλλο από μια αλήθεια! Σας παραπέμπω στο ποίημα «Επέστρεψε».

–Νομίζω ότι εν πολλοίς ακόμα

«Αυτές οι θύμψεις μουσικά εκφράζονται ως έντονοι σωματικοί και ψυχικοί κραδασμοί. Νομίζουμε πως οι εραστές και οι ερωμένες είναι μόνο στο μυαλό μας ως μαθηματικές ή χημικές εξισώσεις που δεν λύθηκαν και χάθηκαν» λέει ο Γιώργος Καλογήρου.

και σήμερα ποιητές ή άνθρωποι της τέχνης, εντός ενός συντηρητικού συστήματος, θα είχαν δυσκολία να εκφράσουν τον ερωτικό προσανατολισμό τους... πόσο έχουν αλλάξει τα πράγματα από τότε;

–Δυστυχώς εντός ενός συντηρητικού συστήματος άκρατης υποκρισίας, ηθικισμού και επιβαλλόμενου καθωσπρεπισμού, με τους «νοικοκύρηδες» να κουνάνε το δάκτυλο σε όποιον τους ξεβολουεί με τη στάση ζωής του, η ελεύθερη έκφραση του σεξουαλικού προσανατολισμού, η αλήθεια δηλαδή του καθενός, αναγκάζεται να εκφράζεται ακραία. Είτε ως σιωπηλή μάχη μεταξύ της

αλήθειας του καθενός και του επιβαλλόμενου καθωσπρεπισμού που δεν μπορεί να αποδεχτεί μια αλήθεια διαφορετική από τη δικιά του, είτε ως στείρα επιθετική έκφραση της διαφορετικότητας. Ο Καβάφης όπως και άλλοι ομοφυλόφιλοι καλλιτέχνες και πνευματικοί άνθρωποι μας έμαθαν, ανάμεσα στα πολλά, την παρηγορία και την αξιοπρέπεια γι’ αυτό που είναι ο καθένας μας. Τα πράγματα δυστυχώς όχι μόνο παρέμειναν ίδια αλλά έγιναν και χειρότερα. Υπάρχει ακόμα ο φόβος της έκφρασης.

–Η εποχή του Καβάφη ήταν απλώς ανέραστη ή καταπιε-

σμένη; Νομίζω ότι τα ερωτικά του Καβάφη δείχνουν μία κοινωνία που ασφυκτιούσε στους κορσέδες και στα σφικτά ζωνάρια... μα και σήμερα ζούμε θαρρώ εποχές ανέραστες... πώς σχολιάζεις;

–Καμιά εποχή δεν είναι ανέραστη απλώς η εποχή και ο χώρος του Καβάφη έκαναν την ανάγκη έκφρασης του ερωτικού του προσανατολισμού ακόμα πιο δύσκολη. Ζούσε σε μια μουσουλμανική χώρα, αρχές του 20ού αιώνα, μέλος επίσης μιας κλειστής κοινωνίας της διασποράς. Κι όμως βρήκε τη δύναμη να αποδεχθεί τον εαυτό του και με αξιοπρέπεια να εκφράζει ποιητικά τον έρωτά του. Σήμερα οι κορσέδες και τα σφικτά ζωνάρια είναι στα μυαλά. Σου τα βάζουν χωρίς να το καταλάβεις σιγά-σιγά, μεθοδικά «για το καλό σου» και «γιατί έτσι κάνει ο κόσμος». Να φοράς σφικτά στο μυαλό σου τον κορσέ κι ως μπν αναπνέεις! Ενώ η τεχνολογία και οι επιστήμες αναπτύσσονται ραγδαία, τα μυαλά των ανθρώπων παραμένουν έτη φωτός πίσω. Εκεί που νομίζεις πως συμβαδίζει ο κόσμος με την εποχή του, ξαφνικά ακούς για τη δολοφονία του Ζακ και του κάθε Ζακ, της Δήμητρας στη Μυτιλήνη και πόσων άλλων ακόμα που δεν μάθαμε και συνειδητοποιείς πως τίποτα δεν άλλαξε. Εδώ οι «παντελονάτες» κοινωνίες μας, μας έμαθαν και τι σημαίνει γυναικοκτονία ξεπλύνοντάς την με ένα ξερό «ήταν η κακιά η ώρα»! Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα (όποια και να ‘ναι αυτή) κατάντησε μόνο ως σύνθημα χάριν εντυπωσιασμού και τίποτα άλλο.

–Ήταν ριζοσπάστης και αρκετά τολμηρός ο Καβάφης, γράφοντας για ηδονή, για αποτροπή από τους έρωτες της ρουτίνας;

–Ήταν ριζοσπάστης, τολμηρός χωρίς να γίνεται προσβλητικός. Όσο για τους έρωτες της ρουτίνας, πόσοι άνθρωποι παραμένουν σε έρωτες που έχουν ήδη πεθάνει και από ψυχικό βόλεμα δεν το λένε στ’ αλήθεια ούτε στους εαυτούς τους;

–Μπορεί μία μουσικοποιητική ερωτική έκφραση να γίνει κοινωνική και πολιτική πράξη, όπως λέτε στο δελτίο Τύπου;

–Καταρχάς ο ίδιος ο έρωτας είναι επαναστατική πράξη απέναντι στο Εγώ μας. Επίσης, όσο υποτιμούνται και ενοχοποιούνται το σώμα, ο έρωτας και η ηδονή –ό,τι πιο φυσικό– από διαστρεβλωμένες θρησκευτικές νοοτροπίες σιγοντάροντας τον ηθικισμό, τον συντηρητισμό, τον σεξισμό, τον ρατσισμό, παράγωγα συγκεκριμένων πολιτικοκοινωνικών συστημάτων, όντως μία τέτοιου είδους μουσικοποιητική ερωτική έκφραση είναι εξάπντος κοινωνική και πολιτική πράξη, κατ’ εμέ.

–Θα ήθελα να μου πεις για την επιλογή των οργάνων... πιάνο, φαγκότο, όμποε, τι σου ξύπνησε αυτή η σύνθεσή σου;

–Ο ίδιος ο ποιητής, ως σπουδαίος σκηνοθέτης, μου έδωσε μια αίσθηση μελαγχολίας, τρυφερότητας, αξιοπρεπούς ερωτισμού και λαγνείας μέσα σε σκοτεινά σοκάκια μιας κοσμοπολίτικης πόλης. Νιώθω πως η σύνθεση αυτή των οργάνων μπορεί να αποδώσει αυτήν την ατμόσφαιρα.

• Πληροφορίες: «Θυμήσου Σώμα... Κωνσταντίνος Καβάφης», κύκλος τραγουδιών του συνθέτη Γιώργου Καλογήρου. Θέατρο Ριάλτο, Παρασκευή 22 Οκτωβρίου. Επικοινωνία 77777745.

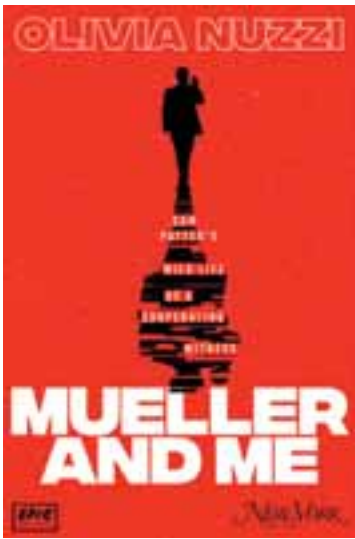
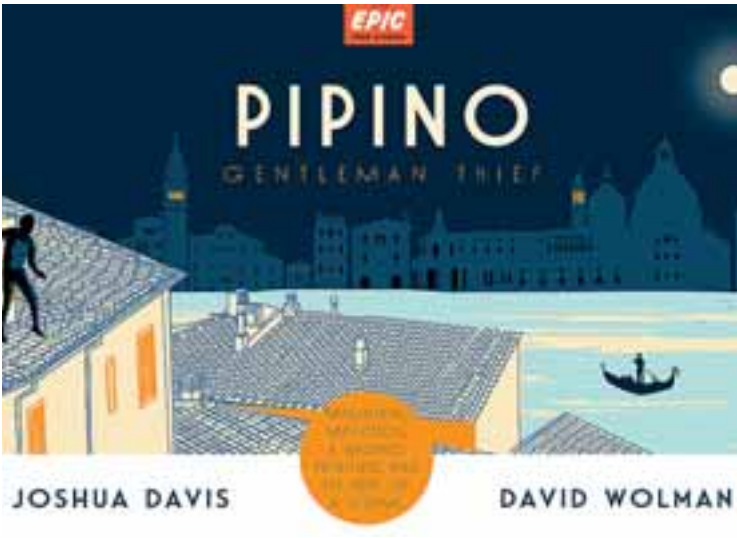
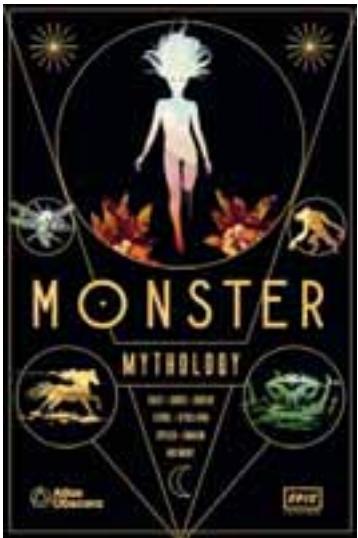
ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ 1940-41

Μια συλλεκτική έκδοση με φωτογραφίες από:
Μουσεία | Ιδρύματα | Βιβλιοθήκες | Συλλογές

Πρόλογος:
Ευάνθης Χατζηβασιλείου

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 24/10
ΜΕ ΤΗΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

Επιλογή από cover art για κάποιες από τις ιστορίες και τις αφηγήσεις του Epic Magazine, μέσα από τις οποίες αποτυπώνεται η ευρεία γκάμα των θεμάτων που καλύπτονται.

Χωρίς αφηγήσεις η ζωή δεν έχει νόημα

Ο συνιδρυτής του Epic Magazine Τζόσουα Ντέιβις μιλάει στην «Κ» για την πολυκύμαντη ζωή του και το μέλλον της δημοσιογραφίας

Συνέντευξη στον

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟ

Ενας νέος, ξανθός, ψηλόλιγνος άντρας με γυαλιά και ήπιο, ευγενικό πρόσωπο, εμφανίζεται σε μια εκδήλωση του περιοδικού Wired, στο Λονδίνο, το 2013, για να κάνει μια ομιλία για τη δουλειά του. Έχοντας συμβάλει στο ιστορικό αμερικανικό τεχνολογικό περιοδικό με μια σειρά από καθλωτικά ρεπορτάζ για την τελευταία δεκαετία, μιλάει στο κοινό για το αναπάντεχο παρελθόν του και το εξίσου αναπάντεχο μέλλον του. Τίποτα στο εύθραυστο και ευγενές παρουσιαστικό αυτού του αριστούχου απόφοιτου του Στάνφορντ δεν θα μπορούσε να μαρτυρήσει πως, λίγα χρόνια πριν, καταπίστικε αγωνιστικά με σπορ όπως το μπρα ντε φερ ή το... σούμιο ή ότι ταξίδευε –και έζησε– σε επικίνδυνες συνθήκες, σε μέρη όπως το Ιράκ, η Κολομβία ή η Λιβύη (όπου μάλιστα για κάποιο καιρό, κίλλας, απήχθη).

Ο Τζόσουα Ντέιβις, Καλιφορνέζος συγγραφέας και δημοσιογράφος, έγραψε πρώτος για τον Ελον Μασκ και τον ερχομό της Tesla, έζησε στην Μπελίζ για να πάρει μια σειρά αποκλειστικές συνεντεύξεις από τον εκκεντρικό εκατομμυριούχο, αυτόχειρα Τζον Μακάφι, έγραψε ένα βιβλίο για την τρελή ιστορία τεσσάρων Μεξικανών νεαρών που κέρδισαν, πέρα από κάθε ελπίδα, την πρώτη θέση σε ένα διαγωνισμό ρομποτικής (ένα βιβλίο που έγινε μπεστ σέλερ των New York Times και που γυρίστηκε σε ταινία) και δημιούργησε το Epic Magazine – μια ψηφιακή πλατφόρμα όπου απροσδόκτες ιστορίες παρουσιάζονται σε μια σειρά από longform ρεπορτάζ με μια οπτική γλώσσα και περιεχόμενο που καθλώνουν. Του μιλήσαμε μέσω Zoom για λογαριασμό της «Κ», σε μια συνέντευξη όπου, αυτός ο γενναιόδωρος αφηγητής και άξιο πνευματικό παιδί της Νέας Δημοσιογραφίας της δεκαετίας του '60, μας είπε με απολαυστικό τρόπο πως όταν πεθαίνει, θα ήθελε η ταφόπλακά του να έχει γραμμένη πάνω της τη φράση: «Κάποιος που προσπάθησε».

– Από το μπρα ντε φερ και το σούμιο ως τον πόλεμο στο Ιράκ και τις συνεντεύξεις με τον Τζον Μακάφι – δεν νομίζεις πως η ίδια σου η ζωή μοιάζει με τις απροσδόκτες ιστορίες που διαλέγεις να γράφεις και να δημοσιεύεις;

“
Δεν θέλω να βρω τον μπελά μου, αλλά συχνά, οι πιο καλές, οι πιο ενδιαφέρουσες ιστορίες λαμβάνουν χώρα σε μέρη όπου υπάρχουν... μπελάδες.

“
Η μοντέρνα δημοσιογραφία οφείλει ευγνωμοσύνη στους συναρπαστικούς πρωτοπόρους του κινήματος New Journalism.

– Ναι, με ενδιαφέρουν πολύ όλες αυτές οι απροσδόκτες ιστορίες και καταστάσεις, αλλά νομίζω πως αυτό που πραγματικά με ενδιαφέρει είναι να ζω μια γεμάτη ζωή. Νομίζω αυτό είναι το βασικό κίνητρο για να ζει κανείς έτσι, και ζώντας έτσι, κάνοντας όλα αυτά, γνωρίζεις ενδιαφέροντες ανθρώπους. Και μπορώ να πω πως ο ορισμός του να ζεις μια γεμάτη ζωή, είναι αυτός: το να γνωρίζεις τέτοιους ανθρώπους.

– Πώς ξεκίνησε όλη αυτή η τρελή, συναρπαστική πορεία;
– Δεν είχα σκοπό να γίνω δημοσιογράφος. Αλλά, όταν συνέιδητοποιήσα πως το να είμαι δημοσιογράφος σημαίνει ότι μπορώ να βρίσκομαι εκεί έξω, στον κόσμο, και μπορούσα να κάνω όλα όσα πάντα ονειρευόμουν να κάνω –να ταξιδέψω στον πλανήτη, να γνωρίσω μέρη, ανθρώπους και καταστάσεις– αναρωτήθηκα γιατί κανείς ποτέ δεν μου είχε πει πως υπάρχει μια τέτοια δουλειά. Σήμερα, όταν κάνω ομιλίες σε σχολεία, φροντίζω πάντα να λέω «ξέρετε, υπάρχει και αυτή

Να με θυμούνται ως «κάποιον που προσπάθησε», λέει ο Τζόσουα Ντέιβις (φωτ. από αποστολή στο Ιράκ, το 2003).

η σταδιοδρομία για εσάς» – αν και γνωρίζω πόσο δύσκολο είναι πια να είσαι δημοσιογράφος. Αλλά δεν παραλείπω να το λέω αυτό, γιατί θυμάμαι πολύ καλά πως κανείς όταν ήμουν μαθητής δεν με ενημέρωσε για τις τόσες εναλλακτικές επαγγελματικές πιθανότητες που υπάρχουν εκεί έξω, στον πραγματικό κόσμο. Και πιστεύω πως τα παιδιά και το μέλλον τους ζημιώνονται από αυτήν την έλλειψη ενημέρωσης, καταλήγοντας να καταλαβαίνουν με πολύ στενούς όρους το επαγγελματικό τους μέλλον.

– Έχεις ζήσει στη Λιβύη, στο Ιράκ και στην Κολομβία, εν μέσω πολέμων, για να γράφεις ρεπορτάζ: είναι φανερό πως σε μαγνητίζουν τα μέρη όπου συμβαίνουν επικίνδυνα πράγματα.

– Φαίνεται πως η περιέργειά μου με οδηγεί σε τόπους κρίσης. Δεν θέλω να βρω τον μπελά μου, αλλά συχνά, οι πιο καλές, οι πιο ενδιαφέρουσες ιστορίες λαμβάνουν χώρα σε μέρη όπου υπάρχουν... μπελάδες.

– Νέοι, δημοφιλείς δημοσιογράφοι και συγγραφείς όπως εσύ ή ο συμπατριώτης σου Τζέιμς Νέστορ, μοιράζεστε το ίδιο πάθος για αυτές τις ασυνήθιστες, συναρπαστικές ιστορίες. Ποιες είναι οι αναφορές και οι ήρωές σας;

– Υπήρξε μια επανάσταση στη δημοσιογραφία στα τέλη της δεκαετίας του '60, όταν μια φουρνιά τολμηρών γραφιάδων/ερευνητών, κυρίως στη Νέα Υόρκη, σμίλεψαν έναν νέο τρόπο σκέψης πάνω στο επάγγελμα αυτό. Ήταν η λεγόμενη Νέα Δημοσιογραφία (New Journalism), στην οποία έγινε ένα βήμα από την απλή καταγραφή συμβάντων προς κάτι πολύ πιο βιωματικό και προσωπικό. Ο προσωπικός μου ήρωας υπήρξε ο Τζορτζ Πλίμπτον – ένας δημοσιογράφος που έφτασε στο σημείο να παίζει επαγγελματικά ράγκμπι ή χόκεϊ σε ομάδες για να μπει μέσα στο πετσί του αθλήματος. Στα πρώτα μου βήματα, ξεκάρθαρα, ακολούθησα το χνάρι του, ασχολούμενος με μη αναμενόμενα αθλήματα όπως π.χ. η οπισθοδρομία. Γενικότερα, όμως, πιστεύω

πως όλη η μοντέρνα δημοσιογραφία οφείλει ευγνωμοσύνη στους συναρπαστικούς πρωτοπόρους αυτού του κινήματος.

– Τι είναι το Epic Magazine και πώς προέκυψε; Βλέποντας κανείς την όλη αισθητική σας –το λογότυπό σας, τις εικονογραφήσεις– έρχονται στο μυαλό δημοφιλείς λαϊκές εκδόσεις της δεκαετίας του '50 – αστυνομικά, ιστορίες μυστηρίου ή επιστημονικής φαντασίας...

– Πράγματι, αυτές οι εκδόσεις της δεκαετίας του '40 και του '50 είχαν ένα άμεσα αναγνωρίσιμο ποπ στυλ που μας γοητεύει πολύ και, όντως, αποτελούν αναφορά για εμάς. Η αισθητική παίζει πρωταρχικό ρόλο στις ιστορίες μας, κάτι που ίσχυε και με εκείνες τις παλιές εκδόσεις. Είχαν όμως και μια φιλοσοφία που επίσης μας εκφράζει: να πουν μια συναρπαστική ιστορία που δεν μπορείς να αφήσεις από τα χέρια σου. Ο σκοπός μας όταν ξεκινήσαμε μαζί με τον συνεργάτη μου, συνιδρυτή του Epic Magazine, Τζόσουα Μπίρμαν, ήταν παρόμοιος: να δημιουργήσουμε κάτι απλότα συναρπαστικό, να παράγουμε καλές ιστορίες που θα ήταν καλά δοσμένες. Φτιάξαμε λοιπόν μια ομάδα από κυνηγούς τέτοιων ιστοριών, που η δουλειά τους είναι να ταξιδέψουν σε όλο τον κόσμο για να τις ανακαλύψουν και να τις διηγηθούν.

– Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε πολλά παρόμοια διαδικτυακά longread/longform ρεπορτάζ, που συχνά χρησιμοποιούν τα πολυμέσα με εντυπωσιακό τρόπο και συνοδεύονται από εξαιρετικές εικονογραφήσεις. Τι πιστεύεις για αυτό το νέο είδος ψηφιακής αφήγησης – θα επιζήσει;

– Η longform δημοσιογραφία είναι ένα είδος απειλούμενο με εξαφάνιση. Οι εκτενείς αυτές δημοσιογραφικές ιστορίες και έρευνες χρειάζονται χρηματοδότηση που κάποτε ερχόταν από τα έντυπα και τις δβρά πληρωμένες διαφημίσεις που περιείχαν. Όταν ήρθε η ψηφιακή εποχή, αυτές έγιναν ιντερνετικά μπάνερ ή διαφημίσεις στο Google ή το Facebook – ψιχουλά σε σχέση με το τι κοστίζει μια ολοσέλιδη καταχώριση σε ένα περιοδικό. Καταλήξαμε έτσι να διαβάζουμε στα γρήγορα, σε φοβερή διάσπαση προσοχής, ένα «πασάρικο», φτωχά γραμμένο, μικρό άρθρο, σε κάποια

κακής ποιότητας σελίδα. Και όλο αυτό μας έχει κάψει τον εγκέφαλο. Είναι, βλέπεις, απαιτητικό το να μπορείς να δημιουργήσεις ενδιαφέροντα άρθρα που περιέχουν σοβαρή έρευνα. Πρέπει να ταξιδέψεις κάπου, ίσως πολύ μακριά, να γνωρίσεις ανθρώπους, να ζήσεις ίσως για καιρό μαζί τους, έπειτα να κάτσεις για μέρες να συγγράψεις, να συνθέσεις τις εμπειρίες σου... κι όλα αυτά, φυσικά, κοστίζουν.

– Κοιτώντας όμως τη δουλειά σας, φαίνεται πως εσείς βρήκατε μια εναλλακτική. Πώς δουλεύει το μοντέλο σας;

– Κάνουμε αυτό που κάναμε πάντα: κάνουμε την έρευνά μας και γράφουμε, αλλά πλέον μας συντηρεί μία ετήσια χρηματοδότηση από την 21st Century Fox (σ.σ.: το Epic Magazine αγοράστηκε από τη Vox Media). Το αντάλλαγμα είναι πως η εταιρεία έχει αποκλειστικότητα στις ιστορίες αυτές, και αν θέλει, μπορεί να τις μετατρέψει σε ταινίες ή τηλεοπτικές σειρές. Αυτή ήταν η βασική σκέψη του επιχειρηματικού μας μοντέλου, και, επτά χρόνια μετά, μοιάζει πως έχει πετύχει.

– Υποθέτω πως η ταινία «Argo» (Επιχείρηση «Αργώ») αποτελεί ένα καλό παράδειγμα της επιτυχίας αυτού του μοντέλου;

– Ναι, πράγματι, ο συνεργάτης μου Τζόσουα Μπίρμαν βρήκε αυτή την ιστορία και την έγραψε, και τελικά έγινε μια πολύ επιτυχημένη ταινία. Ένα άλλο καλό παράδειγμα είναι η σειρά «Little America» στο δίκτυο Apple TV+ και η ταινία «892» που γυρίστηκε μόλις – μια ιστορία για έναν βετεράνο του αμερικανικού στρατού. Έχουμε, επίσης, δεκάδες άλλα τέτοια πρότζεκτ στα σκαριά.

– Τι προβλέπεις για την εξέλιξη της μυθοπλασίας στην εποχή του νέου Ιντερνετ που έρχεται – το «metaverse»;

– Διηγούμαστε ιστορίες από τις απαρχές της ανθρωπότητας. Δεν νομίζω να σταματήσουμε τώρα. Μέσα στο νέο πλαίσιο, θα βρούμε τρόπους για να συνεχίσουμε να τις λέμε, τρόπους που θα λειτουργούν καλά και για τους αφηγητές αλλά και για τους ακροατές. Το να λέμε ιστορίες είναι μία από τις βαθιές μας ανθρώπινες ανάγκες. Χωρίς αυτές, η ζωή μας δεν θα είχε νόημα.

epicmagazine.com

Η υπεράνθρωπη διάσταση του εαυτού

Ο εικαστικός PASHIAS μίλησε στην «Κ» για το πρώτο Drive in Performance «Dame» στο πλαίσιο του Buffer Fringe Festival

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Την περασμένη Κυριακή 10 Οκτωβρίου έλαβε χώρα το πρώτο Drive in Performance με τίτλο «Dame» του εικαστικού PASHIAS στον δημοτικό χώρο στάθμευσης Πενταδακτύλου. Το κοινό και ο εικαστικός προχώρησαν σε έναν ιδιαίτερο διάλογο... που δεν είχε καθόλου λόγια. Η «Κ» μίλησε με τον καλλιτέχνη για τη σημασία του έργου αυτού, αλλά και πώς αυτό συσχετίζεται με την κυπριακή ταυτότητα.

—Πώς από την έκθεση «I've made you a palm tree» φτάσαμε στο Drive in Performance;

—Ήταν όντως το ερευνητικό πρόγραμμα «I've you made a palm tree» σε συνεργασία με το Ίδρυμα Φοίβος Σταυρίδης που μελετούσαμε το αρχείο του Ιδρύματος για να ανασύρουμε εικόνες, ευρήματα, πληροφορίες, ιδέες που αφορούν τον σπόρο του φοινικόδεντρου, τη σημασία του ως συμβόλου της κυπριακής ταυτότητας. Η πρώτη προσπάθεια ήταν η έκθεση που ήταν πάντα ανοικτή, 24ωρη στο πρώην Hondos Centre, όπου θα μπορούσε κάποιος να τη δει από τον πεζόδρομο λόγω του ότι είχαμε την καρντίνα. Το Drive In Performance που ονομάζεται «DAME» ξεκίνησε από την πρακτική ανάγκη του πώς μπορώ να φέρω κοινό το οποίο αισθάνεται μια ανασφάλεια όσο αφορά τον προσωπικό του χώρο και χρόνο και πώς μπορώ να τον κάνω να επικεντρωθεί στο έργο χωρίς να έχει το άγχος της ανθρώπινης επαφής. Κάπως έτσι ξεκίνησε η ιδέα του drive in, μετά όμως έπρεπε να σκεφτώ τη σύνδεση του οχήμα-

«Είναι ο βαθμός συγκέντρωσης του σώματος και του μυαλού σε συνέργεια. Αυτός ο βαθμός συγκέντρωσης είναι η υπεράνθρωπη διάσταση του εαυτού μου, λέει στην «Κ» ο εικαστικός PASHIAS για την τέχνη του περφόρμανς. Στη φωτογραφία στιγμιότυπο από το Drive In Performance με τίτλο «Dame».

τος, του προσωπικού χώρου με το φοινικόδεντρο. Σκέφτηκα, ποιος είναι ο τρόπος πλέον που βιώνουμε τη φύση, τον περίγυρό μας, τη χλωρίδα της Κύπρου, μέσα από το αυτοκίνητο. Οδηγείς στο highway για να πας κάπου και βλέπεις έξω από το παράθυρό σου τη φύση που ακολουθεί. Το κατάλληλο μέρος για να γίνει αυτή η συζήτηση ήταν ένα παρκινγκ, ένας χώρος στάθμευσης.

—Μίλησέ μου για το «DAME»...

—Τοποθετούμαι δίπλα από τη φοινικιά, «ριζωμένος», διότι τα πόδια ως ένα σημείο είναι θαμμένα στο έδαφος, σε κοινό έδαφος με τις ρίζες της φοινικιάς, και στο κοι-

«Η ελευθερία του ατόμου είναι μια ουτοπική ιδέα αλλά την ίδια στιγμή έχει και εκείνη την αλήθεια της» λέει ο PASHIAS.

νό έδαφος αυτό οδηγεί, κινείται και περπατά ο θεατής. Άρα υπάρχει μια έντονη «ριζικοποίηση» των στοιχείων του έργου. Πέρα από τον παραλληλισμό του ριζώματος υπάρχει η έννοια του μεγαλώνω, η έννοια του υπάρχω, εξελίσσομαι στο

συγκεκριμένο σημείο, δαμαί. Την ίδια στιγμή είναι και η αίσθηση του εγκλωβισμού, ότι δεν μπορώ να κινηθώ και η μόνη κατεύθυνση που έχω για να μεγαλώσω, για να εξελιχθώ είναι προς τα πάνω, εξού και η χρήση του καπνογόνου. Το καπνογόνο σίγουρα, με το πράσινο χρώμα, παραπέμπει στο φύλλωμα της φοινικιάς, άρα έχεις τον άνθρωπο, ο οποίος χρωματικά και εννοιολογικά, παρομοιάζει τον κορμό και τα πόδια του με τον κορμό του δέντρου, και οποίος εκτινάσσεται, μεγαλώνει σε ένα πράσινο αέρινο σύννεφο για να δείξει το φύλλωμα της φοινικιάς που μετακινείται από τον άνεμο. Το καπνογόνο, έχει και

εκείνο πολλαπλές έννοιες, πρώτα είναι ο εορτασμός, έχει μια πανηγυρική διάσταση, το βλέπουμε να χρησιμοποιείται σε αγώνες ποδοσφαίρου. Η άλλη διάσταση του καπνογόνου είναι η διαμαρτυρία ότι θέλω με κάποιο τρόπο να κινήσω την προσοχή πάνω μου και να εναντιωθώ προς κάτι άλλο, να δείξω την ένστασή μου. Μέσω αυτής της ερμηνείας, μπορούμε να αναφέρουμε και τη διάσταση του σήματος κίνδυνου, είμαι δαμαί, περνάω μια κατάσταση που είναι δύσκολη και χρειάζομαι βοήθεια.

—Πόσο δύσκολη ήταν η συνθήκη του DAME;

—Η αλήθεια είναι ότι έχω κάνει και πιο δύσκολα εγχειρήματα και για περισσότερη ώρα. Είναι ο βαθμός συγκέντρωσης του σώματος και του μυαλού σε συνέργεια. Αυτός ο βαθμός συγκέντρωσης είναι η υπεράνθρωπη διάσταση του εαυτού μου, την οποία ζηλεύω και μακάρι να μπορούσα να δανείζομαι στοιχεία της στην καθημερινή μου ζωή. Η διάστασή μου, τη στιγμή πραγματοποίησής του έργου, είναι υπεράνθρωπη λόγω του ότι μπορώ να καταφέρω να είμαι μονός μου, να είμαι 100% σε επίγνωση του εαυτού μου, της σημαντικότητάς μου, να είμαι συνδεδεμένος με κάποιους άλλους, με άλλες οντότητες, να υπάρχει ένας διάλογος χωρίς λόγια. Την ίδια στιγμή μπορώ να κινούμαι πέραν του τρίτου ατόμου, να κινούμαι στον δικό μου χώρο και χρόνο έτσι ώστε να επιτύχω τον δικό μου σκοπό, ο οποίος γίνεται δικός μας.

—Τα πόδια σου είναι εγκλωβισμένα, κάτι που νιώθω ότι μπορεί να συμβολίζει τη στέρηση της ελευθερίας. Είμαστε ελεύθεροι άνθρωποι;

—Κανέναν και ποτέ αλλά συνάμα πάντα. Είναι η περιεργή φύση του ανθρώπου. Η ελευθερία του ατόμου είναι μια ουτοπική ιδέα, αλλά την ίδια στιγμή έχει και εκείνη την αλήθεια της. Εάν το πάρουμε και πιο φιλοσοφικά από τη στιγμή που γεννιέσαι, στο σώμα που βρίσκεσαι είσαι 100% ελεύθερος, αλλά και 100% εγκλωβισμένος. Αρά ξεκινά από την απαρχή του ανθρώπου, τη γέννησή του και μετά ο θάνατος είτε σε εγκλωβίζει 100% είτε σε απελευθερώνει.

Θυμήσου, Σώμα...

Μουσική: Γιώργος Καχομήρου
Ποίηση: Κ.Π.Καβάφης

Συντελεστές:

Μανώλης Νεοφύλου (πιάνο)
Νάταλη Νεοφύλου (όμποε)
Ευάγγελος Χριστοδούχου (φαγκότο)
Γιώργος Καχομήρου (ερμηνεία, αφήγηση)

22/10/2021
20:30 (70')

Θέατρο Ριαχτό
Εισιτήρια: 12€/10€
77 77 77 45

Γραφιδικά: Σοφία Μπάρκα

PRESSING

Λούης Νικολάου | Αντρέας Βιοβάρης

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
13:00 - 15:00

Listen Live
Radio Live

24sports.com.cy

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

NEW YORK HISTORICAL SOCIETY

PACE GALLERY

TONY SIEGL

CLARA VANNI/GETTY IMAGES

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ

Η Ιστορική Εταιρεία της Νέας Υόρκης εγκαινίασε έκθεση με θέμα την ανώτατη δικαστή και πολύπλευρη προσωπικότητα Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ (1933-2020). «Η ζωή και η εποχή της Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ», όπως είναι ο τίτλος της έκθεσης, βασίζεται στο ομώνυμο βιβλίο και οργανώθηκε ως περιόδευουσα έκθεση με φωτογραφίες από τη μακρά σταδιοδρομία της Γκίνσμπεργκ με επίκεντρο τα ατομικά δικαιώματα και τις ίσες ευκαιρίες για όλους τους Αμερικανούς.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Μαρκ Ρόθκο

Εργα ζωγραφικής σε χαρτί του Μαρκ Ρόθκο εγκαινιάζουν τις νέες εγκαταστάσεις της αίθουσας τέχνης Pace στο Λονδίνο. Σχεδιασμένη από τους Jamie Fobert Architects, η νέα επέκταση της διεθνούς γκαλερί προβλέπει την πλήρη μεταμόρφωση του εσωτερικού του κτιρίου, μέσα στο οποίο η Pace απλώνεται σε δύο ορόφους. Ενώνονται με κλίμακα από μαύρο ασφάλι, δημιουργώντας ένα συνεχές για ζωγραφική και εγκαταστάσεις. Βρίσκεται στη Χάνοβερ Σκουέρ.

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ

Προπλάσματα του Κανόβα

Η Νάσιοναλ Γκάλερι της Ουάσιγκτον ανακοινώνει μια μεγάλη έκθεση για το 2023, που μας οδηγεί στο εργαστήριο του μεγάλου γλύπτη Αντόνιο Κανόβα (1757-1822). Διάσημος για τα αισθησιακά γλυπτά του σε λευκό μάρμαρο, ο Κανόβα ξεκινούσε με προπλάσματα από πηλό, μετά το σχέδιο σε χαρτί. Αυτά τα σπαρακτικά λείψανα είναι και αυτά αυτόνομα έργα τέχνης με μια νεωτερικότητα που αιφνιδιάζει. Η έκθεση θα συνεχιστεί έως το 2024 στο Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Τζένι Σάβιλ

Με εκατό έργα, η ατομική έκθεση της Τζένι Σάβιλ απλώνεται σε πέντε μουσεία της Φλωρεντίας και δημιουργεί διάλογο με την κληρονομιά της Αναγέννησης. Τα έργα της Σάβιλ διερευνούν όψεις της μητρότητας και εκδοχές του σώματος σε έναν αισθησιακό όσο και ιδεολογικό αντίλογο με τα αριστουργήματα της Ιταλικής Αναγέννησης. Η Σάβιλ δημιούργησε το 2011 το έργο «Οι Μητέρες» εμπνεόμενη από τον Λεονάρντο ντα Βίντσι. Το έργο αυτό εκτίθεται τώρα στο Μουσείο ντέλι Ιντοσέντι.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Οουεν Λούντερ (1928-2021)

Βασικός εκπρόσωπος του αρχιτεκτονικού μπρουταλισμού τις δεκαετίες του '60 και του '70, ο αρχιτέκτων Οουεν Λούντερ απεβίωσε σε ηλικία 93 ετών. Διετέλεσε δύο φορές πρόεδρος του Βασιλικού Ινστιτούτου Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA) και θεωρείται «άτυχος» αρχιτέκτων, καθώς τα περισσότερα έργα του έχουν καταδικαστεί όπως το περίφημο πολυώροφο πάρκινγκ στην Τρίνιτι Σκουέρ στο Γκέιτσεντ, καθώς ο μπρουταλισμός άρχισε να αποκτά περισσότερους εχθρούς από φίλους.

MUSEE NISSIM DE CAMONDO

Μερική άποψη του Μουσείου Νισίμ ντε Καμοντό στο Παρίσι, με τμήμα της εγκατάστασης του Βρετανού καλλιτέχνη, συγγραφέα και ιστορικού της κεραμικής και της πορσελάνης, Edmund de Waal.

Συνομιλία με την Ιστορία στο Μουσείο Νισίμ ντε Καμοντό

Η οικογένεια Ντε Καμοντό στη Γαλλία των αρχών του 20ού αιώνα, μια οικογένεια μεγαλοαστών τραπεζιτών εβραϊκής καταγωγής, έχει αφήσει μυθικό αποτύπωμα, κυρίως λόγω του Νισίμ ντε Καμοντό, του υιού της οικογένειας, γεννημένου το 1892. Το 1917, αφού είχε καταταγεί στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ως πιλότος, έχασε τη ζωή του σε αερομαχία πάνω από τη Λωρραίνη. Ο τάφος του είναι στο νεκροταφείο της Μονμάρτρης. Αυτός ο ευγενής, μεγαλοστός ήρωας του Μεγάλου Πολέμου, ένας ατρόμητος των αιθέρων, έμεινε στη μνήμη ως ένας τραγικός ήρωας της χαμένης γενιάς του 1890. Η μεγαλοαστική κατοικία της οικογένειας στο Παρίσι, κοντά στο πάρκο de Monceau, είναι σήμερα μουσείο. Το Μουσείο ντε Καμοντό είναι ονομαστό για τις συλλογές έργων διακοσμητικών τεχνών, για την αισθητική του, καθώς και για τις εξαιρετικές εκθέσεις που διοργανώνει. Ήταν επιθυμία του Μοίς ντε Καμοντό, του πατέρα του Νισίμ, να γίνει η γερμάνη συλλογές τέχνης προγονική οικία μουσείο στη μνήμη του γιου του. Η δωρεά έγινε μέσω του Μουσείου Διακοσμητικών Τεχνών, του οποίου αποτελεί αυτοτελές παράρτημα. Η αδελφή του Νισίμ, Μπεατρίς, ο σύζυγός της και τα δύο παιδιά τους εξοντώθηκαν στο Αουσβιτς. Η μητέρα του Νισίμ διασώθηκε διαφεύγοντας στον Νότο της Γαλλίας. Αυτό το ιστορικό αποτύπωμα είναι μέρος πλέον μιας κοινής μνήμης και το

Μουσείο ντε Καμοντό καλλιεργεί συστηματικά τη σχέση του κοινού με διάφορες εκδοχές τέχνης στο εσωτερικό της οικίας ντε Καμοντό και στους κήπους. Αυτήν την περίοδο, εκτυλίσσεται μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση - εγκατάσταση. Σαν κυνήγι θησαυρού, τα εκθέματα εμφανίζονται στα δωμάτια, όπου διατηρούνται τα υπάρχοντα και οι συλλογές της οικογένειας ντε Καμοντό, αλλά και στους κήπους σε καθαρά γαλλικό ύφος. Αυτή τη μυσταγωγία υπηρετούν τα κεραμικά έργα του 57χρονου Βρετανού καλλιτέχνη, συγγραφέα και ειδικού για την ιστορία και τέχνη της κεραμικής και τις πορσελάνες, Εντμουντ ντε Βάαλ, ο οποίος κέρδισε «λευκή κάρτα» για να οργανώσει διαδρομές μέσα και έξω από το κτίριο ως μία συνομιλία των έργων του με τις μόνιμες συλλογές. Αυτή η ανοικτή εγκατάσταση, στην οποία έχει μετατραπεί το σύνολο του μουσείου, απορρέει από την πρόσφατη έκδοση του νέου βιβλίου του Εντμουντ ντε Βάαλ, που έχει τίτλο «Επιστολές στον Καμοντό». Είναι ένα έργο επινοημένης αλληλογραφίας, που εμμέσως συνομιλεί και με την ιστορία της οικογένειας και του ίδιου του Ντε Βάαλ, για την οποία έγραψε το βραβευμένο βιβλίο «The Hare with Amber Eyes». Η έκθεση απλώνεται σε όλους τους χώρους σαν ένα παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού, έχει σιωπές, εκπλήξεις, στάσεις και αιφνιδιασμούς. Είναι ένας θρίαμβος της αθόρυβης τέχνης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει **Ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μια αληθινή ιστορία τρόμου

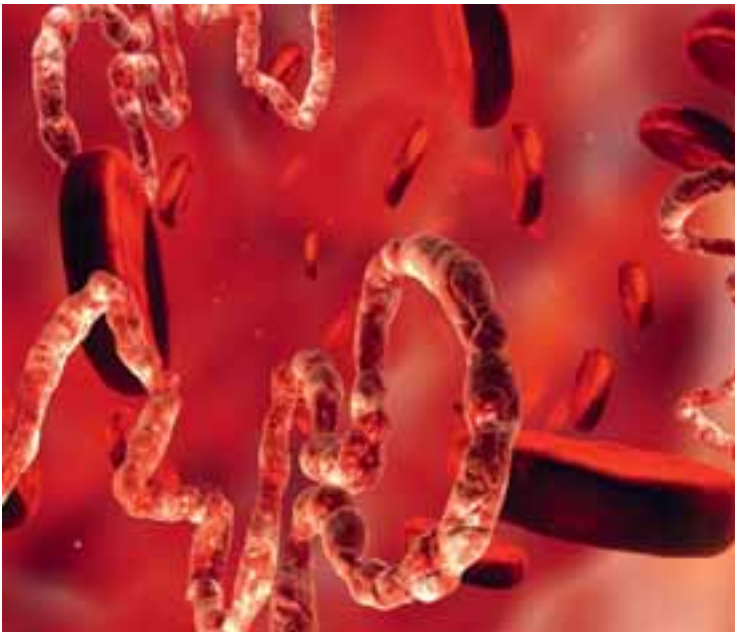
Στις 6 Ιουλίου του 1976, στην πόλη Ντζάρα του νοτίου Σουδάν, ένας άνδρας γνωστός στους επιδημιολόγους ως Υ. Γ. πέθανε αιμορραγώντας από κάθε οπή του σώματός του. Λίγες ημέρες αργότερα, δύο συνάδελφοί του πέθαναν από ακατάσχετη αιμορραγία.

Σε αντίθεση με τον μονόκλωνο Υ. Γ., ο ένας από τους άτυχους συναδέλφους του ήταν κοινωνικός και είχε πολλές ερωμένες. Ο ιός χτύπησε σαν τσουνάμι το νοσοκομείο της Ντζάρα. Όπως γράφει ο Αμερικανός ερευνητής ρεπόρτερ Ρίτσαρντ Πρέστον στο βιβλίο του «Hot Zone» (Corgi, 1995, 2014), το νοσοκομείο μετατράπηκε σε νεκροτομείο, ενώ νοσηλευόμενοι που είχαν προσβληθεί, άρχισαν να συμπεριφέρονται αλλόκοτα: κάποιοι κινούνταν σαν ζόμπι, άλλοι άρχισαν να τρέχουν γυμνοί στους δρόμους, αφήνοντας μια μακρά γραμμή αίματος πίσω τους. Το προσωπικό πανικοβλήθηκε και

Κάποιοι κινούνταν σαν ζόμπι, άλλοι άρχισαν να τρέχουν γυμνοί στους δρόμους, αφήνοντας μια μακρά γραμμή αίματος πίσω τους.

εγκατέλειψε το νοσοκομείο.

Εάν ο ιός είχε περάσει έξω από την κεντρική Αφρική, σημειώνει ο Πρέστον, μπορεί να «έμπαινε στο Χαρτούμ μέσα σε εβδομάδες, να έφτανε στο Κάιρο λίγες εβδομάδες αργότερα και από εκεί θα μεταπνέονταν στην Αθήνα, στη Νέα Υόρκη, στο Παρίσι, στο Λονδίνο, στη Σιγκαπούρη – θα είχε πάει παντού στον πλανήτη. Κι ωστόσο, πέρασε απαρατήρητος από τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτό που συνέβη στο Σουδάν θα μπορούσε να συγκριθεί με

Ιός σε σχήμα φιδιού ή σκουληκιού. Πήρε την ονομασία του χάρη σε έναν παραπόταμο του ποταμού Κόνγκο. Και είναι ό,τι πιο φονικό εμφανίστηκε ποτέ.

μια μυστική ατομική έκρηξη».

Οντως. Για ανεξήγητους λόγους, ο ιός εξαφανίστηκε. Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι σκότωσε με τέτοια εξωφρενική ταχύτητα όσους νόσησαν που δεν πρόλαβαν να τον μεταδώσουν παραξέω. «Ο ιός υποχώρησε κάπου στην καρδιά της ζούγκλας όπου αναμφισβήτητα ζει έως σήμερα, ανακυκλώνοντας από οργανισμό σε οργανισμό, αλλάζοντας σχήμα, περνώντας από μεταλλάξεις, έτοιμος να διεισδύσει ξανά στο ανθρώπινο είδος σε νέα μορφή».

Ο ιός είχε όνομα ή, έστω, το απέκτησε αργότερα: Εμπολα. Για την ακρίβεια, ο «Εμπολα του Σουδάν». Ο οποίος κρύφτηκε στη ζούγκλα, για να επανεμφανιστεί ελάσιμους μήνες αργότερα, τον Σεπτέμβριο του 1976, στο βόρειο Κονγκό (τότε Ζαΐρ). Και αυτή την φορά χτύπησε με πρωτοφανή σφοδρότητα. Ο «Εμπολα του Ζαΐρ», όπως ονομάστηκε, ήρθε για να μείνει: έκανε διάφορες επα-

νεμφανίσεις στη Νιγηρία, στη Λιβερία, στη Σιέρα Λεόνε, στη Γουινέα, αυτήν τη στιγμή θερίζει στο βόρειο Κίβου του Κονγκό. Ο Πρέστον είχε δίκιο: παραμένει ζωντανός, όμως περιορίζεται στην Αφρική. Η Δύση, που τόσο υποφέρει από τον κορωνοϊό, στάθηκε τυχερή. Πολύ τυχερή.

Η ονομασία Εμπολα καθιερώθηκε έπειτα από τα πρώτα κρούσματα που παρατηρήθηκαν στη νότια πλευρά του ποταμού Εμπολα, όταν χτύπησε το νοσοκομείο της ιεραποστολής Γιαμποκού, που διπύθοναν Βελγίδες μοναχές. Η ιεραποστολή περιλάμβανε σχολείο και το πρώτο θύμα ήταν ένας δάσκαλος που ήρθε σε επαφή με τεμαχισμένα κρέατα ζώων της περιοχής.

Το Σουδάν ξεχάστηκε απ' όλους. Και ο Εμπολα στις άλλες αφρικανικές χώρες έγινε θρίλερ από τον Τομ Κλάνσι. Όταν κάτι συμβαίνει πολύ μακριά ή πολύ παλιά, όλα μοιάζουν τόσο συναρπαστικά...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ο Βενιζέλος, η Ειρήνη και ο Αριστοφάνης στη Μάνη

Ομολογώ ότι δεν ήμουν επαρκώς προετοιμασμένος – ή, έστω, ότι είχα κάνει λάθος είδους προετοιμασία. Το μεγάλο γεγονός της δεύτερης ημέρας του μίνι φεστιβάλ της Καρδαμύλης, με εστία την απαράμιλλης ομορφιάς οικία Πάτρικ Λη Φέρμορ, περιλάμβανε τον διαγωνισμό για τον σπουδαιότερο Έλληνα όλων των εποχών. Οι αντίπαλοί μου –σοβαροί Βρετανοί ακαδημαϊκοί, πολυβραβευμένοι και με τεράστια εμπειρία ως δημόσιοι ομιλητές– είχαν ξεκάθαρα το πάνω χέρι. Ορισμένοι είχαν γράψει βιβλία για τον ή την υποψήφιο τους, όπως η Ιντιθ Χολ για τον Αριστοφάνη ή η Μπέτανι Χιουζ για την Ωραία Ελένη.

Εγώ είχα επιλέξει τον Ελευθέριο Βενιζέλο – τον μοναδικό υποψήφιο από τη σύγχρονη Ελλάδα. Αναγνωρίζοντας τη μειονεκτική μου θέση, είχα βάλει στόχο να μην εκτεθώ. Είχα διαβάσει ό,τι προλάβαινα και είχα γράψει ένα κείμενο με τη στεγνή λογική του βιογραφικού και με μια επίφαση δημοσιογραφικής αντικειμενικότητας (έκανα σειρά αναφορών στα μεγάλα ατοπήματα της καριέρας του, πέρα από τα λαμπρά επιτεύγματα).

Όταν φτάσαμε στην ταβέρνα η οποία θα ήταν η αρένα της αναμέτρησης, ζήτησα από τη Νάταλι Χέινς –την «κωμικό των κλασικών σπουδών», όπως είναι γνωστή–, η οποία θα συντόνιζε την τιτανομαχία, να με αφήσει να μιλήσω τελευταίος. Ευτυχώς. Ενώ ακόμη, όμπρος του συνδρόμιου του καλού μαθητή, έσβηνα και ξανάγραφα το κείμενο που θα εκφωνούσα, άρχισε το σφυροκόπημα.

Με την εξαιρεση της σπουδαίας βυζαντινολόγου Τζούντιθ Χέριν, που εστίασε στα προτερήματα της αυτοκράτειρας Ειρήνης της Αθηναίας και δεν υπέκυψε στον πειρασμό του negative advertising, οι υπόλοιποι επιδόθηκαν σε ρητορικές υπερβολές αντάξιες των μεγάλων δημιουργών της κλασικής Αθήνας, και κατάφεραν ουκ ολίγα χτυπήματα κάτω από τη μέση. Η Χολ διερωτήθηκε γιατί ένας από εμάς είχε προτείνει ως σπουδαιότερο Έλληνα ένα αεροδρόμιο.

Αυτό, φυσικά, δεν μπορούσα να το αφήσω αναπάντητο. Ξεκίνησα την ομιλία λέγοντας πόσο

Οι πιο σοβαρές συζητήσεις του φεστιβάλ της Καρδαμύλης –για την κληρονομιά της «Ιλιάδας», τη διαχρονική σχέση της Ελλάδας με την Ευρώπη ή για το τι διδάγματα μπορούμε να αντλήσουμε σήμερα από την αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία– έλαβαν χώρα στον απαράμιλλης ομορφιάς κήπο της οικίας του Πάτρικ Λη Φέρμορ.

Η Ιντιθ Χολ διερωτήθηκε γιατί ένας από εμάς είχε προτείνει ως σπουδαιότερο Έλληνα ένα αεροδρόμιο. Αυτό, φυσικά, δεν μπορούσα να το αφήσω αναπάντητο.

άδικα κακολογήθηκε ο Διεθνής Αερολιμένας «Ελευθέριος Βενιζέλος» και πώς το νέο τέρμιναλ θα έπρεπε να λογίζεται ως ένα από τα θαύματα του σύγχρονου κόσμου. Μου πέρασε από τον νου η ιδέα να εστιάσω αποκλειστικά στο αεροδρόμιο, αλλά δεν είχα τα κότσια. Είπα το κομμάτι μου, ανέδειξα τα θετικά αλλά και τα αρνητικά του μεγάλου ηγέτη, έκανα μια προσπάθεια της τελευταίας στιγμής να παίξω βρώμικα στη δευτερολογία μου, αλλά δεν ήταν αρκετό: ο Βενιζέλος έμεινε τρίτος, πίσω από την Ειρήνη και τον θριαμβευτή της βραδιάς, τον Αριστοφάνη.

Οι πιο σοβαρές συζητήσεις του φεστιβάλ –για την κληρονομιά

της «Ιλιάδας», τη διαχρονική σχέση της Ελλάδας με την Ευρώπη ή για το τι διδάγματα μπορούμε να αντλήσουμε σήμερα από την αρχαία Αθηναϊκή Δημοκρατία– έλαβαν χώρα στον κήπο της οικίας Φέρμορ. Ο φόβος των ξεσπασμάτων της «Αθηνάς», δυστυχώς, μας υποχρέωσαν να συνομιλούμε κάτω από μία τέντα που ανηγέρθη την τελευταία στιγμή, χωρίς να βλέπουμε τα κυπαρίσσια και τις ελιές, τα δενδρολίβανα και τα κυκλάμινα, τα ψηφιδωτά και τη θάλασσα που, όταν έβγαине ο ήλιος, λαμπύριζε με νωχελική μεγαλειότητα.

Ο διοργανωτής του φεστιβάλ, ο Βρετανός συγγραφέας Τζέιμς Χένετζ, ασχολείται εδώ και χρόνια με τα λογοτεχνικά φεστιβάλ. «Όταν ήρθαμε να ζήσουμε στην Καρδαμύλη πριν από πέντε χρόνια, ανέδειξα τα θετικά αλλά και τα αρνητικά του μεγάλου ηγέτη, έκανα μια προσπάθεια της τελευταίας στιγμής να παίξω βρώμικα στη δευτερολογία μου, αλλά δεν ήταν αρκετό: ο Βενιζέλος έμεινε τρίτος, πίσω από την Ειρήνη και τον θριαμβευτή της βραδιάς, τον Αριστοφάνη. Οι πιο σοβαρές συζητήσεις του φεστιβάλ –για την κληρονομιά

οικία του για να φιλοξενήσουμε τους ομιλητές».

Ο Χένετζ είναι ενθουσιασμένος με το αποτέλεσμα. «Το φεστιβάλ πήγε πάρα πολύ καλά», υπογραμμίζει. «Παρά τις διαδοκικές βιβλικές καταγιγίδες, οι ομιλητές και το ακροατήριο απήλαυσαν κάθε στιγμή – και πολλοί έχουν ήδη κάνει κρατήσεις για του χρόνου».

Πριν φύγω, με έπεισε μια Αγγλίδα φίλη, λάτρης της ελληνικής φύσης, να πάμε έναν περίπατο στους λόφους που υψώνονται πίσω από την Καρδαμύλη, όπου είχε εντοπίσει μεταξύ άλλων φθινοπωρινούς νάρκισσους (Narcissus serotinus). Η ανάβαση ώσπου να τους βρούμε, υπό τον ήλιο που δέσποζε μετά την πρωινή καταιγίδα, μας πήρε περίπου τη διπλάσια ώρα από ό,τι είχε προβλέψει, οπότε αποφασίσαμε να κατεβούμε τρέχοντας, σε κακοτράχαλα μονοπάτια, μέσα από ελαιώνες και μέχρι τη βοτσαλωτή παραλία κάτω από το σπίτι του Φέρμορ για μια τελευταία βουτιά.

Ήταν ο ιδανικός επίλογος ενός τριημέρου που έχει ήδη, καθώς γράφω αυτές τις γραμμές υπό το γκρίζο ημίφως ενός βρυελλιώτικου πρωινού, την αχλύ ενός ονείρου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΑ (ΤΖΕΝΗ) ΜΑΚΑΡΙΑΔΗ

Η Ευγενία (Τζένη) Μακαριάδη γεννήθηκε στην Αθήνα. Έχουν εκδοθεί: το μυθιστόρημά της «Μύριαμ και Χάννα» (Λιβάνης, 2001), βραβευμένο από την Πανελλήνια Ενωση Λογοτεχνών, «Ψευδάνθρακας και άλλες ιστορίες» (διηγήματα) από τις εκδόσεις Βακχικών. Διηγήματά της διακρίθηκε στον πανελλήνιο θεματικό διαγωνισμό «Hotel XXX - Ασμενες Ιστορίες» (Πατάκης, 2018). Διηγήματά της επίσης έχουν δημοσιευθεί σε τοπικές εφημερίδες και διαδικτυακά περιοδικά. Πρόσφατα κυκλοφόρησε «Το ράγισμα» (διηγήματα) από τις εκδόσεις Βακχικών.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Την «Ανωμαλία» του Ερβέ Λε Τελιέ, την «Αυτοχειρία» του Εντουάρ Λεβέ και το «Χάθηκε βελόνι» του Χρήστου Αρμάντο Γκέζος.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Καμία, αλλά για να απαντήσω στην ερώτηση, μου αρέσει ο χαρκτήρας της μαμάς του Λάννου στο βιβλίο του Μαξ Πόρτερ «Λάννου», για την τόλμη, την αγάπη που τρέφει στο παιδί της, το ανοικτό της μυαλό.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τους Αντον Τσέχοφ, Φραντς Κάφκα, Πέτερ Χάντκε, Μένν Κουμνταρέα, Μάρω Δούκα, Γιώργο

Σκαμπαρδώνη, Κανγκ Χαν και πολλούς άλλους.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
«Το κακό με εκπλήσσει / Η λήθη μου λείπει / Το γέλιο με σώζει» και «Ο κανόνας με εξυπηρετεί / Ο περιορισμός με κεντρίζει / Ο κατανυκασμός με αφανίζει», τρίστιχα του Εντουάρ Λεβέ. Επίσης, «Η καθημερινή μας πολυλογία όλη μας τη ζωή είναι σαν να έχει έναν και μοναδικό σκοπό που ποτέ δεν θα τον πούμε απευθείας. Να εξοπατήσουμε τον θάνατο, να τον στείλουμε σε λάθος μονοπάτι, να κάνουμε ένα κόλπο την τελευταία στιγμή. Ο θάνατος όμως δεν παίρνει από λόγια. Κατά πάσα πιθανότητα είναι κουφός (σαν εμένα). Από αυτό προέρχεται και η εξαιρετική δικαιοσύνη του», Γκεόργκι Γκοσποντίνοφ.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τα «Ποιήματα» του Γ. Βιζυηνού.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Τη «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη.

Σηματοδοτεί ή συμβολίζει κάτι το «Ράγισμα» του τίτλου στο βιβλίο σας;
Είναι ένα ράγισμα στο παράθυρο του ήρωα, η θραύση του και συνάμα η ηθική μείωση ή ο κατακερματισμός της προσωπικότητας του ήρωα.

Σε ευρύτερο πλαίσιο, το ράγισμα είναι ως έννοια και βίωμα κομβικής σημασίας στις ζωές μας;
Νομίζω ότι είναι εκείνο το στοιχείο του υποκριτικού καθωσπρεπισμού που ραγίζει στόχους και όνειρα ανθρώπων με ελεύθερο πνεύμα.

Υπάρχει ένα κοινό στοιχείο που να δένει και τα τρία σας βιβλία;
Ο τόπος, ο χρόνος, θεματικά επικεντρώνονται στην απώλωση ανθρώπου σε άνθρωπο, στη δύσκολη επιβίωση, στην έκφραση, στον πολιτισμό, στην ελευθερία.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα
Δοκίμια, λευκώματα, βιογραφίες

1 «Ο Θεραπευτικός εαυτός»
των Ντίνακ Τσόπρα, Ρούντολφ Τάντζι (Πατάκης)

2 «Ανθρωπος 4.0»
του Δημήτρη Λακασά (Κλειδάριθμος)

3 «Χωράει όλη η αρχαιότητα στο ασανσέρ;»
του δρος Θεόδωρου Παπακώστα (Key Books)

4 «The God equation»
του Michio Kaku (Allen Lane)

5 «Οδοιπορικό Θεσσαλονίκης»
του Σάκη Σερέφα (Μεταίχμιο)

Αυτή την εβδομάδα
Λογοτεχνία

1 «Ο Τζιμς στην Κυψέλη»
του Χρήστου Χωμενίδη (Πατάκης)

2 «Beautiful world, where are you»
της Sally Rooney (Faber & Faber)

3 «Ο άρχοντας της ζήλιας»
του Γιο Νέσμπο (Μεταίχμιο)

4 «Μισό παιδί»
του Αύγουστου Κορτώ (Πατάκης)

5 «Καρτ ποστάλ»
της Βικτόρια Χίσλοπ (Ψυχογιός)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Κωνσταντινίδης» (Μητροπόλεως 92, Θεσσαλονίκη)

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Επιμονή στην ποίηση

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΩΤΟΥΛΑ
Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος - Ποιήματα της Λευκής σελίδας εκδ. Πατάκη, σελ. 94

Εκείνο το σεφερικό απδόνι που «μες στον ανασασμό των φύλλων» γίνεται αποδέκτης και απάντηση, ταυτόχρονα, του ερωτήματος «τ' είναι θεός; τι μη θεός; και τι τ' ανάμεσό τους;», δεν έπαψε στις μέρες μας ούτε να υπάρχει ούτε να λαλεί. Αλλά η ποίηση ίσως παίρνει διαφορετικό δρόμο για να το συναντήσει.

Δικαιούται τόσο να το ονομάσει αλλιώς όσο και να προσευχηθεί σε αυτό με καινούργια λόγια: «Κράτα σφιχτά το καναρίνι σου - / Κράτα σφιχτά το ευλογημένο κενό / ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο», γράφει η Δήμητρα Κωτούλα στο τέταρτο ποίημά («Ορόσημο ή το κιβδνλο πιάτο») της δεύτερης ενότητας («Αντιθέσεις») του υπό συζήτηση τελευταίου βιβλίου της. Η ποίηση, όπως κάθε τέχνη, είναι ασφαλώς ζήτημα ιδιοσυγκρασίας, καινοτομίας και τεχνικής επάρκειας. Είναι, επίσης, και υπόθεση ενός κάποιου σθένους, μιας πίστης θα λέγαμε, με κίνδυνο να παρεξηγηθούμε. Με το τρίτο αυτό βιβλίο της, η Κωτούλα (γεννημένη στην Κο-

μοτηνή το 1974 και μεγαλωμένη στην Ξάνθη) αποδεικνύει ότι μπορεί και σήμερα να γράφεται ποίηση υψηλής στόχευσης. Είναι ένα βιβλίο ωριμότητας μιας προσεκτικής και θαρραλέας πορείας. Προϋποθέτει τον απαιτητικό αναγνώστη, δηλαδή την οδυσεϊκή μοτηνή το 1974 και μεγαλωμένη στην Ξάνθη) αποδεικνύει ότι μπορεί και σήμερα να γράφεται ποίηση υψηλής στόχευσης. Είναι ένα βιβλίο ωριμότητας μιας προσεκτικής και θαρραλέας πορείας. Προϋποθέτει τον απαιτητικό αναγνώστη, δηλαδή την οδυσεϊκή

Πράγματα, δηλαδή, λιγάκι ξεχασμένα στον πολύ της απεραντολογίας και του ναρκισσισμού, ενώ θα έπρεπε να είναι τα απολύτως αυτονόητα. Η Κωτούλα τα υπερασπίζεται χωρίς να πέφτει στον πειρασμό του πειραματικού ακκισμού, να πνίγεται στον λυρισμό, να στεγνώνει από την υπεροπλία της σκέψης. Με λεπτότητα και συνεδισον επικειρει να ισορροπήσει στη σύγχρονη κόψη του ξυραφιού. Δρέπει δίκαια τους καρπούς της ριψοκίνδυνης ακροβασίας της. Μαζί της γευό-

μαστε και εμείς το μεστό, ελίκρινές αποτέλεσμα.

Η λευκή σελίδα, μετωνυμία της ποίησης αλλά και της ζωής, είναι αντικείμενο των δύο ενότητων του πρώτου μέρους της συλλογής, που τιτλοφορούνται έξυπνα «Θέσεις» και «Αντιθέσεις».

Οι πρώτες αναλαμβάνουν το βάρος ενός φορτίου οιονεί ηρωικού, οι δεύτερες το υπονομεύουν με τρυφερή ειρωνεία. Η μνήμη και η φύση παρασταίνονται μινιμαλιστικά και πολύ πειστικά στο σύνολο αυτών των ποιημάτων, ως αστείρευτες δεξαμενές για τον άνθρωπο που διαγράφει την τροχιά της ζωής του: «Ρίξε τα δίκτυα σου στο παρελθόν./ Δες το σκοτεινό κοπάδι των άστρων./ Ακόμη μπορούμε να πατήσουμε πάνω τους.». Η επίκληση του Σολωμού τόσο στις «Θέσεις» (V.) όσο και στις «Αντιθέσεις» (XV.), σε ρητή συνάρτηση με την πρόκληση της λευκής σελίδας, δείχνει την ατσάλινη πε-

Αλληλεγγύη με γκρίζες ζώνες

Τα διδάγματα του πρότζεκτ προφορικής ιστορίας «Αρχείο Φυγής» που παρουσιάστηκε στη Γερμανία

Της απεσταλμένης μας στο ΒΕΡΟΛΙΝΟ
ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Τον Οκτώβριο του 2016, η Ζεϊνέπ Κι-βιλτσίμ, καθηγήτρια Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, ταξίδεψε στη Γερμανία για να συμμετάσχει σε συνέδριο. Θα έμενε πέντε ημέρες. Την παραμονή της επιστροφής της στην Τουρκία έμαθε ότι ήταν ανάμεσα στους χιλιάδες κρατικούς λειτουργούς και υπαλλήλους που είχαν απολυθεί, στο πλαίσιο των πρωτοφανών προγραφών που πραγματοποιούσε ο πρόεδρος Ερντογάν μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα εναντίον του. Η Κιβιλτσίμ, μερικούς μήνες νωρίτερα, είχε υπογράψει μαζί με άλλους ακαδημαϊκούς ψήφισμα για την επανέναξη της ειρηνευτικής διαδικασίας στις κourδικές επαρχίες. Θεωρήθηκε εχθρός της κυβέρνησης και φίλα προσκείμενη σε ομάδες τρομοκρατών. Αναγκάστηκε, λοιπόν, να παραμείνει στη Γερμανία και να ξεκινήσει μια νέα ζωή μακριά από τους συγγενείς και το σπίτι της, χωρίς χρήματα, με τα λιγοστά πράγματα που υπήρχαν στη μικρή βαλίτσα της. «Από τότε παλεύω με τη μεταναστευτική πολιτική της Γερμανίας, που είναι πολύ αυστηρή. Εχω προσωρινή άδεια παραμονής και εργασίας αλλά όχι διαβατήριο. Αρα είμαι εγκλωβισμέ-

Στο φουαγιέ του Haus der Kulturen der Welt οι επισκέπτες παρακολουθούν τα βίντεο με τις ιστορίες των προσφύγων που συμμετέχουν στο πρότζεκτ.

Η Φατούμα, η Νάτζα, ο Κασράου, η Μίρα, η Μούνα και άλλοι 37 άνθρωποι από τη Νότια Αμερική, την Αφρική και την Ασία, ηλικίας 19 έως 87 ετών, που ήρθαν στη Γερμανία μεταξύ 1945 και 2016, αφηγούνται την πορεία τους στο «Αρχείο Φυγής».

«Πολλοί Γερμανοί με αντιμετωπίζουν σαν σκουπίδι, σαν να είμαι ένα τίποτα, επειδή το δέρμα μου είναι μαύρο».

νη εδώ», λέει. Ο δημοσιογράφος Κασράου Μπερόζ έφτασε στο Βερολίνο από το Αφγανιστάν με την οικογένειά του το 1989, όταν ήταν τριών ετών. Ζούσαν στην Καμπούλ μέχρι την αποχώρηση των Ρώσων και την αναζωπύρωση της εμφύλιας σύρραξης στη χώρα. Θυμάται τα ειρωνικά, συχνά ρατσιστικά σχόλια με τα οποία μεγάλωσε, πώς το σκούρο χρώμα του δέρματός του τον έκανε να διαφέρει από τα υπόλοιπα παιδιά· οι γονείς του μέχρι σήμερα βιώνουν προσβολές για τη

βαριά προσφορά με την οποία μιλούν τα γερμανικά.

Η Φατούμα Μουσά Αφρά γεννήθηκε στη Σομαλία. Ο πατέρας της ήταν στρατιωτικός και σκοτώθηκε στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Η μητέρα της πήρε την ίδια και τα τέσσερα αδέρφια της και κατέφυγαν στην Κένυα. Η Φατούμα είχε ήδη υποστεί το βάνυσο τελετουργικό της κλειτοριδεκτομής. Η φωνή της ραγίζει. «Ποτέ δεν θα γίνω “κανονική” γυναίκα αλλά οφείλω να μιλάω για όσα πέρασα, μήπως

σθούν άλλα κορίτσια από αυτή τη μοίρα», λέει. Το 2014, αναζητώντας μια καλύτερη ζωή, πέρασε από την Αφρική αρχικά στην Ιταλία και στη συνέχεια στη Γερμανία, όπου ζήτησε άσυλο. «Απέδρασα από έναν πολιτισμό που θεωρεί τις γυναίκες υποδεέστερες. Ήξερα ότι στην Ευρώπη θα είμαι ασφαλής και οι άνθρωποι θα με δέχονταν γι' αυτό που είμαι». Δεν βρήκε στη Γηραιά Ήπειρο όλα όσα προσδοκούσε. «Πολλοί Γερμανοί με αντιμετωπίζουν σαν σκουπίδι, σαν να είμαι ένα τίποτα,

επειδή το δέρμα μου είναι μαύρο».

Αυτές είναι τρεις ιστορίες προσφυγιάς από τις 42 που περιλαμβάνει το εξαιρετικά ενδιαφέρον «Archiv der Flucht» (Αρχείο Φυγής), που παρουσιάστηκε πριν από λίγες μέρες στη γερμανική πρωτεύουσα, στο Haus der Kulturen der Welt, στον οίκο των πολιτισμών του κόσμου. Πρόκειται για ένα άψογα υλοποιημένο πρότζεκτ προφορικής ιστορίας, με κινηματογραφημένες –με τη σκηνοθετική επιμέλεια της Χάιντι Σπεκόνια– συνεντεύ-

ξεις 42 ανθρώπων που κατάγονται από 28 χώρες της Νότιας Αμερικής, της Αφρικής και της Ασίας, και ήρθαν στη Γερμανία μεταξύ 1945 και 2016. Η Εύα Ανταμ από την Ουγγαρία, ο Χαγιάν Αλ Γιουσούφ από τη Συρία, ο Ιμπραήμο Αλμπέρτο από τη Μοζαμβίκη, η Λουτσία Μουριέλ από το Εκουαδόρ και οι υπόλοιποι πρωταγωνιστές –19 γυναίκες και 23 άντρες, ηλικίας 19 έως 87 ετών– αφηγούνται τη συγκλονιστική Οδύσσειά τους από την πατρίδα τους μέχρι τη χώρα που ήλπιζαν να

• **Στο Ινστιτούτο** Γκαίτε της Αθήνας, μέχρι τις 22/12, παρουσιάζονται δέκα συνεντεύξεις από το «Αρχείο Φυγής». Παράλληλα, θα πραγματοποιηθούν διάφορες δράσεις: περίπατοι μνήμης με τον δημοσιογράφο Νίκο Βατόπουλο, συζητήσεις και ομιλίες, performances, σεμινάρια κινηματογράφου και εκπαιδευτικά προγράμματα. Στόχος τους, η κατανόηση της Αθήνας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πληθυσμιακών μεταστροφών και κοινωνικών αλλαγών. Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.goethe.de/athen>.

«Χτίζουμε το μέλλον μας πάνω στις βιωμένες εμπειρίες μας»

– Πώς κάνετε αυτούς τους ανθρώπους να σας εμπιστευθούν;

– Δεν ήταν εύκολο. Εγιναν πολλές συναντήσεις, είχαμε μαζί μας ειδικούς στο μεταναστευτικό δικαιο, νομικούς, ψυχολόγους, απαντήσαμε σε όλες τις ερωτήσεις τους, τους εγγυηθήκαμε ότι δεν επρόκειτο να τους αιφνιδιάσουμε με οποιονδήποτε τρόπο στη διάρκεια των συνεντεύξεων, δεν θα τους κάναμε να νιώσουν ευάλωτοι.

– Ποιο ήταν το κυρίαρχο συναισθήμα στις αφηγήσεις τους;

– Ήταν διαφορετικά τα συναισθήματα, όπως διαφορετικές ήταν και οι αφηγήσεις – αυτοί είναι ο πλούτος του «Αρχείου Φυγής». Φόβος, απελπισία, ανασφάλεια, νοσταλγία για όσα έχασαν και θλίψη για όσα θα εξακολουθούσαν να χάνουν μέχρι να πεθάνουν: αυτά που θα ξεκινούσαν, δηλαδή, από τη ζωή που άφησαν πίσω. Αλλά υπάρχουν και ιστορίες με καλό τέλος: πολλοί πρόσφυγες είναι πια ακαδημαϊκοί, συγγραφείς, δημοσιογράφοι, ένα δυναμικό κομμάτι της γερμανικής κοινωνίας.

– Είναι η γερμανική κοινωνία έτοιμη να ακούσει αυτές τις ιστορίες;

– Εμείς οφείλαμε να τις παρουσιάσουμε. Πετάξαμε στη θάλασσα

Η επιμελήτρια του «Αρχείου Φυγής» και καθηγήτρια στο Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Εθνολογίας, Μανουέλα Μπογιαντζιγιέβ, μίλησε στην «Κ».

ένα μπουκάλι με το μήνυμά μας κι ελπίζουμε να φτάσει σε πολλούς παραλήπτες. Γι' αυτό συνεργαζόμαστε με ιδρύματα εντός και εκτός Γερμανίας, σχολεία, βιβλιοθήκες και μουσεία.

– Ποια είναι τα βασικά στερεότυπα που υπάρχουν για τους πρόσφυγες;

– Το κυρίαρχο, εδραιωμένο ήδη από τη δεκαετία του '80, αφορά τη διάκριση ανάμεσα στους λεγόμενους οικονομικούς μετανάστες και όσους έρχονται στην Ευρώπη ζητώντας πολιτικό άσυλο. Η δεύτερη κατηγορία εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται με δυσπιστία

και εχθρότητα. Τα προβλήματα, όμως, δεν λύνονται με τη στρατιωτικοποίηση των συνόρων.

– Ποια θα ήταν η λύση;

– Να σταματήσουν να πεθαίνουν άνθρωποι στα σύνορα, να αδειάσουν οι προσφυγικοί καταυλισμοί, να μην εφαρμόζονται πρακτικές παράνομες. Και να θεσπιστεί μια νέα μεταναστευτική νομοθεσία, δημοκρατική, βιώσιμη, με κοινωνική ευαισθησία. Το τίμημα που πληρώνουν οι πρόσφυγες για να έρθουν στην Ευρώπη είναι βαρύ: πολλοί χάνουν τη ζωή τους. Βαρύ είναι το τίμημα, όμως, και για εμάς, τους Ευρωπαίους: τραυματίζουμε τις δημοκρατικές μας αρχές και αξίες.

– Η μνήμη έχει τη δύναμη να αλλάξει τα πράγματα;

– Φυσικά, αφού χτίζουμε το μέλλον μας πάνω στη βάση των βιωμένων εμπειριών μας.

– Τι είναι για εσάς η πατρίδα;

– Στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο μας, η σχέση που οι περισσότεροι άνθρωποι έχουμε με την πατρίδα είναι συχνά τραυματική. Πατρίδα είναι η έννοια του σπιτιού, της εστίας, λοιπόν, εκεί όπου κάποιος αισθάνεται ασφαλής και ευτυχισμένος.

Εκθεση «Social Sculptures» από το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου

Η σειρά εκδηλώσεων Social Sculptures, την οποία διοργανώνει το Ινστιτούτο Γκαίτε Κύπρου στο πλαίσιο του Beuys100 και επιμελείται η Μαρίνα Χριστοδουλίδου, ξεκίνησε με ένα εργαστήριο που οδήγησε στην έκθεση, η οποία εγκαινιάστηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2021 με την παρουσία όλων των συμμετεχόντων καλλιτεχνών. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή για το κοινό μέχρι τις 23 Οκτωβρίου 2021. Το παράλληλο πρόγραμμα περιλαμβάνει ξεναγήσεις, προβολές ταινιών σχετικά με τον Beuys, μια διαδικτυακή συζήτηση με την ιστορική τέχνης Ρέα Θόγγες-Στριγγάρν και μια συζήτηση στο γκαλερί της τραπέζης με τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες και συνεργαζόμενους συντελεστές.

Ο καλλιτέχνης, ακτιβιστής, γλύπτης, συντάκτης και καθηγητής στην Ακαδημία Τέχνης του Ντίσελντορφ, Joseph Beuys θα συμπλήρωνε φέτος τα 100 χρόνια ζωής. Οι ιδέες, τα έργα και η πολιτική δράση του είχαν σημαντικό αντίκτυπο στο καλλιτεχνικό τοπίο της μεταπολεμικής περιόδου και στη δημιουργία σύγχρονων πρακτικών τέχνης, όπως και πρακτικών με κοινωνικό προσανατολισμό. Η θεωρία της γλυπτικής ήταν μια μεθοδολογία που ο Beuys συνέλαβε και εφαρμόσε ως εργαλείο και όχι ως μέσο. Η προσέγγισή του προς την κοινωνική γλυπτική επηρέασε και ενέπνευσε

τον κόσμο της τέχνης, αλλά και την ευρύτερη κοινωνία, και εξακολουθεί να εμπνέει μέχρι και σήμερα. Η δήλωσή του: «Κάθε άνθρωπος είναι καλλιτέχνης» που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της πρακτικής του για την κοινωνική γλυπτική, αισθάνεται πιο επίκαιρη από ποτέ, όσο αφορά στην επιτακτική ανάγκη για επανεξέταση των κοινωνικών δομών.

Η έκθεση «Social Sculptures», την οποία επιμελείται η Μαρίνα Χριστοδουλίδου, παρουσιάζει τις πρακτικές των καλλιτεχνών Σπύρου Αναστασίου, Mehve Beyido lu, Στέλλας Ν. Χρίστου, Ειρήνης Κωνσταντίνου, Ραφαέλας Κωνσταντίνου, Μαρτίτας Μαυροκορδάτου, Ανδρέα Παπαμικαήλ, Σιμώνης Φιλίππου, Ζωής Πολυκάργου, Κοραλλίας Στεργίδου και Νικολίνας Στυλιανού. Οι καλλιτεχνικές τους προσεγγίσεις χαρακτηρίζονται από διαφορετικά μέσα, που περιλαμβάνουν ήχο, γλυπτική, χαρτί, φωτογραφία, εγκαταστάση, περφόρμανς, μερικών εκ των οποίων αποτελούν συμμετοχικά έργα. Ωστόσο, μοιράζονται μια απόκλιση από την έννοια του «έργου τέχνης», για να αποκαλύψουν και να συμπαρασυστήσουν μέσα από υβριδικές μορφές και διαδικασίες δημιουργίας τέχνης. Στα εγκαίνια της έκθεσης, η οποία τελέστηκε την Τετάρτη 22 Σεπτεμβρίου 2021, οι συμμετέχοντες καλλιτέχνες πραγματοποίησαν ζωντανές

περφόρμανς και διαδραστικές παρεμβάσεις. Στις 6 και 29 Οκτωβρίου στις 6μ.μ. η επιμελήτρια Μαρίνα Χριστοδουλίδου θα δώσει δύο ξεναγήσεις στην έκθεση.

Στο πρόγραμμα του πρότζεκτ Social Sculptures ξεχωρίζει ιδιαίτερα μια ζωντανή συζήτηση μεταξύ της επιμελήτριας Μαρίνας Χριστοδουλίδου και της ιστορικής τέχνης Ρέας Θόγγες-Στριγγάρν, η οποία θα πραγματοποιηθεί διαδικτυακά στις 7 Οκτωβρίου 2021. Στις αρχές της δεκαετίας του εβδόμηντα, η Ρέα Thönges - Στριγγάρν συνάντησε τον Joseph Beuys στην documenta στο Κάσελ. Η συνάντηση αυτή εξελίχθηκε σε μια δημιουργική συνεργασία και σε στενή φιλία. Σε αυτή τη συζήτηση, η Ρέα Thönges - Στριγγάρν θα αναστοχαστεί τον όρο της κοινωνικής γλυπτικής του Beuys, θα συζητήσει για την επίδραση του έργου και της φιλοσοφίας του καλλιτέχνη και θα μιλήσει για τη συνεργασία και τη φιλία της μαζί του.

Η έκθεση θα κλείσει με μια συζήτηση στο γκαλερί της τραπέζης με τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες και συνεργαζόμενους συντελεστές που θα συζητούν για την επιμελήτρια, η οποία θα πραγματοποιηθεί στις 22 Οκτωβρίου 2021.

• Για περισσότερες πληροφορίες www.goethe.de/kyprios/beuys100

«Ο κόσμος θαυμάζει το ψέμα»

Απόσπασμα μιας εκ των τελευταίων συνεντεύξεων που παραχώρησε, το 1983, ο μεγάλος συγγραφέας Χόρχε Λουίς Μπόρχες

Συνέντευξη με τον Χόρχε Λουίς Μπόρχες, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Saturday Review στο τεύχος Μαρτίου - Απριλίου του 1983, έρχεται ξανά στο φως και δημοσιεύεται στο ένθετο για το βιβλίο «Los Angeles Review of Books» της εφημερίδας Los Angeles Times στις 23 Αυγούστου 2021.

Όταν οι Αμερικανοί μυθιστοριογράφοι Μαρκ Τσβλντρες και Τσαρλς Μακνάρ συνάντησαν στη Νέα Ορλεάνη τον μεγάλο Αργεντινό συγγραφέα Χόρχε Λουίς Μπόρχες εκείνος ήταν 82 ετών. Γεννημένος το 1899, τυφλός από τη δεκαετία του 1950 από μια συγγενή ασθένεια, ο Μπόρχες είχε έρθει στη Νέα Ορλεάνη από το Μπουένος Αίρες για να δώσει μια διάλεξη στο Πανεπιστήμιο του Tulane για την αισθητική και για την έννοια του νοήματος. Το μέρος που ήθελε περισσότερο απ' όλα να τον πάνε οι δύο Αμερικανοί ήταν το Preservation Hall, μια μικρή στενωχώρη μπουάτ, δίπλα στην οδό Bourbon, όπου συνεχίζουν ακόμη να παίζουν ό,τι έχει μείνει από την κλασική Dixieland. Το πρωινό του 1981, που τον συνάντησαν στη σουίτα του στο ξενοδοχείο Fairmont, τον συνόδευε η Μαρία Κοντάμα, η νεαρή Ιαπωνοαργεντινή βοηθός του, που αργότερα έγινε η δεύτερη σύζυγός του (όταν πέθανε, το 1986, η καθωσπρέπει Αργεντινή εξοργίστηκε που της άφησε όλη του την περιουσία). Για τη συνέντευξη, ο Μπόρχες κάθισε κάτω από έναν δυνατό ήλιο, δίπλα από ένα

ανοικτό παράθυρο. Με τη μουσική της προηγούμενης νύχτας ακόμη στο μυαλό του, χαμογέλασε και σιγοτραγουδύθηκε στίχους από το «St. James Infirmary». Η μουσική του απόδοση ήταν το ίδιο ακριβής με τα αγγλικά του στη συνομιλία του. Ήταν γενναιόδωρος με τον χρόνο του και απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις. Ολόκληρη η συνέντευξη δημοσιεύεται στο επόμενο, το φθινοπωρινό τεύχος του πε-

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«<ριοδικού (δε)κατα» που κυκλοφορεί την επόμενη εβδομάδα.

– Πιστεύετε στην έμπνευση;
– Ναι. Νομίζω ότι, τουλάχιστον στην περίπτωση μου, όλα ξεκινούν με έμπνευση. Με κάτι... Το λέμε Άγιο Πνεύμα ή μούσα ή μεγάλη μνήμη ή υποσυνείδητο. Όταν γράφω ποίηση, έχω την τάση να σκέφτομαι κάτι άμεσο, απόλυτο. Η ποίησή μου σ' εμένα είναι πιο οικεία από την πεζογραφία μου. Είναι πολλοί που αντιπαθούν τα ποιήματά μου στη χώρα μου ενώ απολαμβάνουν τα πεζά μου. Στην περίπτωση της πεζογραφίας, πρέπει να φτιάξω μια ιστορία, μια πλοκή, να δημιουργήσω χαρακτήρες, και τέτοια. Στη συνέχεια, όταν μου δίνεται κάτι, χαλαρώνω και προχωρώ. Ποτέ δεν αφήνω τις προσωπικές μου απόψεις να παρεμβούν στη δουλειά μου. Ας πάρουμε για παράδειγμα έναν μύθο, μια πλοκή... για να δούμε, να διαδραματίζεται αυτό, ας πούμε, στις

«Δεν καταλαβαίνω τους ανθρώπους που ισχυρίζονται πως ελέγχουν την ψυχολογία. Τους λυπάμαι...».

αρχές του 20ού αιώνα ή, ας πούμε, σε κάποιου είδους Χίτλερ Και Μία Νύχτες, ή απλώς να συμβαίνει; Μπορεί να είμαι στη Σκωτία

ή στην Αμερική, στο Μπουένος Αίρες ή στο Μοντεβιδέο...

– Αναφέρατε το υποσυνείδητο. Τι πιστεύετε για την ψυχολογία;
– Όλοι υποτίθεται μισούν τον πατέρα τους ή τη μητέρα τους. Ο δικός μου πατέρας πίστευε ότι ήταν μια μάταιη επιστήμη. Δεν καταλαβαίνω τους ανθρώπους που ισχυρίζονται πως ελέγχουν την ψυχολογία. Τους λυπάμαι – ενδιαφέρονται τόσο για τον εαυτό τους, για να αναλύσουν τον εαυ-

«Τα πραγματικά σημαντικά είναι τα βιβλία που διαβάζει ο άνθρωπος, τα συναισθήματά του, οι πράξεις του, ενώ οι απόψεις δεν είναι. Αυτά πηγαινοέρχονται. Εγώ υπήρξα εθνικιστής, υπήρξα κομμουνιστής, ήσυχος αναρχικός», λέει ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες (αριστερά, μνημείο στο Μπουένος Αίρες). Ολόκληρη η συνέντευξη δημοσιεύεται στο φθινοπωρινό τεύχος του περιοδικού «(δε)κατα», που κυκλοφορεί την επόμενη εβδομάδα.

τό τους. Εγώ μετά bias γνωρίζω τον εαυτό μου. Κανείς δεν γνωρίζει. Νομίζω ότι χάσαμε μια πολύ σημαντική επιστήμη: την ηθική. Ο κόσμος θαυμάζει το ψέμα. Θαυμάζουν την απάτη. Θαυμάζουν κάποιον που είναι εκατομμυριούχος. Τα σημαντικά, τα πραγματικά σημαντικά, είναι τα βιβλία που διαβάζει ο άνθρωπος, τα συναισθήματά του, οι πράξεις του, ενώ οι απόψεις δεν είναι. Αυτά πηγαινοέρχονται. Εγώ υπήρξα εθνικιστής, υπήρξα κομμουνιστής, ήσυχος αναρχικός.

– Πώς ορίζετε την ηθική;
– Δεν χρειάζεται να την ορίσω, πηγαινει πολύ βαθιά. Εννοώ πως, όταν ενεργώ, ξέρω πού βρίσκομαι, σωστά ή λανθασμένα. Όταν ενεργώ, ξέρω αν κάνω το σωστό ή το λανθασμένο. Τουλάχιστον πιστεύω πως ξέρω. Είναι αίσθημα, ένα εσωτερικό αίσθημα.

– Είναι αυτό το αίσθημα και θρησκευτικό;
– Δεν το αισθάνομαι έτσι, δεν με απασχολεί αυτό. Βλέπετε, είμαι ένας ευτυχισμένος αγνωστικιστής, ένας συνεπαρμένος αγνωστικιστής. Υποθέτω κάθε μέρα είμαστε στον παράδεισο, είμαστε στην κόλαση, είμαστε παντού, όχι; Αισθάνομαι κάτι, ίσως ελπίζω σε κάτι, αλλά, σε τελική ανάλυση, αυτά είναι προσωπικά θέματα. Το ένα πράγμα που έχω βιώσει είναι η μαγεία. Μπορεί και να μην έχω βιώσει τίποτε άλλο. Θυμάμαι τον κομήτη του Χάλεϊ. Ως παιδί. Πίστευα ότι ήταν μέρος των εορτασμών της εκατονταετηρίδας στο Μπουένος Αίρες. Όλη η πόλη είχε φωτιστεί. Νόμιζα πως ήταν κάποιο είδος ουράνιων πυροτεχνημάτων.

– Ανυπομονείτε να επιστρέψει ο κομήτης (το 1986);
– Όχι, όχι, καθόλου. Όχι. Αν μπορούσα να πεθάνω αυτήν τη στιγμή, αυτό θα ήταν το πιο έξυπνο, όχι; Όπως κάθομαι και μιλώ μαζί σας, εδώ στη Νέα Ορλεάνη. Μπορώ να κάνω τίποτε άλλο; Να πεθάνω χρόνια κατάκοιτος; Προτιμώ να πεθάνω γρήγορα.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ
ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
06:00 - 10:00

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ

11.5%
LOVE FM
100.7

10.6%
ANT1

10.3%
SFERA

10.2%
MIX

9.3%
SUPER

ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΙΝΟΥ (ΗΛΙΚΙΕΣ ΑΠΟ 13 ΜΕΧΡΙ 80) ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΜΑΡΤΙΟΥ – ΜΑΪΟΥ 2021 ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΕΙ Η ΣΥΜΜΕΤΡΟΝ RESEARCH.

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

Για τον άνθρωπο
και τον γοργιτισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

Romios Katsonis

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Επικό παραμύθι με οπερατική αισθητική

Η θεαματική επιστροφή του Ντενί Βιλνέβ

Dune ★★½**ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2021)****Σκηνοθεσία:** Ντενί Βιλνέβ**Ερμηνείες:** Τιμοτέ Σαλαμέ, Ρεμπέκα Φέργκιουσον, ΖεντάγιαΤου **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Από τις πολυαναμενόμενες της χρονιάς, η ταινία του Ντενί Βιλνέβ αναλαμβάνει να αποπερατώσει σε όλο του το μεγαλείο ένα κινηματογραφικό όνειρο δεκαετιών, μεταφέροντας στη μεγάλη οθόνη το μώνυμο λογοτεχνικό έπος του Φρανκ Χέρμπερτ. Το τελευταίο αφηγείται την ιστορία του Πολ Ατρείδην, νεαρού κληρονόμου οίκου ευγενών, ο οποίος αναλαμβάνει τον έλεγχο του επικίνδυνου όσο και προσοδοφόρου πλανήτη Αρράκίς. Υπεύθυνοι πια για την εξόρυξη του πολύτιμου «μπαχαρικού των μπαχαρικών», οι Ατρείδες θα βρεθούν στο επίκεντρο μια ανελέητης σύγκρουσης που απειλεί να τους αφανίσει.

Αυτό που στην ουσία του μπορεί να διαβαστεί σαν «απλή» ιστορία εννληκώσης, παίρνει γιγάντιες διαστάσεις μέσα από τον πλούσιο σε φαντασία κόσμο του Χέρμπερτ, ο οποίος ζωντανεύει μπροστά μας χάρσι σε μια αντάξια της πρόκλησης παραγωγή (άνω των 150 εκατ. δολαρίων), προικισμένη με όλα τα τελευταία ειδικά εφέ ήχου και εικόνας. Το καλό με το φίλμ του Βιλνέβ, σε αντίθεση με τα περισσότερα μπλοκμπάστερ της εποχής μας, είναι πως κρατάει συνοχή και ρυθμό, δίχως να παρασύρεται στη συνθησιμένη, ταχύτατη συρραφή σκηνών δράσης. Και από αυτή φυσικά διαθέτει μπόλικη, ωστόσο παίρνει έτιπς τον χρόνο του για

να αναπτύξει τους χαρακτήρες, με έμφαση (και) σε αυτόν της Ρεμπέκα Φέργκιουσον, που υποδύεται τη μητέρα του Πολ.

Κι επειδή η επιστημονική φαντασία, όπως και η εννηκλώση, είναι σύμφυτη με το ταξίδι, ένα τέτοιο παρακολουθούμε κι εδώ, κυριολεκτικό και μεταφορικό, καθώς ο ήρωας έρχεται αντιμέτωπος με τις προκλήσεις ενός σκληρού κόσμου αλλά και της ίδιας την κληρονομιάς του.Ολα τα παραπάνω ο Βιλνέβ επιλέγει να τα απεικονίσει με μια αισθητική σχεδόν οπερατική: οι θύσανοι της άμμου στον ερημικό Αρράκίς χορεύουν υπνωτιστικά αποκαλύπτοντας τα πολύτιμα δώρα τους, αλλά κρύβοντας ταυτόχρονα και θανάσιμους κινδύνους από την άλλη, η μουσική του σπουδαίου Χανς Ζίμερ, μαζί με τη γενικότερη ηχητική επένδυση, δημιουργούν μια μοναδική ακουστική εμπειρία –φτάνει σχεδόν σε επίπεδα... τρόμου– την οποία σίγουρα αξίζει κανείς να απολαύσει στη σκοτεινή αίθουσα. Βεβαίως, επειδή βρισκόμαστε στο 2021, ο Βιλνέβ φροντίζει να μεταφέρει κατά το δυνατόν τα πολιτικά, κοινωνικά και φιλοσοφικά μηνύματα του λογοτεχνικού προτύπου του, βάζοντας στο επίκεντρο την οικολογική διάσταση. Όσο για το καστ και τους χαρακτήρες, ο Τιμοτέ Σαλαμέ αποδεικνύει πως έχει στο ρεπερτόριό του και αυτόν τον action hero, ενώ γύρω του «συνωστιζεται» σχεδόν ένα καστ σύγχρονων αστέρων όπως η Ζεντάγια, η οποία μάλλον θα έχει μεγαλύτερο ρόλο στο σίκουελ, ο Οσκαρ Αϊζακ, ο Χαβιέ Μπαρδέμ, ο Τζος Μπρόλιν, η Σαρλότ Ράμπλινγκ, ο Τζέισον Μομόα κ.ά.

Ο Τιμοτέ Σαλαμέ (δεξιά) αποδεικνύει πως έχει στο ρεπερτόριό του και τον χαρακτήρα του action hero, ενώ γύρω του «συνωστιζεται» σχεδόν ένα καστ σύγχρονων αστέρων, όπως ο Τζος Μπρόλιν (αριστερά), η Ζεντάγια, ο Οσκαρ Αϊζακ, ο Χαβιέ Μπαρδέμ, η Σαρλότ Ράμπλινγκ, ο Τζέισον Μομόα κ.ά.

HOME CINEMA

Δημιουργώντας από την αρχή το «Θεμέλιο» της ανθρωπότητας

Επάνω, η Λία Χάρβεϊ στη σειρά «Foundation» της Apple TV. Κάτω, σκηνή από την ταινία «Το γόνато της Κλερ», που είναι διαθέσιμη στο Cιnoβο.

Foundation**ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2021)****Δημιουργοί:** Τζος Φρίνμαν,

Ντέιβιντ Σ. Γκόγιερ

Ερμηνείες: Λι Πέις, Λου Λιόμπελ, Λόρα Μπιρν

Η πλατφόρμα της Apple TV ανεβάζει στροφές προκειμένου να ακολουθήσει τον ανταγωνισμό, παρουσιάζοντας λιγότερες αλλά κατά κανόνα προσεγγμένες παραγωγές, που θέλουν να διαφοροποιηθούν από τη λογική «σούπερ μάρκετ» του Netflix. Μία τέτοια είναι και το καινούργιο «Foundation» ή «Θεμέλιο», το οποίο βασίζεται στα έργα επιστημονικής φαντασίας του μεγάλου Ισαάκ Ασίμοφ. Πρωταγωνίστρια η Γκαλ Ντόρνικ, νεαρή κοπέλα και μαθηματική ιδιοφυΐα, η οποία αφήνει τον απομακρυσμένο πλανήτη της, προκειμένου να ταξιδέψει στο κέντρο της διαγαλαξιακής Αυτοκρατορίας και να δουλέψει στο πλευρό ενός λαμπρού επιστήμονα. Ο τελευταίος, ωστόσο, σύντομα θα συλληφθεί αφού τα μαθηματικά μοντέλα του, που προβλέπουν την πτώση του καθεστώτος και τη μαζική καταστροφή, θεωρούνται

επικίνδυνα. Οι δυο τους θα σταλούν τελικά εξόριστοι σε έναν ερημικό πλανήτη, προκειμένου να δοκιμάσουν να αναπτύξουν το «Θεμέλιο», ένα μοντέλο το οποίο θα επιτρέψει στον πολιτισμό να ξανασταθεί στα πόδια του μετά τον όλεθρο. Η σειρά χρησιμοποιεί άφθονα ειδικά εφέ προκειμένου να αναπαραστήσει ένα ολόκληρο φανταστικό σύμπαν, με τα τεχνολογικά του θαύματα και τους ιδιαίτερες χαρακτήρες. Προφανώς οι διαστάσεις της δεν μπορούν να συγκριθούν με αυτές αντίστοιχων κινηματογραφικών παραγωγών, ωστόσο ο ρομαντισμός που πηγάζει από τις ιστορίες του Ασίμοφ, μαζί με τις σύγχρονες προσθήκες.

Το γόνατο της Κλερ ★★½**ΔΡΑΜΕΝΤΙ (1970)****Σκηνοθεσία:** Ερίκ Ρομέρ**Ερμηνείες:** Ζαν-Κλοντ Μπριαλι, Ορόρα Κόρνου, Μπεατρίς Ρομάντ

Από την πλατφόρμα του Cιnoβο αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε μία από τις πιο αγαπημένες ταινίες του σπουδαίου Ερίκ Ρομέρ, ενδεικτική του κινηματογραφικού του ιδιώματος.

Λίγο καιρό πριν από τον γάμο του, ο Ζερόμ πηγαίνει διακοπές σε ένα παραλιμνίο θέρετρο, με σκοπό να πουλήσει και την οικογενειακή του βίλα. Εκεί θα συναντήσει την Ορόρα, μια παλιά του φίλη, συγγραφέα, η οποία τον συστήνει σε ακόμη πιο ενδιαφέρουσα παρέα: μια νεαρή γειτόνισσα, την οποία ο Ζερόμ αρχίζει να φλερτάρει συστηματικά. Και πάλι ωστόσο η προσοχή του θα διασπαστεί με την άφιξη της αδελφής της, Κλερ, ενός ακόμη πανέμορφου κοριτσιού, που του προκαλεί καινούργια εμμονή. Στο μεταξύ, η συγγραφέας φίλη είναι έτοιμη να μετατρέψει την όλη υπόθεση σε μυθιστόρημα.

Μπορεί όλα αυτά να μοιάζουν κάπως τραβηγμένα, όμως είναι απόλυτα «φυσιολογικά» και αναμενόμενα στο σύμπαν του Ερίκ Ρομέρ, εκεί όπου οι έννοιες του ρομαντισμού, της ηθικής, λαμβάνουν διαφορετικές διαστάσεις από εκείνες που συνήθως τους προσδίδονται. Ο δε θεατής είναι προτιμότερο να παραδοθεί στον καλοκαιρινό χορό των αισθήσεων, ο οποίος πάντως περιλαμβάνει και μερικές πολύ εύστοχες, ακόμη και σύγχρονες παρατηρήσεις.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
Κοίτα με στα μάτια - (Ε)
11.00 Κοινωνική εκπομπή.
Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλ. Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Road Trip - (Ε)
Ντοκυμαντέρ.
15.30 Προσωπογραφίες, V
«Γιάννης Δεμιρτζόγλου».
16.15 Project: Nostalgia
Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκυμαντέρ.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.
23.15 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.20 Εκείνη και εκείνοι - (Ε)
Νέα εκπομπή.
00.20 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Road Trip - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.15 Αμύνεσθαι περί πάτρης
03.45 Project: Nostalgia - (Ε)
04.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
05.00 Χρονογράφημα, IV - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Dimplin
07.30 Μαγικός κόσμος - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
07.55 Παιδική ζώνη
Α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδιωτός
δ. Μπόμπι και Μπιλ
ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο
στ. Τα τρενάκια ρομπότ
Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Ανδρέα Αργυρίδη,
Δώρα Κακουράτου, κ.ά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.55 Κοίτα με στα μάτια
Κοινωνική εκπομπή.
17.00 Baywatch - (Ε)
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονοτική εκπομπή.
18.30 Εκείνη & εκείνοι
Με την Αθηνά Χάλκου.
19.30 Ο δρόμος έχει
τη δική του ιστορία
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Dimplin
Δραματική κομεντί με
τους Τζέινφερ Άνιστον,
Ντανιέλ ΜακΝτόναλντ.
22.50 The sixties
Σειρά ντοκιμαντέρ.
23.50 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
00.20 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
00.20 ΓΙΟΥΡΝΙΟΝΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Η γη της Ελιάς
06.00 60' Ελλάδα - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
07.00 Το αύριο μάς ανήκει - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
08.15 Η φαμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.15 Εύκολα και σπτικά
10.00 Σ/Κ με τον Μόνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
12.50 The Chase - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
13.50 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.15 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
16.15 Λούις Night Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.00 Λούις Night Show - (Ε)
(Συνέχεια)
18.20 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα
Κωμική σειρά.
19.10 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους
Παναγιώτα Βλαντί,
Ιεροκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.20 Η γη της Ελιάς
Κοινωνική σειρά, με τους
Πασχάλη Τσαρούχα, Αντι-
γόννη Κουλουγκάκου, κ.ά.
23.15 Κάμπινγκ - (Ε)
Κωμική σειρά.
01.00 Κάρμα - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
01.45 Κρατάς μυστικό - (Ε)
02.30 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
03.15 Σ/Κ με τον Μόνεση - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Johnny English
05.40 Δελιγιάνναιο
παρθενωγείο - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε)
Ελληνική σειρά.
08.00 Santa Γιολάντα - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.50 Μάμμα μία - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.20 Την πάτσα - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.20 Κάνε γονείς να δεις καλό
Κωμική σειρά.
11.40 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.30 Ενώπιος ενωπίω - (Ε)
Εκπομπή με τον Νίκο
Χατζηκολάου.
13.55 4ο ΟΠΑΠ Soccer
Tournament Τελικός
'Ηλιος - (Ε)
Δραματική σειρά.
16.20 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή, με τον
Μιχάλη Σοφοκλέους και
τη Χριστίνα Κυριάκου.
18.00 **Τα νέα του ANTI σε 10'**
18.15 La Pasta Pomilwri - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.15 **Τα νέα του ANTI**
21.20 Johnny English
Strikes Again
Κωμωδία, με τους Ρόου-
αν Άντισον, Έμα Τόμσον.
22.45 Our Kind Of Traitor
Απονομοτικό θρίλερ.
00.50 Ιατρικό απόρρητο - (Ε)
01.40 7 ζωές - (Ε)
Κωμική σειρά,
02.30 Το τρίτο στεφάνι - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Dancing With the Stars
07.00 Θεία Λειτουργία
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Αληθείες με τη Ζήνα
Κοινωνική εκπομπή,
με τη Ζήνα Κουσελίνη.
17.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.45 The OMG Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 The OMG Show - (Ε)
(Συνέχεια)
19.10 Σ' αγαπώ μεν... αλλά
Νέα οικογενειακή κωμω-
δία, με τους Αλέξανδρο
Μπουρδούμη, Ευσταθία
Τσαπαρέλη, κ.ά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.00 Dancing With the Stars
Χορευτικός διαγωνισμός,
με τη Βίκυ Καγιά.
00.30 Total Blackout - (Ε)
Τέσσερις τολμηροί συμ-
μετέχοντες, καλούνται
να βγάλουν πέρα με
απρόβλεπτες δοκιμασίες
σε ένα χώρο που δε μπο-
ρούν να δουν τίποτα!
01.30 OPEN Weekend - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με την Ελένη Τσολάκη.
04.00 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά,
Μαριάννα Καυκαρίδου.
05.00 Ο άντρας των ονείρων (Ε)
Κωμική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.10 The Voice of Greece
06.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Όρα για φραγκό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αργυρώ
Μπαρμπαρίου.
10.00 Βουράτε γεγόντοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.40 Dot., V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ.
11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε)
Κομπή μαγειρικής, με
την Κων/να Σπυροπούλου.
13.00 Passenger
Ταξιδιωτική εκπομπή με
τον Μάριο Πρ. Ιωαννίδη.
13.00 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή με
τους Γρηγόρη Γκουντάρα,
και Ναταλί Κάκκαβα.
16.30 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 The Voice of Greece
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.10 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
00.30 Γεγονότα σε τίτλους
Κωμική σειρά.
00.40 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
01.30 1821: Οι ήρωες - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία
09.35 Ξένη ταινία
11.20 Τηλεαγορά
12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε)
13.10 Ελληνική ταινία
14.50 Τηλεαγορά
15.20 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.05 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.00 Ξένη ταινία
02.30 Ξένη ταινία

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδικές σειρές
08.05 Παιδικό παραμύθι
09.00 Cook Eat - (Ε)
13.00 ANITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
Με την Άννα Αντωνίου.
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
08.00 Μουσικό πρόγραμμα
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
14.00 Ασμένια φεγγάρια
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Σύντομο Δελτίο**
Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
17.20 Έξιπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 The Frozen Ground
06.30 Jungle Beat
08.10 Evita
10.30 Deutschland 89
11.30 Queen Of Earth
13.15 Tombstone
15.30 Killers Anonymous
17.15 10 Minutes Gone
19.00 An Acceptable Loss
21.00 The Frozen Ground
22.50 Just 6.5
01.15 Dead Poets Society
03.30 Danger One
05.15 Theeb

GREEK CINEMA

21.35 Δόκτωρ Ζι-Βέγγος
06.00 Μια τρελή σαραντάρα
07.30 Ένας βλάκας και μιαός
08.55 Χωρίς ταυτότητα
10.30 Ποιος θανάσιος
11.55 Η κυρία του κυρίου
13.25 Τρεις κούκλες κι εγώ
14.50 Ο μικρός δραπετής
16.25 Ο εχθρός του λαού
18.10 Εν ονόματι του Νόμου
20.00 Ο θησαυρός
του μακαρίτη
21.35 Δόκτωρ Ζι-Βέγγος
22.55 Ποιος θανάσιος
00.20 Τζην, περίπτερο
και αγάπη
01.45 Ο εχθρός του λαού
03.25 Εφροπλιστής με το ζόρι

Φινλανδοί στα Φάρσαλα και στην Αθήνα του 1897

Η δράση της Φιλελληνικής Λεγεώνας

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Θα με αποκαλούσες άθεο τυχοδιώκτη αν, έχοντας δει τις φρικαλεότητες του πολέμου και τις ήττας και των πεδίων της μάχης και των νοσοκομείων, σου έλεγα ότι, δοθείσης νέας ευκαιρίας, θα ήμουν έτοιμος να συμμετάσχω στο πρώτο αίτημα. Πού άραγε θα μπορούσε κανείς να βρει μεγαλύτερο και υπηλότερο στόχο για όσα κάναμε πέρα από τον αγώνα για την ελευθερία και ισότητα των υποδουλωμένων και ποδοπατημένων αδελφών μας; Φαντάσου τη στιγμή του θανάτου σου, με το πρόσωπό σου να αντικατοπτρίζει την καθαρή σου συνείδηση, να μπορείς να δηλώσεις, όπως ένας από τους γενναίους συντρόφους μου στα Φάρσαλα –αιώνια η μνήμη του–, “J’ ai fait mon devoir!” (Έπραξα το καθήκον μου!)». Τζον Νυλάντερ (1869-1949), Φινλανδός ακτιβιστής και συγγραφέας.

Φάρσαλα; Τι δουλειά έχει ένας Φινλανδός στα Φάρσαλα; Κι όμως, ο Τζον Νυλάντερ ήταν ένας από τους εθελοντές της Φιλελληνικής Λεγεώνας που πήρε μέρος στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και πολέμησε στη μάχη του Δομοκού μαζί με μαχητές από 16 διαφορετικές εθνότητες στον «ατυχή πόλεμο» των 30 ημερών.

Εναν χρόνο μετά ο Νυλάντερ εξέδωσε βιβλίο με τις εντυπώσεις του, όπως έκαναν και άλλοι Φινλανδοί εθελοντές στρατιώτες, γιατροί και δημοσιογράφοι που βρέθηκαν στην Ελλάδα της εποχής λίγο πριν από το γύρισμα του αιώνα. Τις μαρτυρίες των Φινλανδών και την άγνωστη ιστορία της πολυεθνικής Φιλελληνικής Λεγεώνας αποκαλύπτει το βιβλίο «Ψέμα & Απάτη. Φινλανδοί στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897» που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις «Ασίνη», σε επιμέλεια των Μπορν Φορσέν και Μαρίας Μαρτζούκου και με τη συνεργασία του Φινλανδικού Ινστιτούτου Αθηνών.

«Ήταν το βιβλίο του κορωνοϊού», λέει στην «Κ» η μεταφράστρια και επιμελήτρια της έκδοσης Μαρία Μαρτζούκου. Η πανδημία, που κράτησε κλειστό το Φινλανδικό Ινστιτούτο, έδωσε στην ίδια και στον ιστορικό και αρχαιολόγο Μπορν Φορσέν την ευκαιρία να γράψουν το βιβλίο που χαρτογραφεί τον σχηματισμό της λεγεώνας και δείχνει, μέσα από τις μαρτυρίες, πόσο «ψέμα και απάτη» είχε αυτός ο πόλεμος. Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο βιβλίο φαίνεται ότι στην Ελλάδα του 1897

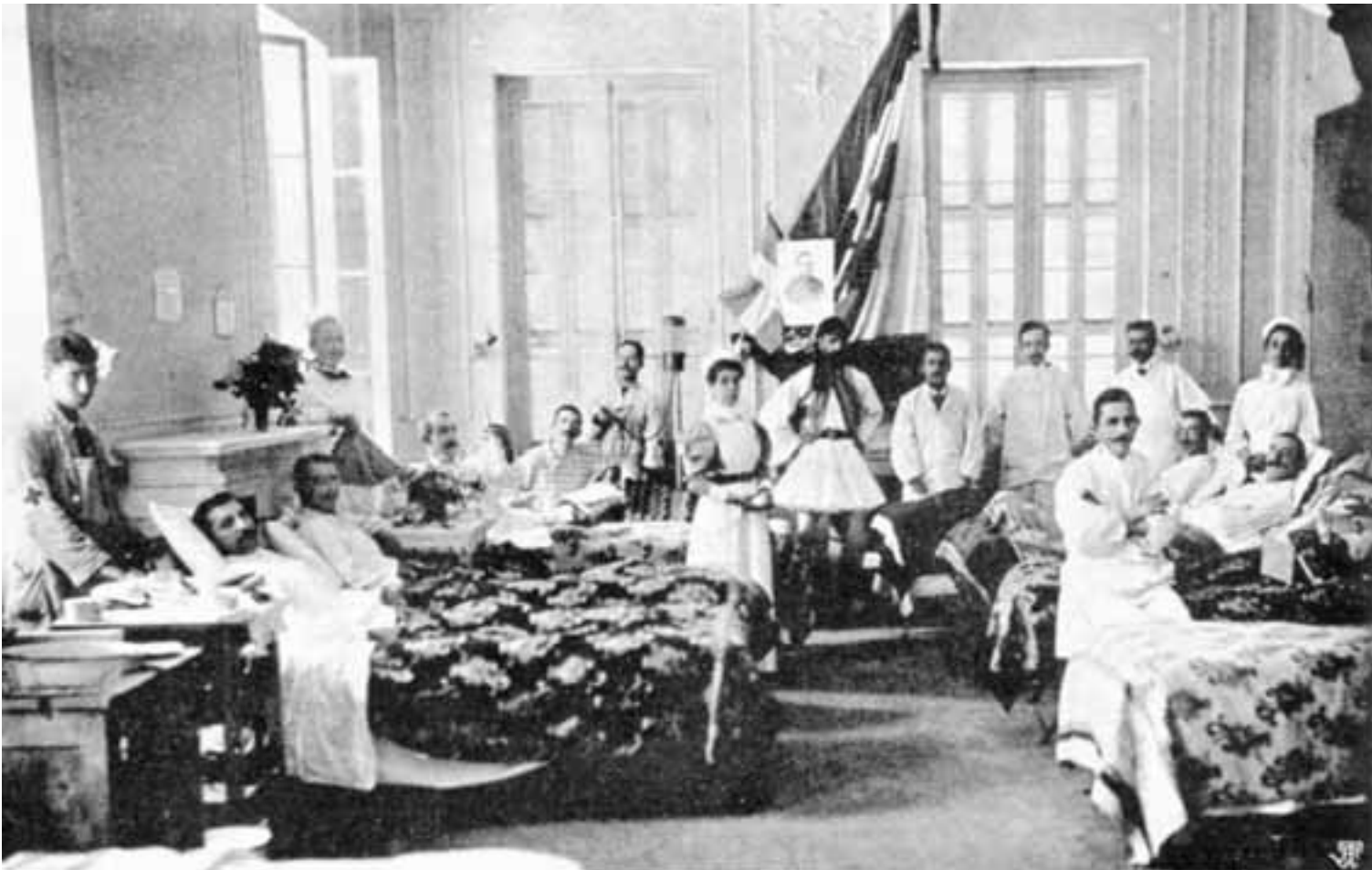
Το βιβλίο αποκαλύπτει την άγνωστη ιστορία της πολυεθνικής Φιλελληνικής Λεγεώνας.

Οι περισσότεροι είχαν στον νου τους τους αρχαίους Έλληνες, αλλά όταν έφτασαν στο λιμάνι του Πειραιά έπεσαν από τα σύννεφα, γράφει ο εθελοντής Γιούχο Νιέμελα.

ήρθαν περίπου 3.000 εθελοντές αξιωματικοί, 100 γιατροί και 50 δημοσιογράφοι, από τους οποίους 18 ή 20 ήταν Φινλανδοί. Το μεγαλύτερο σώμα εθελοντών, σημειώνει ο Μπορν Φορσέν, ήταν οι Γαριβαλδικοί και το τρίτο στη σειρά η Φιλελληνική Λεγεώνα που αριθμούσε περίπου 150 άνδρες, χωρισμένους σε έξι διμοιρίες (δανική, γαλλική, αγγλική, γερμανική, ιταλική, βουλγαρική, δύο ελληνικές), καθεμία από τις οποίες έπαιρνε διαταγές στη δική της γλώσσα.

Τα κίνητρα

Οι λόγοι που παρακίνησαν τους εθελοντές από τις βόρειες χώρες έχουν το δικό τους ενδιαφέρον. Όπως σημειώνει ο Μπορν Φορσέν, η Ελλάδα δημιούργησε ένα νέο, ευρωπαϊκό, φιλελληνικό κίνημα που σπρίχθηκε στο Κρητικό ζήτημα αλλά και στις σφαγές των Αρμενίων επί του σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ (1894-96), ενώ για τους Δανούς, π.χ., έπαιξε ρόλο η στενή σχέση της βασιλικής οικογένειας με την ελληνική. Η εικόνα των Φινλανδών για την Τουρκία είχε επηρεαστεί από τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877, ενώ στη χώρα κυριαρχούσε και ο μύθος του Φινλανδού φιλέλληνα

Το «σουπηδικό νοσοκομείο», όπου εκτός από τις Σκανδιναβές νοσοκόμες υπήρχαν εθελόντριες χωρίς γνώσεις, που δεν άφηναν σε σουχία τους τραυματίες.

Από αριστερά, ο εθελοντής στρατιώτης Τζον Νυλάντερ στην Αθήνα με στρατιωτική στολή και την κουβέρτα που τον έσωσε από μια σφαίρα, η δανική διμοιρία της Φιλελληνικής Λεγεώνας και η Ελένη Κωνσταντινίδη, για την οποία γράφει ο Ινχα ότι είχε σκοτώσει δύο Τούρκους όταν τη συνάντησε στη Βόνιτσα.

Αουγκουστ Μίρμπεργκ που είχε συμμετάσχει στην Ελληνική Επανάσταση του 1821.

Πώς φάνηκαν η Αθήνα και οι Έλληνες της εποχής στους Φινλανδούς εθελοντές, γιατρούς και δημοσιογράφους; Οι περισσότεροι είχαν στον νου τους τους αρχαίους Έλληνες και το αρχαιοελληνικό ιδεώδες, αλλά όταν έφτασαν στο λιμάνι του Πειραιά έπεσαν από τα σύννεφα, όπως γράφει ο εθελοντής Γιούχο Νιέμελα στις ανταποκρίσεις του. Οι άνθρωποι που συνάντησε «δεν ακτινοβολούσαν τη δύναμη της ζωής», μικροί και μεγάλοι του φάνηκαν «γερασμένοι, σταφιδισμένοι και μαραζωμένοι», ήταν κακοντυμένοι, ζούσαν σε σπείτα «απλά και πρωτόγονα», με «έμφυτη και φυσική» αδράνεια, αν και κάπου διέκρινε «στοικεία από το ένδοξο παρελθόν τους».

Ο γιατρός Ρίτσαρντ Φάλιν σημειώνει την αγένεια των Ελλήνων συναδέλφων του, που συνέδεαν τη Φινλανδία με τη Ρωσία, αλλά και τις εθελόντριες νοσοκόμες, «κυρίες, σύζυγοι αξιωματικών, κυρίες της αυλής», που «κανάκευαν τους τραυματίες και δεν τους άφηναν στην σουχία τους».

Στις μαρτυρίες τους γράφουν για τους νεαρούς αριστοκράτες

που δοκίμαζαν στολές εθελοντών «για να τους θαυμάσουν οι μπότες και οι αδελφές τους», για τους έρωτες, για την πολεμίστρια Ελένη Κωνσταντινίδη, για τους έρωτες και την αναζήτηση της «Αθηναίας κόρης», για τον «σμεραγδένιο καταπράσινο κάμπο της Αττικής», αλλά και για τον συνωστισμό στο εσωτερικό του Παρθενώνα όπου «είχαν ξαπλώσει τόσο πολλοί» Αθηναίοι που κανείς δεν μπορούσε να περάσει ανάμεσά τους.

Παρά τις κακές πρώτες εντυπώσεις, που σε πολλές περιπτώσεις δημιούργησαν μια διαχρονική στερεοτυπική εικόνα για τη σύγχρονη Ελλάδα, ο Ινχα στο σημείωμα του αποχαιρετισμού του γράφει ότι φεύγει με πόνο. «Θα είχα πάει στην Τίρυνθα και στις Μυκήνες [...], θα είχα δει τους Δελφούς [...]. Ίσως να μη σε ξαναδώ Ελλάς, αλλά τη φήμη σου θα τη διατυμπανίζω ξανά και ξανά σε όλους», καταλήγει.

Προπαγάνδα και λογοκρισία

Αξίζει να μείνουμε λίγο ακόμα στον δημοσιογράφο Ι.Κ. Ινχα και στις ανταποκρίσεις του, γιατί φανερώνουν το «ψέμα και την απάτη» του πολέμου που διέγινε και ο εθελοντής στρατιώτης Τζον Νυλάντερ.

Ο Ινχα έφτασε στην Ελλάδα μετά το ξέσπασμα του πολέμου και στα πρώτα του σημειώματα διαβάζουμε για την πανηγυρική υποδοχή του Ιταλού στρατηγού Ριτσιότι Γκαριμπάλντι στην Αθήνα και το γενικότερο κλίμα ενθουσιασμού που επικρατούσε και τροφοδοτούσαν από τις ελληνικές εφημερίδες. «Οι Τούρκοι είναι δειλοί, οι Έλληνες ήρωες, ούτε μια λέξη για τις δικές τους απώλειες στην αρχή του πολέμου, αλλά ακόμα και τις μικρές επιτυχίες τις διαλαλούν στον κόσμο σαν μεγάλες νίκες», αναφέρει και άλλου σημειώνει ότι «αν δεν είχαν επέμβει οι Δυνάμεις, ο Ετέμ πασάς (επικεφαλής του τουρκικού στρατού) [...] θα έπινε τον καφέ του στην Ακρόπολη».

Μέχρι το πρωινό του Σαββάτου 24 Απριλίου, γράφει ο Ινχα, η Αθήνα πίστευε πως η έκβαση του πολέμου ήταν νικηφόρα και ότι ο Ετέμ πασάς είχε σκοτωθεί, αλλά τα νέα που έφτασαν εκείνο το απόγευμα για την κατάληψη του Τυρνάβου από τον τουρκικό στρατό και την εκκένωση της Λάρισας «έμοιαζαν με κεραυνό εν αιθρία». Η λογοκρισία της ελληνικής κυβέρνησης, προσθέτει, είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερούν τα τηλεγραφήματα για τις ήττες στη Θεσσαλία

και να μη φθάνουν στις εφημερίδες. «Ο,τι είχε χτιστεί στην άμμο κατέρρευσε με τη μία», γράφει και «οι απόψεις για τον πόλεμο αντιστράφηκαν», ενώ η πληγωμένη υπερηφάνεια των Ελλήνων «εξηγεί γιατί ανέβασαν στα σύννεφα τον στρατηγό Σμολένσκη, έπειτα από δύο νίκες στην περιοχή του Βελεστίνου».

Ως δείγμα, ωστόσο, της ελευθεροτυπίας στην Ελλάδα ο Ινχα αναδημοσίευσε αποσπάσματα από το άρθρο της εφημερίδας «Ακρόπολη» στις 18 Απριλίου 1897 (στο βιβλίο δημοσιεύεται ολόκληρο), κατά το οποίο ο πόλεμος «δεν ανελήφθη διά να σωθούν δεν ξεύρομεν ποια εθνικά συμφέροντα κινδυνεύοντα, επεχειρήθη διά να σωθούν βασιλικά συμφέροντα».

Αξίζει να υπενθυμίσουμε εδώ, ακόμη κι αν ξεφεύγουμε για λίγο από το θέμα του βιβλίου, ότι ο πόλεμος του 1897 έληξε με την παράδοση των Μεγάλων Δυνάμεων και την υποχρέωση της Ελλάδας να καταβάλει πολεμικές αποζημιώσεις στην Τουρκία. Η Ελλάδα (ήδη χρεοκοπημένη από το 1893) κατέφυγε σε δανεισμό και δέχτηκε την επιβολή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, που κράτησε μέχρι το 1978.

Ο λοχαγός Βαρατάσης και το άγνωστο «Ημερολόγιον Αξιωματικού»

Από το βιβλίο των Φορσέν και Μαρτζούκου έρχονται στο φως ενδιαφέροντα στοιχεία που αφορούν δύο άγνωστα, στο ευρύ κοινό, πρόσωπα της εποχής: τον λοχαγό και διοικητή της Φιλελληνικής Λεγεώνας Περικλή Βαρατάση, που σκοτώθηκε κατά την αποχώρηση του στρατού από τον Δομοκό, και τον υπολοχαγό Πιερράκο Μαυρομιχάλη, που πήρε τη θέση του Βαρατάση μετά τον θάνατό του.

Ο Βαρατάσης ήταν ο πρώτος διοικητής της λεγεώνας, για τον οποίο ο Νυλάντερ γράφει ότι το πρόσωπό του «ακτινοβολούσε καλοσύνη», ήταν «μικροκαμωμένος και δραστήριος κι έδινε την εντύπωση του “grand seigneur”» αλλά και «πολύγλωσσος» που επικοι-

Μετά τον θάνατό του, ο Γιώργος Σουρής έγραψε στη μνήμη του το ποίημα «Η πατρίς στον Βαρατάση, πού και ποιος θα τον ξεχάσει;»

νωνούσε με τη δανική διμοιρία στα γερμανικά και μιλούσε και γαλλικά.

Μετά τον θάνατό του, ο Γιώργος Σουρής έγραψε στη μνήμη του το ποίημα «Η πατρίς στον Βαρατάση, πού και ποιος θα τον ξεχάσει;», ενώ ένα ποίημα που υμνεί την ανδρεία και τη γενναιοσύνη του γράφτηκε

Ο αξιωματικός Πιερράκος Μαυρομιχάλης (φωτ.) ανέλαβε τη διοίκηση της Λεγεώνας μετά τον θάνατο του Περικλή Βαρατάση.

στα δανικά το 1897. Σήμερα, αν ψάξουμε να βρούμε κάποια δημοσίευση αναφορά στο πρόσωπό του θα καταλήξουμε στο μνημείο των πεσόντων φιλελλήνων του Δομοκού στον Πεδίο του Αρεως, μια μαρμάρινη στήλη του Λάζαρου Σώκου (1901) στην οποία μνημονεύεται ο Βαρατάσης. Ξεχωρίζει καθώς στην κορυφή της υπάρχει μια... αρχαιοελληνική περικεφαλαία.

Πολύτιμες πληροφορίες

Ο Πιερράκος Μαυρομιχάλης, αν και δεν συμμετείχε στις πολεμικές συγκρούσεις καθώς ανέλαβε τη διοίκηση της λεγεώνας στο τέλος του πολέμου, έγραψε ένα ημερολόγιο που έδωσε στους δύο επιμελητές του τόμου πολύτι-

μες πληροφορίες. Το «Ημερολόγιον Αξιωματικού», το οποίο όπως μας είπε η κ. Μαρτζούκου είναι ψηφιοποιημένο και ελεύθερο από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, αναφέρεται κυρίως στην εξέγερση της Κρήτης, αλλά στο τέλος έχει ένα ολόκληρο κεφάλαιο με τα ονόματα των εθελοντών, τους νεκρούς και τους τραυματίες της λεγεώνας.

Η λίστα του δεν είναι πλήρης, όπως διαβάζουμε, αλλά ενδεικτική για τη δύναμη της λεγεώνας. Η πιο σημαντική συνεισφορά της, όπως και του βιβλίου, είναι ότι δεν αφήνει να ξεχαστούν οι δεκάδες πολεμιστές που ήρθαν απ' όλο τον κόσμο στην Ελλάδα, αλλά και ένας πόλεμος ο οποίος είχε κριθεί πριν καν αρχίσει.

“
ONE OF THE BIGGEST
TECH GATHERINGS
IN EAST MED
”

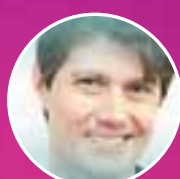
digitalagenda
CYPRUS SUMMIT

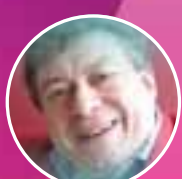
OCTOBER 19-20, 2021
NICOSIA MUNICIPAL THEATRE

JULIAN WHEATLAND
FORMERLY CHAIRMAN OF SCL GROUP AND
CEO OF CAMBRIDGE ANALYTICA, CEO OF
CORNERSTONE

MARK STEVENSON
FUTURIST, WRITER, ENTREPRENEUR

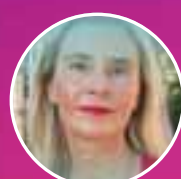
RORY SUTHERLAND
VICE CHAIRMAN OF OGBLY UK

ANETT NUMA
DIGITAL TRANSFORMATION ADVISER AT
THE E-ESTONIA BRIEFING CENTRE

HUGH MONTGOMERY
DIRECTOR OF UCL INSTITUTE FOR HUMAN
HEALTH AND PERFORMANCE

FEDERICA MOGHERINI
RECTOR, RECTOR'S OFFICE (BRUSSELS
CAMPUS)

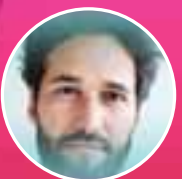
KEN HUGHES
WORLD'S LEADING CONSUMER &
SHOPPER BEHAVIOURIST, CEO GLACIER
CONSULTING

CHRISTOS PASSAS
DIRECTOR ZAHA HADID ARCHITECTS

MAAYKE-AIMÉE DAMEN
CO-FOUNDER OF THE EXCESS MATERIALS
EXCHANGE (EME)

DANIEL SUSSKIND
ECONOMIST AND BEST-SELLING AUTHOR

ROBBIE LYLE
CREATOR AND PRESENTER OF
ARSENAL FAN TV

**CONSTANTINOS
PETRIDES**
MINISTER OF FINANCE OF THE REPUBLIC
OF CYPRUS

KYRIACOS KOKKINOS
DEPUTY MINISTER TO THE PRESIDENT FOR
RESEARCH, INNOVATION AND DIGITAL
POLICY

ANDREAS NEOCLEOUS
CEO OF CYTA

GUSTAVO MANDUCA
SOCCER PLAYER

**MICHALIS
SOPHOCLEOUS**
CEO - GLAFKOS CLERIDES INSTITUTE

ZOI DOROTHEA PANA
LECTURER IN PEDIATRICS (EUC, CY)

GEORGE TZIORTZIS
CIO, BANK OF CYPRUS

THEONI XANTHI
ARCHITECT ENGINEER NTUA

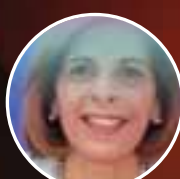
LEONIDAS A. PHYLACTOU
CEO AND MEDICAL DIRECTOR OF QING &
CSMM

**CONSTANTINOS
YIORKADJIS**
MAYOR OF NICOSIA

YIANNIS KAROUSOS
MINISTER OF TRANSPORT,
COMMUNICATIONS AND WORKS

STELLA KYRIAKIDES
EUROPEAN COMMISSIONER HEALTH AND
FOOD SAFETY

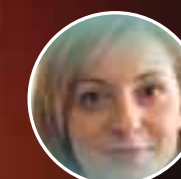
**NIKOS
CHRISTODOULIDES**
MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS

CON/NOS CHRISTOFIDES
PROFESSOR OF PHYSICS, 4TH RECTOR OF
UNIV. OF CYPRUS

YIANNIS OLYMPIOS
FOUNDER V+O GROUP

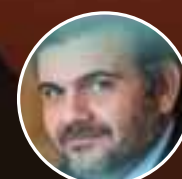
MARINA ECONOMIDOU
EDITOR IN CHIEF OF KATHIMERINI CYPRUS

BYRON IOANNOU
ASSOCIATE PROFESSOR OF URBAN
PLANNING AT FREDERICK UNIVERSITY

ANTONIS POLEMITIS
CHIEF EXECUTIVE OFFICER OF THE
UNIVERSITY OF NICOSIA

MICHALIS PERSIANIS
CORPORATE AFFAIRS DIRECTOR
AT BANK OF CYPRUS

PAVLOS XANTHOULIS
JOURNALIST, ANTENNA TV CYPRUS,
KATHIMERINI CYPRUS

NIKOS DROSOS
ASSISTANT PROFESSOR IN CAREER
GUIDANCE AND COUNSELLING IN THE
EUROPEAN UNIVERSITY CYPRUS

ANDREAS VIOLARIS
SPORTSCASTER AT SPOR FM 95

BOOK TICKET NOW
digitalagency.com

POWERED BY

Bank of Cyprus

SUPPORTERS

Deloitte

Logicom

OFFICIAL CARRIER

AEGEAN

Χαρ. Τηλεοράσεις Αντλ.

PARTNERS

UNIVERSITY
of NICOSIA

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

THE CYPRUS INSTITUTE OF
NEUROLOGY & GENETICS

FREDERICK
UNIVERSITY

A PROJECT ENDORSED BY

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

Ministry of Education and
Sport

Ministry of Health

EVENT MANAGEMENT SOFTWARE

digitevent